

1279.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O POSTAVLJENJU NA DUŽNOST
IZVANREDNOG I OPUNOMOĆENOG AMBASADORA CRNE GORE U
REPUBLICI BJELORUSIJI

I

Postavlja se Milorad Šćepanović na dužnost izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Bjelorusiji, na nerezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Moskvi.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01-1929/2

Podgorica, 30. septembra 2020. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

1280.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O POSTAVLJENJU NA DUŽNOST
IZVANREDNOG I OPUNOMOĆENOG AMBASADORA CRNE GORE U
REPUBLICI ČILEU

I

Postavlja se Srđan Stanković na dužnost izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Čileu, na nerezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Buenos Ajresu.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01-1924/2

Podgorica, 30. septembra 2020. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

1281.

Na osnovu člana 17 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore, je 11. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade donijela

**UREDBU
O DOPUNI UREDBE O PRESTANKU VAŽENJA
POJEDINIH PODZAKONSKIH AKATA**

Član 1

U Uredbi o prestanku važenja pojedinih podzakonskih akata („Službeni list CG”, br. 39/10, 16/14 i 19/19), u članu 1 stav 1 poslije tačke 13 dodaju se tri nove tačke koje glase:

13a) Uredba o utvrđivanju iznosa registracionih taksi („Službeni list RCG”, broj 2/94);“.

13b) Odluka o visini posebne takse koja se plaća pri izdavanju odobrenja za organizovanje prigodne lutrije tombole ili kladenja na sportskim takmičenjima i robno-novčane lutrije („Službeni list SRCG”, broj 25/91 i Službeni list RCG”, broj 24/92);

13c) Odluka o visini posebne takse koja se plaća pri izdavanju odobrenja za otvaranje igračnice CASINO) odnosno preregistraciju igračnice CASINO zatvorenog tipa („Službeni list SRCG”. broj 25/91 i Službeni list RCG”, broj 24/92);“.

Član 2

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4114

Podgorica, 11. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1282.

Na osnovu člana 35 stav 2 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore je 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

**ODLUKU
O PRENOSU PRAVA RASPOLAGANJA NA
NEPOKRETNOSTI GLAVNOM GRADU PODGORICA RADI
OSTVARIVANJA JAVNOG INTERESA –
IZGRADNJE SAOBRAĆAJNICE**

1. Vlada Crne Gore prenosi pravo raspolaganja na nepokretnosti Glavnom gradu Podgorica – dijelu katastarske parcele broj 1554, u površini od 117 m², upisanoj u list nepokretnosti broj 185, KO Podgorica I, Glavni grad Podgorica, koja u skladu sa Elaboratom eksproprijacije za saobraćajnice u zahvatu DUP-a "Duvanski kombinat", broj 2317/19, urađenom od strane ovlašćene geodetske organizacije "Geo Invest" ima parcelarni broj 1554/2, radi ostvarivanja javnog interesa – izgradnje saobraćajnice.

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4175

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1283.

Na osnovu člana 35 stav 2 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore je 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

ODLUKU
O PRENOSU PRAVA RASPOLAGANJA NA
NEPOKRETNOSTI GLAVNOM GRADU PODGORICA RADI
OSTVARIVANJA JAVNOG INTERESA – IZGRADNJE SAOBRAĆAJNICE
U ZAHVATU DUP-A "ZAGORIČ 3 I 4, ZONA 2"- IZMJENE I DOPUNE

1. Vlada Crne Gore prenosi pravo raspolaganja na nepokretnosti Glavnom gradu Podgorica – katastarskoj parceli broj 281/8, u površini od 5784 m², upisanoj u list nepokretnosti broj 635, KO Podgorica II, Glavni grad Podgorica, radi ostvarivanja javnog interesa – izgradnje saobraćajnice u zahvatu DUP-a "Zagorič 3 i 4, Zona 2"- Izmjene i dopune.

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4176

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1284.

Na osnovu člana 35 stav 2 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore je 11. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

**ODLUKU
O PRENOSU PRAVA RASPOLAGANJA NA
NEPOKRETNOSTI OPŠTINI PLJEVLJA RADI OSTVARIVANJA JAVNOG
INTERESA – IZGRADNJE SEOSKE KAPELE I DOMA**

1. Vlada Crne Gore prenosi pravo raspolaganja na nepokretnosti Opštini Pljevlja - katastarskoj parceli broj 1595/2, u površini od 793 m², upisanoj u list nepokretnosti broj 87, KO Vrulja, Opština Pljevlja radi ostvarivanja javnog interesa – izgradnje seoske kapele i doma.

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4143

Podgorica, 11. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1285.

Na osnovu člana 35 stav 2 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore je 11. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

ODLUKU

**O PRENOSU PRAVA RASPOLAGANJA NA NEPOKRETNOSTI OPŠTINI
BAR RADI OSTVARIVANJA JAVNOG INTERESA – IZGRADNJE
DNEVNOG CENTRA ZA DJECU OMETENU U RAZVOJU**

1. Vlada Crne Gore prenosi pravo raspolaganja na nepokretnosti Opštini Bar - katastarskoj parceli broj 2286/2, u površini od 1560 m², upisanoj u list nepokretnosti broj 281, KO Polje, Opština Bar radi ostvarivanja javnog interesa – izgradnje Dnevnog centra za djecu ometenu u razvoju.

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4094

Podgorica, 11. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1286.

Na osnovu člana 35 stav 2 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore je 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

**ODLUKU
O PRENOSU PRAVA RASPOLAGANJA NA
NEPOKRETNOSTIMA GLAVNOM GRADU PODGORICA RADI
OSTVARIVANJA JAVNOG INTERESA**

1. Vlada Crne Gore prenosi pravo raspolaganja na nepokretnostima Glavnom gradu Podgorica i to:

– katastarskoj parceli broj 4134/4/6 površine 91 m² i katastarskoj parceli broj 4134/4, površine 4.025 m², upisanim u list nepokretnosti broj 5547, KO Podgorica III,

- katastarskoj parceli broj 4134/8, površine 1.670 m², upisanoj u list nepokretnosti broj 5547, KO Podgorica III i

- katastarskoj parceli broj 4129/3, površine 253 m², upisanoj u list nepokretnosti broj 1134, KO Podgorica III, radi ostvarivanja javnog interesa.

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4240

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1287.

Na osnovu člana 34 stav 3 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore je 24. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

O D L U K U
O DAVANJU PRETHODNE SAGLASNOSTI OPŠTINI KOTOR ZA
OTUĐENJE NEPOKRETNOSTI

1. Daje se prethodna saglasnost Opštini Kotor za otuđenje idealnog dijela na nepokretnosti u obimu prava 6/56 na objektu broj 1, na katastarskoj parceli broj 574, upisanoj u list nepokretnosti broj 134, KO Risan I, Opština Kotor, po ukupno procijenjenoj vrijednost od 13.735,00 €.
2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4346

Podgorica, 24. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1288.

Na osnovu člana 34 stav 3 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore je 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

O D L U K U
O DAVANJU PRETHODNE SAGLASNOSTI OPŠTINI DANILOVGRAD ZA
OTUĐENJE NEPOKRETNOSTI

1. Daje se prethodna saglasnost Opštini Danilovgrad za otuđenje nepokretnosti – katastarske parcele broj 2160/8, po načinu korišćenja "livada 2. klase", površine 761m², upisane u list nepokretnosti broj 611, KO Pažići, Opština Danilovgrad, po procijenjenoj vrijednosti od 10,00€/m².

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4219

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1289.

Na osnovu člana 218 stav 3 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 64/17, 44/18, 63/18 i 82/20), Vlada Crne Gore, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, 11. septembra 2020. godine, donijela je

ODLUKU
O DONOŠENJU IZMJENA I DOPUNA DRŽAVNE STUDIJE LOKACIJE
„DIO SEKTORA 58 - TURISTIČKI
KOMPLEKS PONTA” - RUŽA VJETROVA, OPŠTINA BAR

Član 1

Donose se Izmjene i dopune Državne studije lokacije "Dio sektora 58 – turistički kompleks Ponta" – Ruža vjetrova, opština Bar (u daljem tekstu: Izmjene i dopune DSL).

Izmjene i dopune DSL su sastavni dio ove odluke.

Član 2

Orijentacioni obuhvat Izmjena i dopuna DSL na kopnu je cca 4,5ha. Obuhvat na otvorenom moru je do linije priobalnog plovnog puta (100 metara od obale).

Granica zahvata Izmjena i dopuna DSL je precizno definisana preko koordinata sljedećih tačaka:

	X	Y
1	6595002.65	4654580.84
2	6594997.97	4654574.08
3	6594983.88	4654553.75
4	6594931.00	4654477.45
5	6594757.35	4654598.63
6	6594819.83	4654872.99
7	6594885.45	4654927.34
8	6594932.95	4655004.62
9	6595008.62	4654956.87
10	6595020.92	4654949.11
11	6595022.96	4654947.40
12	6595009.57	4654926.86
13	6595000.56	4654908.64
14	6594993.94	4654889.30
15	6594992.96	4654886.50
16	6594993.90	4654885.85
17	6594993.50	4654884.77
18	6594993.30	4654884.23
19	6594991.82	4654880.53
20	6594989.94	4654875.44
21	6594986.48	4654865.04
22	6594985.54	4654862.23

23	6594984.85	4654853.56
24	6594985.38	4654849.01
25	6594986.23	4654840.13
26	6594988.49	4654829.01
27	6594988.68	4654827.58
28	6594988.87	4654827.09
29	6595034.08	4654807.91
30	6595033.49	4654806.02
31	6595032.26	4654802.08
32	6595043.54	4654795.17
33	6595048.71	4654791.94
34	6595052.08	4654789.97
35	6595056.44	4654787.82
36	6595060.61	4654785.55
37	6595071.70	4654779.26
38	6595070.87	4654777.95
39	6595060.06	4654757.71
40	6595053.45	4654744.68
41	6595045.29	4654729.23
42	6595036.89	4654713.08
43	6595034.56	4654708.71
44	6595030.25	4654700.66
45	6595020.88	4654682.92
46	6595011.53	4654665.24
47	6595002.39	4654664.23
48	6594991.47	4654665.54
49	6594970.15	4654668.11
50	6594937.52	4654670.92
51	6594919.83	4654672.35
52	6594912.92	4654672.91
53	6594906.65	4654673.42
54	6594900.52	4654673.92
55	6594854.21	4654682.35
56	6594854.30	4654682.24
57	6594864.49	4654669.97
58	6594890.35	4654647.75
59	6594891.57	4654646.70
60	6594899.86	4654639.58
61	6594899.79	4654639.37
62	6594900.28	4654639.22
63	6594900.93	4654638.66
64	6594912.46	4654631.48
65	6594929.37	4654620.95
66	6594930.15	4654620.46
67	6594947.28	4654609.80
68	6594964.31	4654599.19

69	6594965.60	4654598.39
70	6594969.28	4654596.10
71	6594983.26	4654589.97
72	6594997.39	4654583.78
73	6594998.29	4654583.28

Član 3

Izmjene i dopune DSL se sastoje od tekstualnog i grafičkog dijela.

Član 4

Izmjene i dopune DSL se donose za period do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore.

Član 5

Izmjene i dopune DSL sadrže: izvod iz prostornog plana posebne namjene; granice područja za koje se donosi; detaljnu namjenu površina; ekonomsko-demografsku analizu; plan parcelacije; urbanističko-tehničke uslove za izgradnju objekata; građevinske i regulacione linije; trase infrastrukturnih mreža i saobraćajnica i smjernice za izgradnju infrastrukturnih i komunalnih objekata; nivelaciona i regulaciona rješenja; tačke i uslove priključenja na saobraćajnice, infrastrukturne mreže i komunalne objekte; smjernice urbanističkog i arhitektonskog oblikovanja prostora sa smjernicama za primjenu energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije; režim zaštite kulturne baštine; mjere za zaštitu životne sredine; mjere za zaštitu pejzažnih vrijednosti i smjernice za realizaciju projekata pejzažne arhitekture odnosno uređenja terena; ekonomsko-tržišnu projekciju; način, faze i dinamiku realizacije plana.

Član 6

Implementacija Izmjena i dopuna DSL vršiće se u skladu sa smjernicama za realizaciju ovog planskog dokumenta.

Član 7

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4162

Podgorica, 11. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r,

**IZMJENE I DOPUNE DRŽAVNE STUDIJE LOKACIJE
"DIO SEKTORA 58 - TURISTIČKI KOMPLEKS PONTA"
- RUŽA VJETROVA, OPŠTINA BAR**

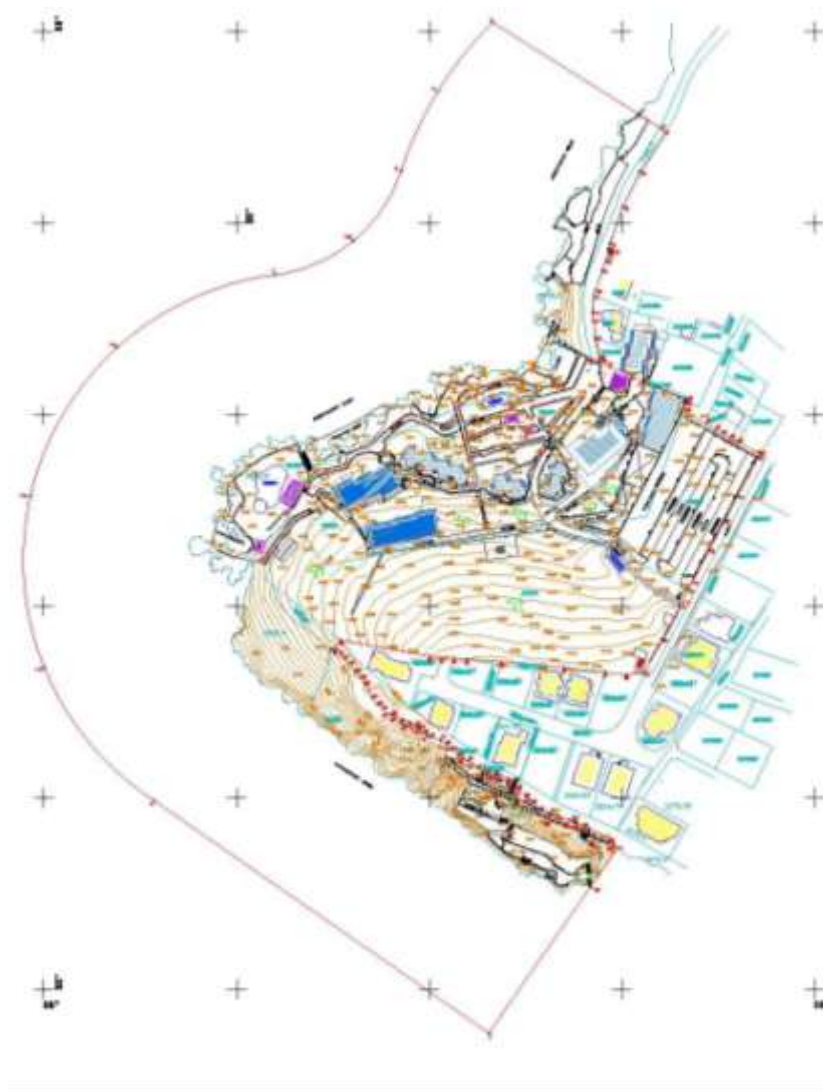
1. UVODNI DIO

1.1. Opis granice i površina zahvata plana

Izmjene i dopune Državne studije lokacije **"DIO SEKTORA 58 – TURISTIČKI KOMPLEKS PONTA" –RUŽA VJETROVA** se rade za dio sektora 58 i dio sektora 59, odnosno za turistički kompleks Ponta koji je u zahvatu Prostornog plana posebne namjene za Obalno područje i Prostorno urbanističkog plana Opštine Bar. Prema zahtjevu prispjelim u toku izrade važećeg planskog dokumenta, predloženo je proširenje planskog područja na dio sektora 59 koji obuhvata stjenovitu obalu jugoistočno od lokacije, između formirane naseljske strukture i mora. Programskim zadatkom koji je rađen za potrebe izrade Izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Dio sektora 58 – turistički kompleks Ponta" – Ruža vjetrova definisana je granica zahvata koja obuhvata i prethodno navedeni dio Sektora 59.

Orijentacioni obuhvat Izmjena i dopuna DSL-a na kopnu je cca 4,5ha.

Obuhvat na otvorenom moru je do linije priobalnog plovnog puta (100 metara od obale).

Prikaz obuhvata Plana na topografsko katastarskoj podlozi

Granica zahvata definisana je koordinatama prelomnih tačaka:

	X	Y		X	Y
1	6595002.65	4654580.84	38	6595070.87	4654777.95
2	6594997.97	4654574.08	39	6595060.06	4654757.71
3	6594983.88	4654553.75	40	6595053.45	4654744.68
4	6594931.00	4654477.45	41	6595045.29	4654729.23
5	6594757.35	4654598.63	42	6595036.89	4654713.08
6	6594819.83	4654872.99	43	6595034.56	4654708.71
7	6594885.45	4654927.34	44	6595030.25	4654700.66
8	6594932.95	4655004.62	45	6595020.88	4654682.92
9	6595008.62	4654956.87	46	6595011.53	4654665.24
10	6595020.92	4654949.11	47	6595002.39	4654664.23
11	6595022.96	4654947.40	48	6594991.47	4654665.54
12	6595009.57	4654926.86	49	6594970.15	4654668.11
13	6595000.56	4654908.64	50	6594937.52	4654670.92
14	6594993.94	4654889.30	51	6594919.83	4654672.35
15	6594992.96	4654886.50	52	6594912.92	4654672.91
16	6594993.90	4654885.85	53	6594906.65	4654673.42
17	6594993.50	4654884.77	54	6594900.52	4654673.92
18	6594993.30	4654884.23	55	6594854.21	4654682.35
19	6594991.82	4654880.53	56	6594854.30	4654682.24
20	6594989.94	4654875.44	57	6594864.49	4654669.97
21	6594986.48	4654865.04	58	6594890.35	4654647.75
22	6594985.54	4654862.23	59	6594891.57	4654646.70
23	6594984.85	4654853.56	60	6594899.86	4654639.58
24	6594985.38	4654849.01	61	6594899.79	4654639.37
25	6594986.23	4654840.13	62	6594900.28	4654639.22
26	6594988.49	4654829.01	63	6594900.93	4654638.66
27	6594988.68	4654827.58	64	6594912.46	4654631.48
28	6594988.87	4654827.09	65	6594929.37	4654620.95
29	6595034.08	4654807.91	66	6594930.15	4654620.46
30	6595033.49	4654806.02	67	6594947.28	4654609.80
31	6595032.26	4654802.08	68	6594964.31	4654599.19
32	6595043.54	4654795.17	69	6594965.60	4654598.39
33	6595048.71	4654791.94	70	6594969.28	4654596.10
34	6595052.08	4654789.97	71	6594983.26	4654589.97
35	6595056.44	4654787.82	72	6594997.39	4654583.78
36	6595060.61	4654785.55	73	6594998.29	4654583.28
37	6595071.70	4654779.26			

Zahvat Državne studije lokacije, nalazi se u katastarskoj opštini Pečurice i obuhvata:

- katastarske parcele broj 3575/3, 3575/4, 3574/4, 3574/5 i 3574/6 i djelove katastarskih parcela broj 3574/1, 3575/1 i 3575/5 (svojina u obimu prava 1/1 Crna Gora, raspolaganje u obimu prava 1/1 Vlada Crne Gore, opis ograničenja Morsko dobro),
- dio katastarske parcele 4088/2 - način korišćenja - Ulica, (svojina u obimu prava 1/1 Crna Gora, raspolaganje u obimu prava 1/1 Opština Bar, opis vrste ograničenja Morsko dobro) i
- katastarske parcele broj 3222/1, 3223/1, 3223/4 i 3223/5 (svojina RUŽA VJETROVA RESORT BAR u obimu prava 1/1, opis vrste ograničenja Morsko dobro).

1.2. Planski period

Plan se radi za period do donošenja Plana generalne regulacije Crne Gore.

1.3. Obrazloženje za izradu planskog dokumenta

Cilj izrade Plana je da obezbijedi kvalitetno urbanističko arhitektonsko rješenje za planirane objekte sa funkcionalnim sadržajima, kao i kvalitetno oblikovno rješenje koje podrazumijeva raspored masa i programa u odnosu na postojeće izgrađene strukture na lokaciji.

Inicijativu za izradu Plana, Ministarstvu održivog razvoja i turizma podnijela je "Ruža Vjetrova" Resort d.o.o. Bar, kako bi došli do najboljeg rješenja za završetak projekta i realizaciju preostalih kapaciteta.

Važeći planski dokument *ne ostavlja mogućnost za realizaciju potrebne disperzije i distribuciju sadržaja, već ih koncentriše u jednu monolitnu predimenzionisanu strukturu*. Stoga je kroz ove izmjene i dopune potrebno na adekvatan način maksimalno valorizovati potencijale navedene lokacije, što je jedan od uslova za unapređenje saradnje sa renomiranim operaterom "TUI". U tom smislu planirana je izgradnja turističkih objekata (T1), a koji bi sadržao centralni objekat, vile i kvalitativne sadržaje u rangju 4-5 zvjezdica.

1.4. Zakonski osnov

Pravni osnov za izradu i donošenje Plana sadržan je u članu 218 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", broj 64/17, 44/18 i 63/18) kojim je propisano je da se do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore primjenjuju važeći planski dokumenti donijeti do stupanja na snagu ovog zakona odnosno do roka iz člana 217 ovog zakona.

Državni i lokalni planski dokumenti predviđeni Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 34/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14) mogu se, do donošenja plana generalne regulacije Crne Gore, izrađivati odnosno mijenjati po postupku propisanom ovim zakonom.

Državne planske dokumente donosi Skupština, a lokalne planske dokumente donosi Vlada.

Shodno istom, Vlada Crne Gore donijela je Odluku o izradi Izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - Turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetрова, Opština Bar ("Službeni list Crne Gore", br. 081/18 od 20.12.2018.) i Odluku o izradi Izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - Turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetрова, Opština Bar ("Službeni list Crne Gore", br. 006/19 od 30.01.2019.).

Plan se radi u skladu sa Programskim zadatkom koji je sastavni dio Odluke i Ugovorom o izradi Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetрова, Opština Bar, zaključenog između:

- Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore, koju zastupa ministar Pavle Radulović, kao Naručioca, i
- Tamare Vučević dipl. ing, arh., rukovodioca radnog tima, u ime radnog tima, kao Izvršioca,

a na osnovu Odluke Vlade Crne Gore, o određivanju rukovodioca izrade izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - Turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetрова, Opština Bar i visini naknade za rukovodioca i stručni tim za izradu izmjena i dopuna Državne studije lokacije, broj 07-5791 od 06.12.2018. godine ("Službeni list Crne Gore", br. 081/18 od 20.12.2018.).

U cilju upoznavanja zainteresovane javnosti sa ciljevima i svrhom izrade Izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetрова, opština Bar, mogućim planskim rješenjima i efektima planiranja, Ministarstvo održivog razvoja i turizma na osnovu člana 27 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG" broj 64/17, 44/18 i 63/18), organizovalo je prethodno učešće javnosti u periodu od 05.06.- 05.07.2019.godine.

U Izvještaju o mišljenjima i predlozima zainteresovane javnosti i Izvještaju o mišljenjima i predlozima lokalne samouprave i organa za tehničke uslove, konstatovano je da na objavljeni Koncept nije bilo primjedbi i sugestija.

Javna rasprava o Nacrtu Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetрова, Opština Bar je trajala od 12.11.2019.godine do 02.12.2019.godine.

U toku Javne rasprave uložena je primjedba na Nacrt Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetрова, Opština Bar, društva za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu "Ruža vjetрова - Hotel resort" doo.

1.5. Izvod iz Programskog zadatka

METODOLOŠKI PRISTUP

U postupku izrade Plana treba obezbijediti sljedeći planerski pristup:

- sagledavanje ulaznih podataka iz PPPN OP i druge dokumentacije sa državnog i lokalnog nivoa (razvojna dokumenta, master planovi, studije);
- analizu i ocjenu postojeće planske i studijske dokumentacije;
- sagledavanje mogućnosti i realizacije investicionih ideja vlasnika i korisnika prostora u odnosu na iskazani cilj izrade Izmjena i dopuna Plana.

Prilikom definisanja planskog rješenja, koji proističe iz predloženog metodološkog pristupa, voditi računa da isti pruža sigurne osnove za realizaciju.

2. ANALITIČKI DIO

Područje obuhvaćeno granicama Državne studije lokacije „Dio sektora 58 – turistički kompleks Ponta“ – Ruža Vjetрова nalazi se u južnom dijelu opštine Bar, u naselju Pečurice, Mjesna zajednica Pečurice „Mrkojevići“, između mora i turističkog naselja obuhvaćenog DUP-om „Veliki pijesak.“

2.1. Prirodno - geografske odlike

2.1.1. Morfološke karakteristike

Plansko područje obuhvata dio Rta i uvale Meret, niže djelove istoimenog uzvišenja.

Najviša tačka u obuhvatu je u jugoistočnom dijelu, i iznosi cca29mnm, odakle teren pada u pravcu sjevera i zapada prema moru.

Nagib terena je oko 17%, što plansko područje svrstava u morfološki povoljna za izgradnju.

Osunčanost planskog područja je najpovoljnija u sjevernom i južnom dijelu, koji su okrenuti ka istoku i jugu. U većem dijelu terena preovlađuje manje povoljnija sjeverna ekspozicija, koja je ublažena malim nagibom padine.

Zona turističkog kompleksa je većim dijelom sjeverne orijentacije, zaklonjena od udara ovdje najizrazitijih južnih vjetрова, što je uticalo na izgradnju turističkih kapaciteta. Prirodna zaštićenost doprinela je razvoju bujne vegetacije, za razliku od djelova koji su otvoreni prema jugu i stoga uglavnom ogoljeli.

Ka kontinentu od planskog područja na manje strmim terenima formirana su naselja, dok su iznad naselja strme padine planinskog zaleđa sa najvišim vrhom Rumije na 1595 mnm.

Ovakva konfiguracija terena u široj zoni, utiče na miješanje kontinentalnih i maritimnih uticaja, a vremenske prilike su znatno različite na pojedinim terenima iznad mora, zavisno od nadmorske visine.

U konfiguraciji dijela morske obale u kojoj se nalazi prostor zahvata plana, veći dio pripada kamenitim obalama, koje su krajnji djelovi antiklinalnih masa koje zalaze u Jadransko more, koje nijesu nepogodne za sunčanje i kupanje. Niz manjih rtova i uvala između njih predstavljaju obalu karakterističnu za ovaj dio Crnogorskog primorja i Jadrana. Od uvala kao najpovoljnije su Veliki i Mali Pijesak i Masline, ali i pod Crnjaku, pod Klačinu, pod Meret i Meret, Paljuška i Hladna uvala.

Južno od Volujice nalazi se čitav niz manjih rtova i uvala. Svaka od uvala predstavlja i zonu ulivanja povremenih kratkih vodenih tokova koji se spuštaju ka moru. Duž obale javljaju se raznovrsni oblici pribrežnog reljefa, nastali radom morskih talasa – talasne podkapine, koje se radom talasa pretvaraju u klifove. Svojim oblicima, veličinom, sastavom, strukturom slojeva, bojom stijene, daju ovim predjelima posebnu estetsku vrednost, i ako bi se učinili pristupačnim, bili bi izuzetni vidikovci. Sa klifovima se naizmjenično smjenjuju pribrežne terase nastale radom talasa u otpornim stijenama i obično pokrivene pijeskom i šljunkom. Plaže u kontaktu planskog područja su slične ostalim na crnogorskom primorju: po sastavu i tipu pjeskovite, šljunkovite i kamenite, dok je obala u cjelini različitog oblika i pristupačnosti, što je uslovljeno vrstom stijena, tektonikom terena, radom rječne erozije i morske abrazije. Pjeskovite i šljunkovite plaže sačinjavaju kvarcni pijesak i šljunak, u čiji sastav ulaze još i glinovite čestice i sastojci eruptivnih stijena (gabro, serpentin, peridotit, dijabaz i druge).

2.1.2. Geološke i inženjersko-geološke karakteristike

Po geološkom sastavu teren Barskog područja izgrađuju sedimenti jure, krede, paleogena i kvartara. Sedimentne stijene predstavljaju krečnjaci, dolomiti, fliševi i flišoidne stijene, konglomerati, breče te nevezani kvartarni sedimenti.

Plansko područje pripada široj zoni Lisinja i Konisera izgrađenoj većim dijelom od slojevitih i bankovitih krečnjaka i dolomita, ali i od slojevitih i pločastih krečnjaka i rožnaca, zatim od laporovitih i brečastih krečnjaka, kao i od pločastih krečnjaka, tufita i bantonita.

Padine prema Zaljevu, Dobroj Vodi, Veljem Selu i Dabezićima izgrađene su i od deluvijalnih nanosa, a mjestimično i od magmatskih spilita (Osojnica, Podi) i flišnih sedimenata (Dabezići, Dobra Voda, Veliki Mikulići).

Sedimenti fliša donjetrijaske, srednetrijaske, paleocensko–eocenske i gornjeeocenske starosti predstavljeni su glincima, laporcima, pješčarima, konglomeratima i prelaznim varijetetima ovih litoloških članova; vulkanske stijene srednetrijaske starosti predstavljene dacitima, andezitima i spililitima; aluvijalne, proluvijalne i deluvijalne gline koje su češće izmiješane sa sitnom drobinom heterogenog sastava.

Vodonepropusnost je uslovljena preovlađujućim učešćem glina kod kvartarnih sedimenata i glinovito–laporovite komponente kod flišnih sedimenata; na kontaktu fliša i krečnjaka pojavljuju se sva značajnija karstna vrela; flišna serija koja počinje od Šušnja na zapadu odakle se provlači sjevernim i istočnim obodom Barskog polja prema Dobroj vodi i Pečuricama.

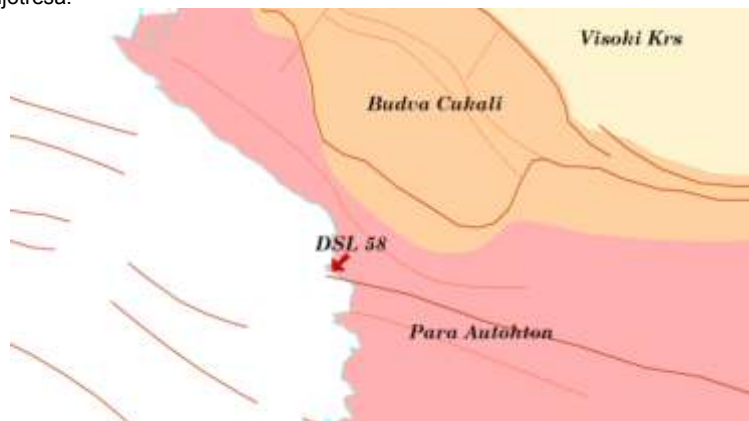
Krečnjačke, deluvijalne i proluvijalne breče nalaze se na padinama, ispod karbonatnih stijena, duž podnožja Sozine i Rumije – Lisinja. Obično su odložene preko fliševa ili porfiritu, po kojima su često, transportovane u niže predjele. Na području Dobre vode, breče nastale iz trijasnih stijena Lisinja, nalaze se u kontaktu sa gornje krednim karbonatnim stijenama u produžetku grebena Volujice. Transportovane preko eocenskog fliša u niže predjele, po sastavu su pretežno karbonatne breče vezane takođe karbonatnim i mjestimično glinenim vezivom, zbog čega se, pored breča pojavljuju i breče sa drobinom. Po krupnoći zrna su vrlo heterogene, od blokova do sitne drobine.

Fizičko–mekaničke osobine ovih stijena su vrlo različite, a u većini su bliske čvrstim stijenama. Često su ispucale i izlomljene, posebno u perifernim djelovima, što je posledica uglavnom gravitacionih pokretanja niz padinu. U prosjeku su dobre nosivosti, a stabilnost terena i njegove seizmičke karakteristike zavise, osim od same breče, i od nagiba terena, sastava padine i drugih prije svega hidrogeoloških prilika. Poroznost je intergranularna i pukotinska, a vodopropusnost dobra.

2.1.3. Seizmičnost područja

Za potrebe izrade predmetnog planskog dokumenta dostavljeni su podaci i smjernice od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore.

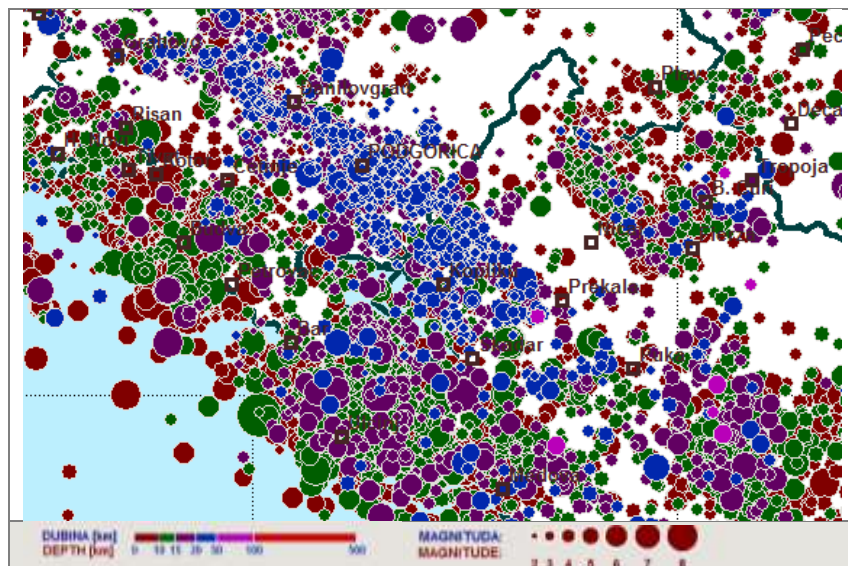
Područje obuhvata planirane Državne studije lokacije „Dio sektora 58 – turistički kompleks Ponta“ – Ruža vjetrova, pripada ograničenom prostoru Crne Gore koji je najjače izložen uticajima zemljotresa.

Slika 1. Pozicija Državne studije lokacije 58 prema prisutnim tektonskim jedinicama i aktivnim regionalnim i lokalnim rasjedima (mapirani u projektu „3-D Monitoring of Active tectonic Structures of The Peri-Adriatic Region“, izvor za Crnu Goru B. Glavatović).

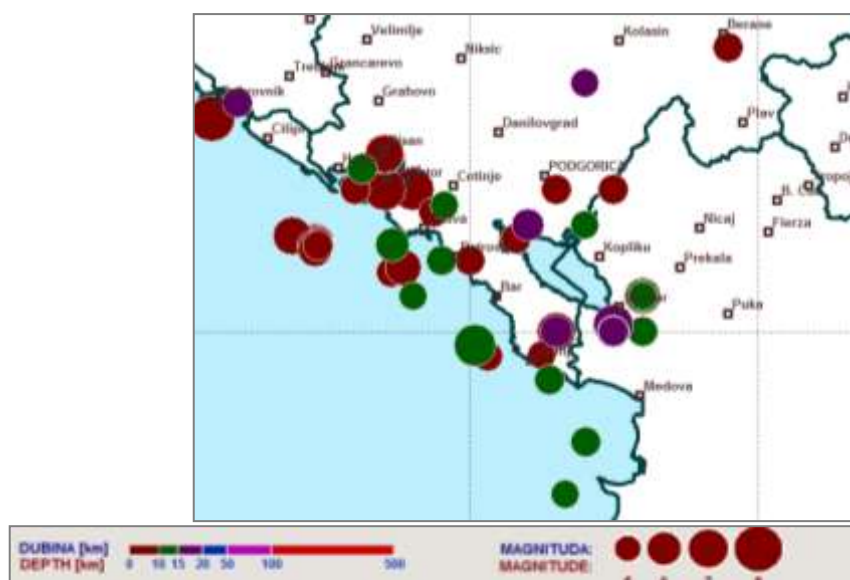
Seizmičnost područja posljedica je pokreta u tektonskim jedinicama prisutnim na širem području Ulcinja, južnog Jadrana i središnje Crne Gore. Neposredna lokacija Državne studije lokacije, pripada tektonskoj jedinici ParaAutohton. Geotektonska jedinica Parautohton obuhvata djelove Primorja u području zapadno od Herceg Novog, Mrčevo i Grbaljsko polje, Lušticu i Donji Grbalj, kao i područje od Bara do rijeke Bojane, tj. prostor između mora i tektonske jedinice zone Budva –Cukali. Zona Budva-Cukali navučena je preko Parautohtona duž reversne dislokacije, dok je tektonska jedinica Visoki krš navučena preko tektonske jedinice zona Budva-Cukali. Trasa ovog navlačenja ima dinarski pravac pružanja, sa znatnim odstupanjima i povijanjima. Na Slici 1 prikazan je položaj tektonskih jedinica i glavni- regionalni rasjedi mapirani na ovom području.

Na seizmičku opasnost predmetnog područja najznačajnije utiču lokalna seizmogene žarišta – vezana za aktivnost složene rasjedne strukture koja se pruža paralelno jadranskoj obali na oko 10-ak kilometara u moru. Istim pravcem pružaju se i rasjedne strukture na kopnu duž kojih se dekompenzuje stanje pritiska prisutno usled navlačenja tektonskih jedinica. Istovremeno, seizmogene aktivnost okolnih žarišta značajno može uticati na predmetnu lokaciju: pretpostavljeni duboki rasjed koji se iz Albanije proteže preko Skadarskog jezera i Podgoričko-Danilovgradskom dolinom, kao i regionalni proces navlačenja (Kučka navlaka) definišu seizmogenu zonu koja se odlikuje se relativno dubokim zemljotresima (u odnosu na ostali dio Crne Gore) sa prosječnom dubinom zemljotresa od više od 20 km (Slika 2).

Slika 2. Karta epicentara zemljotresa u središnjoj Crnoj Gori i okruženju lokacije DSL 58 - u periodu 1944.-2016. godine. Veličina simbola na karti indicira jačinu zemljotresa, dok boja simbola označava dubinu žarišta

Najznačajne susjedne seizmogene zone su: aktivno žarište na području Skadra u Albaniji, područje oko Drača i Medovskog zaliva, a zatim seizmički aktivni pojas koji prati pravac pružanja Albanida (Slika 3).

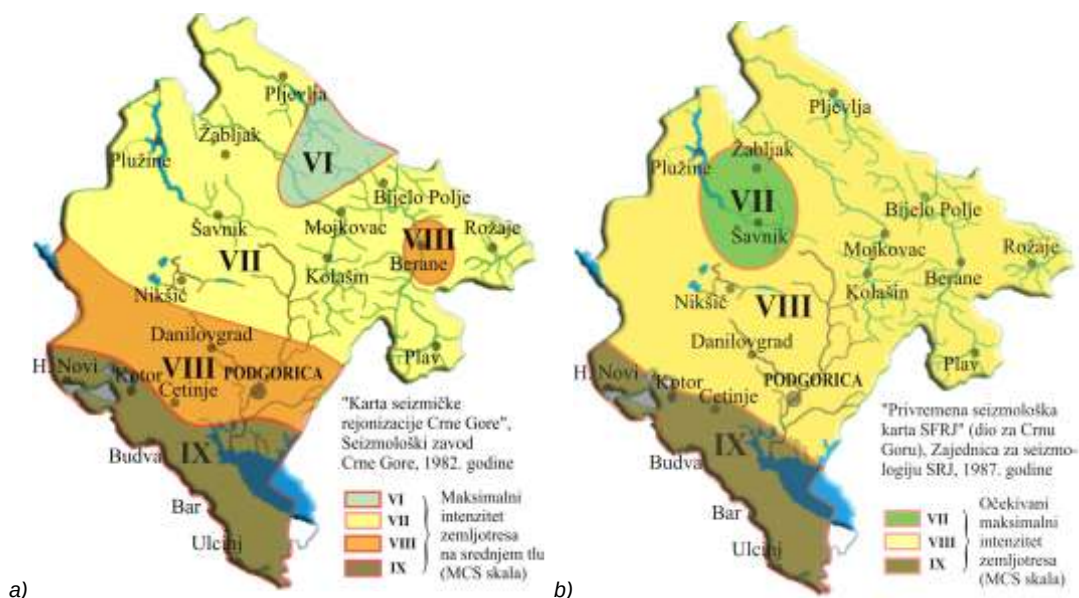
Slika 3. Karta dogođenih snažnijih zemljotresi ($M > 5$) u periodu 1944-2016. Obuhvat karte odgovara širem okruženju koje može biti od uticaja na seizmičku opasnost na području DSL 66 u slučaju jakog potresa.

Seizmički hazard

Analizom seizmičkog hazarda se na osnovu prepoznatih izvora seizmičnosti i učestalosti ponavljanja zemljotresa određene magnitude, nastoji dati dugoročna prognoza tj. vjerovatnoća pojavljivanja zemljotresa.

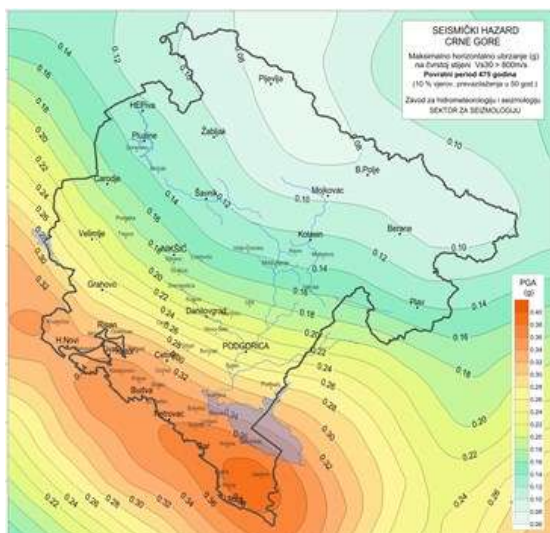
U Crnoj Gori je kartiranje seizmičkog hazarda, izraženo različitim parametrima koji definišu samo dejstvo zemljotresa i to za različite povratne periode vremene (ili datu vjerovatnoću pojavljivanja u nekom vremenu) izvršeno tokom prethodnih decenija u nekoliko navrata.

- Prema *Seizmičkoj regionalizaciji Crne Gore* (na Slici 4 date su karte mogućeg intenziteta zemljotresa i to za povratne periode od 200 i 500 godina), gradsko područje Bara i okoline je obuhvaćeno 9° MCS skale. Ovo znači da maksimalno očekivano zemljotresno dejstvo na osnovnom tlu može prouzokovati efekte opisane devetim stepenom makroseizmičke skale intenziteta. Lokalno uvećanje uticaja nastalo usled građe i sastava lokalnog terena, kako je to već opisano definisano je mikroseizmičkim zoniranjem.

Slika 4. Karte Seizmička rejonizacija Crne Gore (1982.): a) za povratne periode od 200 i b) za povratne periode od 500 godina

Na osnovu svih dosadašnjih istraživanja hazarda, za potrebe definisanja parametara za projektovanje zgrada u seizmičkim uslovima, izrađena je karta seizmičkog hazarda Crne Gore (sadržana u dokumentu Nacionalnog aneksa za Eurokod 8: *Projektovanje seizmički otpornih konstrukcija – Dio 1: Opšta pravila, seizmička dejstva i pravila za zgrade, MEST EN 1998-1: 2015, Institut za standardizaciju Crne Gore, 2015*) koja je služi kao osnova za definisanje seizmičkog dejstva u proračunu konstrukcija primjenom pomenute tehničke norme. U odnosu na projektne zahtjeve Eurocoda 8 (Projektovanje seizmički otpornih zgrada), maksimalno očekivano horizontalno ubrzanje na čvrstom tlu za povratni period od 475 godina, za područje Bara iznosi 0.37 g.

Slika 5: Seizmički hazard za DSL 58: Očekivano max horizontalno ubrzanje izraženo u djelovima g.- za povratne periode od 475 godina izračunato za tlo koje prema Eurokodu 8 kategorisano klasom A.

2.1.4. Klimatske karakteristike

Za potrebe izrade predmetnog planskog dokumenta dostavljeni su podaci i smjernice od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore.

Područje Bara, prema Kepenovoj klasifikaciji klime, karakteriše umjereno topla klima sa vrelim ljetima i sa izraženim ljetnjim sušnim periodom. Prosječna temperatura najhladnijeg mjeseca je veća od -3 °C a manja od 18°C. Prosječna temperatura najtoplijeg mjeseca je veća od 22 °C.

Vjetar

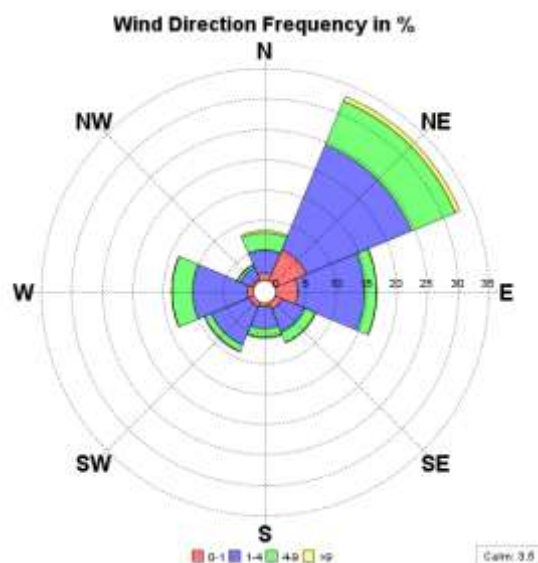
Vjetar, kao klimatski element, zavisi od opšte cirkulacije vazduha u atmosferi i od oblika topografije. Prizemno strujanje vazduha je pod velikim uticajem oblika topografije. Najvažnije karakteristike vazдушnih strujanja se prikazuju ružama vjetra koje izražavaju procenat čestine smjerova.

Na osnovu obrade podataka o brzini i pravcu vjetra za period 1981-2010.godine sa meteorološke stanice u Baru dobijena je klimatološka ruža vjetrova.

Na osnovu klimatološke ruže vjetrova za Bar može se zaključiti da najveću čestinu imaju vjetrovi iz pravca sjeveroistok (NE) 33%.

Detaljni prikaz pojave određenog pravca vjetra u određenom intervalu brzine dat je u tabeli.

Interval	Sum	Calm	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0
0-1	15	0	1	6	4	1	1	1	1	1
1-4	59	0	4	19	11	4	3	7	9	2
4-9	21	0	3	8	2	2	2	1	3	1
>9	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Sum	100	3	8	33	17	7	6	9	14	3

Klimatološka ruža vjetrova

Temperatura vazduha

Godišnji hod srednje temperature vazduha, za područje Bara, karakteriše se najnižom temperaturom vazduha u januaru i februaru od 8,8°C i najvišom u julu od 24,5°C, odnosno prosječnom godišnjom temperaturom od 16,1°C (tabele u PRILOGU).

Srednja maksimalna temperatura za klimatski period od 1981-2010.godine, se kreće od 13°C u januaru do 29,1°C u julu i avgustu.

Apsolutno maksimalna temperatura vazduha od 37,7°C je izmjerena 26. jula 1987. godine (posmatra se raspoloživi niz mjerenja).

Srednja minimalna temperatura za klimatski period od 1981-2010.godine se kreće od 5°C u januaru i februaru do 19,7°C u avgustu.

Apsolutno minimalna temperatura od -7,2 °C izmjerena je 23. januara 1963. godine (posmatra se raspoloživi niz mjerenja).

Relativna vlažnost vazduha

Relativna vlažnost vazduha, označava stepen zasićenosti vazduha vodenom parom. Godišnji tok relativne vlažnosti ukazuje da ona ima prosječnu vrijednost od 62% u julu do 72% u oktobru. Srednja godišnja relativna vlažnost vazduha iznosi 68%.

Količina padavina

Režim padavina na području Bara odlikuje se maksimalnom količinom padavina u kasnu jesen (decembar 169,6 lit/m²) i minimumom u julu 29,9lit/m².

Prosječna godišnja količina padavina iznosi 1312,7lit/m². Prosječan broj dana sa padavinama na godišnjem nivou je 113 dana. Najmanje dana sa padavinama ima u julu, prosječno 4 a najviše u decembru, prosječno 14.

Broj sati sijanja sunca (osunčavanje)

Na području Bara, prosječno godišnje ima 2570 sati sijanja sunca. Najmanje sunčanih sati ima u decembru, prosječno 111, kada je i obdancima najkraća, a najviše u julu 352.

Oblačnost

Oblačnost predstavlja stepen pokrivenosti neba oblacima. Prosječna oblačnost na području Bara je 4 desetine pokrivenosti neba oblacima. Najveća je u decembru, prosječno 6 desetina, a najmanja u julu i avgustu 2 desetine.

Podaci prikazani u tabelama su izmjereni i osmotreni na meteorološkoj stanici u Baru i odnose se na 30-togodišnji klimatski period (1981-2010.).

Temperature vazduha

Srednja temperatura vazduha u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
8.8	8.8	10.9	14.1	18.6	22.2	24.5	24.3	20.9	17.3	13.1	9.9	16.1

Apsolutno maksimalna temperatura vazduha u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
21.2	24.0	25.6	30.1	31.7	36.6	37.7	37.0	33.5	32.3	28.4	21.4

Srednja maksimalna temperatura vazduha u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
13.0	13.1	15.3	18.5	23.0	26.5	29.1	29.1	26.0	22.3	17.7	13.9	20.6

Apsolutno minimalna temperatura vazduha u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-3.9	-5.3	-4.2	1.5	5.4	10.4	13.2	14.2	9.9	3.7	0.2	-4.0

Srednja minimalna temperatura vazduha u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
5.0	5.0	7.1	9.8	13.8	17.4	19.6	19.7	16.6	13.4	9.4	6.4	11.9

Prosječna relativna vlažnost vazduha u %

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
68	66	69	71	70	67	62	65	68	72	71	69	68

Količina padavina

Prosječna količina padavina u lit/m²

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
126.2	132.5	119.5	115.0	69.1	58.3	29.9	47.1	127.7	154.7	162.9	169.6	1312.7

Prosječna broj dana sa padavinama ≥0.1mm

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
12	11	11	11	8	7	4	5	8	11	12	14	113

Prosječan broj sati sijanja sunca

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
130	137	177	202	269	306	352	322	246	189	129	111	2570

Prosječna oblačnost u desetinama pokrivenosti neba oblacima

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
5	5	5	5	4	3	2	2	3	5	5	6	4

Maksimalna visina sniježnog pokrivača

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
9	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Prosječna horizontalna vidljivost u km

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
19	19	18	18	19	20	20	19	20	19	18	18	19

Prosječni vazdušni pritisak u mb

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
1018	1017	1015	1014	1014	1014	1013	1013	1015	1017	1017	1017	1015

Srednja temperatura mora u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
12.1	11.9	13.2	15.6	19.5	22.7	23.7	24.1	22.7	20.1	16.7	13.8	18.0

Temperatura zemljišta po različitim dubinama

Srednja temperatura zemljišta na dubini 2cm u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
6.9	7.9	11.4	16.2	22.4	27.5	30.7	29.1	23.4	17.6	11.8	8.2	17.7

Srednja temperatura zemljišta na dubini 5cm u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
7.0	7.9	11.5	16.1	22.1	26.8	30.0	28.8	23.1	17.5	12.0	8.2	17.6

Srednja temperatura zemljišta na dubini 10cm u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
7.1	7.9	11.3	15.8	21.6	26.0	29.1	28.2	23.2	17.6	12.3	8.5	17.4

Srednja temperatura zemljišta na dubini 20cm u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
7.4	7.9	11.0	15.3	20.7	25.0	27.8	27.5	22.9	17.8	12.6	8.9	17.1

Srednja temperatura zemljišta na dubini 30cm u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
7.8	8.2	11.0	15.1	20.0	24.0	26.8	26.8	22.8	18.1	13.2	9.4	16.9

Srednja temperatura zemljišta na dubini 50cm u °C

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	god.
8.4	8.5	10.7	14.3	18.6	22.5	25.3	25.7	22.6	18.4	13.8	10.3	16.6

2.2. Analiza postojećih fizičkih struktura

2.2.1. Fizičke strukture

Turistički kompleks Ruža vjetrova nalazi se u blizini naselja u zaleđu plaže Veliki pijesak, u Opštini Bar. Lokaciji se pristupa lokalnom saobraćajnicom sa Jadranske magistrale (dionica Bar - Ulcinj).

U zahvatu plana na sjevernoj i južnoj strani, nalazi se uređeno kupalište a na jugozapadnoj stjenovita obala.

Postojeći turistički kompleks čine: Osnovni objekat Hotela sa restoranom i smještajnim jedinicama sa ukupno 30 ležaja i sedam dependansa u kojima ima ukupno 188 ležaja. Recepcija se nalazi na sjevernom ulazu u kompleks u samostalnom prizemnom objektu.

Glavni kolski pristup lokaciji je na istočnoj strani na kojoj su izvedeni parkinzi.

Saobraćajnica uz uređeno kupalište na na sjevernoj strani zahvata Plana.

U okviru zone na kojoj su izvedeni objekti, lokacija je uređena, izvedene su staze i stepeništa za pristup svim objektima, formirane su terase koje prate prirodni teren sa uređenim zelenim površinama.

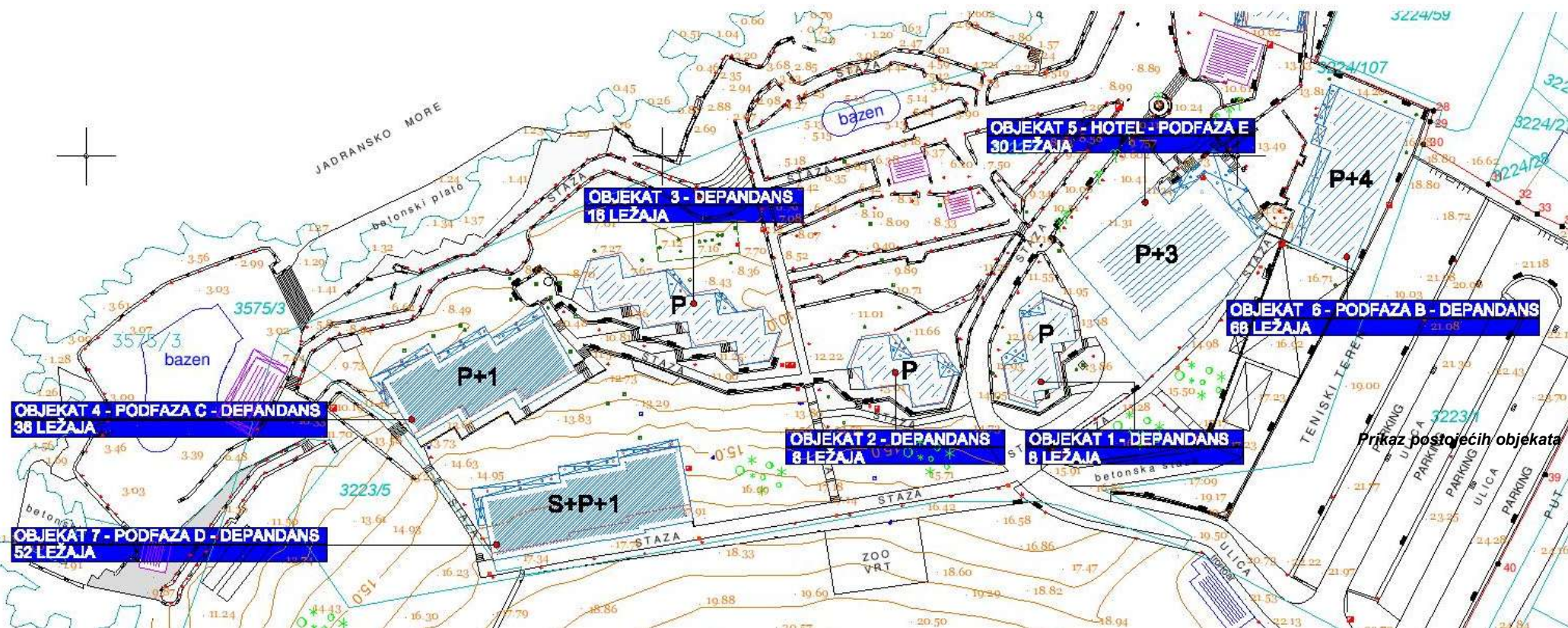

Uz obalu su izvedeni platoi, popločani kamenom, dva bazena i plažni barovi, amfiteatar, teren za boćanje, teniski tereni....

Veći dio lokacije predstavlja neizgrađena površina obrasla makijom.

Urbanistički pokazatelji postojećeg stanja

	Broj objekta	Površina pod objektom	Bruto građevinska površina	Spratnost	Broj ležaja	BGP/ ležaju	Namjena objekta
UP1	Hotel /novoplanirani/	/	/	/	/	/	/
	1 /postojeći/	143,52	143,52	P	8	18	Depandans
	2 /postojeći/	135,95	135,95	P	8	17	Depandans
	3 /postojeći/	276,37	276,37	P	16	17	Depandans
	4– podfaza C /postojeći/	376,96	753,92	P+1	36	21	Depandans
	5 – podfaza E /postojeći/	477,86	1.224,57	P+3	30	41	Hotel
	6– podfaza B /postojeći/	381,22	1.471,05	P+4	68	22	Depandans
	7– podfaza D /postojeći/	418,71	1.256,13	S+P+1	52	17	Depandans
	Recepcija /postojeći/	71,00	71,00	P	/		Recepcija
	UKUPNO	2.281,59	5.332,51		218		

Tabelarni prikaz postojećeg stanja

2.3. Analiza područja koja su zaštićena

Za potrebe izrade predmetnog planskog dokumenta dostavljen je akt Uprave za zaštitu kulturnih dobara kojim je navedeno: "u obuhvatu Izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Dio sektora 58-turistički kompleks Ponta - Ruža vjetrova", opština Bar, **nema kulturnih dobara i dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima.**"

Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Ministarstva kulture Crne Gore izradila je Studiju zaštite kulturnih dobara za potrebe Izmjena i dopuna državne studije lokacije "Dio sektora 58-turistički kompleks Ponta - Ruža vjetrova", opština Bar u februaru 2019. godine u kojoj je u poglavlju 6. **Mjere zaštite** navedeno da **na prostoru Plana nema registrovanih spomenika prirode ni spomenika kulture** pa se mjere zaštite koje je potrebno propisati za predmetni obuhvat odnose na potrebu poštovanja odredbi Zakona za zaštitu kulturnih dobara.

2.4. Analiza postojeće planske dokumentacije

2.4.1. Izvod iz Prostornog plana posebne namjene za Obalno područje Crne Gore

Obradivač: Konzorcijum
Republički zavod za urbanizam i projektovanje ad Podgorica
Horwath i Horwath Consulting doo - Zagreb
MonteCEP dsd - Kotor

Prostornim planom posebne namjene za obalno područje za zonu zahvata Plana predviđene su sljedeće namjene površina:

- površine za turizam;
- stjenovita obala/krš i
- kupališta.

U okviru režima korišćenja prostora data je linija odmaka – 1 – odmak se ne može primijeniti.

Površina za turizam je definisana oznakom turističke zone T1 i oznakom D3 kao indikatorom planiranja za turističke zone.

U poglavlju 8.2. Model rasta smještajnih kapaciteta za Opštinu Bar je kao ključna investicija – resursna i planska osnova za model rasta, navedena Državna studija lokacije "dio sektora 58 turistički kompleks Ponta Ruža vjetrova".

U poglavlju 8.5.Uticaj modela rasta na prostor, date su između ostalog, sljedeće pretpostavke poželjne strukture novih ležaja u turističkim naseljima i hotelima:

Predloženi turistički rast potrebno je dovesti u vezu sa ograničenjima objektivnog raspoloživog priobalnog prostora i uključiti načela održivog razvoja i osjetljivosti prostora.

Ono što model rasta turističkih kapaciteta (kao ključne privredne grane planiranog područja) predlaže je rast od 94.968 ležaja u hotelima i turističkim naseljima (uključujući mixed use resorte) uz smanjenje kapaciteta privatnog smještaja do 2030.god. za 13,5% (odnosno nešto više od 15.000 ležaja) primjenom posebnih politika koje su date u Planu.

Na osnovu tržišnih mogućnosti (pa čak i današnje strukture projekata u toku), može se pretpostaviti sljedeća poželjna (i još uvijek moguća) struktura novih ležaja u turističkim naseljima i hotelima:

- 25% u najvišoj/luksuznoj/high-end kategoriji, što iznosi oko 16.000 ležajeva po gustini od tipično 40 ležajeva po ha;
- 75% u kategoriji 4/5* što iznosi oko 79.000 ležajeva po gustini od tipično 65 kreveta po ha.

U poglavlju 8.7. Indikatori za planiranje turističkih zona, podnaslov Vršni kapaciteti turističkih zona, navedeno je, između ostalog: „Vršni kapaciteti turističkih zona određeni su maksimalnim brojem kreveta u odnosu na obuhvat zona. Vodeći računa o načelima izabranog razvojnog scenarija u smislu vrlo visokog kvaliteta novih kapaciteta, primijenjeni su najviši standardi razvoja u

današnjoj praksi turističkog planiranja pri kojima se gustina kreveta/ha kreće između 50 do 100 kreveta/ha. Kako u obalnom području Crne Gore ima zona sa naslijeđenim strukturama u prostoru (u funkciji ili ne), za njih je data veća gustina s obzirom da ovo načelno otežava njihovu tržišnu atraktivnost, pa je stoga potencijalnim investitorima kroz veće kapacitete nužno omogućiti veći povrat."

U poglavlju 8.7.1 Okviri prostornih uslova planiranja po vrstama turističkih zona (T1, T2, T3) date su sljedeće smjernice:

Početna tačka za određivanje kvantitativnih indikatora za turističke zone je broj ležaja po smještajnoj jedinici i to:

- Smještajna jedinica u hotelima, depandansima i sl. = 2 ležaja;
- Smještajna jedinica u apartmanu = 3 ležaja;
- Smještajna jedinica u "vilama" = 6 ležaja.

Zona T1

U turističkim zonama T1 od ukupne površine zone, planirana površina terena za građevine koje su prema službeno kategorizaciji hoteli, je najmanje 70%, a ukupna planirana površina terena za ostale objekte koji mogu biti vile ili turistički apartmani je 30%.

Učešće smještajnog kapaciteta je najmanje 70% u građevinama koje su prema službenoj kategorizaciji hoteli i najviše 30% za ostale dozvoljene objekte.

U udio bruto izgrađenih površina ulaze i druge namjene u funkciji turističke ponude npr. površine terasa, bazena i sl.

Turističku zonu (T1) nije moguće prenamijeniti u turističku zonu T2, niti u turističku zonu T3.

U poglavlju 8.7.3 Indikatori planiranja za turističke zone dati su sljedeći uslovi:

D3. Turističke zone bez posebne zaštite i izgrađeni turistički predjeli

U tu grupu svrstavaju se turističke zone bez posebne zaštite (prirodne ili kulturne), **postojeće izgrađene i planski nedovršene turističke zone**, kao i druge zone koje se prenamjenjuju u turističku namjenu (kamenolomi, napuštena industrija, posebna namjena, eksploatacijska polja i sl.), a izgrađeni su više od 20% površine i iskorišćene su površine zahvata većeg od 20% (eksploatacijska polja).

Prije donošenja odluke o planiranim lokacijama turističkih zona, kao i u provjeri postojećih planiranih lokacija, nužno je da se uradi stručna podloga vrednovanja prostora (terena, kulturne i prirodne vrijednosti i mogućnosti infrastrukturnog opremanja). Stručna podloga treba da se primijeni u daljem radu na donošenju detaljnih planova za pojedine lokacije.

Za zone izgrađenih turističkih predjela predlažu se sljedeći kriterijumi a koji se odnose na urbanističke parcele unutar još neizgrađenog dijela turističke zone:

PPPNOP – turistička namjena (D3 – turističke zone bez posebne zaštite i izgrađeni turistički predjeli)

Najveća dopuštena zauzetost		Iz	<35%
Najveća dopuštena izgrađenost	T1	li	<0,8
Najmanji udio prirodnih površina			< 40%

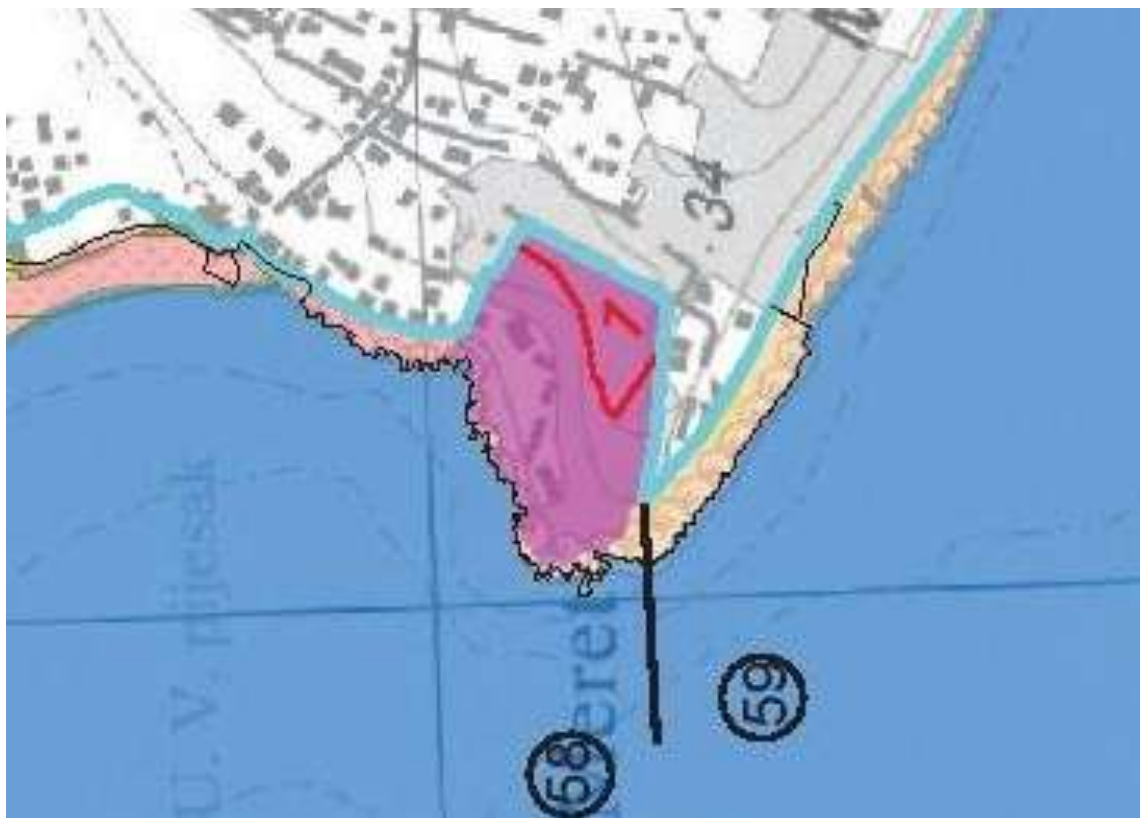
Kupališta

Kupalište, kao dio morskog dobra namijenjen za kupanje i sunčanje, može se organizovati na plažama, izgrađenim i drugim dijelovima obale. Kupalište je vidno obilježeno i posjeduje propisanu opremu i sadržaje.

Kupalište može imati više kupališnih jedinica, organizovanih u zavisnosti od namjene, a svaka je ponaosob opremljena kao cjelina.

Stjenovita obala

Stjenovita obala uglavnom podrazumijeva visoku, klifovsku obalu, mahom ogoljelu ili stjenovitu, nepristupačnu i nepogodnu za gradnju. Na pojedinim dijelovima ovakve obale, ukoliko to nije zabranjeno, moguće je uz minimalne intervencije formirati pristupne staze i kupališta za turističke komplekse.

Izvod iz grafičkog priloga "MD Katalog"

 Granica morskog dobra

 Sektor

Obalni odmak - 100m od obalne linije

 Izgrađena obala odmak - se ne može primijeniti

NAMJENA POVRŠINA
Obala

 Kupalište

 Stjenovita obala / krš

 Površine za turizam

Panoramske staze

Sve postojeće panoramske staze i izletničke tj. rekreativne, biciklističke, pješačke, planinarske i staze uz more ("lungo mare") za kretanje pješaka i biciklista koje su u funkciji prezentacije kulturnih i prirodnih vrijednosti i rekreacije zadržavaju na postojećim trasama.

Za Obalno područje je svakako najatraktivnija pješačko-planinarska staza u Crnoj Gori tzv. „**Primorska planinarska transverzala – PPT Orjen – Lovćen - Rumija**“ koja se sa svim svojim sporednim krakima zadržava na postojećim trasama.

Ukupna dužina Transverzale je 138 km i podijeljena je na 6 djelova: Orjen, Boka, Lovćen, Paštrovići, Crmnica i Rumija. Transverzali se može pristupiti sa sjevera (iz Cetinja i Skadarskog jezera) i juga (blizu obale).

Imajući u vidu karakter (otvorenog mora i Bokotorskog zaliva, prirodnog pejzaža ili izgrađenog okruženja) i namjenu prostora u Obalnom području a sa ciljem uspostavljanja prepoznatih potencijala, posebno ističući raznovrsnost tj. osobenost svake mikro lokacije Crnogorskog primorja, **planiraju se intervencije na formiranju, uređenju i korišćenju staza uz more, tzv. "lungo mare".**

Staze uz more mogu se planirati na prostorima različitih namjena: javna kupališta, urbano izgrađena obala, djelovi obale prijemčivi pješačenju i biciklistima kao što su travnate površine i šume, obala Kotorsko - Risanskog zaliva (sa pontama, mandračima i pristaništima), naseljske strukture, turistički objekti i kompleksi, sportski objekti itd.

Formiranjem mreže ovakvog vida saobraćajne infrastrukture povećava se efikasnost i nivo usluge transportnog sistema, smanjenjem negativnih uticaja saobraćaja na ostale naseljske funkcije i životnu sredinu kroz povećanje bezbjednosti i obezbjeđenje optimalnih uslova za razvoj turizma i ostalih aktivnosti.

Osim postojećih staza, nove staze se mogu realizovati u profilu puta, ukoliko postoje prostorne mogućnosti ili na stabilizovanoj bankini (ukoliko ne postoje prostorne mogućnosti) ili kao nezavisne. Minimalna širina panoramskih staza: biciklističkih, pješačkih, rekreativnih, "lungo mare" i sl. iznosi 1,8 m.

Uz "lungo mare", izletničke staze, pješačke, jahačke i biciklističke, potrebno je izgraditi odmore i vidikovce za predah posjetilaca, sa visokim hladovitim zelenilom, nadstrešnicama i sjedištima u čijoj izgradnji treba da se koriste prirodni materijali (drvo, kamen i sl.).

2.4.2. Izvod iz Prostorno urbanističkog plana Opštine Bar

Obradivač: JUGINUS doo, dio stranog društva JUGINUS MONT i IAUS

PUP-om Bara su, za zahvat predmetnog planskog dokumenta, predviđene sljedeće namjene površina:

- površine zatuzizam;
- ostale prirodne površine
 - stjenovita obala/krš,
 - kupališta i
- površine naselja.

Na zemljištu sa namjenom planiranom kao površine za turizam mogu se graditi hoteli svih vrsta, hosteli, planinarski i lovački domovi, kampovi i odmarališta. Kompatibilno mogu se graditi prateći objekti i sadržaji poslovnih, komercijalnih i uslužnih djelatnosti, objekti sporta i rekreacije; luke nautičkog turizma - marine, privezišta, sidrišta, kao i objekti i institucije koji, u skladu sa posebnim propisom, odgovaraju karakteristikama područja. Urbanistički parametri, karakteristike i drugi opšti uslovi smještaja su dati u poglavlju IV SMJERNICE ZA SPROVOĐENJE PLANA 4. OPŠTA PRAVILA SMJEŠTAJA TURISTIČKIH ZONA u Knjizi I PUP-a Opštine Bar.

Hoteli

Hotel je objekat za pružanje usluge smještaja, po pravilu sa minimalnim kapacitetom od sedam smještajnih jedinica za noćenje, recepcijom i holom hotela, javnim restoranom sa kuhinjom. Hoteli sa kapacitetom do 25 soba, klasifikuju se kao mali hoteli. Hotel može imati dependans. Dependans je građevinski samostalni dio hotela (spojen sa glavnom zgradom ili ne), u kojem se pružaju usluge smještaja u smještajnim jedinicama. Recepcija, hol i restoranski kapaciteti su smješteni u glavnoj zgradi. Grand hotel je hotel sa 100 i više soba u kategoriji 5 zvjezdica. Garni-hotel je objekat za pružanje usluge smještaja u skladu sa članom 6 ovog Pravilnika, koji pruža samo uslugu doručka. Apart-hotel je objekat za pružanje usluge smještaja, po pravilu sa najmanje 7 potpuno opremljenih i namještenih apartmana za turiste. Moraju imati recepciju i hol, apartmane sa potpuno namještenim prostorijama za dnevni boravak, ručavanje i spavanje, potpuno opremljenu i namještenu kuhinju i pristup kapacitetima za pranje veša. Može imati i restoran i dependans u kojem se pružaju usluge smještaja.

Kompatibilno mogu se graditi prateći objekti i sadržaji poslovnih, komercijalnih i uslužnih djelatnosti, objekti sporta i rekreacije, luke nautičkog turizma - marine, privezišta, sidrišta, kao i objekti i institucije koji, u skladu sa posebnim propisom, odgovaraju karakteristikama područja.

D3. Turističke zone bez posebne zaštite i izgrađeni turistički predjeli

U tu grupu svrstavaju se turističke zone bez posebne zaštite (prirodne ili kulturne), postojeće izgrađene i planski nedovršene turističke zone, kao i druge zone koje se prenamjenjuju u turističku namjenu (kamenolomi, napuštena industrija, posebna namjena, eksploatacijska polja i sl.), a izgrađeni su više od 20% površine i iskorišćene su površine zahvata većeg od 20% (eksploatacijska polja).

Prije donošenja odluke o planiranim lokacijama turističkih zona, kao i u provjeri postojećih planiranih lokacija, nužno je da se uradi stručna podloga vrednovanja prostora (terena, kulturnih i prirodnih vrijednosti i mogućnosti infrastrukturnog opremanja). Stručna podloga treba da se primijeni u daljem radu na donošenju urbanističkih projekata za pojedine lokacije.

Za zone izgrađenih turističkih predjela predlažu se sljedeći kriterijumi, a koji se odnose na urbanističke parcele unutar još neizgrađenog dijela turističke zone:

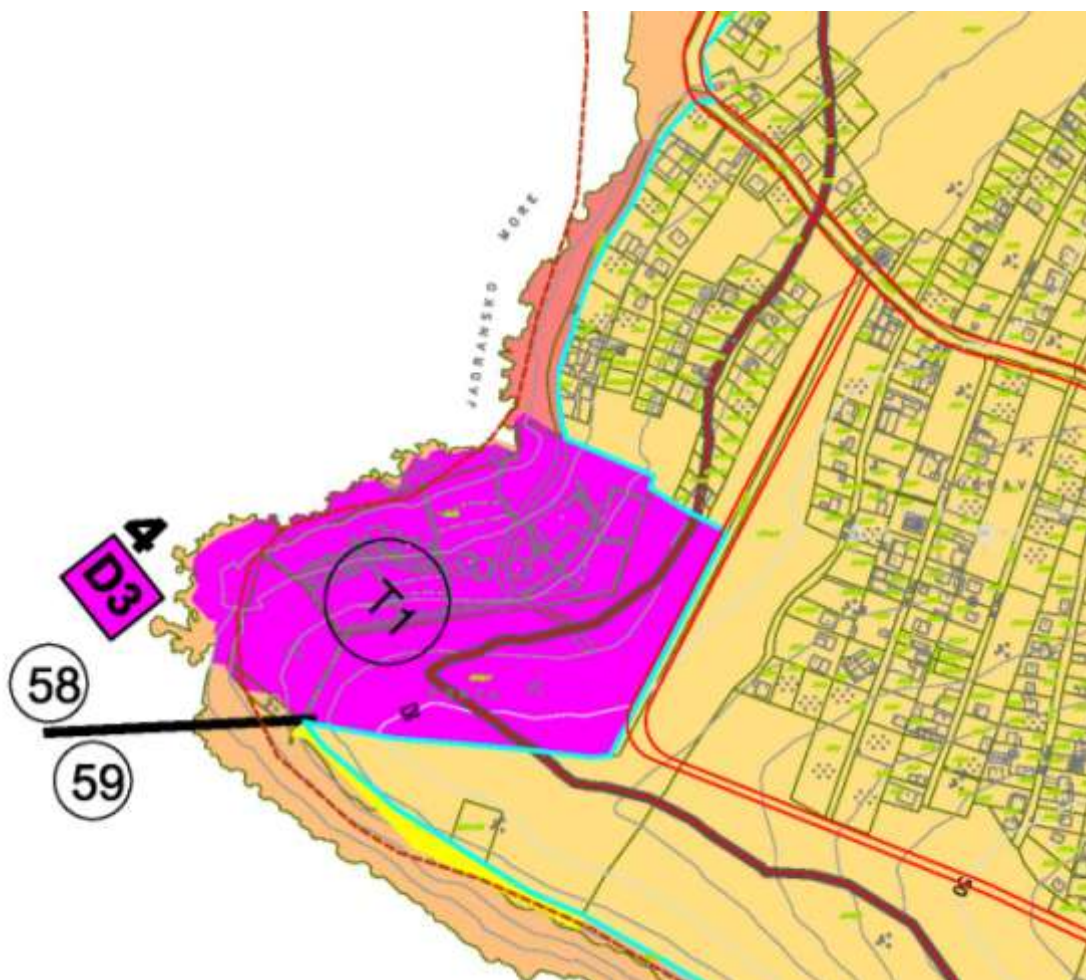
Najveća dopuštena zauzetost	T1 Iz < 35%
Najveća dopuštena izgrađenost	T1 li < 0,8
Najmanji udio prirodnih površina	T1 > 40%
Najveća dopuštena zauzetost	T2 Iz < 25 %
Najveća dopuštena izgrađenost	T2 li < 0,7
Najmanji udio prirodnih površina	T2 > 50%

U poglavlju 4.2 Kapaciteti turističkih zona navedeno je sljedeće:

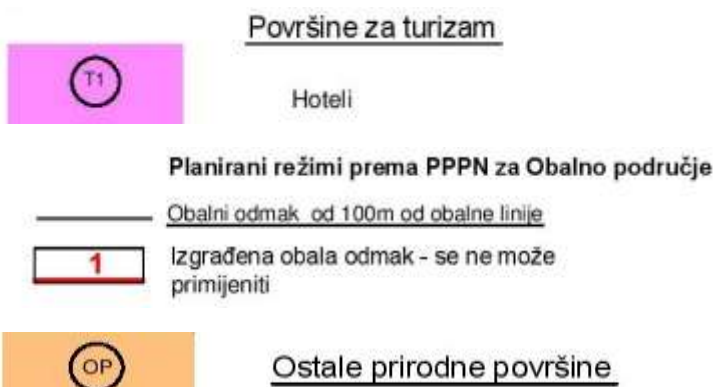
Vršni kapaciteti turističkih zona određeni su maksimalnim brojem kreveta u odnosu na obuhvat zona. **Pravila vezana uz gustinu kreveta po površini, zauzetost i izgrađenost primjenjuju se na nivou urbanističkih parcela unutar zona** koje je potrebno definisati planovima nižeg reda, a ne na čitave zone. U skladu sa navedenim, predviđeni su sljedeći kapaciteti po smještajnim jedinicama:

- Smještajna jedinica u hotelima, depandansima i sl. = 2 ležaja;
- Smještajna jedinica u apartmanu = 3 ležaja;
- Smještajna jedinica u "vilama" = 6 ležaja.

Zona T1 - U turističkim zonama T1, planirana površina terena za građevine koje su prema službenoj kategorizaciji hoteli, je najmanje 70% od ukupne površine zone, a ukupna planirana površina terena za ostale objekte, koji mogu biti vile ili turistički apartmani, je 30%. Učešće smještajnog kapaciteta je najmanje 70% u građevinama koje su prema službenoj kategorizaciji hoteli i najviše 30% za ostale dozvoljene objekte. U udio bruto izgrađenih površina ulaze i druge namjene u funkciji turističke ponude, npr. površine terasa, bazena i sl. **Turističku zonu T1 nije moguće prenamijeniti u turističku zonu T2, niti u turističku zonu T3.**

Izvod iz grafičkog priloga "GUR Bar- Namjena površina"

Pješački koridori, odnosno pješačke ulice djelimično su oformljene u gradskom centru Bara, a planom je predviđeno njihovo proširenje prema sadržajima uz morsku obalu.

Minimalna širina panoramskih staza: biciklističkih, pješačkih, rekreativnih, "lungo mare" i sl. iznosi 1,8 m. Na pojedinim mjestima je potrebno predvideti info terminale koji bi služili kao odmorišta.

2.4.3. Izvod iz Državne studije lokacije "Dio Sektora 58 – Turistički kompleks Ponta - Ruža vjetrova"
Obrađivač: PLANING doo Nikšić

Poglavlje 4. 2. Organizacija planskog područja

Na području planskog dokumenta organizacija namjena, sadržaja i aktivnosti izvršena je na način koji omogućava nesmetano funkcionisanje, diferencijacijom prostora na funkcionalne zone koje imaju zajedničke urbanističke karakteristike. Zone se prostorno nadovezuju, jasno su razdvojene i istovremeno se mogu funkcionalno dopunjavati.

Izvod iz grafičkog priloga "Koncept organizacije planskog područja"

Osnovne karakteristike urbanističke zone određuje namjena obuhvaćenih površina. Unutar namjene izdvajaju se karakteristične cjeline prema položaju, načinu izgradnje, prirodnim osobnostima okruženja, morfološkoj slici... Područje obuhvata lokalnog planskog dokumenta podijeljeno je na tri zone:

- zonu turističkog kompleksa
- zonu uređene obale
- zonu prirodne stjenovite obale.

	Zona	Površina (m ²)	%
1	Turistički kompleks	34 648.33	80.61
2	Uređena obala	3 051.01	7.10
3	Prirodna stjenovita obala	5 281.74	12.29
	Plansko područje	42 981.08	100.00

U okviru turističkog kompleksa predviđene su sledeće mini cjeline sa odgovarajućim sadržajima:

- Hotel - centralni objekat
- Depadansi hotela
- Ulazna cjelina sa infopunktom i restoranom
- Uređeno kupalište
- Prirodna stjenovita obala sa akva parkom
- Dječje igralište
- Sportski tereni
- Parking prostor.

Uređena obala obuhvata prostore uređene za boravak na otvorenom, za sunčanje uz vodu, terasaste platoe iznad vode i za komunikaciju. Djelovi ove zone su zadržani kao neizgrađena obala, a dio je planiran za ozelenjavanje.

Terasasti platoi se mogu koristiti kao otvorene terase ugostiteljskih objekata sa druge strane saobraćajnice.

Prirodna stjenovita obala se gotovo u cjelosti zadržava u postojećem stanju. U nastavku planiranih pješačkih prolaza (po DUP-u "Veliki pijesak") predviđeno je formiranje staza u kamenu, sa neophodnim prilagođavanjem za savladavanje visinskih razlika, ili montažom drvenih stepenica. Nije predviđena izgradnja novih betonskih stepeništa obloženih kamenom, kao ni staza uz obalu ili parcele. Ograde uz staze i stepeništa treba da su transparentne, od drveta, konopaca i sl., a u funkcionalnom pogledu treba da osiguraju bezbjedno korišćenje.

Poglavlje 5.8. Urbanističko - tehnički uslovi i smjernice za izgradnju objekata

Na lokaciji planiranog turističkog kompleksa planirana je izgradnja novog hotela - centralnog objekta i depadansa i rekonstrukcija postojećih apartmana, prilagođeno konfiguraciji terena, sa slobodnim vizurama ka moru. Objekti su uklopljeni u okolno izgrađeno i prirodno (postojeća, zatečena vegetacija) okruženje. Realizacijom planiranih kapaciteta maksimalno opterećenje terena na lokaciji turističkog kompleksa sa pripadajućim kupalištem će biti 92 ležaja/ha.

Planirani turistički kompleks					
	Osnova m ²	Bgp m ²	ležaja	bgp/ležaju	kategorija
Hotel - centralni objekat	3 370	20 000	250	80	****
Vile rekonstruisane u postojećem gabaritu	570	570	24	24	****
Vile rekonstruisane sa nadgradnjom	300	600	18	33	****
Novi depadansi	850	2 500	65	38	****
Restoran	450	1 350			
Kancelarija - recepcija	60	60			
Ukupno	5 600	25 080	357	70	****

Vertikalni gabarit

Vertikalni gabarit objekta je definisan brojem etaža. Vertikalni gabarit se definiše i za podzemne i za nadzemne etaže. Etaže se definišu nazivima koji proističu iz njihovih položaja u objektu.

Na nivou planskog dokumenta visina objekta je maksimalno:

- hotel: S+P+2 ili Po+P+3, odnosno četiri nadzemne etaže (dio i više);
- vile: rekonstruisane u postojećem stanju P odnosno jedna nadzemna etaža;
- rekonstruisani i novi depadansi u južnom dijelu: P+1 ili P+Pk odnosno dvije nadzemne etaže;
- novi depadansi u sjevernom dijelu lokacije, Su+P+1+Pk, odnosno Su+P+2, odnosno četiri nadzemne etaže;
- restoran P+1+Pk, odnosno tri nadzemne etaže;
- otvoreni šankovi na plaži P i P+1
- P za ostale objekte – recepciju - infopunkt, suvenirnice i sl.

Prema broju postelja, hotel će imati maksimalno 125 smještajnih jedinica, ako se obračunava da smještajna jedinica u hotelu obuhvata 2 ležaja, a depandansi će imati po 3 ležaja u jednoj smještajnoj jedinici.

Prosječna bruto građevinska površina po jednom ležaju u hotelu (T1) je 80 m² u objektima sa 4 zvjezdice. Hotel može imati i 5*, ako prilagodi broj ležaja površini hotela.

Pripadajuća zelena odnosno slobodna površina, u okviru turističkog kompleksa je 81.36m² po ležaju, i po kriterijumima koji važe za područja izvan naselja, ispunjava uslove za hotele sa 4 zvjezdice.

Planirani turistički kompleks zadovoljava i kriterijume da u hotelima (T1) udio smještajnih kapaciteta mora biti najmanje 70% u osnovnom objektu, a najviše 30% u "vilama" ili depadansima.

	Plan	kompleks
Površina	42 981.04	34 648,33
Indeks zauzetosti	0.13	0.16
Indeks izgrađenosti	0,58	0.72
Broj ležaja-korisnika	357	357
Korisnika /ha	83	102

2.5. Ocjena iskazanih zahtjeva i potreba korisnika prostora

Inicijativu za izradu Izmjena i dopuna Državne studije lokacije, Ministarstvu održivog razvoja i turizma podnijela je „Ruža Vjetрова“ Resort d.o.o. Bar, kako bi došli do najboljeg rješenja za završetak projekta i realizaciju preostalih kapaciteta.

Obzirom da je ocijenjeno da važeći planski dokument ne ostavlja mogućnost za realizaciju potrebne disperzije i distribuciju sadržaja koji nisu realizovani, već ih koncentriše u jednu monolitnu predimenzionisanu strukturu, cilj izrade Izmjene i dopune Državne studije lokacije "Dio Sektora 58 - Turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetrova je da se na adekvatan način maksimalno valorizuju potencijali predmetne lokacije, što je jedan od uslova za unaprijeđenje saradnje podnosioca inicijative sa renomiranim operaterom „TUI“.

2.6. Analiza planiranih kapaciteta važećeg Plana

	Broj objekta	Površina pod objektom	Bruto građevinska površina	Spratnost	Broj ležaja	BGP/ ležaju	Namjena objekta
UP1	Hotel	3.370,00	20.000,00	S+P+2 ili P+P+3 (dio više)	250	80	Hotel centralni objekat
	1	570,00	570,00	P	24	24	Depandans
	2			P			Depandans
	3			P			Depandans
	4	300,00	600,00	P+1 ili P+Pk	18	33	Depandans
	5	450,00	1.350,00	P+1+Pk	/	/	Restoran
	6	850,00	2.500,00	Su+P+1+Pk ili Su+P+2	65	38	Depandans
	7						Depandans
	Recepcija	60,00	60,00	P	/	/	Recepcija
	UKUPNO	5.600,00	25.080,00		357	70	

Planirana je rekonstrukcija, nadgradnja i izgradnja novih objekata depandansa sa ukupno 107 ležaja i izgradnja objekta Hotela sa 250 ležaja.

Na grafičkom prilogu data je spratnost objekta Hotela Su+P+5 (sedam nadzemnih etaža).

Količnik između planirane bruto građevinske površine i površine pod objektom Hotela (20.000/3.370) iznosi 6 etaža a planirana spratnost navedena u tabeli je: 4 nadzemne etaže – dio više. Imajući u vidu prethodno navedeno, može se zaključiti da je važećim Planom data mogućnost da spratnost nad cjelokupnim gabaritom objekta bude najmanje 6 nadzemnih etaža. Takođe se može konstatovati da ovakvo rješenje daje malu mogućnost gradacije spratne visine planiranog objekta u cilju prilagođavanja uslovima terena u nagibu.

2.7. Analiza projektne dokumentacije i izdatih Rješenja

	Broj objekta	Površina pod objektom	Bruto građevinska površina	Spratnost	Broj ležaja	BGP/ ležaju	Namjena objekta
UP1	Hotel	/	/	/	/	/	/
	1	143,53	143,52	P	8	18	Depandans
	2	135,95	135,95	P	8	17	Depandans
	3	276,37	276,37	P	16	17	Depandans
	4- podfaza C /nadgradnja/	387,47	770,08	P+1	36	21	Depandans
	5 - podfaza E /nadgradnja/	478,45	1.224,57	P+2	29	42	Hotel
	6 - podfaza B /izgradnja/	379,00	1.471,05	S+P+3	58	25	Depandans
	7 - podfaza D /izgradnja/	418,28	889,31	P+1	40	22	Depandans
	Recepcija	71,00	71,00	P	/		Recepcija
	UKUPNO	2.290,05	4.981,85		195	26	

U prethodnoj tabeli, dati su parametri iz Glavnih projekata za rekonstrukciju i izgradnju objekata 4,5,6 i 7 po važećem Planu i izdatih građevinskih dozvola. Za objekte 1, 2 i 3, date su površine postojećeg stanja i broj postojećih ležaja.

Za objekat 4- podfaza C, objekat 5-podfaza E, objekat 6-podfaza B i objekat 7- podfaza D i uređenje terena, izdate su sljedeće dozvole:

Podfaza B

Građevinska dozvola UPI 0503-797/20 od 11.12.2015. godine;

Podfaza C

Građevinska dozvola UPI 1054-871/25 od 29.11.2016. godine;

Upotrebna dozvola UPI 1054-250/6 od 04.05.2017. godine;

Podfaza D

Građevinska dozvola UPI 1054-892/24 od 29.11.2016. godine;

Upotrebna dozvola UPI 1054-251/6 od 04.05.2017. godine;

Podfaza E

Građevinska dozvola UPI 1054-775/26 od 13.11.2017. godine;

Upotrebna dozvola UPI 1064-389/7 od 25.07.2018. godine,

Za uređenje terena izdate su sljedeće dozvole:

Podfaza G - Uređenje terena

Građevinska dozvola UPI 1054-257/29 od 25.10.2016. godine;

Upotrebna dozvola UPI 1064-715/4 od 03.08.2018. godine.

2.8. Analiza postojećeg stanja, namjena i kapaciteta područja u zahvatu plana i odnos prema okruženju

Postojeće /izvedeno/ stanje

	Broj objekta	Površina pod objektom	Bruto građevinska površina	Spratnost	Broj ležaja	BGP/ ležaju	Namjena objekta
UP1	Hotel /novoplanirani/	/	/	/	/	/	/
	1 /postojeći/	143,52	143,52	P	8	18	Depandans
	2 /postojeći/	135,95	135,95	P	8	17	Depandans
	3 /postojeći/	276,37	276,37	P	16	17	Depandans
	4- podfaza C /postojeći/	376,96	753,92	P+1	36	21	Depandans
	5 – podfaza E /postojeći/	477,86	1.224,57	P+3	30	41	Hotel
	6- podfaza B /postojeći/	381,22	1.471,05	P+4	68	22	Depandans
	7- podfaza D /postojeći/	418,71	1.256,13	S+P+1	52	17	Depandans
	Recepcija /postojeći/	71,00	71,00	P	/		Recepcija
	UKUPNO	2.281,59	5.332,51		218	24	

Na osnovu analize izvedenog stanja konstatovano je sljedeće:

- izgrađeni su objekti depandansa broj 6 sa 68 ležaja i broj 7 sa 52 ležaja (ukupno 120 ležaja);
- objekat broj 5 je rekonstruisan u objekat namjene restoran sa smještajnim jedinicama sa 30 ležaja;
- objekti depandansa broj 1, 2 i 3, kapaciteta 32 ležaja su zadržani u postojećim gabaritima;
- objekat depandansa broj 4 je kapaciteta 36 ležaja.

Centralni objekat Hotela, planiran kao druga faza realizacije, sa planiranih 250 ležaja nije izveden.

Na osnovu prethodne analize može se konstatovati da je, važećim Planom, predložen koncept, podrazumijevao da se kod novoplaniranog Centralnog objekta Hotela, ispuni uslov 80m²/ležaju, dok je u planiranim i postojećim depandansima planirano 24-38m²/ležaju.

Glavnim projektima, na osnovu kojih su izdate građevinske dozvole za objekte 4, 5, 6 i 7 projektovano je 17-42m²/ležaju (u prosjeku 29m²/ležaju).

U postojećim objektima za koje je izdata upotrebna dozvola ostvareno je 17-41m²/ležaju.

U direktnoj kontaktnoj zoni, u zahvatu DUP-a "Veliki pijesak", površine 52,14ha, planirana je izgradnja objekata sa namjenom turističko stanovanje.

Predmetnim planom dati su, između ostalog, sljedeći maksimalni kapaciteti:

Stan-apartman/hotelske sobe.....	2423
Stanovnici	1648
Turisti	6590
Stanovnici i turisti	8238
Gustina	158 st./ha

Takođe je definisano sljedeće:

"Maksimalni kapaciteti zasnovani su na maksimalnim dozvoljenim indeksima zauzetosti i izgrađenosti dozvoljenim na urbanističkim parcelama u okviru zona (GBP objekata u odnosu na površinu za izgradnju). Ovi podaci su korišteni za proračun infrastrukturnih kapaciteta.

Za obračun kapaciteta izabrana je prosječna bruto građevinska površina stana/apartmana sa komunikacijama od 160m² i broj stanovnika/turista 3,4 po stanu/apartmanu.

Procjena je, da se na svim parcelama neće izgraditi objekti, jer se mora ispuniti uslov parkiranja vozila, a svi objekti ne mogu da se izgrade u maksimalnim indeksima, jer u odnosu na prostorne mogućnosti urbanističkih parcela ne mogu zadovoljiti sve zadate uslove.

Pri maksimalnim kapacitetima kategorija turističkih objekata je manja od tri zvjezdice.

Ukoliko se na određenim urbanističkim parcelama ili lokacijama želi ostvariti veća kategorija, biraju se indeksi zauzetosti i indeksi izgrađenosti kojima se može postići odnos između broja kreveta i slobodnih površina, kao i drugi uslovi definisani ovim Planom i Pravilnikom o klasifikaciji, minimalnim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata (Sl.list RCG br. 23/05) ili važećim propisima koji regulišu ovu oblast".

Analizom smjernica datih za prostor u kontaktnoj zoni može se konstatovati da su maksimalni kapaciteti, u momentu konačne realizacije plana sljedeće:

- U predmetnoj zoni nije planirana izgradnja turističkih objekata visoke kategorije 4 i 5 zvjezdica, već turistički objekti kategorije manje od 3 zvjezdice.
- Planirani broj turista, ne uzimajući u obzir stanovnike, iznosi 126 turista/ha.

Međutim, predmetnim Planom je navedeno da se ne očekuje maksimalna realizacija planiranih kapaciteta.

Struktura izgrađenih objekata u kontaktnoj zoni nema odlike turističkih objekata više kategorije.

3. PLANIRANO RJEŠENJE

Planirana namjena površina usklađena je sa namjenom površina i režimom korišćenja datim PPPN-om Obalno područje i PUP-om Bar kao i kategorijom turističkih sadržaja preciznije definisanom PUP-om Bar.

Izgrađene površine su:

- T - površine za turizam – T1 – Hotel.

U skladu sa strukturom smještajnih kapaciteta - Hotel T1 (4 zvjezdice) planirana je izgradnja primarnih ugostiteljskih objekata za pružanje usluga i smještaja i pripremanje hrane, pića i napitaka a u skladu sa članom 72 Zakona o turizmu i ugostiteljstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 002/18 od 10.01.2018., 004/18 od 26.01.2018., 013/18 od 28.02.2018.) i Pravilnikom o vrstama, minimalno - tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 036/18 od 31.05.2018.).

Neizgrađene površine su:

- OP – ostale prirodne površine:
 - stjenovita obala/krš
- UK – uređeno kupalište

Obalna linija je prilagođena postojećem stanju na djelovima u zoni Morskog dobra gdje je izvedeno uređenje platoa.

Na južnom dijelu zahvata plana, između granice Plana prema kontaktnoj zoni stanovanja i zone stjenovite obale gdje je na uskom pojasu GUR-om Opštine Bar, planirana površina naselja, obzirom da se radi o površini koja nema prostornih mogućnosti za formiranje urbanističkih parcela za izgradnju objekata, određena je namjena stjenovita obala.

3.1. Obrazloženje planiranog prostornog modela (koncepta)

U procesu formiranja urbanističkog koncepta, analizirane su prostorne mogućnosti neizgrađenog dijela lokacije i osnovne karakteristike postojećeg turističkog kompleksa, u cilju iznalaženja najboljeg modela koji će obezbijediti uklapanje postojećih sadržaja i uređenih površina u planirani koncept, uz poštovanje smjernica datih planovima višeg reda.

U prvom koraku, analizirano je plansko rješenje Državne studije lokacije "Dio sektora 58 -turistički kompleks Ponta" - Ruža vjetrova, Opština Bar iz 2013.godine, kojim je za turistički kompleks formirana jedna urbanistička parcela i na njoj planirana izgradnja 5 novih objekata apartmanskog tipa i nadgradnja postojećih za jednu etažu sa ukupno 107 ležaja, kao i izgradnja objekta Hotela kapaciteta 250 ležaja.

Obzirom da postojeći broj ležaja u depandansima - 188, a u centralnom objektu hotela 30, predstavlja odnos koji nije u skladu sa definisanim za kategoriju T1, kao i da se planiranjem preostalih 139 ležaja (357-218) u Centralnom objektu novoplaniranog Hotela, ne može postići da broj ležaja u osnovnom objektu Hotela bude minimum 70%, moralo se pristupiti iznalaženju rješenja i formiranju drugačijeg koncepta koji će omogućiti da se novoplanirani kapaciteti na pravi način uklope u zonu postojećeg turističkog kompleksa, pri tom poštujući smjernice planova višeg reda i Programskog zadatka.

Dakle, kod organizacije prostora u okviru jedne urbanističke parcele, kako je planirano važećim Planom, veliki problem predstavljalo bi postizanje funkcionalnog rješenja uklapanjem izgrađenih struktura sa zajedničkim sadržajem u budući hotel, u skladu sa zahtjevima za hotel kategorije 4 i 5, posebno imajući u vidu da je broj ležaja u postojećim objektima 218 (planirano 107), kao i da planirani Centralni objekat Hotela sa 250 ležajeva nije izgrađen, što navodi na zaključak da nije moguća dalja realizacija predmetnog turističkog kompleksa prema konceptu važećeg Plana kojim je planirano ukupno 357 ležaja.

Budući da je Programskim zadatkom, između ostalog, kao obrazloženje za izradu Izmjena i dopuna, navedena izgradnja turističkog kompleksa (T1) u rangu 4-5 zvjezdica, prilikom formiranja Koncepta, a na osnovu prethodne analize, neophodno je uraditi izmjenu, ne samo u dijelu u kojem važeći planski dokument planirani Centralni objekat Hotela koncentriše u jednu monolitnu predimenzionisanu strukturu, već i u dijelu uklapanja postojećih objekata i planiranja novih kapaciteta a sve u cilju stvaranja uslova da se na adekvatan način maksimalno valorizuju potencijali predmetne lokacije i u cilju unapređenja saradnje sa renomiranim turističkim operaterom.

Obzirom da se radi o zahvatu u kojem je izgrađen dio turističkog kompleksa na osnovu važećeg Plana iz 2015. godine i imajući u vidu smjernicu PPPN Obalno područje: "Kako u obalnom području Crne Gore ima zona sa naslijeđenim strukturama u prostoru (u funkciji ili ne), za njih je data veća gustina s obzirom da ovo načelno otežava njihovu tržišnu atraktivnost, pa je stoga potencijalnim investitorima kroz veće kapacitete nužno omogućiti veći povrat", kod formiranja planskog koncepta, nije primijenjen PPPN-om Obalno područje, zadati parametar poželjne strukture novih ležaja po gustini od tipično 65 ležaja/ha.

Primijenjeni su sljedeći uslovi:

- PPPN-om Obalno područje definisan vršni kapacitet turističkih zona "... najviši standardi razvoja u današnjoj praksi turističkog planiranja pri kojima se gustina kreveta/ha kreće između 50 do 100 kreveta/ha,
- Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta/ kriterijumima namjene površina/ elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima, definisani parametri za kategoriju T1 - 4 zvjezdica:
 - 30% kapaciteta – depandansi - 70% kapaciteta u Hotelu,
- Prostorno urbanističkim planom Opštine Bar zadati maksimalni indeksi:
 - indeks zauzetosti 0,35
 - indeks izgrađenosti 0,80.

Preporuka Plana je da se broj ležaja u postojećim objektima smanji, na način da se određen broj napr. dvokrevetnih smještajnih jedinica pretvori u jednokrevetne, čime će se povećati bruto građevinska površina izgrađenog prostora po jednom ležaju i time stvoriti mogućnost da se kroz realizaciju planskog dokumenta izgradnjom hotelskih kapaciteta obezbijedi tražena kategorija 4 zvjezdice.

Zelene i slobodne površine

Članom 80, stav 6. Pravilnika o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima, određeno je: "Pripadajuća zelena odnosno slobodna površina, u novoformiranim turističkim područjima izvan urbanih naselja, po jednom ležaju je 100 m² u objektima sa 5 zvjezdica, 80 m² u objektima sa 4 zvjezdice i 60 m² u objektima sa 3 zvjezdice."

Imajući u vidu da se u ovom planskom dokumentu radi o **turističkom kompleksu unutar urbanog naselja**, sa oblikom intervencija koji podrazumijeva rekonstrukciju postojećeg turističkog kompleksa i/ili mogućnost zamjene postojećih objekata novim, i dogradnju turističkih sadržaja u funkciji postojećeg turističkog kompleksa **na slobodnoj površini unutar urbanog naselja** a ne o turističkom kompleksu izvan urbanog naselja, prilikom formiranja planskog rješenja, obezbijeđen je procenat zelenih i slobodnih površina na koti terena, u skladu sa PUP-om Bar zadatim urbanističkim parametrima. Takođe su u poglavlju "Pejzažna arhitektura" date smjernice za dodatno obogaćivanje zelenog fonda ozelenjavanjem krovova i vertikalnim ozelenjavanjem.

Lungo mare

Obzirom da je PPPN za Obalno područje definisano povezivanje planinarske staze sa obalom koja je PUP-om data u grafičkom prilogu, ovim Planom je planirana pješačka komunikacija koja ide uz saobraćajnicu na sjevernom dijelu zahvata, prolazi kroz uređeni dio zone zahvata za koji je izdata upotrebna dozvola (UP1 i UP2) i nastavlja prema jugu nadovezujući se na izvedene staze u zoni morskog dobra.

Podjela na planske jedinice

Površina urbanističkih parcela UP1 i UP2 predstavlja jedinstvenu cjelinu uključujući potpuno uređeni dio uz obalu, za koji je izdata upotrebna dozvola i koji je i važećim planom sastavni dio urbanističke parcele.

Usvojen je koncept sa dvije urbanističke parcele sa namjenom turizam čije su granice određene uz poštovanje izgrađene matrice i prostornih karakteristika i na kojima je moguće formirati Hotele sa karakteristikama T1. Uslov je da se u konačnom rješenju formira jedinstveni turistički kompleks koji će imati usklađen arhitektonski izraz sa aspekta rasporeda fizičkih struktura, oblikovanja, materijalizacije, neophodnih sadržaja i potrebnog broja parking mjesta.

3.2. Elementi urbanističke regulacije

Nova parcelacija je predstavljena u grafičkom prilogu 07. Planirano stanje "Parcelacija i regulacija".

Namjena parcele

Za svaku urbanističku parcelu je utvrđena namjena koja je predstavljena na grafičkom prilogu 06. Planirano stanje "Namjena površina".

Građevinska linija

Građevinska linija na površini zemlje (GL1) definisana je grafički i predstavlja liniju do koje se može graditi nadzemni dio objekta. Građevinska linija GL0 poklapa se sa GL1.

Vertikalni gabarit

Vertikalni gabarit je definisan označenom spratnošću na grafičkom prilogu 07. Planirano stanje "Parcelacija i regulacija" i u tabelarnom prikazu.

3.3. Prostorni i urbanistički pokazatelji

Bruto građevinska površina

Podatak predstavlja ukupnu bruto građevinsku površinu svih objekata na parceli, izraženo u m².

U bruto građevinsku površinu ne obračunavaju se servisni prostori neophodni za funkcionisanje podzemne garaže i tehnički sistemi objekta.

Indeks zauzetosti zemljišta

Indeks zauzetosti zemljišta je parametar koji pokazuje zauzetost građevinskog zemljišta na nivou urbanističke parcele.

Indeks izgrađenosti zemljišta

Indeks zauzetosti zemljišta je parametar koji pokazuje intenzitet izgrađenosti, odnosno iskorišćenost građevinskog zemljišta na nivou urbanističke parcele.

Ukoliko podrumске etaže objekta služe za obezbjeđenje potrebnog kapaciteta mirujućeg saobraćaja unutar parcele i kao takve rasterećuju javne površine istih sadržaja, ne računaju se u bruto građevinsku površinu po kojoj se obračunava indeks izgrađenosti.

Pojedinačni prostorni i urbanistički pokazatelji su dati pojedinačno za svaku urbanističku parcelu u tabelarnom prikazu.

3.4. Uporedna tabela postojećih i planskih bilansa i kapaciteta (po urbanističkim parcelama)

Oznaka urbanističke parcele	Površina urbanističke parcele	POSTOJEĆE STANJE							PLAN							
		Namjena postojećeg objekta	Površina pod objektom	Bruto građevinska površina objekta	Spratnost objekta	Broj ležaja	Indeks zauzetosti	Indeks izgrađenosti	Namjena objekata	Površina pod objektima	Bruto građevinska površina objekta	Spratnost objekta	Broj ležaja	BGP/ležaju	Indeks max zauzetosti	Indeks max izgrađenosti
	m ²		m ²	m ²						m ²	m ²	max		m ²		
UP1	22.617,00	Dep. 4 i 7	795,67	2.010,05	P+1-S+P+1	88	0,05	0,11	Hotel sa depand. T1	7.915,95	18.093,60	S+P+2-P+5	227	80	0,35	0,80
		Bazen Toalet, plaž. bar	290,00 27,00 91,00	290,00 27,00 91,00	/ P	/ /										
Ukupno UP1	22.617,00		1.203,67	2.418,05		88	0,05	0,11		7.915,95	18.093,60		227	80	0,35	0,80
UP2	9.200,00	Hotel 5	477,86	1.224,57	P+3	30	0,17	0,37	Hotel sa depand. T1	3.220,00	7.360,00	P+2-P+5	92	80	0,35	0,80
		Dep. 1,2, 3 i 6	937,06	2.026,89	P-P+4	100										
		Recepc.	71,00	71,00	P	/										
		Bazen	69,00	69,00	/	/										
		plaž bar	46,00	46,00	P	/										
Ukupno UP2	9.200,00		1.600,92	3.437,46		130	0,17	0,37		3.220,00	7.360,00			80	0,35	0,80
ΣUP1+UP2	31.817,00		2.804,59	5.855,51		218	0,09	0,16	T1	11.135,95	25.453,60		319	80	0,35	0,80
UP TS1	39,00	/	/	/	P	/	/	/	Trafost.	20,00	20,00	P	/		0,51	0,51
UP TS2	39,00	/	/	/	/	/	/	/	Trafost.	20,00	20,00	P	/		0,51	0,51
ΣUPTS1+UPTS2	78,00	/	/	/	/	/	/	/	IOE	40,00	40,00		/		/	/
UP UK-1	2.181,00	/	/	/	/	/	/	/	Kupalište	/	/	/	/		/	/
UP UK-2	2.231,00	/	/	/	/	/	/	/	Kupalište	/	/	/	/		/	/
UPZ1	1.628,00	Bazen	51,00	51,00	/	/	/	/	UO	150,00	150,00	/	/		0,09	0,09
ΣUPUK1,UK2,Z1	6.040,00	/	/	/	/	/	/	/	UK i UO							
SVE UKUPNO	37.935,00		2.855,59	5.906,51		218	0,075	0,156		11.285,95	25.603,60		319	80	0,30	0,67

3.5. Urbanističko tehnički uslovi i smjernice za izgradnju

Turistički kompleks "Ruža vjetrova" planiran je kao organizovana cjelina dva objekta Hotela sa pripadajućim depandansima, kupalištem, uređenim zelenim površinama, saobraćajnim površinama (pristupnom saobraćajnicom, mrežom pješačkih staza unutar kompleksa, obalnim šetalištem) i pratećim sadržajima (otvoreni sportski, rekreacioni, ugostiteljski, uslužni, zabavni i sl.)

Formirane su dvije urbanističke parcele za izgradnju Hotela: UP1 i UP2.

Na UP1 je planirana izgradnja hotelskog objekta visoke kategorije i depandansa kao i rekonstrukcija postojećih objekata.

Na UP2 je planirana rekonstrukcija postojećih objekata, uz dogradnju i nadgradnju u cilju njihovog povezivanja, na koji način će dio kapaciteta depandansa postati dio kapaciteta centralnog objekta hotela.

Formirane urbanističke parcele, u konačnom, treba da predstavljaju jedinstvenu lokaciju - kompleks, posebno iz razloga što će potreban broj parking mjesta za ukupan prostor biti obezbijeđen unutar UP1.

Obavezna je izrada zajedničkog idejnog rješenja za obje urbanističke parcele (UP1 i UP2) kojim će biti definisane faze realizacije i prikazani ukupni planirani kapaciteti.

Daje se mogućnost rušenja postojećih objekata i izgradnje novih, uz poštovanje Planom zadatih urbanističkih parametara, samo za one objekte, za koje se, Elabormom o ispitivanju kvaliteta ugrađenog materijala, konstatuje da ne postoje uslovi za njihovu nadgradnju.

Obzirom da se radi o rekonstrukciji i dogradnji postojećeg turističkog kompleksa, čija je realizacija započela prema važećem Planu, dozvoljeno je povećanje broja ležaja datih u tabeli planskih bilansa i kapaciteta za cca 12%, odnosno do broja 357, planiranih ležaja datih važećim Planom.

Prethodno navedena mogućnost, data je shodno smjernici PPPN Obalno područje da se u zonama sa naslijeđenim strukturama u prostoru omogući veća gustina: "Kako u obalnom području Crne Gore ima zona sa naslijeđenim strukturama u prostoru (u funkciji ili ne), za njih je data veća gustina s obzirom da ovo načelno otežava njihovu tržišnu atraktivnost, pa je stoga potencijalnim investitorima kroz veće kapacitete nužno omogućiti veći povrat".

3.5.1. Opšti uslovi

Imajući u vidu atraktivan prostor koji tretira Državna studija lokacije, potrebno je posebnu pažnju posvetiti arhitektonskom oblikovanju planiranih sadržaja.

Prilikom izrade projektne dokumentacije obavezno je poštovanje suštinskih principa arhitekture podneblja mediterana koji se ogledaju, između ostalog, u sljedećem:

- jednostavnosti proporcije i forme;
- prilagođenosti forme objekata topografiji terena;
- prilagođenosti klimatskim uslovima;
- upotrebi autohtonih materijala i vegetacije.

Imajući u vidu, Pravilnikom o klasifikaciji, minimalnim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata definisanu, strukturu smještajnih kapaciteta u hotelima T1, potrebno je ispoštovati sljedeće smjernice:

- Udio smještajnih kapaciteta mora biti najmanje 70% u osnovnom objektu hotela, a najviše 30% u depandansima.
- Ukupna planirana površina prostora za osnovne objekte hotela je najmanje 70%, a ukupna planirana površina za depandanse je najviše 30%.

3.5.2. Urbanističko - tehnički uslovi i smjernice za izgradnju objekata Hotela, zone hotelskog kupališta i dijela Lungo mare (UP1 i UP2)

UP1 - Hotel sa depandansima

Planirana kategorija Hotela sa depandansima je 4*.

Urbanistički parametri na nivou urbanističke parcele

Maksimalni indeks zauzetosti iznosi:	0,35;
Maksimalni indeks izgrađenosti iznosi:	0,80.

U bruto građevinsku površinu, obračunavaju se površine bazena, sportskih terena, plažnih barova.

Izvan zone građenja definisane građevinskom linijom GL1 moguće je projektovati bazene, sportske terene, plažne barove i sl.

Postojeći prizemni objekat recepcije na UP2, se zadržava u postojećim gabaritima a u slučaju njegovog rušenja, kod nove izgradnje je obavezno poštovati zadate građevinske linije.

GL0 se poklapa sa GL1.

Ukoliko podrumске etaže objekta, služe za obezbjeđenje potrebnog kapaciteta mirujućeg saobraćaja unutar parcele i kao takve rasterećuju javne površine istih sadržaja, ne računaju se u bruto razvijenu građevinsku površinu po kojoj se obračunava indeks izgrađenosti.

U bruto razvijenu građevinsku površinu ne obračunavaju se servisni prostori neophodni za funkcionisanje podzemne garaže i tehnički sistemi objekta, za razliku od ostalih funkcionalnih cjelina (magacini, ostave, poslovni prostori).

Pravila za uređenje urbanističke parcele

Saobraćajni pristup UP1, planiran je sa saobraćajnicom "Ulica 1" i "Ulica 17".

Parkiranje za potrebe UP1 i UP2 riješiti u okviru urbanističke parcele UP1, prioriteto u u podzemnim etažama a manjim dijelom na otvorenom/natkrivenom parking prostoru.

Uređenje urbanističke parcele prilagoditi uslovima terena i namjeni objekata a u skladu sa uslovima datim u poglavlju Pejzažna arhitektura.

Pravila za izgradnju objekata

Ispred glavnog ulaza u centralni objekat hotela koji mora biti zaštićen od loših vremenskih uslova, projektovati reprezentativni pristupni trg.

Maksimalna spratnost centralnog objekta Hotela iznosi	6 nadzemnih etaža;
Maksimalna spratnost depandansa iznosi	4 nadzemne etaže;

Broj etaža odrediće projektant u skladu sa odabranim rješenjem, poštujući zadate parametre kao maksimalne.

Spratnost novoplaniranih objekata, mora biti prilagođena uslovima terena i prirodnim karakteristikama lokacije. Kod određivanja spratnosti, prilikom izrade projektne dokumentacije, voditi računa o usklađenosti visinske regulacije novoplaniranih i postojećih objekata, principom gradacije - (smicanja), na način da projektovani objekti prate prirodni pad terena i ne naruše ambijentalne karakteristike lokacije. (Preporuka Plana je da prema susjednim zonama objekti i/ili njihovi dijelovi budu manje spratnosti).

U centralnom objektu hotela predvidjeti, između ostalog, sljedeće sadržaje: ulazni hol sa recepcijom, restorane, kuhinju, prostore za zabavu i rekreaciju, bazene, prostore sa uslugama podizanja kondicije i opšteg zdravlja, centre za ljepotu itd. i smještajne jedinice.

U depandansima predvidjeti smještajne jedinice.

Maksimalni broj smještajnih jedinica mora imati pogled na more.

Arhitektura objekata mora biti u skladu sa tradicionalnom arhitekturom Mediterana, uz mogućnost njene moderne reinterpretacije i uklopljena u prirodni ambijent.

Preporuka je korišćenje prirodnih materijala karakterističnih za ovo podneblje uz upotrebu savremenih tehnologija.

Predlaže se formiranje zelenog krova, u cilju postizanja efekta oplemenjivanja pejzaža, poboljšanja mikroklimе kao i pozitivnog estetskog uticaja.

UP2 - Hotel sa depandansima

Planirana kategorija Hotela sa depandansima je 4*.

Urbanistički parametri na nivou urbanističke parcele

Maksimalni indeks zauzetosti iznosi:	0,35;
Maksimalni indeks izgrađenosti iznosi:	0,80.

U bruto građevinsku površinu, obračunavaju se površine bazena, sportskih terena, plažnih barova.

Izvan zone građenja definisane građevinskom linijom GL1 moguće je projektovati bazene, sportske terene, plažne barove i sl.

Pravila za uređenje urbanističke parcele

Saobraćajni pristup do UP2 planiran je saobraćajnicom "Ulica 6".

Uređenje urbanističke parcele prilagoditi uslovima terena i namjeni objekata a u skladu sa uslovima datim u poglavlju Pejzažna arhitektura.

Pravila za dogradnju, nadgradnju i izgradnju objekata

Maksimalna spratnost centralnog objekta Hotela iznosi	6 nadzemnih etaža;
Maksimalna spratnost depandansa iznosi	3 nadzemne etaže;

Broj etaža odrediće projektant u skladu sa odabranim rješenjem, poštujući zadate parametre kao maksimalne.

U centralnom objektu hotela predvidjeti, između ostalog sljedeće sadržaje: ulazni hol sa recepcijom, restoran itd. i smještajne jedinice.

U depandasima predvidjeti smještajne jedinice.

Maksimalni broj smještajnih jedinica mora imati pogled na more.

Arhitektura objekata mora biti u skladu sa tradicionalnom arhitekturom Mediterana, uz mogućnost njene moderne reinterpretacije i uklopljena u prirodni ambijent.

Preporuka je korišćenje prirodnih materijala karakterističnih za ovo podneblje uz upotrebu savremenih tehnologija.

U cilju provjere zadatih planskih kapaciteta i uklapanja u ambijent uz poštovanje konfiguracije terena i izgrađene strukture, urađen je 3D Model u 3 varijante mogućeg projektantskog pristupa.

U svim predloženim varijantama ostvareno je, između ostalog, sljedeće:

- nesmetane vizure prema moru,
- stepenovanje spratnosti praćenjem prirodne konfiguracije terena,

Predložene varijante (str. 59-67) nisu obavezujuće za budućeg projektanta.

Trasa obalnog šetališta u zahvatu državne studije lokacije dijelom prolazi kroz zonu urbanističkih parcela UP1 i UP2 postojećim uređenim stazama unutar istih (Na grafičkom prilogu "Režimi korišćenja prostora" prikazane su zone prema načinu korišćenja). Trasa Lungo mare mora biti slobodna za kretanje i onih posjetilaca koji nisu gosti Hotela, obzirom da se radi o trasi koja ima karakter javne pješačke komunikacije.

Na površini dijela UP1 i UP2 (Zona je prikazana na grafičkom prilogu "Režim korišćenja prostora"), koja predstavlja postojeće hotelsko kupalište, dozvoljava se izgradnja pratećih sadržaja u funkciji uređenog kupališta u skladu sa propisima, uz zadržavanje izvedenih bazena, platoa, stepeništa i pristupnih staza.

Površina zone hotelskog kupališta iznosi cca 4.300m².

Napomena: Površina od 2.300m², koja je data u Atlasu plaža, obuhvata samo dio predmetnog kupališta na katastarskim parcelama 3575/3 i 3575/4 (svojina u obimu prava 1/1 Crna Gora, raspolaganje u obimu prava 1/1 Vlada Crne Gore, opis ograničenja Morsko dobro).

U Atlasu plaža i kupališta u opštini Bar za period 2019.-2023. godine, predmetno kupalište je označeno kao 10E i svrstano je u kategoriju - hotelsko kupalište.

Grafički prilog iz Atlasa plaža i kupališta u opštini Bar za period 2019.-2023. god.

Smjernice za oblikovanje i materijalizaciju

Postupak prostorne rekonstrukcije, lokacije postojećeg hotelskog kompleksa, podrazumijeva formiranje nove arhitektonske matrice poštovanjem elemenata arhitektonskog nasljeđa i ambijentalnih karakteristika, uz istovremenu primjenu moderne arhitektonike.

Ovakvim konceptom je izuzetno važno postići skladan odnos između novog i postojećeg - savremenog pristupa i afirmisanja elemenata tradicionalne arhitekture.

Prilikom izrade projektne dokumentacije, neophodno je na pravi način ostvariti međusobni odnos između osnovnih elemenata arhitektonskog izraza.

Kod određivanja obaveznog funkcionalnog rješenja, postići ravnotežu između oblika, forme, materijala, boje, dinamike itd., a sve uz poštovanje karakteristika koje diktira predmetna lokacija.

U postizanju ravnoteže ostvariti kombinaciju između "mirnih" i dinamičnih arhitektonskih elemenata u cilju stvaranja uravnotežene kompozicije.

Oblikovanjem postići jednostavnost spoljašnjeg izgleda uz nedvosmisleno naglašavanje namjene i funkcije objekta.

Primijeniti forme koje će predstavljati zanimljivo rješenje usklađeno sa uslovima lokacije i šireg okruženja.

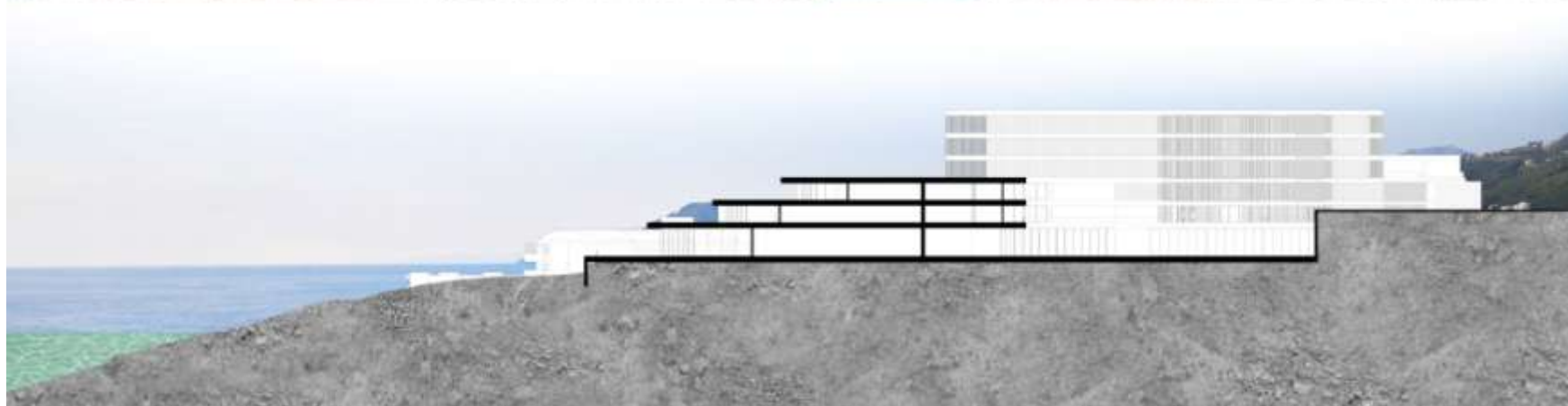
Promišljenim naglašavanjem arhitektonskih elemenata njihovom dimenzijom, bojom i materijalima adekvatnim mediteranskom podneblju, ostvariti vizuelni sklad.

Projekat uređenja terena u svim svojim elementima mora da podrži arhitekturu i funkcionalne sadržaje objekata i lokacije.

Prilikom izrade projekta enterijera, voditi računa o dizajnu i funkcionalnosti postizanjem balansa između, sa jedne strane dekora i udobnosti i sa druge strane praktičnosti.

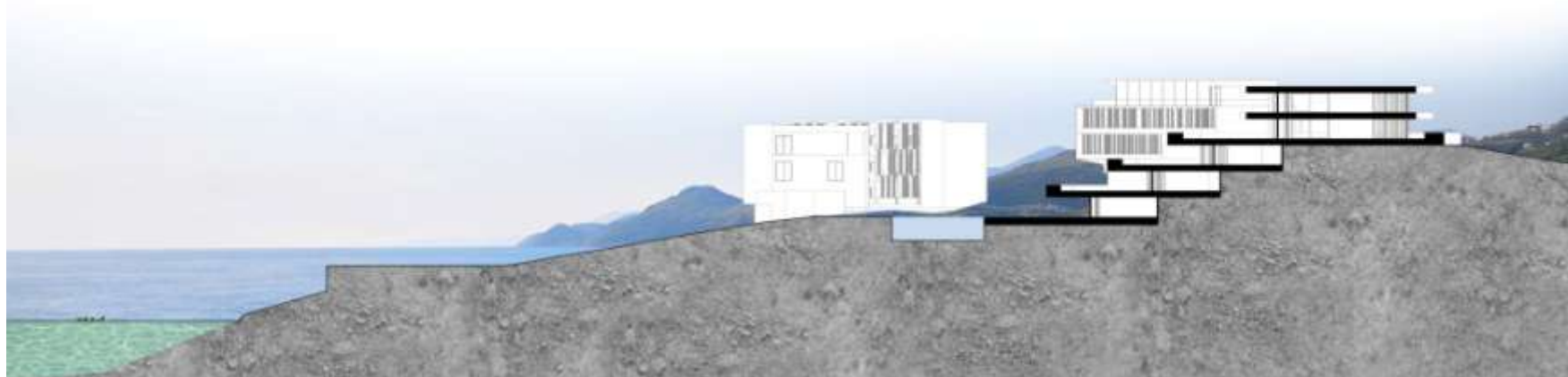
VARIJANTA 1

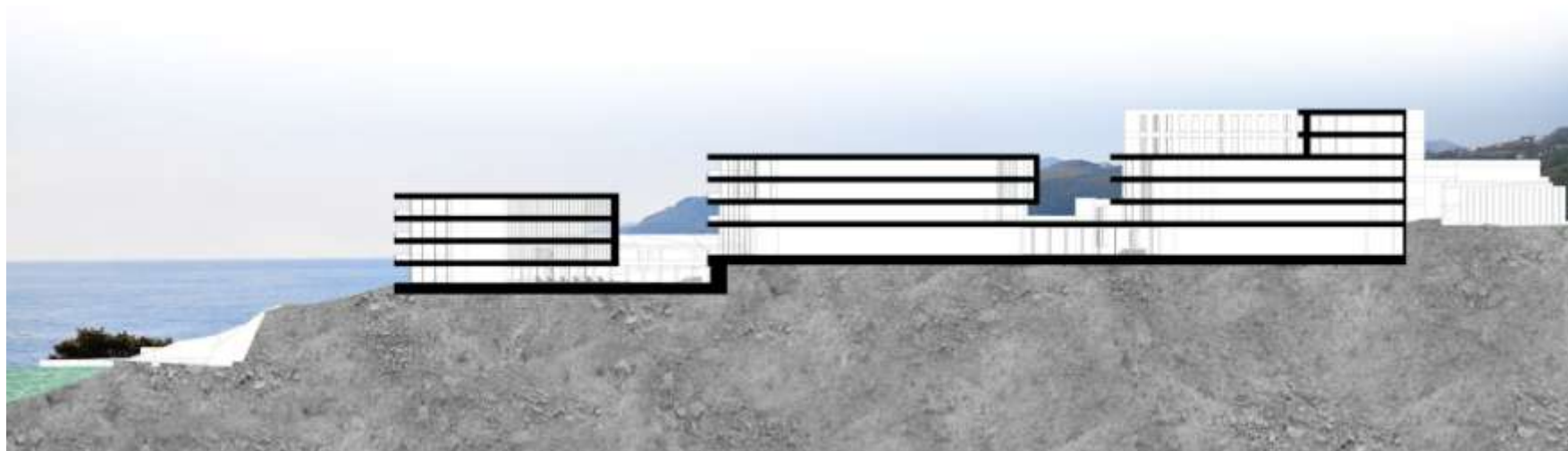
VARIJANTA 2

VARIJANTA 3

3.5.3. Opšte smjernice za uređena kupališta

Realizacija kupališta mora biti u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima i opremljenosti, vrstama i uslovima korišćenja kupališta na moru ("Službeni list Crne Gore", br. 023/19 od 19.04.2019.), između ostalog:

Uređenost i opremljenost kupališta

Kupalište treba da bude uređeno i opremljeno uređajima i opremom i to:

- jednim sanitarnim čvorom na svakih 1000m² površine kupališta (koji može biti izrađen od čvrstog materijala ili može da bude montažni kontejnerskog tipa i priključen na javni kanalizacioni sistem ili mobilni ukoliko ne postoji mogućnost priključka);
- bovama za obilježavanje kupališta sa morske strane;
- kulom za spasioca, spasilačkim punktom;
- plažnim mobilijarom.

Obilježavanje i ograđivanje kupališta

Kupalište sa kopnene strane može biti obilježeno drvenim stubićima visine do 60cm, koji su međusobno povezani (konop, zastavice). Kupalište sa vodene strane treba da bude ograđeno na udaljenosti od 100m od obale, postavljanjem plutajućih, međusobno povezanih bova od odgovarajućih materijala;

Spasilačka služba i spasilačka oprema

Na kupalištu treba da se nalazi:

- jedna kula za spasioce na svakih 100 m dužine obale;
- jedan spasilački punkt na svakih 50 m, između dvije kule za spasioce, u neposrednoj blizini vode.

Plažni mobilijar

Plažni mobilijar obuhvata suncobrane i ležaljke.

Radi sprečavanja prenatrpanosti plažnim mobilijarom na kupalištima treba da se ostavi:

- slobodan pristup do mora, u širini od najmanje 1m, na svakih 20m,
- slobodna zona uz more u širini od najmanje 3m, a na kupalištima površine do 500 m² od najmanje 1m.

3.5.3.1. Urbanističko - tehnički uslovi i smjernice za uređena kupališta (UP UK-1 i UP UK2)

Na **UP UK-1**, namjene za uređeno kupalište, dozvoljava se izgradnja pratećih sadržaja u funkciji uređenog kupališta u skladu sa propisima, uz zadržavanje izvedenih platoa, stepeništa i pristupnih staza.

Površina UP UK-1 iznosi 2.181m².

U Atlasu plaža i kupališta u opštini Bar za period 2019.-2023. godine, predmetno kupalište je označeno kao 10G1 i 10G2 i svrstano u kategoriju - javno - porodično kupalište.

Na **UP UK-2**, nam

jene za uređeno kupalište, dozvoljava se izgradnja pratećih sadržaja u funkciji uređenog kupališta u skladu sa propisima, uz zadržavanje izvedenih platoa, stepeništa i pristupnih staza.

Površina UP UK-2 iznosi 2.231m².

U Atlasu plaža i kupališta u opštini Bar za period 2019.-2023. godine, predmetno kupalište je označeno kao 10F i 10H i svrstano u kategoriju - javno - porodično kupalište.

Grafički prilog iz Atlasa plaža i kupališta u opštini Bar za period 2019.-2023. god.

3.5.4. Smjernice za obalno šetalište - Lungo mare (izvan UP1 i UP2), uređenje stjenovite obale i UPZ1 (uređena obala)

Obalno šetalište obezbjeđuje povezanost unutar zahvata Plana i sa kontaktnim zonama. Takođe daje dodatne mogućnosti građanima i turistima za rekreaciju u prirodi: šetnja, džoging, panoramsko razgledanje...

Trasa obalnog šetališta u zahvatu državne studije lokacije, prati postojeći trotoar uz Ulicu "6", postojeće staze unutar UP1 i UP2 (smjernice za ovaj dio trase date su u poglavlju 3.5.2.), a na dijelu stjenovite obale, na potezu između UP1 do postojeće staze koja se nalazi sjeverno od UP-UK2, grafički je prikazana u širini 1,80m (data kao minimalna) po smjeru izohipsi paralelno uz obalu.

Na dijelu stjenovite obale koja se nalazi između UP1 i UP-UK2, nije dozvoljena izgradnja objekata kao ni postavljanje privremenih objekata. Unutar predmetne zone, planirana je trasa obalnog šetališta - lungo mare koja je prikazana na grafičkom prilogu orijentaciono. Takođe je na trasi šetališta, orijentaciono, grafički prikazana površina platoa u vidu odmorišta i vidikovca.

Profil i trasa šetališta sa odmorištima na dijelu stjenovite obale, će se odrediti projektnom dokumentacijom, a na osnovu detaljnog snimanja terena, uz uslov da se projektnim rješenjem ne naruše vrijednosti prirodnog predjela stjenovite obale.

Projektom dokumentacijom, na odmorištima predvidjeti natkrivanje, prostor za sjedenje (klupe, guvna...). Materijalizacija svih elemenata mora biti od prirodnih materijala (drvo, kamen) u kombinaciji sa hladovitim zelenilom.

Projektom dokumentacijom odrediti veze sa kontaktnim zonama u cilju ostvarivanja planirane mreže izletničkih i panoramskih staza u zaleđu.

Predvidjeti javnu rasvjetu.

Sa strane mora obezbijediti zaštitnu ogradu.

Završnu obradu staza i odmorišta predvidjeti u skladu sa ambijentalnim karakteristikama lokacije: kamene ploče, kaldrma i sl..

UPZ1 (uređena obala)

Na predmetnoj urbanističkoj parceli postojeći bazen se zadržava i daje se mogućnost izgradnje bazena do ukupne površine 150m². Uslovi za uređenje dati su u poglavlju "Pejzažna arhitektura".

3.5.5. Smjernice za režim korišćenja mora

U zahvatu Državne studije lokacije, nije planirana trasa plovnog puta niti objekti za prihvata ili priveza plovniha objekata nautičkog turizma. Smjernice za kupališta sa vodene strane date su u poglavlju 3.5.3. "Opšte smjernice za uređena kupališta".

3.6.5. Uslovi za nesmetano kretanje lica sa posebnim potrebama

Kretanje lica sa posebnim potrebama omogućiti projektovanjem oborenih ivičnjaka na mjestu pješačkih prelaza, kao i povezivanjem rampom denivelisanih prostora, obezbjeđenjem dovoljne širine, bezbjednih nagiba i odgovarajućom obradom površina.

Potrebno je omogućiti pristup lica sa posebnim potrebama u sve objekte koji svojom funkcijom podrazumijevaju prisustvo građana koji nisu zaposleni u radnim organizacijama. Kroz objekte u kojima je omogućen rad licima sa posebnim potrebama neophodno je obezbijediti nesmetano kretanje kolica, pristup u odgovarajuće dimenzionisane liftove i sanitarne prostorije.

Rampa za savladavanje visinske razlike do 120cm, u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru može imati dopušteni nagib do 1:20(5%), a izuzetno, za visinsku razliku do 76cm, dopušteni nagib smije biti do 1:12(8,3%).

Navedene smjernice su u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima u načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom (Sl. list "Crne Gore", br. 48/13 i 44/15).

3.6. Mreže i objekti infrastrukture

3.6.1. Saobraćajna infrastruktura

Postojeće stanje

Izmjene i dopune Državne studije lokacije se rade za dio sektora 58, odnosno za turistički kompleks Ponta koji je u zahvatu PPPN OP.

U neposrednoj zoni zahvata plana pruža se Jadranska magistrala - magistralni put M-1 (dionica Bar - Ulcinj). Na istu se ortogonalno oslanja Ulica bratstva i jedinstva koja nije u zoni zahvata predmetnog plana ali koja opslužuje mrežu pristupnih saobraćajnica paralelnih magistralnom putu, a posredstvom kojih se omogućava saobraćajni pristup zahvatu predmetnog plana.

Mreža postojećih pristupnih saobraćajnica kojima se ostvaruje pristup lokaciji, formirana je stihijski, paralelno sa izgradnjom naselja. Saobraćajnice su u lošem stanju bez ivičnjaka i trotoara i prateće infrastrukture i često se završavaju slijepo.

Širina kolovoza je promjenljiva. Zastor postojećih saobraćajnica je od asfalta koji je u veoma lošem stanju.

Saobraćaj je mješovit (motorni i pješački), a ulice se koriste za dvosmjerni saobraćaj. Postojeće saobraćajnice zahtijevaju rekonstrukciju svih geometrijskih elemenata.

Autobuske linije javnog gradskog i prigradskog saobraćaja ne odvijaju se kroz zonu zahvata plana. Najbliže autobuske linije se pružaju od Bara prema Ulcinju prolazeći kroz naselja Pečurice i Veliki pijesak postojećim Jadranskim putem.

Planirano stanje

Pristup zoni zahvata plana se ostvaruje mrežom pristupnih saobraćajnica oslonjenih na Ulicu bratstva i jedinstva, posredstvom koje se ostvaruje saobraćajna veza sa magistralnim putem M-1, poznat kao "Jadranska magistrala" (granica sa Hrvatskom Debeli Brijeg - Meljine - Lipci - Kotor - tunel Vrmac - Budva - Petrovac - Sutomore - Bar - Ulcinj - Vladimir - Sukobin - granica sa Albanijom).

Okosnicu saobraćajne mreže kontaktnog plana DUP "Veliki pijesak" čini ulica Bratstva i jedinstva na koju se naslanja mreža pristupnih saobraćajnica. Među tim saobraćajnicama su i saobraćajnice radnog naziva Ulica "6", Ulica "11" i Ulica "17", preko kojih se ostvaruje pristup urbanističkim parcelama u zoni zahvata Državne studije lokacije "Dio Sektora 58 - Turistički kompleks Ponta"-Ruža vjetrova.

Saobraćajnim konceptom se zadržava postojeća mreža saobraćajnica obodom lokacije uz maksimalno poštovanje trasa i profila saobraćajnica važećeg DUP-a "Veliki pijesak" gdje su dati uslovi za rekonstrukciju istih.

Saobraćajno rješenje u granicama urbanističkih parcela predmetnog plana, a koje se oslanja na mrežu saobraćajnica iz DUP-a "Veliki pijesak" sa organizacijom parkiranih površina i garažnih mjesta je neophodno definisati kroz izradu Idejnog i Glavnog projekta uređenja urbanističkih parcela - faza saobraćaj. Obzirom da se hotelskom kompleksu omogućava pristup autobusima, za projektovanje saobraćajne infrastrukture je mjerodavno vozilo autobus.

Položaj lokacije u odnosu na saobraćajnu mrežu DUP-a "Veliki pijesak"

Prilikom izrade Idejnog i Glavnog projekta je potrebno obezbijediti zaustavni prostor za autobuse, taksi vozila i druga vozila za dopremu putnika, kao i odgovarajuće okretnice. Ukoliko je koncept organizacije hotelskog kompleksa takav da omogućava parkiranje autobusa neophodno je parkinge za autobuse projektovati shodno važećim standardima.

Takođe, je na urbanističkim parcelama poželjno, a u skladu sa uslovima terena i organizacijom hotelskih sadržaja, omogućiti kretanje vozila (koji mogu biti i na električni pogon) za dostavu, transport prtljaga i sl. u cilju poboljšanja usluge, a shodno zahtjevima investitora.

Interni pristup komunalnih i interventnih vozila je moguće ostvariti i preko kolsko-pješačkih saobraćajnica u sklopu uređenja urbanističkih parcela. Zastore kolsko-pješačkih saobraćajnica treba predvidjeti od materijala sposobnih da podnesu kolski saobraćaj i opterećenje vatrogasnih i drugih interventnih vozila. Preporuka završne obrade su kameni materijali. Na mjestu ukrštanja kolsko – pješačkih saobraćajnica sa saobraćajnom mrežom plana predvidjeti ugradnju oborenih ivičnjaka.

Prilikom nivelisanja saobraćajnica potrebno je uzeti u obzir specifičnost terena. Podužne nagibe ne treba planirati ispod 0.3%, dok posebnu pažnju treba posvetiti poprečnom odvođenju voda, odnosno na dužine nultih nagiba pri vitoperenju kolovoza. Maksimalni podužni nagibi su 10%, za pristupne saobraćajnice i 18%.

Zastori kolskih saobraćajnica su od asfalta, trotoara i samostalnih pješačkih staza od asfalta, kamena, betona, granita i sl. tj. od elemenata izrađenih od pomenutih materijala, a planirana parking mjesta su od raster elemenata beton - trava i behaton elemenata, ili od asfalta.

Sve saobraćajnice treba da budu opremljene rasvjetom i odgovarajućom saobraćajnom signalizacijom. Odvodnjavanje je riješeno atmosferskom kanalizacijom.

Na svim pješačkim prelazima sa uzdignutim ivičnjakom, kao i na prilazima objektima treba predvidjeti prelaze za hendikepirana lica saglasno važećim standardima i pravilnicima koji regulišu ovu oblast.

Planirane saobraćajnice definisane su koordinatama tjemena i centara raskrsnica, a na grafičkom prilogu dati su njihovi poprečni presjeci i uslovi za projektovanje preuzeti iz DUP-a "Veliki pijesak."

Prilikom izrade Glavnog projekta objekata na urbanističkim parcelama neophodno je planirati kontejnerska mjesta za odlaganje otpada koja mogu biti smještena na urbanističkim parcelama ili u posebnim prostorijama unutar objekta shodno planiranom kapacitetu i organizaciji hotela. Preporuka je postavljanje podzemnih kontejnera na lokacijama dostupnim komunalnim vozilima.

Pješački saobraćaj

Sistem pješačkih komunikacija se sastoji od trotoara uz saobraćajnice i popločanih površina ispred objekata, kao i uređenih samostalnih pješačkih staza. Zastori pješačkih komunikacija su od asfalta, kamena, betona, granita i sl. tj. od elemenata izrađenih od pomenutih materijala.

Glavnim projektom pješačkih komunikacija neophodno je obezbijediti nesmetano kretanje lica sa smanjenom pokretljivošću, kao i pristup svim parcelama, javnim objektima i sadržajima. Rampa za potrebe savladavanja visinske razlike do 120 cm, u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru može imati dopušteni nagib do 1:20 (5%), a izuzetno, za visinsku razliku do 76cm, dopušteni nagib smije biti do 1:12 (8,3%).

Saobraćaj u mirovanju

S obzirom na postojeću izgrađenost i planirani urbanistički koncept, parkiranje se rješava na nivou zone zahvata plana. Za novoplanirane objekte u zoni zahvata plana, kao i za objekte koji se rekonstruišu, parkiranje treba rješavati u okviru urbanističke parcele UP1 shodno sledećim normativima:

Normativi za proračun potrebnog broja parking mjesta		
Namjena	Br. parking mjesta	Jedinica
Restorani, kafići	1 pm	4 - 8 stolica
Hotel (prema kategoriji)	1 pm	2 - 10 kreveta + 1 p.m. za autobuse na 30 kreveta
Hotel (apartmanskog tipa)	1 pm	2 apartmana
Restorani, kafići	1 pm	4 - 8 stolica
Sportski objekti	1 pm	16 - 28 gledalaca

Normativi su preuzeti iz PPPN za obalno područje Crne Gore, a saglasni su "Pravilniku o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima", (Službeni list CG broj 24/10).

Parkiranje može biti rešeno kao površinsko na parceli UP1 ili smješteno u podzemnim etažama ili prizemlju planiranih objekata. Garaže u podzemnim etažama treba povezati sa pristupnom saobraćajnicom izlazno – ulaznim rampama max nagiba 12% (15%).

Prilikom projektovanja garaža projektant je obavezan da poštuje Pravilnik o tehničkim zahtjevima za zaštitu garaža za putničke automobile od požara i eksplozija („Službeni list CG, br. 9/12“). Visina etaža garaže je od (2.40 - 3.0) m. Dimenzije parking mjesta su 2.5x5.00m. Maksimalni podužni nagib ulazno-izlaznih rampi je $i_r=12\%$ za otkrivene i 15% za pokrivene. Kontakt rampe sa parkirnom pločom mora da zadovolji vertikalne uslove prohodnosti mjerodavnog vozila, pa se zaobljuje kružnim lukom manjim od 20m ili ublažava polunagibom. Usled nedostatka prostora za organizovanje rampi na parceli, vezu je moguće ostvariti i garažnim liftom. Garažni lift je teretni lift koji služi za spuštanje automobila zajedno sa vozačem sa ulaznog nivoa na nivo garaže namijenjen za parkiranje.

Raspored parking mjesta i gabarit podzemne garaže, kao i raspored i broj ulazno-izlaznih rampi biće konačno definisan kroz izradu Glavnih projekata objekata, što zavisi od raznih faktora, prije svega od arhitektonskog rješenja objekta, konstruktivnog sistema garaže, rasporeda vertikalnih komunikacija i sl.

Prije izrade Glavnog projekta konstrukcije podzemne garaže Investitor je obavezan da izvrši geomehnička i geotehnička ispitivanja terena.

Najmanje 5% od ukupnog broja parking mjesta mora biti namijenjeno licima smanjene pokretljivosti. Takođe, prilikom projektovanja vertikalnih komunikacija u garažama mora se voditi računa o potrebama savladavanja većih visinskih razlika invalidskim kolicima, te za stare, bolesne i osobe sa štapom ili štakama. Ako u garaži ima više liftova, barem jedan mora ispunjavati zahtjeve za invalidna lica i on mora biti označen propisanim znakom.

Napomena: Prilikom izrade glavnih projekata planiranih ulica, parkinga i pješačkih staza, može doći do izvesnih korekcija u odnosu na zadate parametre u planu u cilju uklapanja u postojeće stanje i radi iznalaženja najboljih saobraćajnih rešenja.

3.6.2. Elektroenergetska infrastruktura

Za konzumno područje ED Bar napojna tačka je TS 110/35kV "Bar". Ugrađeni transformatori (T1,T2) su po 40 MVA.

Od značaja za DSL „Dio sektora 58 - Turistički kompleks Ponta“ – Ruža vjetрова (Plan) navode se postojeći objekti primarne elektroenergetske infrastukture i to TS 35/10 kV, nadzemni i podzemni vodovi 35 kV:

TS 35/10. kV	snaga MVA		jednovremeno opterećenje (MVA)
	projektovano	izvedeno	
Veliki pijesak	2x8	4+2,5	3,5

vodovi 35 kV		opteret. (A)	l (km)	godina izgradnje
od - do	karakteristike			
TS 110/35 Bar - Stari Bar	Al Fe 3x150/25 i 3x95/15	290	3,95	1984
Stari Bar - Veliki pijesak	Al Fe 3x95/15	290	7,04	1984

U zoni obuhvata ove studije nalazi se jedna MBTS 10/0,4kV, 1x1000kVA "Ruža Vjetрова". Ova MBTS snabdijeva u potpunosti konzum u obuhvatu Državne studije lokacije. U blizini zone obuhvata (u obuhvatu DUP-a "Veliki Pijesak") nalaze se dvije DTS 10/0,4kV:

- MBTS 1x630kVA + 1x1000kVA "Ponta"
- MBTS 1x630kVA "Ponta 2"

Postojeća MBTS "Ruža Vjetрова" napaja se kablovski preko DTS 10/0,4kV 1x630kVA - "Ponta 2" dok je ova kablovski spojena na TS 35/10kV "Veliki Pijesak".

Područje karakterišu, tokom većeg dijela kalendarske godine, dobre naponske prilike, dok u toku turističke sezone naponske prilike mogu da se opišu kao dobre sa tendencijom pogoršavanja.

Mreža niskog napona je podzemna, i ne povezuje susjedne TS. Objekti se prihvataju na mrežu posredstvom KRO (kablovskih razvodnih ormara), zatim preko KPK (kablovskih priključnih kutija), po sistemu "ulaz-izlaz", Kablovski vodovi su uglavnom PP00 konstrukcije, različitog materijala i presjeka.

Planovi višeg reda, kontakti planovi

Od planova širih teritorijalnih cjelina, koji su obavezujućeg značaja za zahvat Državne studije lokacije su Prostorni plan Crne Gore i PUP Bar.

Za kontaktno područje važeći plan je DUP "Veliki Pijesak".

Za napajanje područja Plana od značaja predviđena rješenja po PUP-u, se daju u citatu:

... Za područje Grada, da bi se zadovoljile potrebe konzuma do 2020. godine, na području Plana treba izraditi nove i povećati snage jednog broja TS 35/10 kV.

... Već 2015. godine u TS u Čanju i Velikom Pijesku treba povećati snage na projektovane, 2x8 MVA. Ovim bi TS Čanj, TS Veliki Pijesak, i TS Sutomore, uz rasterećenje opterećenja koja bi preuzela TS Ratac, mogle zadovoljiti potrebe konzuma do planskog perioda.

... TS Veliki Pijesak će se urbanizacijom područja naći u prostoru u kojem neće moći da opstanu nadzemni vodovi 35 kV u dovodu i dijelom u odvodu. Ove vodove treba izmjestiti van urbanizovane zone – iznad Magistralnog puta. Ispod Magistralnog puta u predjelu Pečurica treba izgraditi rasklopno postrojenje i ostvariti ulaz i izlaz nadzemnih vodova 35 kV. Priključak TS Veliki Pijesak treba ostvariti po sistemu ulaz – izlaz, dvostrukim kablovskim vodovima do rasklopnog postrojenja.

... Područje Velikog Pijeska i Dobre Vode (III Zona) dobija zamah u razvoju izgradnjom hotela i turističkih naselja. Za obezbjeđenje električne energije za ove nove potrošače, uz postojeće, nije dovoljna postojeća TS 35/10 kV Veliki Pijesak, već je neophodno izgraditi novu na lokalitetu bliže potrošačima. Priključak TS treba izvršiti na DV 35 kV Bar – Ulcinj po principu ulaz – izlaz.

... Pojedinačno, kablovi, za priključak svih TS 35/10 kV treba da su adekvatne prenosne moći, sa bakarnim provodnicima preseka 150mm² koji trajno podnose strujno opterećenje od 310 A.

... U Području Velikog Pijeska i Utjehe nadzemni vodovi 10 kV naći će u koliziji sa izgradnjom objekata po urbanističkom rješenju te iste nadomjestiti kabliranjem. I novu mrežu 0.4 kV, obavezno treba rješavati kabliranjem.;

Potrebe za jednovremenom električnom snagom

Energetski bilans potrebne električne snage za područje uradiće se shodno strukturi korisnika, na osnovu podataka o budućem sadržaju naselja.

Procjena maksimalne jednovremene snage je vršena za

- domaćinstva - preko Rusck-ove formule, gdje je za ulazni parametar vršna snaga domaćinstva, uzeta preko simulacije instalisane snage istog;
- ostalu potrošnju - pomoću usvojenog specifičnog opterećenja po jedinici aktivne površine objekta;
- javnu rasvjetu - obračun se vrši procentualno u odnosu na cjelokupnu jednovremenu snagu (1,5%).

Obzirom da se na cijeloj površini ove DSL radi o turističkim sadržajima potrošnju ćemo računati na osnovu snage potrebne po jedinici aktivne površine objekta.

Obračun se vrši direktnim postupkom, pomoću usvojenog specifičnog opterećenja po jedinici aktivne površine objekta (izmjereno na objektima istog tipa) odgovarajuće djelatnosti, a pomoću izraza

$$P_{jmos} = P_{jmost} \cdot S_{ob} \cdot 10^{-3}$$

gdje je

- P_{jmos} - prognozirana maksimalna jednovremena snaga (kW);
- P_{jmost} - specifično opterećenja za određenu djelatnost (W/m²);
- S_{ob} – površina objekta u kojoj se obavlja djelatnost (m²).

U tabeli je prikazano specifično opterećenje sektora "ostala potrošnja"

djelatnost	P_{jmost} (W/m ²)	
	od	do
Prosvjeta	10	25
Zdravstvo	10	35
Sportski centri	10	50
Hoteli sa klima uređajima	30	70
Hoteli bez klima uređaja	20	30
Male poslovne zgrade	15	30
Trgovine	25	60

Usvojena je prosječna vrijednost specifičnog opterećenja za sadržaje koji se nalaze u zoni obuhvata:

$$50 \text{ W/m}^2$$

i iznosi

ID	Namjena	Zona (blok)	NRP	NRP (Pk m ²)	P _{jt} /m ² (kW/m ²)	P _{jt} (kW)
	turizam	Hotel - centralni objekat		20000	0,05	1000,00
		Vile rekonstruisane u postojećem gabaritu i sa nadogradnjom		1170	0,05	58,50
		Novi depadansi		2500	0,05	125,00
		Restoran		1350	0,10	135,00
		Kancelarija - recepcija		60	0,05	3,00
	UKUPNO			25080		1321,50

Procjena maksimalne jednovremene snage za javnu rasvjetu

Obračun se vrši procentualno, u odnosu na cjelokupnu jednovremenu snagu, i usvaja se:

$$1,5 \%$$

odnosno

Namjena	P _j (kW)	P _{jmjr} (kW)
Cijela zona LSL	1321,50	19,82
UKUPNO		19,82

Procjena jednovremene snage na nivou Plana (za maksimalnu izgrađenost)

Ukupna jednovremena snaga se dobija zbirom dobijenih jednovremenih snaga za turističke sadržaje i javnu rasvjetu (faktor jednovremenosti između pojedinih vrsta potrošača ne uzima se u obzir)

$$i \text{ na nivou Plana približno iznosi: } P_v = P_t + P_{jmjr} \quad (1321,50 + 19,82)$$

$$P_v \approx 1.341,32 \text{ kW}$$

Pretpostavljajući gubitke u distributivnoj mreži do **10%**, neophodnu rezervu od **10%**, kao i faktor snage **cos φ = 0,95**,

$$\text{onda je prividna jednovremena snaga na nivou zahvata} \quad S_v = \frac{P_v \cdot G \cdot R}{\cos \varphi}$$

$$S_v = 1.708,42 \text{ kVA}$$

Važno je napomenuti da je investitor obavezan prilikom projektovanja budućih sadržaja pridržavati se smjernica iz PUP-a Bar u pogledu racionalizacije potrošnje električne energije (maksimalno korišćenje alternativnih izvora energije (energija direktnog sunčevog zračenja)).

Planirana elektrodistributivna mreža

Elektroenergetski objekti naponskog nivoa 35 kV

TS 35/10 kV Veliki Pijesak

Planirana dinamika razvoja elektroenergetskih objekata (PUP) predviđa proširenje TS 35/10 Veliki Pijesak na 2x8MVA do 2015. godine, kao preduslov za razvoj kako predmetnog Plana, tako i šire. Rekonstrukcijom iste postigla bi se visoka sigurnost napajanja električnom energijom Plana.

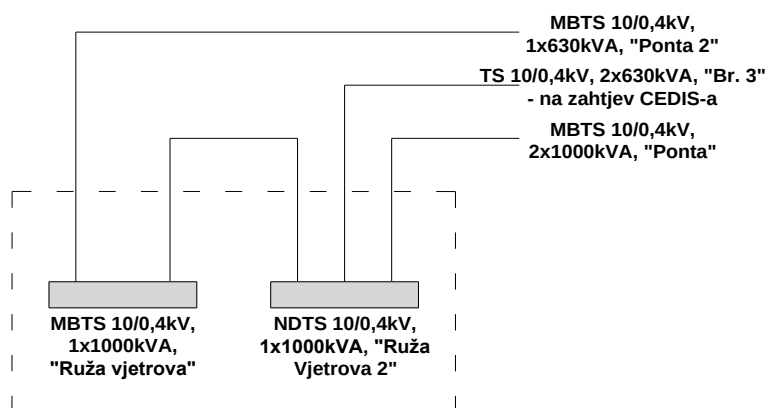
Elektroenergetski objekti naponskog nivoa 10 kV

Planiranje elektrodistributivne mreže 10 kV je vršeno na osnovu smjernica iz PUP-a i susjednog DUP-a „Veliki Pijesak“. Postojeći napojni 10kV vod do MBTS 10/0,4kV 1x1000kVA je u dobrom stanju i može prihvatiti izgradnju nove trafostanice 1x1000kVA.

Trafostanice 10/0,4kV

U slučaju maksimalne izgrađenosti predviđena je izgradnja NDTS 10/0,4kV, 1x1000kVA „Ruža Vjetrova 2“.

Moguća su pomjeranja lokacije za novu NDTS u zoni obuhvata a prema potrebama Investitora i to se neće smatrati izmjenom Plana.

Jednopolna šema planiranog stanja

10 kV podzemna mreža

Planirana MBTS10/0,4kV je uključena u sistem napajanja radijalne mreže (veza sa postojećom DTS "Ponta 2").

Planirano je kompletno zadržavanje postojećih kablovskih vodova, i izmještanje prilikom izgradnje novih saobraćajnica.

Napojne vodove iz TS 35/10 kV na glavnim pravcima izvesti jednožilnim kablovima sa izolacijom od umreženog polietilena tipa 4 x (XHE 49-A 240/25 mm²), 10 kV, dok ostalo sa 3 x (XHE 49-A 150/25 mm²).

Zbog opterećenosti postojećeg DV 10kV "Veliki Pijesak – Ponta Nišice" koji služi kao rezervno napajanje, nameće se potreba za što hitnijom izgradnjom novog 10kV rezervnog napajanja. Rekonstrukcija pomenutog DV nije izvodljiva a posebno imajući u vidu da je planovima višeg reda predviđeno njegovo ukidanje i zamjena kablovskom SN mrežom.

Moguće je vršiti prilagođenja u smislu trase i tipa podzemnih vodova 10 kV, a u skladu sa stvorenim uslovima na terenu, sinhronizovano sa periodičnim i godišnjim programima lokalne Uprave, kao i planovima Operatora distributivnog sistema. Ovakve izmjene se ne smatraju izmjenom plana.

Niskonaponska mreža

Kompletna niskonaponska mreža, uključujući spoljašnje i unutrašnje kablovske priključke mora biti kablovska (podzemna).

Trase kablovskih vodova niskonaponske mreže predvidjeti uz saobraćajnice u zoni, i to tako što će se uz sve saobraćajnice rezervisati koridor za polaganje kablova NN mreže. Koridor predviđen za elektroenergetske instalacije je širine 0.7 m, udaljen najmanje 1m od saobraćajnice. Preporučuje se da bude lociran ispod zelene površine pored trotoara – pješačkih staza, udaljen najmanje 30 cm od ivice zgrada.

NN kablove po mogućnosti polagati u zajedničkom rovu na propisanom odstojanju, uz ispunjenje uslova dozvoljenog strujnog opterećenja po pojedinim izvodima.

Broj niskonaponskih izvoda će se definisati glavnim projektima trafostanica.

Predvidjeti razvoj niskonaponske mreže na dva načina u skladu sa preporukama Operatora distributivnog sistema:

- Kao zamkaste izvode (iz iste ili susjedne TS), koji su pogonski radijalni, na KRO (kablovske razvodne ormare), a odatle prema većim objektima posredstvom MRO (mjerno razvodnog ormara) ili grupi objekata posredstvom SS-PMO (slobodno stojećeg priključno mjernog ormara);
- Kao zamkaste izvode prema objektima (iz iste ili susjedne TS), koji su u pogonu radijalni, i koji dozvoljavaju promjene granice napajanja radi optimizacije rada sistema. Mreža prihvata objekte po principu ulaz – izlaz posredstvom SS-PMO koji se postavlja na regulacionoj liniji.

U slučaju potrebe izmještanja postojećih el. energetskih objekata, potrebno pridržavati odredbi važećeg Zakona o energetici koje se odnose na izmještanje energetskog objekta.

Uslovi za izgradnju elektroenergetskih objekata

Izgradnja trafostanica 10/0.4kV

Nova trafostanica mora biti u skladu sa preporukama Operatora distributivnog sistema. Nove trafostanice su predviđene kao slobodnostojeći, tipski objekti.

Kada se trafostanica izvodi kao slobodnostojeći objekat, zahvaljujući savremenom kompaktnom dizajnu, spoljni izgled objekta može biti u potpunosti prilagođen zahtjevima urbanista, tako da zadovoljava urbanističke i estetske uslove, odnosno da se potpuno uklapa u okolni prostor.

Svim trafo stanicama, obezbijediti kamionski pristup, širine najmanje 3 m.

Izgradnja podzemne mreže 10 kV

Kablove polagati slobodno u kablovskom rovu, dubine 80 cm, a širine na dnu 40 cm (za jedan kablovski vod u rovu).

Na dionici trase kablova, ispod kolovoza saobraćajnice - prilaza, kablovi se polažu kroz kablovsku kanalizaciju. Kablovska kanalizacija se izrađuje od PEHD cijevi prečnika Ø110mm. Mjesta prelaza saobraćajnica su označena na prilogu Planirano stanje. Na svim prelazima 10 kV kablovskih vodova, predvidjeti i odgovarajući broj PEHD cijevi istog presjeka za prolaz niskonaponskih kablova. Broj cijevi se određuje projektima trafostanica.

Zajedno sa kablom (na oko 40 cm dubine) u rov položiti traku za uzemljenje, FeZn 25x4 mm, te tako stvarati i poboljšavati združeni uzemljivač.

Duž trasa kablova ugraditi standardne oznake koje označavaju kabl u rovu, promjenu pravca trase, mjesta kablovskih spojnica, početak i kraj kablovske kanalizacije, ukrštanja, približavanja ili paralelna vođenja kabla sa drugim kablovima i ostalim podzemnim instalacijama.

Pri izvođenju radova preduzeti sve potrebne mjere zaštite radnika, građana i vozila, a zaštitnim mjerama omogućiti odvijanje pješackog i motornog saobraćaja.

Izgradnja podzemne mreže 0,4 kV

Nove niskonaponske mreže i vodove izvesti kao kablovske (podzemne), uz korišćenje kablova tipa PP00 (ili XP00, zavisno od mjesta i načina polaganja), odnosno po uslovima Operatora distribucije.

Što se tiče izvođenja niskonaponskih mreža i vodova, primjenjuju se uslovi navedeni pri izgradnji kablovske 10 kV mreže.

Tehnički uslovi i mjere koje treba da se primijene pri projektovanju i izgradnji priključka objekata na niskonaponski mrežu definisani su preporukama Operatora distributivnog sistema.

Pri polaganju kablova voditi računa da sva eventualna ukrštanja, približavanja ili paralelna vođenja kablova sa drugim podzemnim instalacijama budu izvedena u skladu sa važećim propisima i preporukama.

- Međusobni razmak energetskih kablova niskog napona ne smije biti manji od 7 cm, pri paralelnom vođenju, odnosno 20 cm pri međusobnom ukrštanju.
- Kod paralelnog polaganja 10 kV kablova sa niskonaponskim kablovima, isti moraju biti odvojeni opekama, a minimalni međusobni razmak mora iznositi 10 cm.
- Pri ukrštanju energetskih kablova istog ili različitog naponskog nivoa razmak između energetskih kablova treba da iznosi najmanje 20 cm.
- Nije dozvoljeno paralelno vođenje kabla ispod ili iznad vodovodne ili kanalizacione cijevi (osim pri ukrštanju). Horizontalni razmak između kabla i vodovodne ili kanalizacione cijevi treba da iznosi najmanje 0,40 m.
- Pri ukrštanju kablovi mogu biti položeni ispod ili iznad vodovodne ili kanalizacione cijevi, uz rastojanje od 0,3 m.
- Ukoliko ovi razmaci ne mogu biti postignuti, tada energetski kabl treba položiti kroz zaštitnu cijev.
- Pri paralelnom vođenju kablovskog sa telekomunikacionim kablom najmanji dozvoljeni horizontalni razmak iznosi 0,5 m.
- Ukrštanje energetskog i telekomunikacionog kabla izvesti uz međusobni razmak od 0,50 m, s tim što se energetski kabal polaže ispod telekomunikacionog kabla. Ugao ukrštanja treba da bude bliži 90 °, ali ne manje od 45 °.
- Energetske kablove pored zidova i temelja zgrade treba polagati na rastojanju od najmanje 30 cm. Ako pored zgrade postoji trotoar onda kabal mora da bude van trotoara.

Izgradnja javnog osvjetljenja

Izgradnjom novog javnog osvjetljenja otvorenog prostora i saobraćajnica obezbijediti fotometrijske parametre date međunarodnim preporukama.

Kao nosače svjetiljki koristiti metalne dvosegmentne i trosegmentne stubove, predviđene za montažu na pripremljenim betonskim temeljima, tako da se po potrebi mogu demontirati, a napajanje javnog osvjetljenja izvoditi kablovski (podzemno), uz primjenu standardnih kablova (PP00 4x25mm²; 0,6/1 kV za ulično osvjetljenje i PP00 3(4)x16mm²; 0,6/1 kV za osvjetljenje u sklopu uređenja terena). Pri projektovanju instalacija osvjetljenja u sklopu uređenja terena oko planiranih objekata poseban značaj dati i estetskom izgledu instalacije osvjetljenja.

Sistem osvjetljenja treba da bude cjelonožni. Pri izboru svjetiljki voditi računa o tipizaciji u cilju jednostavnijeg održavanja.

Maksimalno dozvoljeni pad napona u instalaciji osvjetljenja, pri radnom režimu, može biti 5%. Kod izvedene instalacije moraju biti u potpunosti primjenjene mjere zaštite od električnog udara (zaštita od direktnog i indirektnog napona). U tom cilju, mora se izvesti polaganje zajedničkog uzemljivača svih stubova instalacije osvjetljenja, polaganjem trake FeZn 25x4 mm i njenim povezivanjem sa stubovima i uzemljenjem napojnih trafostanica. Obezbiditi selektivnu zaštitu kompletnog napojnog voda i pojedinih svjetiljki.

Obezbjediti mjerenje utrošene električne energije. Komandovanje uključanjem i isključanjem javnog osvjetljenja obezbjediti preko uklopnog sata ili foto ćelije.

Za polaganje napojnih vodova važe isti uslovi kao i kod polaganja ostalih niskonaponskih vodova.

Faze realizacije

Rešenja planskog dokumenta u dijelu energetike podržavaju planiranu realizaciju u dvije faze. U prvoj fazi u kojoj je planirano proširenje postojećih smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta potrebu za energijom može zadovoljiti postojeća MBTS 10/0,4kV, 1x1000kVA „Ruža Vjetrova“. U prvoj fazi realizacije od planiranih elektroenergetskih mreža realizovaće se niskonaponski vodovi, preciznije definisani projektima uređenja.

U drugoj fazi realizacije koja podrazumjeva izgradnju hotela BGP 20.000m², predviđena je izgradnja nove NDTS 10/0,4kV, 1x1000kVA „Ruža Vjetrova 2“ na UP E2 ili na drugoj lokaciji u okviru turističkog kompleksa i izgradnja preostale niskonaponske mreže.

Predračun - elektroenergetika

Naziv	Količina	Cijena €	Ukupno €
Izgradnja nove NDTS 10/0,4kV, 1x1000kVA sa opremom prema preporukama Operatora distributivnog sistema.	1	55 000	55 000
NN mreža u okviru turističkog kompleksa, NKRO ormari i napojna mreža.		paušalno	45 000
Ukupno			100 000

3.6.3. Hidrotehnička infrastruktura

Plan za hidrotehničku infrastrukturu DSL „Dio Sektora 58 – Turistički kompleks Ponta“ – Ruža vjetrova izrađen je na osnovu:

- Programskog zadatka;
- plana višeg reda (PUP Opštine Bar do 2020. g.) i planova za kontaktne zone;
- prethodnog plana DSL „Dio Sektora 58 – Turistički kompleks Ponta“ – Ruža vjetrova;
- Uslova za planiranje izdatih od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Uslova za planiranje od Ministarstva zdravlja;
- Uslova za planiranje od JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“;
- Uslova za planiranje od d.o.o. "Vodovod i kanalizacija" Bar;
- dokumenta „Studija lokacije za PPOV u Opštini Bar“, dio Dugoročni koncept – Veliki Pijesak;
- Urbanističkog dijela ovog plana.

Postojeće stanje

Prema dobijenim uslovima za planiranje, na lokaciji ne postoji javna mreža vodovoda i kanalizacije.

U grafičkom prilogu su ucrtni lokalni vodovi za pojedine UP, preuzeti iz važećeg plana (DSL "Dio sektora 58-Turistički kompleks Ponta"- Ruža vjetrova, 2013).

Prema saznanju Obradivača u internom sistemu za otpadne vode postoje: na parceli UP1 dva uređaja za biološko prečišćavanje bez primarnog taložnika i bez primarnog mulja, koji dobro funkcionišu. Uređaj većeg kapaciteta oko 300-400 ES prihvata i prečišćava otpadne vode iz vila, kafića i restorana. Neposredno pored novoizgrađenog objekta hotela ugrađen je uređaj za biološko prečišćavanje bez primarnog taložnika kapaciteta oko 60-80 ES koji prečišćava otpadne vode iz hotela.

Kroz predmetni zahvat ne prolazi regionalni vodovod "Crnogorsko primorje".

Lokacija se prostire od kote 0,00 mnm do kote cca 25 mnm, sa padom terena prema sjeveru.

Osim Jadranskog mora, na lokaciji nema površinskih vodnih tijela.

Planirano stanje

U zoni zahvata se predviđa izgradnja turističkih kapaciteta (hotela sa depandansima). Za tu vrstu korišćenja prostora prilagođena su i tehnička rješenja hidrotehničke infrastrukture.

I Vodosnabdijevanje

Razvoj vodovodne mreže vodi se potrebom da svaka urbanistička parcela ima mogućnost priključenja na javni vodovod i uredno vodosnabdijevanje.

Potrebe za vodom:

Plan predviđa 319 ležaja u kompletnoj zoni zahvata. Od drugih korisnika može se pretpostaviti još cca 50 zaposlenih i 100 stolica u restoranima.

Plan višeg reda (PUP Bar) ne definiše norme potrošnje za planove nižeg reda. Za potrebe ovog plana usvajamo normu 350 l/stanovnik.dan koja odgovara hotelskom smještaju turista. Načinu korišćenja prostora odgovara viši koeficijent dnevne neravnomernosti k1=1,5, a koeficijent časovne neravnomernosti k2=2,5 uzima u obzir i broj korisnika na lokaciji.

Za zaposlene usvajamo normu 50 l/zap.dan, a za restorane 100 l/stol.dan.

Prema tome, za zonu zahvata se može računati:

- srednja dnevna potrošnja

$$Q_{sr} = (319 \times 350 + 50 \times 50 + 100 \times 100) / 1000 = \underline{124 \text{ m}^3/\text{dan}} = 1,44 \text{ l/s}$$
- maksimalna dnevna potrošnja (uvodi se koeficijent 1,5)

$$Q_{maxd} = Q_{sr} \times 1,5 = 1,44 \times 1,5 = \underline{2,16/\text{s}}$$
- maksimalna časovna potrošnja (uvodi se koeficijent 2,0)

$$Q_{maxh} = Q_{maxd} \times 2,5 = 2,16 \times 2,5 = \underline{5,4/\text{s}}$$

Organizacija mreže, prečnici, materijal:

Vodovodna mreža se – shodno visinskom položaju zahvata – rješava u sklopu I. visinske zone (do 50 mm).

Predmetni zahvat će se snabdijevati vodom od kontaktne zone "Veliki Pijesak" spojene na odvojak regionalnog vodovoda „Crnogorsko Primorje“ - DO Dubrava. Izgradnja vodovodne mreže predstavlja nadovezivanje na planirane vodove DN110, koji su predviđeni ulicom "6" uz obalu, i takođe ulicom "11" (spajanje u blizini parkinga). Formiraće se prsten DN110, koji stvara uslove za ugradnju uličnih hidranata.

Ovaj plan ne precizira sve cjevovode vodovoda unutar urbanističkih parcela, već okvirno definiše mrežu koju možemo zvati "uličnom", iako vodi uglavnom uz staze i koja omogućava odgovarajući raspored uličnih hidranata. Ucrtanim dužinama odgovara i proračun troškova za izgradnju vodovodne mreže.

Vodovod vodi ispod trotoara ili uz ivicu kolovoza/staze (na drugoj strani uz ivičnjak vodi atmosferska kanalizacija). (U detaljnijem projektovanju se može, uz obrazloženje, predložiti drugačiji raspored.) Dubina cjevovoda je minimalno 80 cm ispod terena. Kod ukrštanja sa kanalizacijom ista vodi ispod vodovoda, sa međuslojem 50 cm. Rastojanje zidova paralelnih cjevovoda kanalizacije i vodovoda je min 1 m.

Za izradu ulične vodovodne mreže predlažu se cijevi od PEVG, klase PE 100, za radni pritisak do 10 bara, za izradu čvorova liveno gvozdeni fazonski komadi i armature. Konačan izbor materijala neophodno je konsultovati sa preduzećem nadležnim za upravljanje vodovodnom mrežom.

Na cjevovodu predvidjeti potrebne sekcione zatvarače, vazdušne ventile i muljne ispuste u skladu sa tehničkim potrebama. Na svim čvorovima predvidjeti šahtove.

Prilikom projektovanja je potrebno pridržavati se pravilnika i uslova javnog preduzeća zaduženog za održavanje vodovodne mreže ("Vodovod i kanalizacija" Bar).

II Odvođenje otpadnih voda

U zoni zahvata predviđa se prikupljanje svih fekalnih voda i njihovo odvođenje separatnim sistemom kanalizacije. Zbog toga je potrebno za svaki od postojećih ili planiranih objekata stvoriti uslove za priključivanje na zajedničku mrežu fekalne kanalizacije.

Nastanak druge vrste otpadnih voda se ne očekuje.

Procjena količine otpadnih voda:

Prosječna dnevna količina fekalnih voda izvodi se od prosječne dnevne potrebe za vodom, uz pretpostavku da 80% potrošenih voda dopijeva u javnu kanalizaciju.

Sistem odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda šire zone će se od razmatranog zahvata opteretiti prosječnim oticanjem fekalnih voda u količini $124 \times 0,8 = \underline{99,2 \text{ m}^3/\text{dan}}$.

Maksimalna dnevna produkcija otpadnih voda (koeficijent 1,5): sistem odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda će se u danu najveće produkcije opteretiti oticanjem fekalnih voda u količini $99,2 \times 1,5 = \underline{149 \text{ m}^3/\text{dan}}$.

Maksimalna časovna produkcija otpadnih voda (koeficijent 2,5): maksimalno časovno oticanje fekalnih voda sa razmatranog zahvata biće $149 / 86,4 \times 2,5 = \underline{4,31 \text{ l/s}}$.

Organizacija mreže, prečnici, materijal:

Organizacija odvođenja i tretmana otpadnih voda od predmetnog zahvata mora biti fazna.

Postojeći sistem prikupljanja i tretmana otpadnih voda u prečišćavaćima (sa ukupnim kapacitetom cca 370 ES) se zadržava - sve dok se ne stvore uslovi za prihvatanje otpadnih voda u lokaciji „Veliki Pijesak“, konkretno u pumpnoj stanici koja se predviđa na obali u toj zoni, i iz koje će se sve otpadne vode podizati prema budućem PPOV.

(Ako se do tog trenutka poveća broj korisnika preko ugrađenog kapaciteta postojećeg sistema prečišćavača, potrebno je dodati uređaj za biološko prečišćavanje (preporučuje se tehnologija bez primarnog taložnika, stepen prečišćavanja 95-97%). Međutim, ovaj plan ne predviđa ukupan ciljni broj korisnika preko 350 ES, što znači da bi postojeći sistem trebao biti dovoljan.).

Za drugu fazu (prihvatanje otpadnih voda u zoni "Veliki Pijesak") su u planu ucrtani novi gravitacioni cjevovodi DN250. Proračun troškova se tiče ovog konačnog rješenja.

Cjevovodi vode ispod kolovoza i prate osovine saobraćajnice/staze. (Na detaljnijem nivou projektovanja može se obrazložiti i drugačiji raspored.) Ukopavaju se ispod terena minimalno na 0.8 m od gornjeg tjemena cijevi. Na kritičnim mjestima, gdje se ipak ne može postići potrebna visina zemlje iznad cjevovoda, predlaže se povećanje klase cijevi ili zaštita betonskom pločom.

Minimalni prečnik uličnog cjevovoda feklane kanalizacije je DN250, unutar parcele eventualno DN200.

U projektovanju potrebno je poštovati propisne minimalne i maksimalne padove cjevovoda. Na svakom lomu, kaskadi ili spojnem mjestu, potrebno je izvesti šaht. Reviziona okna su potrebna i na pravim dionicama na rastojanjima ne većim od 50 m. Ovi objekti trebaju imati poklopce od livenog gvožđa za odgovarajući intenzitet saobraćaja, i propisne penjalice.

Mreža fekalne kanalizacije može da se izvede od PP, PEVG, PVC cijevi ili drugih cijevi za uličnu kanalizaciju. (Konačan izbor materijala neophodno je konsultovati sa preduzećem nadležnim za upravljanje vodovodnom mrežom.)

Prilikom projektovanja je potrebno pridržavati se pravilnika i uslova javnog preduzeća nadležnog za održavanje kanalizacione mreže.

III Odvođenje atmosferskih voda

Uličnu mrežu saobraćajnica potrebno je opremiti atmosferskom kanalizacijom na svim dionicama, gdje će se sa jedne ili obje strane izgraditi trotoar. Atmosferske vode će se prikupljati sa saobraćajnih površina u ulične slivnike i odvoditi cjevovodima.

Postojeći vodovi atmosferske kanalizacije u prostoru parkinga u istočnom (gornjem) dijelu zahvata se zadržavaju samo do izgradnje novih objekata. Prilikom projektovanja i izgradnje novog objekta daće se u sklopu uređenja terena i novo rješenje za prikupljanje i odvođenje atmosferskih voda sa nepropusnih površina (vodovi unutar UP se predviđaju na nivou projektovanja). Dopunjen je jedan kraći planirani cjevovod DN315 stazom kroz parcelu UP2, uz ostale vodove hidrotehničke infrastrukture. U nižem dijelu, prije ispusta 1 u more, potrebno je ugraditi separator ulja i benzina, jer se kišnica prikuplja sa saobraćajnih površina i na njima postaje zagađena.

U ostalom dijelu zahvata – parcela UP1 i niže kote UP2 - moguće je upuštati padavine u propusne površine, ili ih odvoditi površinskim kanalima ili cjevovodima prema moru (postojeći ispust 2). U tom smislu se može zadržati postojeći sistem za atmosferske vode ili se mogu, kao dio uređenja terena, predložiti nova rješenja, uključujući eventualni rezervoarski prostor za tehničku vodu.

Na parceli UP1 potrebno je izbjegavati opterećivanje sistema atmosferske kanalizacije oborinskim vodama sa južnog dijela zahvata.

Proračun količina vode

Kako podaci o mjerodavnoj kiši vjerovatnoće 20% sa trajanjem 15 minuta nisu za datu lokaciju dostupni, računski intenzitet usvojen je s obzirom na klimatske uslove u predmetnoj zoni u vrijednosti 240 l/s.ha.

Prilikom proračuna su izmjerene nepropusne saobraćajne površine, sa kojih se voda sliva prema cjevovodima koji vode ispusta 1 ($A = 9400 \text{ m}^2$).

Koeficijent oticanja se, s obzirom na nepropusnost površina i veći nagib, usvaja u vrijednosti 0,85.

Prema tome, u ispust 1 će se slivati količine:

$$Q = A \cdot i \cdot \varphi = 0,94 \times 240 \times 0,85 = 192 \text{ l/s}$$

(Ugrađeni prečnik kolektora DN315 propušta uz maksimalni pad ovu količinu pri punjenju 72%.) Separator ulja i benzina treba da bude dimenzionisan na 192 l/s. Ugrađeni separator je neophodno redovno održavati, kako bi ispunjavao svoju funkciju.

Zatvoreni vodovi biće smješteni ispod kolovoza uz sam ivičnjak saobraćajnice/staze. (U projektovanju detaljnijeg reda moguće je opravdati i drugačiji raspored.) Minimalni prečnik uličnog cjevovoda atmosferske kanalizacije će biti DN315. Na cjevovodima projektovati potrebni broj slivnika s odgovarajućim rešetkama i šahtove na lomovima, kaskadama i spojnim mjestima, koji će imati LŽ poklopce za odgovarajuće saobraćajno opterećenje. Ako se u istom rovu polažu i vodovi drugih instalacija moraju se zadovoljiti minimalna propisana rastojanja zaštite.

Prilikom projektovanja potrebno je pridržavati se pravilnika i uslova javnog preduzeća zaduženog za održavanje mreže atmosferske kanalizacije.

Procjena troškova za izgradnju hidrotehničke infrastrukture

Vodovod

1. Izgradnja vodovoda (od materijala PEHD PE100, PN10 ili drugog) sa svim potrebnim zemljanim, betonskim i instalaterskim radovima

DN 110	m'	395	x	90,00	=	35 550 €
Vodovod ukupno:						35 550 €

Fekalna kanalizacija

1. Izgradnja uličnih gravitacionih vodova fekalne kanalizacije od materijala PVC ili PEHD za vanjsku kanalizaciju sa svim potrebnim zemljanim, betonskim i instalaterskim radovima

DN 250	m'	315	x	220,00	=	69 300 €
--------	----	-----	---	--------	---	----------

Fekalna kanalizacija ukupno: 69 300 €

povezane opreme („Službeni list Cme Gore" broj 52/14), Pravilnik o tehničkim i drugim uslovima za projektovanje, izgradnju i korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u objektima („Službeni list Cme Gore" broj 41/15) i Pravilnik o uslovima za planiranje, izgradnju, održavanje i korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme („Službeni list Cme Gore" broj 59/15, 39/16).

Shodno Strategiji razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. godine, u narednom periodu se prioritet daje razvoju širokopojasnih pristupnih mreža (žičnih i bežičnih).

U odnosu na moguće planove dominantnog operatera fiksne telefonije, Crnogorskog Telekomu i ostalih operatera fiksne i mobilne telefonije, predviđeno je da se unutar posmatrane zone, u skladu sa planiranim građevinskim objektima i predloženim saobraćajnim rješenjima, izgradi nova kanalizacija za potrebe elektronske komunikacione infrastrukture, sa 3 PVC cijevi 110mm, a koja bi se logički nadovezala na postojeću, odnosno na planiranu kanalizaciju u kontaktnim zonama.

Takođe se predviđa i izgradnja novih kablovskih okana unutar posmatrane zone.

Cjelokupna kanalizacija za potrebe elektronske komunikacione infrastrukture, koristila bi se za provlačenje kablova različitih operatera elektronskih komunikacija koji pokazuju interesovanje za pružanje elektronskih komunikacionih servisa u ovoj zoni, bilo da se radi o Crnogorskom Telekomu, bilo da se radi o nekom drugom postojećem elektronskom komunikacionom operateru u Crnoj Gori.

Na taj način, u odnosu na situaciju koja se trenutno dešava na tržištu elektronskih komunikacija u Crnoj Gori, korisnici iz posmatrane zone bi bili na kvalitetan način opsluženi različitim vrstama elektronskih komunikacionih servisa (telefonija, prenos podataka, TV signal i dr.).

Pri planiranju broja PVC cijevi u novoj kanalizaciji, moraju se u obzir uzeti podaci o planiranim građevinskim površinama, površinama namijenjenim stambenim, poslovnim i uslužnim djelatnostima, broju stanovnika unutar zone, aktuelnim trendovima u rješavanju pitanja kablovske televizije i dr.

Kanalizacioni kapaciteti omogućavaju dalju modernizaciju elektronskih komunikacionih mreža bez potrebe za izvođenjem naknadnih građevinskih radova, kojima bi se iznova devastirala postojeća infrastruktura.

Ukupna dužina planirane kanalizacije sa 3 PVC cijevi 110mm iznosi oko 320 metara, a planirana je i izgradnja 5 novih kablovskih okana sa lakim poklopcima.

Savremene elektronske komunikacije koje obuhvataju distribuciju sva tri servisa, telefonije-fiksne i mobilne, prenos podataka i TV signala, omogućavaju više načina povezivanja sa elektronskim komunikacionim operaterima.

Imajući u vidu veliki broj različitih objekata i samu lokaciju, kroz kanalizaciju elektronske komunikacione infrastrukture treba graditi savremene elektronske komunikacione pristupne optičke mreže u tehnologiji FTTx (Fiber To The Home, Fiber to The Building,...), sa optičkim vlaknom do svakog objekta, odnosno korisnika.

Ovo rješenje je u skladu sa dugoročnim rješenjima u oblasti elektronskih komunikacija sa optičkim pristupnim mrežama, a sa čijom implementacijom je započeo dominantni elektronski komunikacioni operator, Crnogorski Telekom.

Mobilni operatori u momentu izrade DSL nijesu iskazali potrebu za montiranjem novih baznih stanica na ovom području, tako da nijesu definisane nove lokacije za postavljanje stubova za mobilnu telefoniju.

U odnosu na savremene trendove u oblasti mobilne telefonije, projektant naglašava da ovo ne znači da neki od postojećih ili eventualno novih operatera mobilne telefonije neće imati potrebu da u nekom momentu postavi novu baznu stanicu na posmatranom području.

Lokalna uprava bi takvim zahtjevima trebala da izađe u susret, sagledavajući sve neophodne parametre. Prilikom određivanja detaljnog položaja bazne stanice mora se voditi računa o njenom ambijentalnom i pejzažnom uklapanju, i pri tome treba izbjeći njihovo lociranje na javnim zelenim površinama u središtu naselja, na istaknutim reljefnim tačkama koje predstavljaju panoramsku i pejzažnu vrijednost, prostorima zaštićenih dijelova prirode.

Gdje god visina antenskog stuba, u vizuelnom smislu ne predstavlja problem (mogućnost zaklanjanja i skrivanja), preporučuje se da se koristi jedan antenski stub za više korisnika.

Postavljanjem antenskih stubova ne treba mijenjati konfiguraciju terena, a potrebno je zadržati tradicionalan način korišćenja terena.

Za vizuelnu barijeru prostora antenskog stuba, u zavisnosti od njegove lokacije, koristiti šumsku ili parkovsku vegetaciju.

Trase planirane kanalizacije potrebno je, što je moguće više, uklopiti u trase trotoara ili zelenih površina, jer se u slučaju kad se kablovska okna rade u trasi saobraćajnice ili parking prostora, moraju ugraditi teški poklopci sa ramom i u skladu sa tim uraditi i ojačanje okana.

Kanalizaciju koja je planirana u okviru ove DSL, kao i kablovska okna izvoditi u svemu prema planovima višeg reda, važećim propisima u Crnoj Gori i preporukama bivše ZJ PTT iz ove oblasti.

Na taj način biće stvoreni optimalni uslovi, kako sa tehničkog, tako i sa ekonomskog stanovišta, koji podrazumijevaju maksimalno iskorišćavanje planiranih kapaciteta elektronske komunikacione infrastrukture unutar zone, gdje god se za tim ukaže potreba.

Obaveza budućih investitora planiranih objekata u zoni ove DSL jeste da, u skladu sa Tehničkim uslovima koje izdaje nadležni elektronski komunikacioni operator ili organ lokalne uprave, od planiranih okana, projektima za pojedine objekte u zoni obuhvata, definišu način priključenja svakog pojedinačnog objekta.

Priključnu kanalizaciju pojedinačnim projektima treba predvidjeti do samih objekata.

Smjernice i urbanističko tehnički uslovi

Kućnu instalaciju u poslovnim objektima, treba izvoditi u RACK ormarima, u zasebnim tehničkim prostorijama.

Na isti način izvesti i ormariće za koncentraciju instalacije za potrebe kablovske distribucije TV signala, sa opremom za pojačavanje TV signala.

Kućnu instalaciju u svim prostorijama realizovati elektronskim komunikacionim kablovima koji će omogućavati korišćenje naprednijih servisa koji se pružaju ili čije se pružanje tek planira, FTP kablovima cat 6 i cat 7 i kablovima sa optičkim vlaknima, ili drugim kablovima sličnih karakteristika i provlačiti kroz PVC cijevi, sa ugradnjom odgovarajućeg broja kutija, s tim da u svakom poslovnom prostoru treba predvidjeti minimalno po 4 instalacije.

U slučaju da se trasa kanalizacije za potrebe elektronske komunikacione infrastrukture poklapa sa trasom vodovodne kanalizacije i trasom elektro instalacija, treba poštovati propisana rastojanja, a dinamiku izgradnje vremenski uskladiti.

Predmjer i predračun materijala i radova

Br.	A/ MATERIJAL	Jedinica	Količina	Jed. cijena	Ukupna cijena €
1.	PVC cijev Ø 110/3,2 mm dužine 6 m	kom	160.00	12.50	2,000.00
2.	Gumene brtve za nastavljane PVC cijevi Ø 110/3,2 mm	kom	160.00	0.20	32.00
3.	PVC uvodnica Ø 110/3,2 mm duž. 0,5m	kom	50.00	2.50	125.00
4.	PVC držač odstojni 110/2	kom	160.00	0.80	128.00
5.	Čep za zatvaranje cijevi Ø 110/3,2 mm	kom	20.00	1.50	30.00
6.	PTT traka za upozorenje	m	320.00	0.10	32.00
7.	Laki tk poklopac sa ramom (min. nosivosti 50 kN)	kom	5.00	175.00	2,417.00
Ukupno:					2,417.00
Br	B/ KANALIZACIJA	Jedinica	Količina	Jedinična cijena	Ukupna cijena €
1.	Trasiranje - određivanje trase rova nove kanalizacije i lociranje novih kablovskih okana prije iskopa	m	320.00	1.50	480.00
2.	Izrada el. kom. kanalizacije od PVC cijevi sa opisom radova: -ručni iskop rova sa razupiranjem; -nasipanje donjeg sloja pijeska d=10cm, -polaganje PVC cijevi, -nasipanje pijeska između cijevi; -nasipanje zaštitnog sloja pijeska d=10cm, -zatrpavanje rova u slojevima sa nabijanjem, -postavljanje pozor trake; -uređenje trase sa utovarom i odvozom viška materijala:				
	za 1x3xPVCØ110mm(68x80cm)	m	320.00	12.50	4,000.00
Ukupno:					4,480.00
Br	C/ KABLOVSKA OKNA	Jedinica	Količina	Jed. cijena	Ukupna cijena €
1.	Izrada AB okna unutrašnjih dimenzija 1,60x1,40x1,40m: ručni iskop rupe za okno, odvoz šuta na deponiju, izrada okna(d=15cm(zidova, donje i gornje ploče)) sa ugradnjom lakog tk poklopca sa ramom i podešavajućih konzola prema prilogu (rad+materijal bez lakog tk poklopca sa ramom)	kom	5.00	680.00	3,400.00
Ukupno:					3,400.00
Sveukupna cijena:					10,297.00

3.7. Pejzažna arhitektura

Postojeće stanje

Državna Studija Lokacije se radi za prostor u zahvatu sektora 58 PPPPN MD i obuhvata turistički kompleks. Plansko područje se nalazi u južnom dijelu opštine Bar, u naselju Pečurice i predstavlja važan segment ukupne slike koju stvara Bar kao primorski turistički centar.

Ortofoto sa granicom DSL Dio sektora 58 - turistički kompleks Ponta" - Ruža Vjetрова

Postojeći turistički kompleks

U okviru Državne studije lokacije "Dio sektora 58 - turistički kompleks Ponta" - Ruža Vjetрова nailazimo na tri predione cjeline:

- Uređeni, odnosno izgrađeni dio, predstavlja zona hotela i uređeno kupalište. Zelene površine u zoni hotela, iznad samog kupališta, su pejzažno uređene i negovane. U odnosu na količinu zelenila i izbor biljnog materijala, to su dobro uređene površine. Od vrsta preovladavaju, prije svega, hrast, hrast crnika *Quercus ilex*, makedonski hrast-*Quercus trojana* i hrast medunac- *Quercus pubescens*, zatim visoki četinari, kao što su alepski bor -*Pinus halepensis* i čempres-*Cupressus sempervirens* koji ovom prostoru daju posebnu dekorativnost i važan element mediteranske slike predjela. Od nižih lišćara i žbunja, tu su masline-*Olea europea*, smokva-*Ficus carica*, oleander-*Nerium oleander*, pittosporum -*Pittosporum tobira*, ružmarin-*Rosmarinus officinalis*, *Viburnum tinus*, *Agave americana*, *Yucca*. Za razliku od ovih površina, zelenilo uz i iznad vila do neizgrađenog dijela, djeluju prilično zapušteno, bez ikakvog održavanja. Na određenim mjestima konstatovano je potpuno odsustvo zelenila i travnjaka. Takođe, u ovom dijelu postoji dječje igralište i teniski tereni. Uređeno kupalište su dvije betonske plaže, jedna mala šljunkovita plaža i dva otvorena bazena. Čitav prostor kupališta je izgrađen podzidama, čija je materijalizacija kamen.

Vrste koje se ovdje nalaze su palme *Butia capitata* na kamenoj plaži i nešto nižih biljaka, kao što su pulegli ružmarin i niskipitosporum.

- Druga cjelina, neizgrađeni dio, je tipična makija, ostaci niskih šuma, nastalih od prirodnih šumskih asocijacija koje su pripadale zajednici *Quercion ilicis*. Od autohtonih vrsta, ovdje postoje hrast crnika (*Quercus ilex*), komorika (*Phillyrealatifolia*), mirta (*Myrtus communis*), nar (*Punicagranatum*), *Coronilla emerus*, žuka (*Spartium junceum*), koja za vrijeme cvjetanja svojom žutom bojom daje posebnu dekorativnost predjelu.

- Treća cjelina je stjenovita obala, tipičan pejzaž crnogorskog primorja.

Područje obuhvata Državne studije lokacije "Dio sektora 58-turistički kompleks Ponta"- Ruža Vjetрова, kao i čitave opštine Bar vegetacijski se može svrstati u okvir zajednice QUERCION ILICIS, a od njih su najčešće sledeće fitocenozе: ORNO-QUERCETUM

ILICIS MYRTETOSUM H-IC 1963, Šuma crnog jasena i primorskog hrasta i MIRTUS COMUNIS - MIRTE kao karakteristične vrste u ovom tipu biogeocenoze, kao i QUERCETO-CARPINETUM ORIENTALIS- ACUCEATETOSUM JOV. 1965.

Izvod iz postojećih studija i analiza predjela

Prema Studiji **"Mapiranje i tipologija predjela Crne Gore"** (Ministarstvo održivog razvoja i turizma, 2015.), Bar se nalazi u okviru regiona 1. Predjeli primorskog regiona, odnosno u okviru tipa predjela: 1.5 Predjeli barskog područja, 1.5.1 Priobalni predjeli barskog područja.

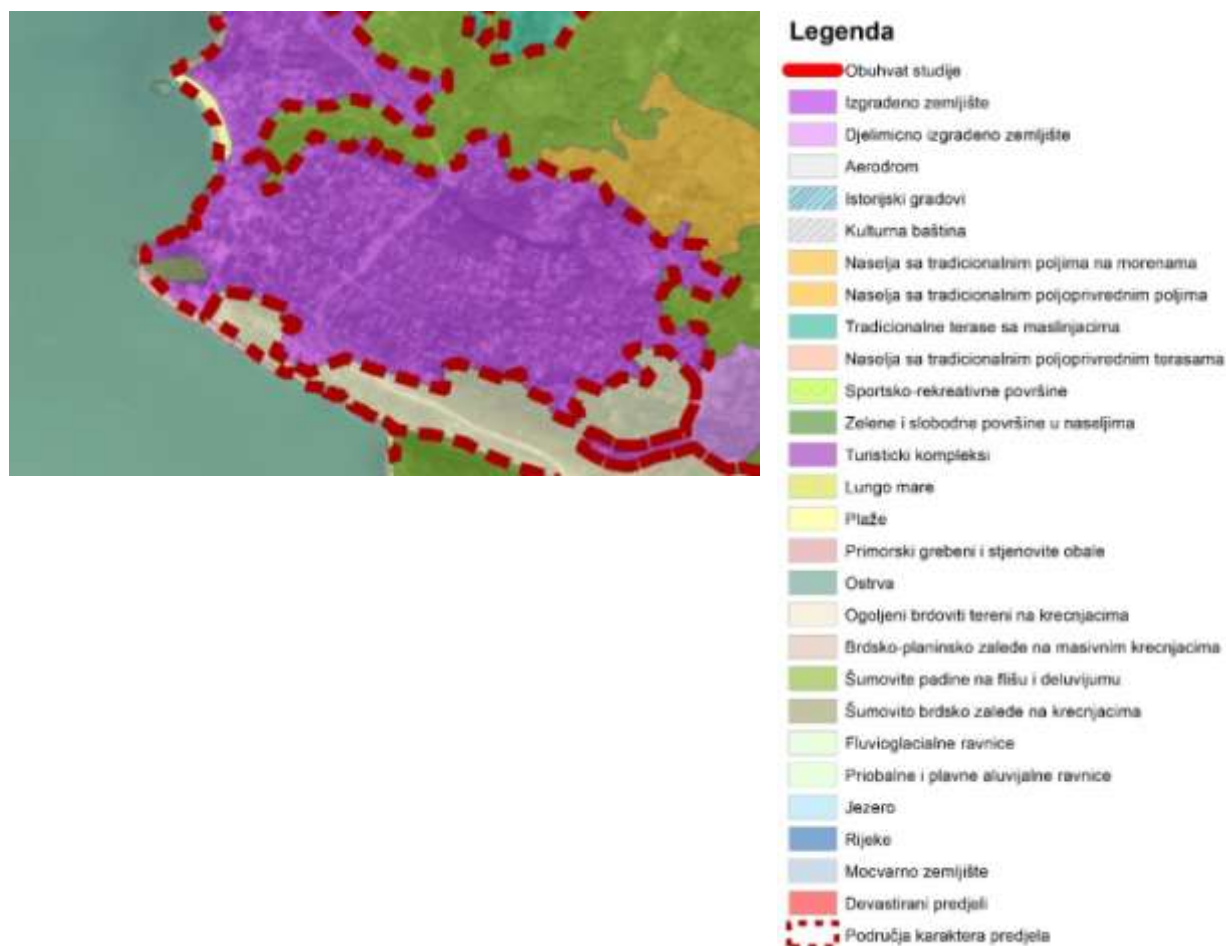

1.5 Predjeli barskog područja, 1.5.1 Priobalni predjeli barskog područja, 1.5.2 Niži planinski predjeli Rumije

Na području primorskog regiona izdiferencirano je nekoliko tipova karaktera predjela koji izgrađuju pomenuta područja karaktera predjela. Tipovi karaktera predjela zasnovani na karakterističnoj prirodnoj i kulturnoj osnovi koja se ponavljaju, u manje više, sličnoj formi i obliku duž čitavog primorja su: primorski grebeni i stjenovite obale, brdsko -planinsko zaleđe na masivnim krečnjacima, ogoljeni brdoviti tereni na krečnjacima, šumovito brdsko zaleđe na krečnjacima, šumovite padine na flišu i deluvijumu, naselja na tradicionalnim poljoprivrednim poljima, naselja sa tradicionalnim terasama, tradicionalne terase sa maslinjacima, priobalne i plavne aluvijalne ravnice, močvarno zemljište (močvare, solila, solana), plaže - pješčane, šljunkovite, betonske, ostrva, Šasko jezero, izgrađeno zemljište (gradska naselja, industrijske zone, skladišna i servisna područja), djelimično izgrađeno zemljište - semiurbana naselja razbijenog tipa i devastirana područja (kamenolomi, deponije).

Izvod iz Studije predjela i Plana predjela PPPN Obalno područje

Za potrebe izrade Plana predjela u okviru PPPN Obalno područje je urađena Studija predjela u kojoj su izdvojeni Tipovi predjela kao i karakteri predjela vrednovani u pogledu ranjivosti.

Izvod iz studije tipologije predjela – PPPN Obalno područje

Na osnovu Studije Predjela koja je rađena za potrebe PPPN Obalnog područja, Sektor 58 pripada području karaktera *predjela - Priobalni predjeli barskog područja*. Za predmetnu lokaciju karakteristični tipovi karaktera predjela su: izgrađeno zemljište naselja, zelene i slobodne površine u naseljima, primorski grebeni i stjenovite obale, Lungo mare.

Postojeća uređena obala

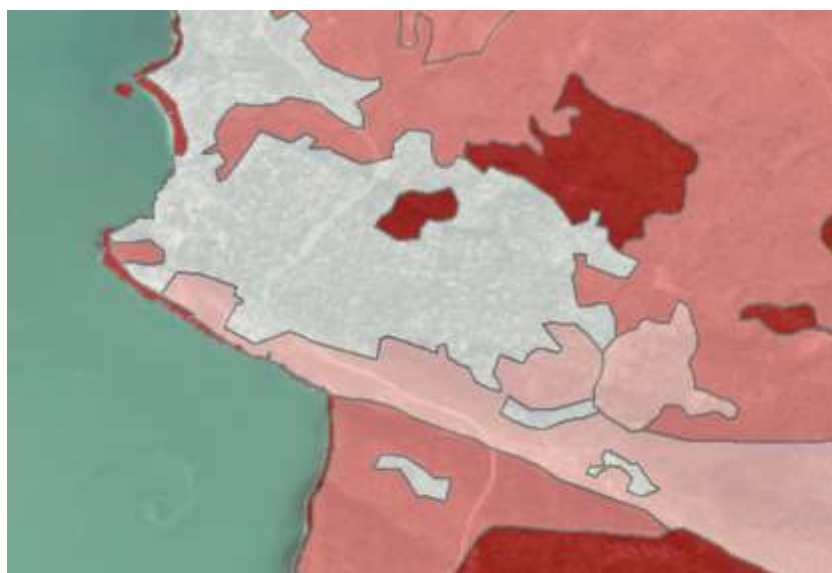
Ranjivost predjela

Izabrani koncept je koncept opšte ranjivosti predjela po sistemu „što je vrednije to je i ranjivije“, pa se **ranjivost** u ovom slučaju može smatrati kao **poseban oblik vrednovanja prostora**.

Opšti model ranjivosti uzima u obzir glavne karakteristike predjela koje mogu biti narušene u slučaju izgradnje u datom prostoru (turizam, industrija, infrastruktura i dr.) i prema njima daje procjenu osjetljivosti tj. ranjivosti predjela.

Posmatrane karakteristike predjela koje mogu biti potencijalno ugrožene su sledeće:

- Ekološke karakteristike - životna sredina (vode, zemljište, vazduh, biljni i životinjski svijet);
- Kulturne karakteristike – Kulturna baštinu (npr. na tradicionalne poljoprivredne površine tradicionalne objekte stanovanja, na raznolikost predjela i sl.);
- Pejzažne karakteristike - vizuelni kvalitet predjela.
- Procjena ranjivosti pomoću vrijednosne skale ocjena (1 - 5), gdje 1 predstavlja najmanju vrijednost a 5 najvišu.

Legenda

Obuhvat studije

Ranjivost

- 1. Veoma niska ranjivost
- 2. Niska ranjivost
- 3. Srednja ranjivost
- 4. Visoka ranjivost
- 5. Veoma visoka ranjivost

Izvod iz studije ranjivosti predjela – PPPN Obalno područje

Tabelarni prikaz ocjena ranjivosti za predio:

5	Veoma visoka ranjivost	Područja velike predione prepoznatljivosti i velikog predionog diverziteta, sa posebnim oblicima reljefa, vegetacije i tradicionalnim poljoprivrednim uzorkom, vidljivo izložena
4	Visoka ranjivost	Područja srednje predione prepoznatljivosti i predionog diverziteta, vidno izloženi prirodni predjeli
3	Srednja ranjivost	Područja manje predione prepoznatljivosti i predionog diverziteta,
2	Niska ranjivost	Urbanizovana područja sa zelenim površinama
1	Veoma niska ranjivost	Područja infrastrukturnih koridora, proizvodnih aktivnosti, degradirana područja

Planiranjem razvoja, uzimaju se u obzir osjetljivost i ranjivost prostora i buduća namjena. Ocjena ranjivosti za lokaciju su: niska ranjivost za tip - izgrađeni predio, visoka ranjivost za tip - zelene i slobodne površine u naseljima i veoma visoka ranjivost za tip - primorski grebeni i stjenovite obale. Imajući u vidu situaciju na terenu i dosadašnje preoblikovanje stjenovite obale, ocjena ranjivosti za ovaj tip ne stoji već se ovaj dio stjenovite obale može smatrati izgrađenim predjelom.

D3. Turističke zone bez posebne zaštite i izgrađeni turistički predjeli

U tu grupu svrstavaju se turističke zone bez posebne zaštite (prirodne ili kulturne), postojeće izgrađene i planski nedovršene turističke zone, kao i druge zone koje se prenamjenjuju u turističku namjenu (kamenolomi, napuštena industrija, posebna namjena, eksploatacijska polja i sl.), a izgrađeni su više od 20% površine i iskorišćene su površine zahvata većeg od 20% (eksploatacijska polja).

Prije donošenja odluke o planiranim lokacijama turističkih zona, kao i u provjeri postojećih planiranih lokacija, nužno je da se uradi stručna podloga vrednovanja prostora (terena, kulturne i prirodne vrijednosti i mogućnosti infrastrukturnog opremanja). Stručna podloga treba da se primijeni u daljem radu na donošenju detaljnih planova za pojedine lokacije. Najmanji udio prirodnih površina za namjenu T1 je > 40%.

Osnovni opšti cilj jeste očuvanje što većeg broja elemenata autohtonog predjela, odnosno očuvanje karaktera predjela, predionog diverziteta i identiteta područja. Prioritetno treba obezbijediti očuvanje, unapređenje zaštićenih i evidentiranih prirodnih dobara i prirodnih vrijednosti i integrisanje kulturnog naslijeđa u prepoznatljive okvire predjela. Obezbijediti integralnu zaštitu kulturnog predjela, racionalno korišćenje već zauzetog prostora, korišćenje očuvanih prostora uz minimum intervencija i maksimalno očuvanje vrijednih predjela, zaštita mediteranske vegetacije, maslinjaka i šumskih kultura. Takođe, usmjeriti aktivnosti na revitalizaciju i očuvanje identiteta naselja sa tradicionalnom poljoprivredom u poljima i na terasama.

Legenda

- Granica plana
- Područja karaktera predjela
- Izuzetno vrijedni prirodni i poluprirodni predjeli
- Izuzetno vrijedni predjeli - Kulturna baština
- Izuzetno vrijedni kulturni poljoprivredni predjeli
- Naselja sa poljoprivrednim površinama u poljima
- Naselja sa poljoprivrednim površinama na terasama
- Šumske površine
- Ostale prirodne površine (grabeni, stijene, gorgi)
- Vodeni ekosistemi
- Urbano pejzažno uređenje
- Naselja
- CEZURE**
- 1 - Strogi režim
- 2 - Fleksibilni režim
- Površine za sanaciju
- Mjere sa suzbijanje poplava
- Braza saobraćajnica
- Planinarska transverzala
- Kulturna baština
- Gradski parkovi
- Park šume

Planirano stanje

Turistički kompleks Ruža vjetrova, nalazi se u blizini naselja u zaleđu plaže Veliki pijesak, u Opštini Bar. Lokaciji se pristupa lokalnom saobraćajnicom sa Jadranske magistrale (dionica Bar - Ulcinj). U zahvatu plana na sjevernoj strani, nalazi se uređeno kupalište a na jugozapadnoj stjenovita obala.

Opšte smjernice

Tokom implementacije planskog dokumenta, a u cilju maksimalnog očuvanja karaktera i autentičnosti pejzažno-ambijentalnih vrijednosti predione cjeline, prije izrade idejnog rješenja, idejnih-glavnih projekata potrebno je uraditi pejzažnu taksaciju postojećeg zelenila i elaborat zaštite zelenila za sve urbanističke parcele. Ovim će se vrednovati sastavni predioni elementi i dati preciznije smjernice i preporuke za očuvanje karaktera predjela i revitalizaciju ili podizanje novih površina, kako ne bi daljom intervencijom na parceli došlo do narušavanja vizura pejzaža i degradacije postojećeg zelenila i dale smernice za nadoknadu zaštićenih vrsta. Pejzažnu taksaciju raditi po metodologiji definisanoj u poglavlju *Zaštita identiteta i karaktera predjela – pejzažna taksacija u Priručniku o načinu izrade plana predjela, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Crne Gore*.

Radi očuvanja prirodnih i pejzažnih vrijednosti predjela u zahvatu Državne studije lokacije je planirano:

- Maksimalno očuvanje autentičnih pejzažno-ambijentalnih vrijednosti predione cjeline (orografske, geomorfološke, hidrološke i td.);
- Očuvanje i uklađanje postojećeg vitalnog i funkcionalnog zelenila u novo urbanističko rješenje;
- Usklađivanje kompozicionog rješenja sa namjenom (kategorijom) slobodnih površina;
- Uspostavljanje optimalnog odnosa između izgrađenih i slobodnih-zelenih površina;
- Funkcionalno zoniranje slobodnih površina;
- Povezivanje planiranih zelenih površina u jedinstven sistem sa pejzažnim okruženjem;
- Korišćenje vrsta otpornih na ekološke uslove sredine i usklađene sa kompozicionim i funkcionalnim zahtjevima.
- U kompozicionom smislu zelenilo treba uklopiti tako da predio i nakon budućih intervencija zadrži svoj prepoznatljivi izgled.

Sa druge strane i Nacionalna strategija održivog razvoja (NSOR) je promovisala održivi razvoj u sektoru turizma tako što je "održivost u turizmu" definisala kao razvoj: (I) koji poštuje ekonomske, ekološke i socijalne principe u međusobno uravnoteženom odnosu;

(II) koji ne iscrpljuje prirodne resurse, nego ih koristi samo u mjeri koja obezbjeđuje da ostanu na raspolaganju i budućim generacijama;

(III) koji čuva kulturnu raznovrsnost i identitet, a pritom stimuliše sklad društva i (IV) pored toga, ima u vidu zadovoljstvo turista.

Planski koncept

Prilikom planiranja zelenih površina izvršena je podjela po kategorijama zelenila. Slobodne, zelene površine obogatiti biljnim vrstama karakterističnim za predmetno područje i lokalne klimatske uslove.

Generalne smjernice

- karakteristične elemente parterne arhitekture i mobilijara projektovati u skladu sa tradicionalnim rješenjima;
- uspostavljanje optimalnog odnosa između izgrađenih i slobodnih zelenih površina;
- funkcionalno zoniranje slobodnih površina;
- usklađivanje ukupne količine zelenih površina sa brojem korisnika;
- povezivanje planiranih zelenih površina u jedinstven sistem sa posebnim odnosom prema neposrednom okruženju;
- linearno zelenilo duž svih javnih komunikacija;
- usklađivanje kompozicionog rješenja sa namjenom (kategorijom) zelenih površina;
- potrebno je koristiti vrste otporne na ekološke uslove sredine i usklađene sa kompozicionim i funkcionalnim zahtjevima;
- maksimalno očuvanje i uklađanje postojećeg vitalnog i funkcionalnog zelenila u nova urbanistička rješenja.

Javne zelene površine (pješačke ulice, lungo mare) se planiraju u skladu sa planiranim namjenama i raspoloživim prostorom. Ove prostore je potrebno urediti na način da postanu istinski estetski, humani i oblikovno prateći elementi turističke ponude, kao i drugih namjena u okviru kojih se nalaze.

Pri planiranju ozelenjavanja prostora, treba voditi računa o korišćenju vrsta koje će odgovarati uslovima koje pruža ovaj prostor i okruženje. Koncept zelenila treba da doprinese ukupnom ambijentalnom izgledu prostora.

Smjernice za izradu Državne studije lokacije - faza pejzažne arhitekture, nalazimo u planovima višeg reda (Prostorni plan Crne Gore, Prostorni plan područja posebne namjene za Morsko dobro, Prostorno-urbanistički plan Opštine Bar), studijama (Izvod iz Studije predjela za potrebe PPPN obalnog područja) zatim u zakonskoj regulativi (Zakon o zaštiti prirode SI list RCG 51/08 od 22.08.2008., Zakon o planiranju i izgradnji objekata, Zakon o zaštiti životne sredine SI list RCG 48/08 .08.2008., Zakon o životnoj sredini ("SI. list CG", br. 52/16), Zakon o maslinarstvu 55/03, Evropska Konvencija o predjelima 24.0.2008.), programskom zadatku, postojećim urbanističkim razvojem i već navedenim generalnim smjernicama za planiranje objekata pejzažne arhitekture. Navedenim sadržajima definiše se očuvanje značajnih i karakterističnih osobina predjela, kao i održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegov karakter i estetski doživljaj.

Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta/ kriterijumima namjene površina/ elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima je definisano da pripadajuća zelena, odnosno slobodna površina u **novoformiranim turističkim područjima izvan urbanih naselja, po jednom ležaju iznosi 80m² u objektima sa 4 zvjezdice.**

Izričita primjena prethodno navedenog pravila, zahtijevala bi umanjeње indeksa zauzetosti, odnosno povećanje spratnosti novoplaniranih objekata na većoj površini gabarita što je u suprotnosti sa smjernicama programskog zadatka kojom se navodi da je potrebno izbjeći **"monolitnu predimenzionisanu strukturu"**.

OBJEKTI PEJZAŽNE ARHITEKTURE U ZAHVATU PLANA

Objekti pejzažne arhitekture javne namjene

- Uređenje obale - kupalište
- Pješačka ulica – lungo mare
- Linearno zelenilo.

Objekti pejzažne arhitekture ograničene namjene

- Zelenilo turističkih objekata - hoteli

Objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene

- Zelenilo infrastrukture

Namjena površina		Površine po namjenama (m ²)		
I Objekti pejzažne arhitekture javne namjene			Procenat ozelenjenosti	Zelene površine(m ²)
Uređenje obale	UO	6.100,0	20%	1.220,0
Pješačka ulica-lungo mare	PU	3.425,0	20%	685,0
II Objekti pejzažne arhitekture ograničene namjene				
Zelenilo za turizam (Hoteli)	ZTH	31.817,0	50%	15.908,5
III Objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene				
Zelenilo infrastrukture	ZIK	45,0	20%	9,0
UKUPNO ZELENIH POVRŠINA (m ²)				17.822,5

Prethodna tabela daje optimalne površine koje unutar parcela moraju biti ozelenjene. Površina plana na kopnu ne računajući površine hridi je 37.935,00m². Planirani broj ležajeva je 319. Planom je predviđeno 17.822,50m² pod zelenim površinama, što čini da obezbijedeni **nivo ozelenjenosti na nivou plana iznosi cca47%**. Planom predviđeni **stepen ozelenjenosti je cca56,00 m²/ležaju**.

Površine stjenovite obale sa oznakom OP (ostale površine), na kojima je planom i smjernicama predviđeno zadržavanje prirodnog oblika stjenovite obale i vegetacije, kao i površine uređenih i djelimično uređenih kupališta, nisu uračunate u procenat ozelenjenosti. Zajedno sa ovim površinama procenat ozelenjenosti na planiranom području je daleko veći. Ono što je najvažnije, pomenute prirodne površine, kao i Lungo mare sa postojećim i planiranim drvoredima, povezuju ostale zelene površine u jedinstveni sistem koji se pruža čitavom obalom. Priobalni sistem zelenila je neophodno povezati sa zelenim površinama unutar kontaktnih naselja sve do padina Rumije u zaleđu.

*Daje se preporuka dodatnog obogaćivanja zelenog fonda **ozelenjavanjem krovova, sadnjom u žardinjerama ili vertikalnim ozelenjavanjem (pergole-puzavice na terasama ili fasadama objekata).***

Zelene površine javne namjene

▪ Zelenilo uz saobraćajnice – Linearno zelenilo

Ozelenjavanje saobraćajnica, pločnika, pješačkih i parking prostora sprovodi se tzv. linearnom sadnjom. U kompozicijskom smislu ovo zelenilo rješava se tako da predstavlja "kičmeni stub" vangradskog zelenila sa zelenilom gradskog područja. Ujedno to je čvrsta veza koja bitno utiče na poboljšanje sanitarno-higijenskih uslova, mikroklimatskih i estetskih karakteristika i vrijednosti. Duž saobraćajnica zelenilo treba rješavati linearno ili sa potrebnim prostornim akcentima koji bi prekidali monotone nizove drvoreda. Ovo se sprovodi na razne načine, promjenom sadnog materijala, kombinovanjem masiva različitih habitusa ili formiranjem prodora čime se otvara vizura prema okolini. Treba naglasiti da "linearno zelenilo" ne podrazumijeva klasičan niz drvoreda, već niz manjih i raznovrsnijih grupacija zelenila čime se obezbjeđuje ritmika u prostoru, likovno bogatstvo prostora i njegovih boja kao i naizmjenična zasjena mjesta duž pravca kretanja.

Treba primijeniti sve tri kategorije zelenila (visoko, srednje i nisko), ali tako da ne onemogući strujanje zagađenog vazduha duž kolovoza, posebno duž veoma prometne Jadranske magistrale. Ka magistrali je planirana sadnja visokog drveća koje će imati zaštitnu funkciju, a prostor između popuniti niskim drvećem, grmljem i parternim zelenilom pri čemu treba voditi računa o kompoziciji, koloritu i izboru vrsta tako da se u urbanom zelenilu stvori prirodan ambijent i ostvari njegova funkcionalnost. Posebnu pažnju posvetiti preglednosti i bezbjednosti u saobraćaju i voditi računa da zelenilo ne bude smetnja već da bude u službi bezbjednosti saobraćaja.

Smjernice za formiranje drvoreda, linearno zelenilo

- Drvoredi su formirani u zelenim pojasevima duž pješačkih zona, lungo mare, kao zaštita kupališta i drugih objekata od neželjenih i negativnih uticaja vjetrova, osunčanja, zagađenja vazduha, buke kao i duž saobraćajnica i parkinga.
- Sadnice koje se koriste moraju da imaju pravilno formiran habitus. Treba voditi računa o visini okolnih objekata, kod niskih objekata koristiti vrste sa rijetkom krunom.
- rastojanje između sadnica u drvoredu je 5-10m
- minimalna visina sadnog materijala kada je u pitanju drveće je 2.5-3m i obim stabla na visini 1m min. 10-15cm.
- Drvoredna stabla moraju imati čisto, po cijeloj dužini uspravno deblo (visina čistog debla mora biti najmanje 200cm), bez grančica sa dobro definisanom visokom krošnjom.
- Budući da su različite mogućnosti uzgoja u pogledu vrsti/kultivara, treba birati vrste koje dobro podnose orezivanje donjih grana drveta kako bi se povećala visina čistog debla, bez narušavanja konačnog oblika i izgleda drveta, bilo tokom uzgoja ili kasnije kad je konačno posađeno.
- Krune susjednih stabala u drvoredima mogu da se dodiruju (što nije baš najpovoljnije), ali ne smiju da se preklapaju.
- Dovoljno velikim razmakom među stablima obezbjeđuje se, osim dobrih vizuelnih osobina i dobro provjetranje ulice u vertikalnom smislu.
- Najbolji način sadnje drvoreda je u okviru uzanih zelenih pojaseva duž saobraćajnica koji su širine 1.5m i više.
- U dijelu gdje zeleni pojas nije planiran, sadnja se može obaviti i u rupama duž trotoara, vodeći računa o podzemnim instalacijama.
- Sadnju linearnog zelenila moguće je predvidjeti i obodom urbanističkih parcela.
- U užim ulicama se formira drvored samo na sunčanoj strani, ili obostrano ali sa niskim drvorednim sadnicama.
- Prilikom formiranja drvoreda na parkinzima, trebalo bi osigurati na dva parking mjesta po jedno drvo a kod podužnog parkiranja na jedno parking mjesto po jedno drvo, naime, ovo rastojanje zavisi i od vrste drveća, odnosno optimalne širine krošnje;
- Ukoliko se drveće sadi u okviru trotoara treba isključiti vrste drveća sa razvijenim površinskim korijenom, kako bi se izbjeglo deformisanje trotoara. Razvoju korijena u dubinu doprinosi i redovno okopavanje zemlje oko stabla. Minimalna veličina rupe za sadnju treba da iznosi 80cm.
- U slučaju sadnje u trotoarima i duž pješačkih ulica koristiti elemente za zaštitu stabala.
- U zavisnosti od položaja građevinske linije u odnosu na regulacionu, birati vrste drveća koje formiraju veću ili manju širinu krošnje i vrste koje dobro podnose orezivanje.
- Pored toga, pri izboru vrsta za ulično zelenilo treba voditi računa da budu prilagođene uslovima rasta u uličnim profilima (otpornost na zbijenost tla, vodni kapacitet zemljišta, insolaciju, salinitet...).

Napomena: Simboli za drvored u grafičkom prilogu, predstavljaju prikaz glavnih pravaca pružanja lineranog zelenila. Precizna pozicija drvoreda određuje se prilikom izrade projekata rekonstrukcije postojećih ili izgradnje novih saobraćajnica, kao i pri izradi glavnih i idejnih projekata za planirane objekte u zahvatu Plana. Drvoredi se osim duž trotoara uz saobraćajnice, mogu planirati i obodom urbanističkih parcela kao sastavni dio njihovog uređenja terena.

Sadnja drvorednih sadnica duž saobraćajnica, zahtijeva specifične uslove obzirom da se koridori trotoara koriste za sprovođenje različitih sistema instalacija (vodovodne cijevi, elektroprovodovi, TK instalacije i slično). Da bi se spriječila oštećenja navedenih instalacija i pored toga što se ove instalacije smještaju u PVC cijevi različitih profila, dodatna zaštita se sprovodi u slučajevima kada ne postoji mogućnost većeg udaljenja stabla od instalacija.

Primjeri drvoreda

Planirani drvoredi najčešće su formirani u zelenim pojasevima radi zaštite kupališta i drugih objekata od neželjenih i negativnih uticaja npr. vjetrova, zagađenja vazduha, buke, ... jer je poznato da vegetacija pozitivno utiče na svjetlosni režim, temperaturni režim, vlažnost vazduha, eroziju, aerozagađenja, i druge činioce u naselju. Naročito se ova kategorija zelenila predviđa za pojas uz Jadransku magistralu obzirom na sve veći promet i sve gušći saobraćaj. Koristiti biljni materijal koji je prilagođen uslovima sredine, kao i da je otporan na negativne uticaje: prašina, izduvni gasovi,

Prilikom izbora biljnih vrsta koje bi se koristile za sadnju u drvoredima, treba izabrati vrste otporne na aerozagađenja i prašinu, kao i vrste koje zahtijevaju najmanje ulaganja oko održavanja, čime bi bile ekonomski opravdane. Takođe treba voditi računa o visini okolnih objekata, kao i o tome da sadnice ne ometaju saobraćaj.

▪ **Pješačke ulice, lungo mare i uređena obala (kupalište)**

Ove površine se nalaze neposredno uz morsku obalu, i kao takve daju poseban izraz mediteranskog ambijenta. Na predmetnom prostoru ova kategorija zelenila obuhvata uređena kupališta kao i uski pojas uz šetalište - lungo mare. Pošto se radi o relativno malim i uzanim zelenim površinama, u okviru ove kategorije moguće je planirati drvorednu sadnju uz samu granicu kupališta i duž obalnog šetališta. Na samom kupalištu moguće je oplemeniti prostor unošenjem žardinjera sa atraktivnim florinim elementima koji mogu biti kao stalna ili sezonska postavka.

Na popločanim površinama gdje se kreće veći broj pješaka, zelene površine treba da pogoduju organizaciji kretanja ljudi, da usmjeravaju, a takođe da pogoduju realizaciji osnovne ideje prostorne organizacije. Kompozicija zelenila treba da odgovara značaju prostora a takođe i veličini. U kompoziciji nijesu bitni obilježja oblika i šarenilo boja, već jasnoća i jednostavnost rješenja. Duž pravaca svakodnevnog kretanja neophodno je raspoređivati drvorednu sadnju lišćarskog drveća ili palmi sa širokim krošnjama, koje pješacima stvaraju zaštitu od direktni sunčevih zraka.

Pješačke, kolsko-pješačke zone i trгови kao jedan od osnovnih elemenata oblikovanja prostora, ne samo da treba da doprinesu koncepciji urbane revitalizacije i rekonstrukcije, već u morfološkom smislu treba da potenciraju prepoznatljivost pojedinih predjela i revalorizaciju njegovog urbanog tkiva sa dopunom neophodnim sadržajima.

Ozelenjavanje se sprovodi linearnom sadnjom i utiče na poboljšanje higijensko-sanitarnih uslova, mikroklimatskih karakteristika i estetskih vrijednosti. Formiranjem drvoreda postiže se zasjena mjesta duž pravca kretanja.

U uslovima relativno skućenog prostora u pojasu Morskog dobra drvoredi su jedinstven primjer kako minimum površine zemljišta osigurava maksimum zelenog fonda - zelena nervatura koja povezuje sve sadržaje duž obale.

Izbor biljnih vrsta, nesumnjivo predstavlja jedan od odlučujućih momenata za uspjeh pri podizanju bilo kakve zelene površine, pa se zbog toga ovom problemu u posljednje vrijeme poklanja velika pažnja. Izloženost priobalja neposrednim uticajima mora, pored opasnosti od mehaničkih oštećenja objekata i vegetacije prilikom jakih vremenskih nepogoda, ugrožena je i permanentnim nepovoljnim uticajima "posolice". Mali je broj biljaka koje podnose neposrednu blizinu mora, a još je manji broj onih koje podnose "posolicu", sitne morske kapi koje vjetar, naročito bura, ponekad odnese i daleko na kopno. Pod uticajem mora, zemljište se zaslanjuje pa na njemu mogu uspjevati samo tzv. "halofitne biljke" tj. one koje podnose visoku koncentraciju soli. Zbog toga je izbor bilja za ozelenjavanje i biološku revitalizaciju pojasa Morskog dobra i dijelom kontakt zone, dosta ograničen, pa se kod svih intervencija mora strogo voditi računa da je upotrebljeni materijal otporan na posolicu.

Imajući u vidu karakter (mora, prirodnog pejzaža ili izgrađenog okruženja) i namjenu prostora morskog dobra a sa ciljem uspostavljanja prepoznatih potencijala, posebno ističući raznovrsnost tj. osobenost svake mikro lokacije Crnogorskog primorja, planiraju se intervencije na formiranju, uređenju i korišćenju šetališta uz more.

Smjernice za izradu projekata pejzažne arhitekture i izdavanje UTU uslova

Osnovni elementi prostornog i organizacionog definisanja pješačkih ulica i šetališta uz more po pravilu su sljedeći:

- Prije izrade projekata rekonstrukcije, kao i idejnih rješenja i glavnih/idejnih projekata potrebno je uraditi **Pejzažnu taksaciju postojećeg zelenila sa elaboratom zaštite zelenila**. Pejzažna taksacijom će se vrednovati postojeće zelenilo i dati preciznije smjernice i preporuke za revitalizaciju i projektovanje ovih površina, kako ne bi daljom intervencijom na parceli došlo do narušavanja vizura pejzaža i degradacije postojećeg zelenila. Pejzažnu taksaciju raditi po metodologiji definisanoj u poglavlju Zaštita identiteta i karaktera predjela – pejzažna taksacija u Priručniku o načinu izrade plana predjela, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Crne Gore.
- šetalište je neophodno jasno definisati a pravac njegovog pružanja propratiti adekvatnom signalizacijom,
- obezbjediti neophodnu infrastrukturnu opremljenost šetališta,
- završnu obradu hodnih staza i platoa, potrebno je predvidjeti u skladu sa ambijentalnim karakteristikama lokacije (kamene ploče, kaldrma i dr.),
- omogućiti neometan pristup svim zainteresovanim korisnicima bez ograničenja,
- omogućiti neometan pristup hendikepiranim licima na, njima prilagođenim, prostorima šetališta,
- šetališnim redom regulisati održavanje čistoće i način korišćenja (unošenje kućnih ljubimaca i dr.),
- sanitarne, servisne i uslužne sadržaje na šetalištu, po pravilu treba smjestiti u postojeću strukturu ili kao privremene (sezonske) objekte na za to predviđenim punktovima,
- na potezima sa najinteresantnijim vizurama projektovati vidikovce, u zoni bujne vegetacije i interesantnih reljefnih ili geomorfoloških karakteristika planirati platee za odmor,
- zastori za staze, platee i vidikovce moraju biti od prirodnih materijala (prirodno lomljeni kamen, zemlja, šljunak, itd.),
- na ovim površinama moguće je postaviti urbanu opremu (oglasne table, table upozorenja, flore i faune, table upoznavanja predmetnog predjela, klupe, korpe za otpatke) i vrtno-arhitektonsku opremu (nastrešnice i pergole),
- obezbjediti rasvjetu duž šetne staze, vidikovaca, trgovačko-ugostiteljskih objekta,
- obezbjediti održavanje i zaštitu od požara,
- Kad je u pitanju izbor vrsta, u budućem ozelenjavanju u okviru ove namjene bilo poželjno nastaviti sa upotrebom mediteranskih i autohtonih vrsta biljaka. Takođe je moguće mjestimično dopunjavati ove poteze nižim dekorativnim žbunastim i perenskim sadnicama kao što su olenderi, pitospori, lavanda, ruzmarin pa i neke niže vrste palmi, cikasa, agava, sukulenatnih biljaka i slično.
- Sadnice treba da budu minimalne visine od 3 m, a obim stabla na visini od 1m minimalno 40-60 cm. Biljni materijal mora biti zdrav i rasadnički negovan.
- Pored toga, pri izboru vrsta treba voditi računa da budu prilagođene uslovima rasta (otpornost na zbijenost tla, vodni kapacitet zemljišta, insolaciju, salinitet....).

Primjeri uređenja obale i lungo mare

Postojeće zelene površine, koje već imaju veliki potencijal u smislu izgrađenosti, neophodno je unaprijediti i obogatiti biljkama koje imaju fitocidno i insekticidno dejstvo kao i aromatičnim biljem, vodeći računa o prilagođenosti biljaka uslovima sredine. Sadržaj ove kategorije biljaka stvaraju se prostori od neprocjenjivog terapijskog značaja za zdravlje ljudi.

Objekti pejzažne arhitekture ograničene namjene

▪ Zelene površine za turizam (Hoteli)

Osnovna ideja planskog pristupa je stvaranje zelenih površina koji će doprinijeti podizanju kvaliteta turističke usluge, sa jedne strane kroz povećanje sanitarno higijenskih uticaja, a sa druge strane će se korišćenjem estetskih funkcija zelenila čitav prostor učiniti prepoznatljivim i atraktivnim. Kvalitet pejzažne arhitekture je često presudan faktor za dobijanje visokih ocjena koje govore o kvalitetu i prepoznatljivosti turističkog doživljaja i kao takve moraju biti vrlo ozbiljno tretirane kad je u pitanju njihova površina, volumen i oblikovno-estetske karakteristike. Sve ovo praktično znači da površina i količina pod zelenilom bude što veća, sa primjenom savremenih pejzažnih rješenja oslanjajući se na tradicionalno i osnovnih principa estetike.

Ove zelene površine treba da budu organizovane tako da gostima omoguće pasivan odmor, šetnju i mogućnost lake rekreacije.

Za dobijanje kategorija turističkih objekata, moraju da se ispune uslovi koji podrazumjevaju površinu i kvalitet zelenih površina.

Kvalitet ovog prostora posebno ističe neposredna blizina obale, uticaj morskog vazduha, najatraktivnija smjena pejzaža, što sve mora doći do izražaja u pejzažnom uređenju ovog prostora.

Krovni vrtovi

Primjeri uređenja krovnih vrtova

Primjeri uređenja krovnih vrtova

Već pri izradi idejnog projekta objekata potrebno je znati kakav krovni vrt želimo kako bi se statički osigurala nosivost za željenu debljinu supstrata, a građevinski omogućila njegova postava (rubni zidovi krova).

Ekološke prednosti krovnih vrtova :

- Efekat prečišćavanja vazduha i poboljšanje njegovog kvaliteta.
- Smanjenje efekta gradskog ostrva toplote.
- Stvaranje mikroklimе na krovu.
- Termička izolacija – efekat hlađenja.
- Zvučna izolacija – zaštita od buke.
- Zaštita od sunca.
- Zaštita od kiše i zadržavanje padavinskih voda.
- Stvaranje urbanog ekosistema (urbanog habitata).

Ekonomске prednosti krovnih vrtova:

- Produžavanje životnog vijeka krova.
- Ušteda novca za vlasnike komercijalnih objekata.
- Nova radna mjesta.
- Unapređenje toplotnih performansi objekta

Smjernice za izradu projekata pejzažne arhitekture i izdavanje UTU uslova

- Prije izrade projekata rekonstrukcije, kao i idejnih rješenja i idejnih/glavnih projekata potrebno je uraditi **Pejzažnu taksaciju postojećeg zelenila sa elaboratom zaštite zelenila**. Pejzažnom taksacijom će se vrednovati postojeće zelenilo i dati preciznije smjernice i preporuke za revitalizaciju i projektovanje ovih površina, kako ne bi daljom intervencijom na parceli došlo do narušavanja vizura pejzaža i degradacije postojećeg zelenila. Pejzažnu taksaciju raditi po metodologiji definisanoj u poglavlju *Zaštita identiteta i karaktera predjela – pejzažna taksacija u Priručniku o načinu izrade plana predjela, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Crne Gore*,
- slobodne, rekreativne i zelene površine adekvatno urediti i povezati sa plažom, kao najbližim punktom za rekreaciju na vodi,
- ove zelene površine treba da budu organizovane tako da gostima omoguće pasivan odmor, šetnju i mogućnost lake rekreacije.
- obzirom na pretežno estetsku funkciju ove kategorije zelenih površina, koriste se biljke sa izuzetno dekorativnim svojstvima, sa interesantnom bojom i oblikom lišća, karakterom i izgledom cvjetova. To znači da se osim autohtonih biljaka koriste i strane vrste kojima odgovara karakter područja, ukoliko imaju interesantan i lijep oblik. Upotrebljavaju se i hortikulturne forme koje opstaju uz intenzivnu njegu,

- sadnice treba da budu minimalne visine od 3-4 m, a obim stabla na visini od 1m minimalno 15-20cm. Biljni materijal mora biti zdrav i rasadnički njegovan, - obodom, granicom parcele naročito prema saobraćajnicama preporučuje se tampon zelenilo i drvoredi (preuzeti uslove iz kategorije Linearne zelenilo), - površine oko ulaza u objekte hotela mogu biti uređene i strožijim , geometrijskim stilom, - ulaze u objekte riješiti partenom sadnjom korišćenjem cvijetnica, perena, sukulenti, palmi i td., - voditi računa o vizurama prema moru, - planiranje vodenih površina (fontane, bazeni, česme i sl.) takođe je poželjno za ovu kategoriju zelenila, - oko infrastrukturnih objekata (trafostanice, crpne stanice i td.), formirati biološki zid koji će prije svega imati dekorativnu ali i zaštitnu ulogu, - posebnu pažnju je potrebno posvetiti osmišljavanju ljetnih terasa i staza, vodenih sistema (fontane, česme, i sl.), urbanog mobilijara (klupe, oglasni panoji, kante za otpatke, osvetljenje), - osvetljenju je potrebno dati multifunkcionalan karakter i ostvariti igru svjetlosti sa krošnjama drveća kao i osvetljenje terasa koje će se uklopiti u prirodan karakter ovog prostora - na pojedinim objektima ako je planirano krovno ozelenjavanje posebnu pažnju treba posvetiti pripremi same podloge koja će se ozelenjavati (debljini i rasporedu slojeva), a zatim i vrstama koje će u takvim uslovima moći biti korišćene, - planirati vertikalno zelenilo radi povećanja nivoa ozelenjenosti i što potpunijeg estetskog doživljaja prostora. Prednost vertikalnog zelenila je u tome što razni oblici i vrste puzavih biljaka stvaraju razgranatu vegetacionu površinu koja djeluje svojim mikroklimatskim i sanitarno higijenskim pokazateljima, - predvidjeti hidrantsku mrežu radi zalivanja novoplaniranih zelenih površina, - ove zelene površine tretirati kao zelenilo najviše kategorije održavanja i njege tj. zelenilo sa najvećim stepenom održavanja, - otvorene zelene površine i sportsko rekreativne trebale bi biti prilagođene okruženju i potrebama hotela visoke kategorije, - uređenje ovih površina kako u smislu ozelenjavanja, tako i u smislu planiranja ostalih sadržaja (staze, platoi, osvetljenje, mobilijar), uključuje obavezno izrade projekta pejzažne arhitekture i uređenja terena.
--

Objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene

Zelenilo infrastrukture

Na površinama kojima se nalaze ovakvi objekti, posebnu pažnju, kada je u pitanju ozelenjavanje, treba posvetiti maskiranju ovih objekata, po potrebi se može postavljati zelenilo u žardinjerama ili koristiti vertikalno ozelenjavanje. Predvidjeti pored zaštitne i estetsko dekorativnu funkciju, a na malim površinama na kojima je moguća sadnja velikih soliternih stabala lišćara i četinarica, ukrasno grmlje, perene i travnjake sa sezonskim cvijećem. Minimalna površina pod zelenilom iznosi 20% površine urbanističke parcele.

Ukoliko se mogu obezbijediti tehnički uslovi, poželjno je planirati i neku vrstu krovnog ozelenjavanja.

Opšti predlog sadnog materijala

Nabrojani lišćarski i četinarski rodovi i vrste, služe samo kao predlog za pojedinačni izbor prilikom detaljnog planskog uređenja prostora – izrade glavnog projekta.

Pored autohtonih biljnih vrsta, prilikom izbora biljnog materijala mogu se koristiti i introdukovane vrste, koje su pored svoje dekorativnosti na ovom području pokazale dobre rezultate.

a/ Autohtona vegetacija

Quercus ilex, Fraxinus ornus, Laurus nobilis, Ostrya carpinifolia, Olea europaea, Quercus pubescens, Paliurus aculeatus, Ceratonia siliqua, Carpinus orientalis, Acer campestre, Acer monspessulanum, Nerium oleander, Ulmus carpinifolia, Celtis australis, Tamarix africana, Arbutus unedo, Crataegus monogyna, Spartium junceum, Juniperus oxycedrus, Juniperus phoenicea, Petteria ramantacea, Colutea arborescens, Mirtus communis, Rosa sempervirens, Rosa canina, i td.

b/ Alohtona vegetacija

Pinus pinea, Pinus maritima, Pinus halepensis, Cupressus sempervirens, Cedrus deodara, Magnolia sp., Cercis siliquastrum, Lagerstroemia indica, Melia azedarach, Feijoa sellowiana, Ligustrum japonica, Aucuba arborescens, Cinnamomum camphora, Eucalyptus sp., Pistacia lentiscus, Chamaerops exelsa, Chamaerops humilis, Phoenix canariensis, Washingtonia filifera, Bougainvillea spectabilis, Camelia sp., Hibiscus syriacus, Buxus sempervirens, Pittosporum tobira, Wisteria sinensis, Viburnum tinus, Tecoma radicans, Agave americana, Cycas revoluta, Cordylina sp., Yucca sp., Hydrangea hortensis itd.

Orijentacioni predračun radova za realizaciju projekata pejzažne arhitekture

R.Br.	Opis radova	JM	Količina	JC	Iznos
1	Pejzažno uređenje obale, površina 6.100,00 m2 od čega 20% površine čini zelenilo.	m ²	1.220,00	15,00 €	18.300,00 €
2	Pješačka ulica-lungo mare, pejzažno uređenje, formiranje drvoreda i dekorativnih grupacija zelenila, površina 3.425,00 m2 od čega 20% površine čini zelenilo.	m ²	685,00	20,00 €	13.700,00 €
3	Pejzažno uređenje UP namjene turizam, površina 31.817,00 m2 od čega 50% površine čini zelenilo.	m ²	15.908,50	20,00 €	318.170,00 €
4	Zelenilo infrastrukture, pejzažno uređenje, formiranje dekorativnih grupacija u funkciji vizuelne zaštite, površina 45,00 m2 od čega 20% površine čini zelenilo.	m ²	9,00	25,00 €	225,00 €
	UKUPNO				350.395,00 €

3.8. Ekonomsko tržišna projekcija

Uvod

Planirana je izgradnja ugostiteljsko – turističkog sadržaja – hotela visoke kategorije koji će se realizovati u skladu sa parametrima važeće zakonske regulative i savremenim investitorskim programom.

U predmetnoj analizi¹ moramo se zadržati samo sa generalnim projekcijama poslovanja i efekata, pošto se detaljna analiza može uraditi samo na osnovu usvojenog urbanističko-arhitektonskog idejnog rješenja, kako se predviđa planskim dokumentom.

Pored prepoznatljivosti lokacije hotela kao atraktivne, nove elitne usluge koje će Hotel pružati, će privući turiste. Može se sa velikom pouzdanošću očekivati rast turizma u Baru. Svjetski savjet za turizam i putovanja predviđa rast turizma u Crnoj Gori po stopi od 8% godišnje u narednih osam godina. Crna Gora je jedna od mladih, novootkrivenih turističkih destinacija na međunarodnoj turističkoj mapi, koja je u rastućoj fazi. Crna Gora je država sa dobrom prepoznatljivošću u svijetu, a Crnogorsko primorje posebno.

Investicija u hotel

Održivost projekta, pored ostalog, zavisice i od odnosa lokalne samouprave i postojanja solidnog finansiranja za svu suštinsku infrastrukturu u cilju podrške izgradnji. Među glavne troškove za infrastrukturu spada povećano vodosnabdijevanje, odvod otpadnih voda i uklanjanje čvrstog otpada, električna energija i telekomunikacije i pejzažno uređenje. Ova infrastruktura će se morati unaprijediti da bi odgovorila na nove zahtjeve.

Uz to, treba razviti sekundarne usluge i infrastrukturu. Projekat će zavisiti i od nivoa menadžmenta i kvaliteta usluga. Pretpostavke za menadžment su sljedeće:

- Profesionalni menadžment i obučeni zaposleni za hotel i druge sadržaje, koji će garantovati visoke standarde usluga;
- Efektivni sistem marketinga i prodaje;
- Implementacija menadžment sistema prihoda;
- Implementacija striktnih operativnih standarda i standarda kontrole troškova u svim jedinicama rizorta.

Koncept plana se temelji na ulaganju u infrastrukturu i izgradnju hotela sa četiri zvjezdice i pratećih sadržaja. Projektovane investicije u infrastrukturu su 726.232 eura sa ulaganjima u vodosnabdijevanje, elektrotehničku i telekomunikacionu infrastrukturu i pejzažno uređenje sa sljedećim vrijednostima ulaganja:

R. br.	Struktura ulaganja	Iznos ulaganja
1	2	3
1	Elektroenergetska infrastruktura	100.000,00
2	Hidro	151.950,00
3	TK infrastruktura	10.297,00
4	Pejzažno uređenje	394.705,00
	Ukupno	656.952,00

Specifikacija potrebne infrastrukture je data u ovom dokumentu za svaku vrstu infrastrukture.

Preliminarna procijenjena investiciona vrijednost izgradnje hotela sa opremanjem i dodatnim sadržajima iznosi 31.514.526 eura. Scenario je urađen pod sljedećim pretpostavkama:

- Srednji nivo luksuza i visokokvalitetno opremanje,
- Komunalni doprinos – ne kalkuliše se²,
- Troškovi projektno-tehničke dokumentacije - 25 €/m²,
- Troškovi revizije – paušalno,
- Troškovi nadzora – 2% od investicione vrijednosti izgradnje,
- Troškovi izgradnje hotela sa opremom – 1.100 €/m².
- Ulaganja u infrastrukturu i uređenje terena – prema standardima u građevinarstvu,
- Bruto građevinska površina objekata iznosi 25.453 m².

Imajući prethodno u vidu, projekcija investicionih ulaganja u hotel dobija sljedeći oblik:

¹ ¹ Ova analiza daje projekcije koja predstavlja referentne početne veličine i koje treba verifikovati i eventualno korigovati kasnije kroz adekvatnu tehničko-tehnološku i drugu dokumentaciju. Ocjenjujemo da su moguća odstupanja +/- 25 %, što je s obzirom na prirodu studije prihvatljivo. Troškovi investicija su procijenjeni u ovoj fazi na osnovu raspoloživih informacija u momentu izrade.

² Prema Zakonu investitor nema obavezu plaćanja naknade komunalnog doprinosa

R. br.	Struktura ulaganja	Iznos ulaganja	% kolona 3/uk. Ulaganja
1	2	3	4
1	Projektno-tehnička dokumentacija	636.325,00	0,02
2	Revizija građev. projekata, ekološki elaborat, razne dozvole i saglasnosti	280.000,00	0,89
3	Nadzor	559.966,00	1,78
4	Izgradnja Hotela sa sekundarnom infrastrukturom	27.998.300,00	88,84
5	Uređenje terena, stepeništa, promenada i dr.	1.119.932,00	3,55
6	Ostala ulaganja i nekontrolisani faktor	920.000,00	2,92
	UKUPNO	31.514.526,00	

Ekonomski efekti planskog koncepta

Projektovani prihodi i finansijski rezultat po osnovu valorizacije koncepta

Na projektovanje prihoda bitno utiču sledeći faktori:

- Visoka sezonalnost turizma na ovom području,
- Crna Gora je rastuća turistička destinacija, a posebno Crnogorsko primorje.
- Malo učešće hotela ovakvog nivoa u ukupnoj ponudi opštine Bar
- Pozitivni uticaj hotela s 4 zvjezdice na produženje sezone.

Projektovani su prihodi i rashodi po osnovu eksploatacije hotela sa pratećim sadržajima.

Obračun je napravljen na planirani kapacitet ležajeva, konkurentne cijene izdavanja soba u hotelima sa 4 zvjezdice, kao i uobičajene hotelske standarde u pogledu troškova („benchmarking“). Planiranje finansijskog toka projekta bazira se na predviđanjima broja noćenja u pojedinim periodima kalendarske godine a na bazi preliminarnih planskih kapaciteta hotela i ostalih sadržaja. Smatra se da hotel može ostvariti 100%-nu popunjenost u glavnoj sezoni, dok se za podsezonu i predsezonu računa sa nižom. U ostalim djelovima godine, smatra se da Hotel može ostvariti zadovoljavajuću popunjenost samo uz izuzetno dobar marketing i promociju i jake ugovore sa stranim turističkim agencijama. Popunjenost do preko 85% kapaciteta na godišnjem nivou, predstavlja mogući cilj tokom 5 prvih godina poslovanja, s tim što bi se plan korišćenja kapaciteta dalje razvijao u pravcu podizanja popunjenosti. Zbog ambicioznosti navedenog cilja u ovom scenariju su uzete dosta konkurentne cijene izdavanja hotelskih soba. Urađena je projekcija prihoda i rashoda za 5 godina sa pretpostavkom popunjenosti kapaciteta hotela 85%.

Mogući ciljani tržišni segmenti datu su u sledećoj tabeli:

Kriterijumi seq.	Očekivane godišnje promjene			
Po zemljama porijekla	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)
Regionalno tržište	4	5	6	8
Istočnoevropsko tržište	7	10	11	13
Zapadnoevropsko tržište	60	62	66	70
Ostali	29	23	17	9
Ukupno	100	100	100	100

Cijene soba hotela po mjesecima

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Pros.
31	28	31	30	31	30	31	31	30	31	30	31	
160.00	160.00	180.00	190.00	200.00	250.00	250.00	250.00	250.00	200.00	180.00	180.00	218

Zauzetost hotela po mjesecima

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Pros.
31	28	31	30	31	30	31	31	30	31	30	31	
50.0%	50.0%	60.0%	75.0%	95.0%	100.0%	100.0%	100.0%	90.0%	85.0%	75.0%	70.0%	85 %

Ukupan prihod po osnovu prodaje jela i pića planiran je po osnovu iskustvenih parametara u poslovanju sličnih objekata.

Projekcija finansijskog rezultata pet godina nakon puštanja u rad je data u sledećoj tabeli, pri čemu su troškovi planirani na osnovu iskustvenih parametara (u 000 eura).

	Struktura	1. god.	2. god.	3. god.	4. god	5. god.
A.	UKUPAN PRIHOD	9.485,63	9.757,91	10.105,39	10.333,52	10.548,09
1.	Prihodi od izdavanja soba	6.228,36	6.477,49	6.801,37	7.005,41	7.215,57
2.	Prihodi od jela i pića	1.157,27	1.180,42	1.204,02	1.228,11	1.232,52
3.	Prihodi od izdavanja sadržaja	2.100,00	2.100,00	2.100,00	2.100,00	2.100,00
B.	UKUPNI RASHODI	5.738,08	5.827,20	5.920,70	5.999,07	6.079,79
1.	Troškovi prodaje	1.169,67	1.180,98	1.192,87	1.210,88	1.229,47
2.	Amortizacija i održavanje	1.765,21	1.765,21	1.765,21	1.765,21	1.765,21
3.	Direktni troškovi zaposlenih	704,00	711,04	718,15	725,33	732,59
4.	Opšti troškovi	2.099	2.170	2.244	2.298	2.353
C.	BRUTO DOBIT	3.747,55	3.930,71	4.184,69	4.334,45	4.468,31
D.	POREZ NA DOBIT	337,28	353,76	376,62	390,10	402,15
E.	NETO DOBIT	3.410,27	3.576,95	3.808,07	3.944,35	4.066,16
	Neto dobit/Uk. Prih.	35,95	36,66	37,68	38,17	38,55

Za ostvarivanje popunjenosti kapaciteta koja je predviđena ovim scenarijom, pretpostavka je da se ostvare optimistička predviđanja rasta turizma u Crnoj Gori.

Zaključak

Na osnovu preliminarog sagledavanja potencijala izgledno je da se realizacijom planiranog koncepta ostvaruju pozitivni efekti. Ti efekti su očekivani u toku eksploatacije Hotela. Troškovi infrastrukture nijesu visoki, tako da sa aspekta društvene zajednice upoređivanja koristi i troškova, plansko rješenje je opravdano. Posebno treba istaći, da će se podići stepen organizacije ovoga prostora sa kvalitetima koji podižu nivo turizma u opštini Bar. Efekti svakako zavise i od upravljanja poslovanjem hotela. Efekti na zapošljavanje su značajniji i u punom kapacitetu rada turističkog kompleksa zapošljavaće oko 150 osoba.

Procjena ovog uticaja hotela na društvenu zajednicu je sljedeća, izraženo prosječno na godišnjem nivou:

- prihodi od poreza na dodatu vrijednost (oko 1.4000.00 – 2.000.00 eura) ,
- prihodi od poreza na neto dobit prosječno (oko 300.000 – 400.000 eura),
- prihodi od poreza na dohodak na lična primanja zaposlenih (oko 300.000 – 260.000 eura) ,
- prihodi od doprinosa na lična primanja zaposlenih (oko 420.000 - 500.000 eura).

Treba istaći i efekte na zaposlenost. Pretpostavka iz obračuna je da bi realizacijom planskog koncepta omogućilo angažovanje oko 150 zaposlenih. Pored direktnih efekata postoji čitav niz posrednih ekonomskih i drugih činioaca koji će se pozitivno odraziti na BDP zemlje.

4. SMJERNICE ZA SPROVOĐENJE PLANSKOG DOKUMENTA

4.1. Smjernice za izdavanje Urbanističko tehničkih uslova

Smjernice za izdavanje urbanističko tehničkih uslova date su u poglavljima: 3.5. "Urbanističko tehnički uslovi i smjernice za izgradnju", 3.6. "Mreže i objekti infrastrukture" i 3.7. "Pejzažna arhitektura.

4.2. Smjernice za zaštitu životne sredine

Prilikom odabira prostornog modela plana poštovan je princip maksimalnog očuvanja životne sredine. U tom smislu, dati planski kapaciteti istovremeno predstavljaju i akt očuvanja prirodne sredine.

Smjernice za preduzimanje mjera zaštite su sljedeće:

- zaštititi vodu, zemljište i vazduh svakog zagađenja uvođenjem adekvatne infrastrukture;
- isključiti sve aktivnosti koje mogu ugroziti životnu sredinu;
- za sve objekte u zahvatu planskog dokumenta obavezna je izrada Procjene uticaja na životnu sredinu, shodno odredbama Zakona uticaja na životnu sredinu.

Koncept zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine, usmjeren je na uspostavljanje održivog upravljanja prirodnim vrijednostima, prevenciji, smanjenju i kontroli svih oblika zagađivanja. Težište je na zaštiti prirodnih i stvorenih vrijednosti, razrješavanju mogućih faktora narušavanja životne sredine u svim sferama djelatnosti (izgradnji objekata, vodne, saobraćajne i komunalne infrastrukture), kao i sanaciji i revitalizaciji ugroženih područja.

Mjere zaštite i unaprijeđenja životne sredine, integrisane su u rješenja Državne studije lokacije. Zaštita životne sredine bazirana je na usklađivanju potreba razvoja i potrebe očuvanja, odnosno zaštite razvojnih resursa i prirodnih vrijednosti na održiv način, tako da se i sadašnjim i budućim generacijama omogući zadovoljavanje potreba i poboljšanje kvaliteta života.

Da bi se spriječili, smanjili ili otklonili, u najvećoj mogućoj mjeri, štetni uticaji na zdravlje ljudi i životnu sredinu do kojeg bi moglo doći realizacijom ovog planskog dokumenta, potrebno je dosledno i pažljivo primjenjivati i dalje razrađivati rješenja planskog dokumenta, kroz izradu projektne dokumentacije za izgradnju objekata i uređenje i pejzažno oblikovanje terena, u skladu sa odredbama ovog planskog dokumenta.

Pri realizaciji planskih rešenja a sa ciljem sprječavanja, ublažavanja i smanjenja negativnih uticaja na životnu sredinu, pridržavati se važećih propisa iz oblasti zaštite životne sredine:

- Zakon o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16 od 09.08.2016);
- Zakon o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016);
- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018);
- Zakon o morskom dobru („Službeni list RCG", br. 14/92, 59/92 i 27/94, "Službeni list CG", br. 51/08, 21/09, 73/10 i 40/11),
- Zakon o zaštiti i spašavanju ("Službeni list Crne Gore", br. 013/07, 005/08, 086/09, 032/11, 054/16);
- Zakon o zaštiti i zdravlju na radu ("Službeni list Crne Gore", br. 034/14 od 08.08.2014, 044/18 od 06.07.2018);
- Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 28/11, 1/14, 2/18) i Odluka o određivanju akustičnih zona opštine Bar.

4.3. Smjernice za zaštitu kulturnih dobara

Ukoliko se prilikom izvođenja radova naiđe na arheološke ostatke, sve radove treba obustaviti i o tome obavijestiti Upravu- za zaštitu spomenika kulture kako bi se preduzele mjere za njihovu zaštitu u skladu sa članom 87 i članom 88 Zakona o zaštiti kulturnih dobara ("Sl. list Crne Gore", br. 49/10 od 13.08.2010).

Član 87

(1) Ako se prilikom izvođenja građevinskih, poljoprivrednih ili bilo kojih drugih radova i aktivnosti na kopnu ili u vodi naiđe na nalaze od arheološkog značaja, izvođač radova (u daljem tekstu: slučajni pronalazač) dužan je da:

- 1) prekine radove i da obezbijedi nalazište, odnosno nalaze od eventualnog oštećenja, uništenja i od neovlašćenog pristupa drugih lica;
 - 2) odmah prijavi nalazište, odnosno nalaz Upravi, najbližoj javnoj ustanovi za zaštitu kulturnih dobara, organu uprave nadležnom za poslove policije ili organu uprave nadležnom za poslove sigurnosti na moru;
 - 3) sačuva otkrivene predmete na mjestu nalaženja u stanju u kojem su nađeni do dolaska ovlašćenih lica subjekata iz tačke 2 ovog stava;
 - 4) saopšti sve relevantne podatke u vezi sa mjestom i položajem nalaza u vrijeme otkrivanja i o okolnostima pod kojim su otkriveni.
- (2) Izuzetno od stava 1 tačka 3 ovog člana, pronalazač može nalaze, radi njihove zaštite, odmah predati nekom od subjekata iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

Obaveze Uprave i investitora

Član 88

(1) Uprava je dužna da, najkasnije narednog dana od dana obavještenja iz člana 87 stav 1 tačka 2 ovog zakona:

- 1) komisijski utvrdi da li se radi o arheološkim nalazima;
- 2) preduzme brigu o čuvanju nalazišta i nalaza;
- 3) preda nalaze na privremeno čuvanje javnoj muzejskoj ustanovi u opštini na čijoj su teritoriji pronađeni ili matičnoj muzejskoj ustanovi;
- 4) o izvršenom uviđaju i preduzetim mjerama sačini detaljan zapisnik;
- 5) nakon izvršenog uviđaja, zavisno od vrste i prirode otkrivenog nalazišta i radova koji se izvode, donese rješenje kojim će odrediti da se izvođenje radova nastavi uz nadzor arheologa sa istraživačkom licencom ili da se radovi privremeno obustave i sprovede odgovarajuće arheološko istraživanje.
- (2) Privremena obustava radova, u smislu stava 1 tačka 5 ovog člana, može trajati najduže 30 dana.
- (3) U roku iz stava 2 ovog člana Uprava može donijeti rješenje o uspostavljanju prethodne zaštite nalazišta.
- (4) Ako Uprava ne uspostavi prethodnu zaštitu u skladu sa stavom 3 ovog člana, nalazište se smatra slobodnim prostorom.
- (5) Žalba na rješenje iz stava 1 tačka 5 ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.
- (6) U slučaju iz stava 1 tačka 5 ovog člana troškove arheoloških istraživanja i arheološkog nadzora snosi država ukoliko sa investitorom građevinskih radova nije drukčije ugovoreno.

4.4. Smjernice za sprječavanje i zaštitu od prirodnih i tehničko - tehnoloških nesreća

Mjere zaštite od elementarnih nepogoda podrazumijevaju preventivne mjere kojima se sprečava ili ublažava dejstvo elementarnih nepogoda:

- Prirodne nepogode (zemljotres, požari, klizanje tla, vjetrovi);
- Nepogode izazvane djelovanjem čovjeka (havarije industrijskih postrojenja, požari velikih razmjera, eksplozije i dr.);
- Drugi oblik opšte opasnosti (tehničko-tehnološke i medicinske katastrofe, kontaminacija, pucanje brana i dr.).

Štete izazvane elementarnim nepogodama u Crnoj Gori su velike. Naročito su izražene štete od zemljotresa, požara, poplava, klizišta i jakih vjetrova. Pošto su štete od elementarnih nepogoda po karakteru slične ratnim katastrofama, ciljevi i mjere zaštite su djelimično identične. Za prostor zahvata ovog planskog dokumenta najveću opasnost predstavljaju tehničko tehnološke katastrofe i kontaminacija.

U cilju zaštite od elementarnih nepogoda postupiti u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju (Sl. list CG broj 13/2007) i Pravilnikom o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda (Sl. list RCG broj 8/1993).

Planom su utvrđene osnovne koncepcije, smjernice i rešenja za organizaciju, uređenje i izgradnju prostora, kao preduslov za zaštitu stanovništva, fizičkih struktura, drugih materijalnih dobara i prirodnih resursa, od ugrožavanja.

Organizacija i uređenje prostora je u domenu prostorno-planskih mjera i koncepcijski je osmišljena u cilju smanjenja povredivosti i ugroženosti od elementarnih katastrofa. Smanjenje povredivosti urbanističkih i građevinskih sadržaja zavisi od stepena disperzije sadržaja, decentralizacije funkcija u prostoru, zoniranja sadržaja, gustine naseljenosti, odnosno inteziteta korišćenja, primjena standarda i slično.

Plansko područje prema pogodnosti terena za urbanizaciju spada u IIa kategoriju koju čine tereni pogodni za urbanizaciju uz manja ograničenja.

Terene svrstane u drugu kategoriju pogodnosti za urbanizaciju karakteriše nagib terena od 5 do 10°, stabilan i uslovno stabilan teren sa manjim i rijetkim pojavama nestabilnosti, nosivosti 120-200kPa, nivoa do podzemne vode 1,5-4m i koeficijenta seizmičnosti ispod 0,14. Ova kategorija obuhvata ravničarske i padinske terene izgrađene od nevezanih, poluvezanih i na padinama vezanih stijena.

Terene IIa kategorije na padinama izgrađuju vezani i poluvezani sedimenti, gdje su glavni otežavajući faktori za urbanizaciju naklonski ugao i nosivost terena.

Izradi tehničke dokumentacije, u skladu sa propisima, mora da prethodi detaljno geomehaničko ispitivanje terena i izrada odgovarajućeg elaborata.

Izbor fundiranja novih objekata prilagoditi rezultatima geomehaničkog elaborata, zahtjevima sigurnosti, ekonomičnosti i funkcionalnosti objekata. Konstrukciju novih objekata oblikovati na savremen način sa krutim tavanicama, bez miješanja sistema nošenja po spratovima, sa jednostavnim osnovama i sa jasnom seizmičkom koncepcijom.

Planskim rešenjem predviđeno je:

- sprečavanje zagađivanja tla, mora, vodotokova i podzemnih voda;
- kapacitet vodovodne mreže i hidranti prema potrebama protivpožarne zaštite;
- odgovarajući sistem vodosnabdijevanja pijaćom i tehničkom vodom;
- zaštita od površinskih voda preko kanalizacionog sistema, dimenzionisanog da odgovara pojavi mjerodavne kiše;
- izrada planova zaštitnih mjera od elementarnih nepogoda i akcidentnih stanja za sve važnije hidrotehničke i druge objekte;
- povećanje učešća uređenih zelenih površina u cilju unapređenja estetskih vrijednosti lokacije, zaštite od svih oblika nestabilnosti i erodibilnosti zemljišta, optimalnog korišćenja slobodnog zemljišta, biološke i ekološke ravnoteže sredine;
- obezbjeđivanje ujednačenog prostornog i funkcionalnog razvoja i usmjeravanje na autonomnost pojedinih funkcionalnih cjelina;
- za uslove mikrolokacija, rastojanja objekata nesmiju biti manja od najnižih kriterijuma za očekivane efekte (rušenje, požar);

Uslovi i mjere zaštite od zemljotresa

U cilju zaštite od zemljotresa, postupiti u skladu sa odredbama Pravilnika o tehničkim normativima za izgradnju objekata u seizmičkim područjima (Službeni list SFRJ br.52/90).

Sve proračune seizmičke stabilnosti zasnivati na posebno izrađenim podacima mikroseizmičke reonizacije, a objekte od zajedničkog značaja računati za 1 stepen više od seizmičkog kompleksa.

Objekte koji ne spadaju u visokogradnju realizovati u skladu sa Pravilnikom o tehničkim propisima za građenje u seizmičkim područjima (Sl.list SFRJ br.39/64).

Zaštita od požara

Preventivna mjera zaštite od požara je postavljanje objekata na što većem mogućem međusobnom rastojanju kako bi se sprečilo prenošenje požara.

Takođe, obavezno je planirati i obezbijediti prilaz vatrogasnih vozila svakom objektu.

Svi objekti moraju biti pokriveni spoljnom hidrantskom mrežom regulisanom na nivou kompleksa u skladu sa Pravilnikom o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu i gašenje požara (Sl.list SFRJ broj 30/91).

Na nivou ovog plana rješenjem saobraćajnica ostvarena je dostupnost do svih mjesta moguće intervencije vatrogasaca.

Takođe, saobraćajnice su i protivpožarne barijere za prenošenje požara.

Prilikom izrade projektne dokumentacije, a zavisno od vrste objekata, primijeniti:

- Zakon o zaštiti i spašavanju (Sl. list CG br. 13/07,05/08,86/09 i 32/11 smjernice Nacionalne strategije za vanredne situacije i nacionalni i opštinski planovi zaštite i spašavanja.
- Pravilnik o tehničkim normativima za pristupne puteve,okretnice i uređene platee za vatrogasna vozila u blizini objekata povećanog rizika od požara (Sl.list SFRJ,br. 8/95).
- Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu visokih objekata od požara (Sl.list SFRJ,br.7/84),
- Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara i eksplozija (Sl.list SFRJ,br.24/87),
- Pravilnik o izgradnji postrojenja z zapaljive tečnosti i o uskladištenju i pretakanju zapaljivih tečnosti (Sl.list SFRJ,br.20/71 i 23/71),
- Pravilnik o izgradnji stanica za snabdijevanje gorivom motornih vozila i o uskladištenju i pretakanju goriva (Sl.list SFRJ,br 27/71),

- Pravilnik o izgradnji postrojenja za tečni naftni gas i o uskladištenju i pretakanju tečnog naftnog gasa (Sl.list SFRJ, br.24/71 i 26/71),
- Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 kV do 400 kV (Sl.list SFRJ, br.65/88 i Sl.list SFRJ, br.18/92).

Prilikom izrade projektne dokumentacije obavezno izraditi Projekat ili Elaborat zaštite od požara (i eksplozija ako se radi o objektima u kojima se definišu zone opasnosti od požara i eksplozija) i planove zaštite i spašavanja prema izraženoj procjeni ugroženosti za svaki hazard posebno, te na navedeno pribaviti saglasnosti i mišljenja u skladu sa Zakonom.

Mjere koje se odnose na čvrsti otpad

Prilikom planiranja i upravljanja čvrstim otpadom treba se rukovoditi principima definisanim u Zakonu o čvrstom otpadu iz („Sl. list CG br. 64/11 i 39/16) i Državnim planom upravljanja otpadom za period 2015-2020.

Probleme komunalnog i eventualno opasnog otpada riješavati u skladu sa zakonskim propisima, uz primjenu savremenih tehnologija sakupljanja, separacije, reciklaže i odlaganja.

Sistem stroge kontrole odlaganja otpada uspostaviti od momenta stvaranja, sakupljanja, transporta, do konačnog odlaganja, jer je komunalni otpad najčešći uzrok povećane koncentracije polutanata neorganskog porijekla (olovo, kadmijum, hrom, nikl i dr.) i organskog porijekla (poliaromatskih ugljovodonika i polihlorovanih bifenila) u uzorcima zemljišta.

Građevinski otpad nastao prilikom aktivnosti na izgradnji objekata tretirati u skladu sa Pravilnikom o postupanju sa građevinskim otpadom, načinu i postupku prerade građevinskog otpada, uslovima i načinu odlaganja cement azbestnog građevinskog otpada („Sl. list CG br. 50/12) koji je donijet na osnovu Zakona o upravljanju otpadom („Službeni list CG", 64/11 i 39/16);

4.5. Smjernice za povećanje energetske efikasnosti i korišćenje obnovljivih izvora energije

U cilju racionalizacije potrošnje energije i sve izraženijih zahtjeva za zaštitom čovjekove okoline predlažu se dvije osnovne mjere: štednja i korišćenje alternativnih izvora energije.

Osnovna mjera štednje je poboljšanje toplotne izolacije prostorija, koja ne dozvoljava pregrevanje dok u zimskom zadržava toplotu. Osim odgovarajuće termoizolacije potrebno je voditi računa o adekvatnoj veličini otvora vodeći računa o mikroklimatskim uslovima ovog podneblja.

Energetske potrebe u ovom području mogu se podmiriti iz nekonvencijalnih primarnih izvora, kao što je energija direktnog sunčevog zračenja. Treba težiti da se primjenjuju one energetske transformacije gdje nema izgaranja ni proizvodnje ugljendioksida.

4.6. Smjernice za realizaciju

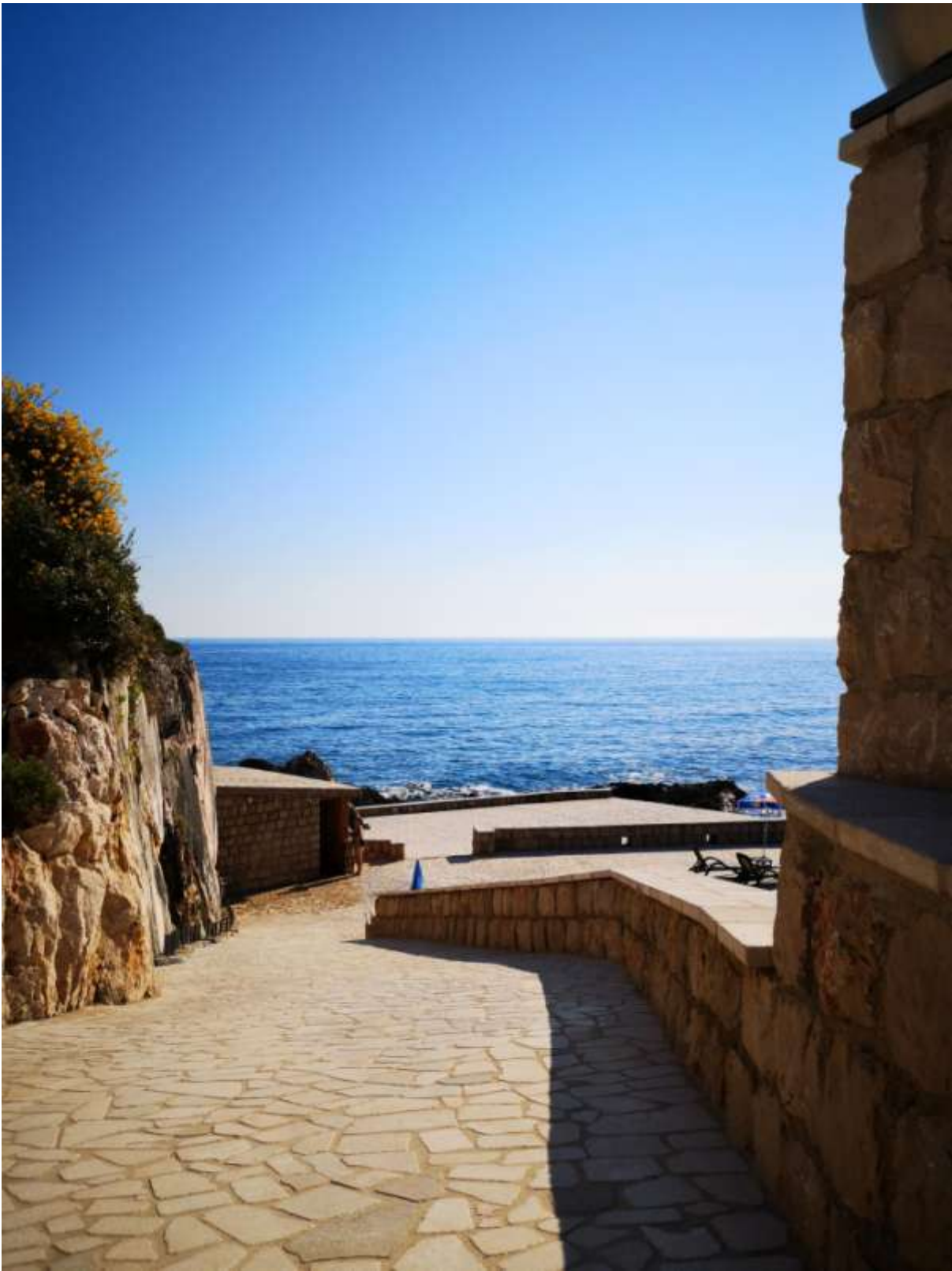
Nakon usvajanja plana, svi subjekti - fizička i pravna lica, organizacije i udruženja, koja učestvuju u sprovođenju plana, odnosno realizaciji izgradnje objekata na području u zahvatu plana, dužni su poštovati planska rješenja utvrđena usvojenom Državnom studijom lokacije.

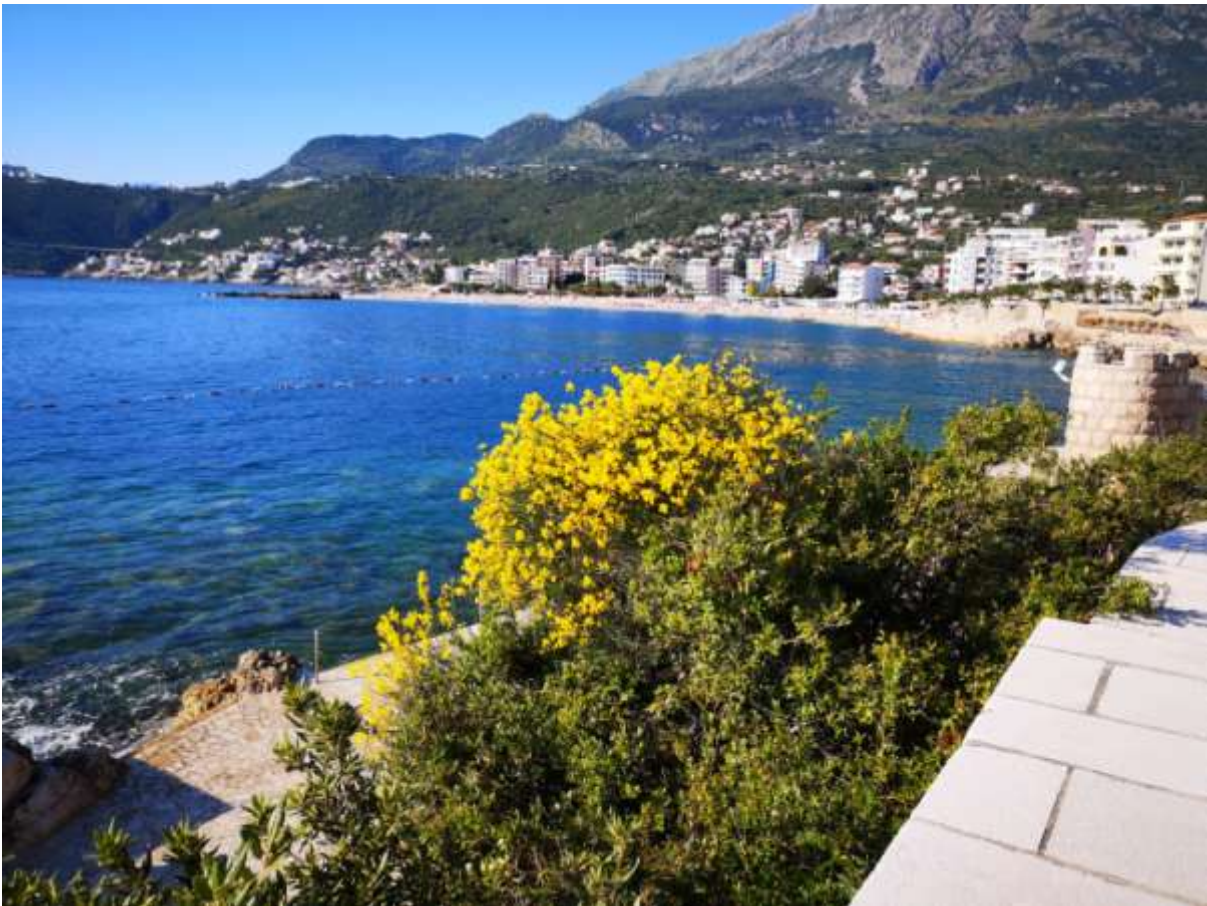
Obavezna je izrada zajedničkog Idejnog rješenja za obje urbanističke parcele (UP1 i UP2) kojim će biti prikazani ukupni planirani kapaciteti i definisane faze realizacije sa fazama realizacije saobraćajne i ostale infrastrukture.

Obavezan uslov za realizaciju planskog rješenja je izgradnja planirane saobraćajne i ostale tehničke infrastrukture u skladu sa fazama realizacije definisanim Idejnim rješenjem.

Pješačke komunikacije - izletničke staze i Lungo mare predstavljaju saobraćajnice javnog karaktera iako prolaze kroz urbanističke parcele.

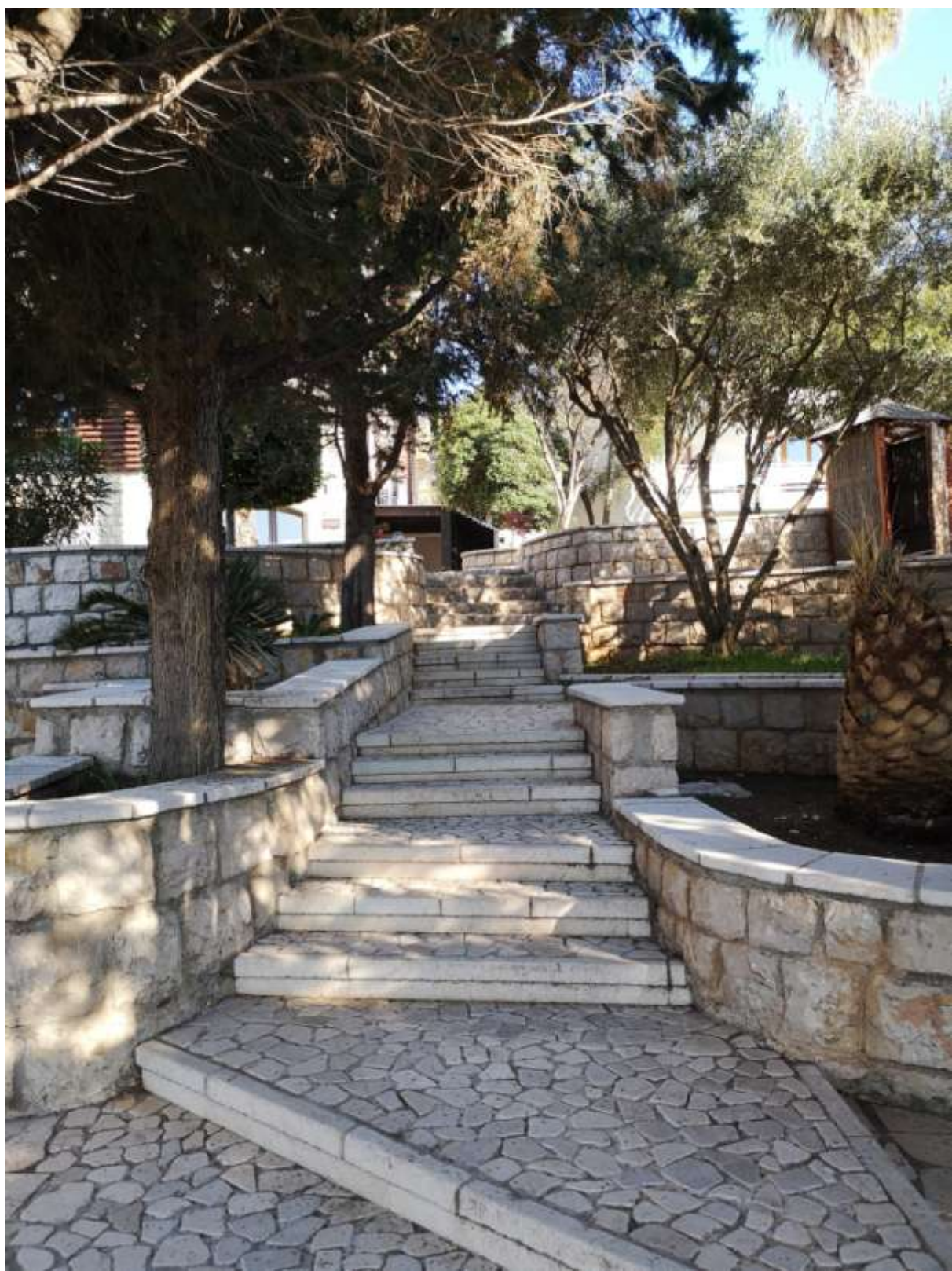

1290.

Na osnovu člana 48 stav 3 Zakona o hemikalijama ("Službeni list CG", broj 51/17) Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je

P R A V I L N I K
O IZMJENI PRAVILNIKA O LISTI OPASNIH HEMIKA LIJA I PROIZVODA ČIJI JE
IZVOZ ZABRANJEN

Član 1

U Pravilniku o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen ("Službeni list CG", br. 71/18 i 68/20), Prilog 1 mijenja se i glasi:

PRILOG 1

DIO 1

Lista dugotrajnih organskih zagađujućih supstanci sa listi iz Aneksa A i B Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama

Opis hemikalija/proizvoda koji podliježu zabrani izvoza	Dodatni detalji (npr. naziv hemikalije, EZ br, CAS br. itd.)	
	Aldrin	EZ br. 206-215-8 CAS br. 309-00-2, Tarifni broj 2903 82 00
	Hlordan	EZ br. 200-349-0 CAS br. 57-74-9, Tarifni broj 2903 82 00
	Hlordekon	EZ br. 205-601-3 CAS br. 143-50-0, Tarifni broj 2914 71 00
	Dieldrin	EZ br. 200-484-5 CAS br. 60-57-1, Tarifni broj 2910 40 00
	DDT (1,1,1-trihloro-2,2-bis (p-hlorofenil) etan	EZ br. 200-024-3 CAS br. 50-29-3, Tarifni broj 2903 92 00
	Endosulfan	EC No 204-079-4 CAS No 115-29-7 Tarifni broj 2920 30 00
	Endrin	EZ br. 200-775-7 CAS br. 72-20-8, Tarifni broj 2910 50 00
	Heptabromodifenil eter C ₁₂ H ₃ Br ₇ O	EZ br. 273-031-2 CAS br. 68928-80-3 i drugi Tarifni broj 2909 30 38
	Heptahlor	EZ br. 200-962-3 CAS br. 76-44-8, Tarifni broj 2903 82

	Heksabromobifenil	EZ br. 252-994-2 CAS br. 36355-01-8, Tarifni broj 2903 94 00
	Heksabromociklododekan	EZ br. 247-148-4, 221-695-9 CAS br. 25637-99-4, 3194-55-6, 134237-50-6, 134237-51-7, 134237- 52-8 i drugi Tarifni broj 2903 89 80
	Heksabromodifenil eter $C_{12}H_4Br_6O$	EZ br. 253-058-6 CAS br. 36483-60-0 i drugi Tarifni broj 2909 30 38
	Heksahlorobenzen	EZ br. 204-273-9 CAS br. 118-74-1, Tarifni broj 2903 92 00
	Heksahlorobutadien	EZ br. 201-765-5 CAS br 87-68-3 Tarifni broj 2903 29 00
	Heksahlorocikloheksani, uključujući lindan	EZ br. 200-401-2, 206-270-8, CAS br. 58-89-9, 319-84-6, Tarifni broj 2903 81 00
	Mirex	EZ br. 219-196-6 CAS br. 2385-85-5, Tarifni broj 2903 83 00
	Pentabromodifenil eter $C_{12}H_5Br_5O$	EZ br. 251-084-2 i drugi CAS br. 32534-81-9 i drugi Tarifni broj 2909 30 31
	Pentahlorobenzen	EZ br. 210-172-0 CAS br. 608-93-5, Tarifni broj 2903 93 00
	Polihlorovani bifenili (PCBs)	EZ br. 215-648-1 i drugi CAS br. 1336-36-3 i drugi Tarifni broj 2903 99 80
	Polihlorovani naftaleni	EZ br. 274-864-4 CAS br. 70776-03-3 i drugi Tarifni broj 3824 99 92
Proizvodi koji sadrže koncentracije od 0,1 % ili više masenog udjela tetra-, penta-, heksa- ili heptabromodifenil etera ako se djelimično ili u potpunosti proizvode od recikliranih materijala ili od materijala iz otpada pripremljenih za ponovnu upotrebu	Tetrabromodifenil eter	EZ br. 254-787-2 i drugi CAS br. 40088-47-9 i drugi Tarifni broj 2909 30 38
	Pentabromodifenil eter	EZ br. 251-084-2 i drugi CAS br. 32534-81-9 i drugi Tarifni broj 2909 30 31
	Heksabromodifenil eter	EZ br. 253-058-6 i drugi CAS br. 36483-60-0 i drugi Tarifni broj 2909 30 38
	Heptabromodifenil eter	EZ br. 273-031-2 i drugi CAS br. 68928-80-3 i drugi Tarifni broj 2909 30 38
	Kratkolančani hlorovani parafini	EZ br. 287-476-5 CAS br. 85535-84-8 Tarifni broj 3824 99 92
	Tetrabromodifenil eter $C_{12}H_6Br_4O$	EZ br. 254-787-2 i drugi CAS br. 40088-47-9 i drugi Tarifni broj 2909 30 38
	Toksafen (kamfehlor)	EZ br. 232-283-3 CAS br. 8001-35-2, Tarifni broj 3808 59 00

DIO 2

Ostale hemikalije čiji je izvoz zabranjen

Br.	Opis hemikalija/proizvoda koji podliježu zabrani izvoza	Dodatni detalji (npr. naziv hemikalije, EZ br, CAS br. itd.)
1.	Kozmetički sapuni koji sadrže živu	Tarifni broj 3401 11 00 , 3401 19 00 , 3401 20 10 , 3401 20 90 , 3401 30 00
2.	Metalna živa i smješe metalne žive sa drugim supstancama, uključujući legure žive, sa koncentracijom žive od najmanje 95 % masenog udjela	CAS br. 7439-97-6 EZ br. 231-106-7 Tarifni broj 2805 40 10 i 2805 40 90
3.	Sljedeća jedinjenja žive, osim ako se izvoze za laboratorijska istraživanja ili laboratorijske analize: — cinabarit, — živin(I) hlorid (Cl_2Hg_2), — živin(II) oksid (HgO), — živin sulfid (HgS).	CAS brojevi 10112-91-1, 21908-53-2, 1344-48-5 EZ brojevi 233-307-5, 244-654-7, 215-696-3 Tarifni broj ex 2852 10 00, ex 2852 90 00, 2617 90 i 2852 10
4.	Sve smješe metalne žive sa drugim supstancama uključujući legure žive, koje nijesu obuhvaćene tačkom 2 i sva jedinjenja žive koja nijesu obuhvaćena tačkom 3 ovog dijela, ako je izvoz te smješe ili jedinjenja u svrhu obnavljanja metalne žive	Uključujući: živin(I) sulfat (Hg_2SO_4 , CAS br. 7783-36-0), živin(II) tiocijanat ($\text{Hg}(\text{SCN})_2$, CAS br. 592-85-8), živin(I) jodid (Hg_2I_2 , CAS br. 15385-57-6) Tarifni broj ex 2852 10 00, ex 2852 90 00

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 12-189/87

Podgorica, 24. septembra 2020. godine

Rukovodilac radom Ministarstva

Duško Marković, predsjednik Vlade Crne Gore, s.r.

Na osnovu člana 14 tačka 8) i člana 42 stav (2) Zakona o elektronskim medijima ("Sl. list Crne Gore", br. 46/10, 40/11, 53/11, 6/13, 55/16, 92/17 i 82/20), člana 34. tačka 8 Statuta Agencije za elektronske medije, člana 9 st. (2) i člana 14 stav (7) Pravilnika o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada po osnovu izdatih odobrenja za pružanje AVM usluga ("Sl. list Crne Gore", br. 25/11, 26/12, 38/14, 18/15, 11/16, 61/18, 83/18 i 43/19) i Finansijskog plana Agencije za elektronske medije za 2021. godinu (br. 01-1027 od 25.09.2020.g.), Savjet Agencije za elektronske medije, na sjednici održanoj 25.09.2020. godine, donio je

**ODLUKU
O VISINI PARAMETARA ZA UTVRĐIVANJE
NAKNADA ZA PRUŽANJE AUDIOVIZUELNIH MEDIJSKIH USLUGA**

1. Vrijednost Koeficijenta A koji predstavlja osnovicu za obračun godišnje naknade za emitovanje za 2021. godinu iznosi 1.800,00 € (hiljaduosamstotina Eura).
2. Procenat godišnjeg prihoda pružaoca AVM usluge na zahtjev ostvarenog tokom 2020. godine koji služi za utvrđivanje godišnje naknade za pružanje AVM usluga na zahtjev za 2021. godinu iznosi 2,9%.
3. Ovu odluku objaviti u "Službenom listu Crne Gore" i na veb-sajtu Agencije za elektronske medije www.aemcg.org.
4. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Obrazloženje

Članom 42 stav (2) Zakona o elektronskim medijima propisano je da visinu naknada iz kojih Agencija stiče sredstva utvrđuje Savjet Agencije za elektronske medije, na osnovu godišnjeg programa rada i finansijskog plana Agencije. Takođe, članom 14 tačka 8) Zakona o elektronskim medijima i članom 34. tačka 8 Statuta Agencije za elektronske medije propisano je da Savjet Agencije za elektronske medije donosi akt o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada za registraciju i naknada po osnovu izdatog odobrenja za pružanje AVM usluga.

Shodno propisanim ovlašćenjima i obavezama, Savjet Agencije za elektronske medije usvojio je Plan rada Agencije za 2021. godinu (br. 01-1026 od 25.09.2020.g.) koji sadrži pregled aktivnosti u cilju ispunjavanja zakonom ustanovljenih obaveza i Finansijski plan Agencije za 2021.g. (br. 01-1027 od 25.09.2020.g.), kojim su projektovane potrebe Agencije u 2021. godini.

Pravilnikom o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada po osnovu izdatih odobrenja za pružanje AVM usluga (u daljem tekstu: Pravilnik) je propisan način utvrđivanja naknada koji predviđa da Savjet Agencije posebnim odlukama utvrđuje dva parametra od značaja za izračunavanje naknada za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga i to: (1) vrijednost Koeficijenta A koji predstavlja osnovicu za obračun godišnje naknade za emitovanje za 2021. godinu i (2) procenat godišnjeg prihoda pružaoca AVM

usluge ostvarenog tokom 2020. godine koji služi za utvrđivanje godišnje naknade za pružanje AVM usluga na zahtjev za 2021. godinu.

Usvajanjem Finansijskog plana i Plana rada za 2021. godinu stekli su se uslovi da Savjet Agencije pristupi usvajanju odluke o visini pomenutih parametara za 2021. godinu.

Imajući u vidu navedeno, Savjet Agencije na sjednici održanoj 25.09.2020. godine, odlučio je da vrijednost Koeficijenta A koji predstavlja osnovicu za obračun godišnje naknade za emitovanje za 2021. godinu iznosi 1.800,00 €, kao i da procenat godišnjeg prihoda pružaoca AVM usluge na zahtjev ostvarenog tokom 2020. godine koji služi za utvrđivanje godišnje naknade za pružanje AVM usluga na zahtjev za 2021. godinu bude 2,9%.

Prilikom utvrđivanja vrijednosti ovih parametara, Savjet Agencije je imao u vidu:

- podatke o pravima i obavezama prema izdatim odobrenjima za emitovanje
- metodologiju sadržanu u Pravilniku o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada po osnovu izdatih odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga.

Prilikom utvrđivanja procenta godišnjeg prihoda pružaoca AVM usluge na zahtjev, od zakonom propisanih maksimalno 5%, Savjet Agencije je utvrdio procenat na nivou iz 2020. godine.

Saglasno članu 23 Statuta Agencije za elektronske medije, Savjet Agencije je odlučio da se ova odluka objavi u "Službenom listu Crne Gore" i na veb-sajtu Agencije www.aemcg.org.

Broj: 01 – 1027/2

Podgorica, 25.09.2020. godine

Predsjednik Savjeta Agencije za elektronske medije,
Ranko Vujović, s.r.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 1, člana 10 Zakona o standardizaciji («Sl.list CG», br.13/08) i člana 15 stav 1 tačka 5 Odluke o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore («Službeni list RCG», broj 21/07), direktor Instituta za standardizaciju Crne Gore donosi:

R J E Š E N J E

O DONESENIM CRNOGORSKIM STANDARDIMA I SRODNIM DOKUMENTIMA

1. Donose se sljedeći crnogorski standardi i srodni dokumenti:

OPŠTE. TERMINOLOGIJA. STANDARDIZACIJA. DOKUMENTACIJA

1. Procjenjivanje i utvrđivanje referentnih vrijednosti (benčmarking) terminoloških izvora - Opšti pojmovi, principi i zahtjevi MEST ISO 23185:2020 (en)
2. Alfabetски redosljed višejezičnih terminoloških i leksikografskih podataka dat abecedom MEST ISO 12199:2020 (en)
3. Bibliografske reference i identifikatori izvora za potrebe terminološkog rada MEST ISO 12615:2020 (en)
4. Terminološki članci u standardima - Dio 1: Opšti zahtjevi i primjeri prikazivanja MEST ISO 10241-1:2020 (en)
5. Smjernice za upravljanje projektima terminološke standardizacije ... MEST ISO 15188:2020 (en)
6. Prikazivanje/predstavljanje članaka u rječnicima - Zahtjevi, preporuke i informacije MEST ISO 1951:2020 (en)
7. Terminološki članci u standardima - Dio 2: Usvajanje standardizovanih terminoloških članaka MEST ISO 10241-2:2020 (en)
8. Terminološki proizvodi i usluge - Pregled i uputstvo MEST ISO 22128:2020 (en)
9. Rezervoari za transport opasnih materija -Terminologija MEST EN 14564:2020 (en)
10. Djelovi za pričvršćivanje - Rječnik - Dio 4: Kontrola, inspekcija, isporuka, prihvatanje i kvalitet MEST EN ISO 1891-4:2020 (en)
11. Primjene na željeznici - Održavanje željezničkih vozila - Termini i definicije MEST EN 17018:2020 (en)
12. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz osoba - Terminologija MEST EN 1907:2020 (en)
13. Lake transportne trake - Dio 2: Lista ekvivalentnih izraza MEST EN ISO 21183-2:2020 (en)
14. Geosintetika - Dio 1: Termini i definicije - Izmjena 1 MEST EN ISO 10318-1:2016/A1:2020 (en)
15. Vještačka đubriva i materije za kalcifikaciju - Rječnik - Dio 3: Nazivi koji se odnose na materije za kalcifikaciju MEST EN 12944-3:2020 (en)
16. Pigmenti, boje i punioci - Terminologija - Dio 1: Opšti termini MEST EN ISO 18451-1:2020 (en)
17. Prirodni kamen - Terminologija MEST EN 12670:2020 (en)
18. Geosintetika - Dio 2: Simboli i piktogrami - Izmjena 1 MEST EN ISO 10318-2:2016/A1:2020 (en)
19. Terminografija u vezi s prevodenjem MEST ISO 12616:2020 (en)
20. Kodovi za predstavljanje naziva jezika - Dio 1: Kôd alfa 2 MEST ISO 639-1:2020 (en, fr)
21. Kodovi za predstavljanje naziva jezika - Dio 2: Kôd alfa 3 MEST ISO 639-2:2020 (en, fr)
22. Kodovi za predstavljanje naziva jezika - Dio 3: Kôd alfa 3 za potpuni obuhvat jezika MEST ISO 639-3:2020 (en)
23. Kodovi za predstavljanje naziva jezika - Dio 4: Opšti principi kodiranja predstavljanja naziva jezika i srodnih entiteta sa smjernicama za primjenu MEST ISO 639-4:2020 (en)
24. Kodovi za predstavljanje naziva jezika - Dio 5: Kôd alfa 3 za jezičke porodice i grupe MEST ISO 639-5:2020 (en, fr)

SOCIOLOGIJA. USLUGE. ORGANIZACIJA I UPRAVLJANJE KOMPANIJOM. ADMINISTRACIJA. TRANSPORT

25. Procesni menadžment za avionske elektronske sisteme - Prevencija krivotvorenja - Dio 1: Izbjegavanje korišćenja krivotvorenih, lažnih i recikliranih elektronskih komponenti MEST EN IEC 62668-1:2020 (en)
26. Gasna infrastruktura - Sistemi menadžmenta bezbjednošću za gasne mreže maksimalnog radnog pritiska do i uključujući 16 bar MEST EN 15399:2020 (en)
27. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Polipropilen (PP) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 15874-7:2020 (en)
28. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Polibutilen (PB) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 15876-7:2020 (en)
29. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Umreženi polietilen (PE-X) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 15875-7:2020 (en)

30. Održivi i sljedljivi kakao - Dio 4: Zahtjevi za seme za sertifikaciju MEST EN ISO 34101-4:2020 (en)

MATEMATIKA. PRIRODNE NAUKE

31. Forenzičke nauke - Dio 2: Prepoznavanje, snimanje, prikupljanje, prevoz i skladištenje predmeta MEST EN ISO 21043-2:2020 (en)

TEHNOLOGIJA ZAŠTITE ZDRAVLJA

32. Metode za izračunavanje veličine procjenjene specifične doze (SSDE) kod kompjuterizovane tomografije MEST EN IEC 62985:2020 (en)
33. Dobre prakse renoviranja medicinske opreme za snimanje MEST EN 63077:2020 (en)
34. Medicinska električna oprema - Dio 2-46: Posebni zahtjevi za bezbjednost operacionih stolova MEST EN IEC 60601-2-46:2020 (en)
35. Primjene na željeznici - Projektovanje prema potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću (PRM) - Opšti zahtjevi - Dio 2: Informacije MEST EN 16584-2:2020 (en)
36. Primjene na željeznici - Projektovanje prema potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću (PRM) - Opšti zahtjevi - Dio 1: Kontrast ... MEST EN 16584-1:2020 (en)
37. Primjene na željeznici - Projektovanje prema potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću (PRM) - Opšti zahtjevi - Dio 3: Optičke i frikционе karakteristike MEST EN 16584-3:2020 (en)
38. Primjene na željeznici - Projektovanje prema potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću (PRM) - Oprema i komponente u šinskim vozilima - Dio 1: Toaleti MEST EN 16585-1:2020 (en)
39. Primjene na željeznici - Projektovanje prema potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću (PRM) - Oprema i komponente u šinskim vozilima - Dio 2: Elementi za sjedenje, stajanje i kretanje MEST EN 16585-2:2020 (en)
40. Primjene na željeznici - Projektovanje prema potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću (PRM) - Oprema i komponente u šinskim vozilima - Dio 3: Prolazi i unutrašnja vrata MEST EN 16585-3:2020 (en)

ŽIVOTNA SREDINA. ZAŠTITA ZDRAVLJA. BEZBJEDNOST

41. Proizvodi na biološkoj osnovi - Određivanje sadržaja kiseonika pomoću elementarnog analizatora MEST EN 17351:2020 (en)
42. Termoplastični cjevovodi i provodni sistemi - Sistemi za propuštanje i skladištenje kišnice - Postupci za podzemne instalacije MEST CEN/TR 17179:2020 (en)
43. Zdravlje i bezbjednost u zavarivanju i srodnim postupcima - Oprema za uzimanje i odvajanje dima prilikom zavarivanja - Dio 1: Opšti zahtjevi MEST EN ISO 21904-1:2020 (en)
44. Zdravlje i bezbjednost u zavarivanju i srodnim postupcima - Oprema za uzimanje i odvajanje dima prilikom zavarivanja - Dio 2: Zahtjevi za ispitivanje i označavanje efikasnosti odvajanja MEST EN ISO 21904-2:2020 (en)
45. Zdravlje i bezbjednost u zavarivanju i srodnim postupcima - Oprema za uzimanje i odvajanje dima pri zavarivanju - Dio 4: Određivanje minimalne zapremine protoka vazduha hvatača aspiratora i mlaznica . MEST EN ISO 21904-4:2020 (en)
46. Primjene na željeznici - Kabina mašinovode - Podloge za antropometrijske podatke MEST CEN/TR 16823:2020 (en)
47. Zaštitni sistemi na putevima - Smjernice za mehanizme računarskog ispitivanja sistema za zadržavanje pri udaru vozila - Dio 3: Postupci potvrđivanja MEST CEN/TR 16303-4:2020 (en)
48. Zaštitni sistemi na putevima - Smjernice za mehanizme računarskog ispitivanja sistema za zadržavanje pri udaru vozila - Dio 3: Oblikovanje i potvrđivanje ispitnog predmeta MEST CEN/TR 16303-3:2020 (en)
49. Zaštitni sistemi na putevima - Smjernice za mehanizme računarskog ispitivanja sistema za zadržavanje pri udaru vozila - Dio 2: Oblikovanje i potvrđivanje vozila MEST CEN/TR 16303-2:2020 (en)
50. Sistemi za zadržavanje na putevima - Sistemi za zadržavanje pješaka - Zaštitne ograde na objektima za pješake MEST CEN/TR 16949:2020 (en)
51. Zaštitni sistemi na putevima - Sistemi za zadržavanje motocikala na putevima koji smanjuju posljedicu udara motocikliste prilikom sudara sa zaštitnom ogradom MEST CEN/TS 17342:2020 (en)
52. Zaštitni sistemi na putevima - Smjernice za mehanizme računarskog ispitivanja sistema za zadržavanje pri udaru vozila - Dio 1: Osnovne referentne informacije i izvještavanje MEST CEN/TR 16303-1:2020 (en)
53. Prenosna oprema za izbacivanje sredstava za gašenje požara pomoću vatrogasnih pumpi - Ručne mlaznice za vatrogasnu upotrebu - Dio 1:

Opšti zahtjevi	MEST EN 15182-1:2020 (en)
54. Prenosna oprema za izbacivanje sredstava za gašenje požara pomoću vatrogasnih pumpi - Prenosna oprema za pjenu - Dio 4: Generatori pjene visoke ekspanzije PN16	MEST EN 16712-4:2020 (en)
55. Prenosna oprema za izbacivanje sredstava za gašenje požara pomoću vatrogasnih pumpi - Ručne mlaznice za vatrogasnu upotrebu - Dio 3: Mlaznice PN 16 sa punim mlazom i/ili jednim fiksnim mlazom nepromjenljivog ugla	MEST EN 15182-3:2020 (en)
56. Prenosna oprema za izbacivanje sredstava za gašenje požara pomoću vatrogasnih pumpi - Ručne mlaznice za vatrogasnu upotrebu - Dio 4: Mlaznice visokog pritiska PN 40	MEST EN 15182-4:2020 (en)
57. Vatrogasna oprema - Pregled pritisaka vode specificiranim u objavljenim standardima CEN/TC 192	MEST CEN/TR 16099:2020 (en)
58. Instalacije za gašenje požara - Sistemi za gašenje gasom - Dio 1: Projektovanje, ugradnja i održavanje	MEST EN 15004-1:2020 (en)
59. Primjene na željeznici - Zaštita od požara u željezničkim vozilima - Ispitivanje otrovnosti materijala i komponenata	MEST EN 17084:2020 (en)
60. Primjene na željeznici - Zaštita od požara u željezničkim vozilima - Ispitivanje ponašanja kompletnog sjedišta pri požaru	MEST EN 16989:2020 (en)
61. Sistemi za smanjenje saobraćajne buke na putevima - Neakustičke karakteristike - Dio 3: Reakcija na požar - Ponašanje sistema za smanjenje buke pri gorenju i klasifikacija	MEST EN 1794-3:2020 (en)
62. Ispitivanja otpornosti na požar - Dio 3: Verifikacija performansi peći .	MEST ENV 1363-3:2020 (en)
63. Bezbjednosni uređaji za zaštitu od prekomjernog pritiska - Dio 2: Bezbjednosni uređaji sa rasprskavajućim diskom	MEST EN ISO 4126-2:2020 (en)
64. Instrumenti za zaštitu od zračenja - Personalni alarmni detektori zračenja (PRD) za detekciju nezakonite trgovine radioaktivnim materijalom	MEST EN IEC 62401:2020 (en)
65. Fabrički izrađeni čelični rezervoari - Dio 3: Horizontalni cilindrični jednoslojni i dvoslojni rezervoari za podzemno skladištenje zapaljivih i nezapaljivih tečnosti koje zagađuju vodu za grijanje i hlađenje zgrada	MEST EN 12285-3:2020 (en)
66. Fabrički izrađeni čelični rezervoari - Dio 1: Horizontalne cilindrične jednoslojne i dvoslojne cistijerne za podzemno skladištenje zapaljivih i nezapaljivih tečnosti koje zagađuju vodu koje nijesu za grijanje i hlađenje zgrada	MEST EN 12285-1:2020 (en)
67. Rezervoari za transport opasne robe - Oprema transportnih rezervoara za uređaje za sprječavanje prepunjavanja stabilnih rezervoara	MEST EN 16657:2020 (en)
68. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Ispitivanje, kontrola i označavanje metalnih rezervoara	MEST EN 12972:2020 (en)
69. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Pomoćna oprema za rezervoare - Sklop poklopca ulaznog otvora	MEST EN 13317:2020 (en)
70. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Metalni rezervoari pod pritiskom - Projektovanje i izrada	MEST EN 14025:2020 (en)
71. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Pomoćna oprema za rezervoare - Ventil za otpuštanje pritiska u hitnim slučajevima	MEST EN 14596:2020 (en)
72. Cistijerne za transport opasne robe - Oprema za servisiranje cistijerni - Razvodni ventil za paru	MEST EN 17110:2020 (en)
73. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Digitalni interfejs za uređaje za prepoznavanje proizvoda za naftne proizvode	MEST EN 14116:2020 (en)
74. Bezbjednosna pravila za konstrukciju i ugradnju liftova - Liftovi za prevoz putnika i tereta - Dio 28: Daljinski alarm za putničke i putničko-teretne liftove	MEST EN 81-28:2020 (en)

METROLOGIJA I MJERENJE, FIZIČKE POJAVE

75. Površinske karakteristike puteva i aerodromskih saobraćajnih površina - Metode ispitivanja - Dio 5: Određivanje pokazatelja podužne neravnosti	MEST EN 13036-5:2020 (en)
76. Akustika - Laboratorijska ispitivanja emisije buke elemenata i uređaja vodovodnih instalacija - Dio 3: Uslovi montaže i rada za redno povezane ventile i uređaje	MEST EN ISO 3822-3:2020 (en)
77. Laboratorijska mjerenja buke od instalacija za otpadne vode	MEST EN 14366:2020 (en)
78. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Metode ispitivanja za određivanje akustičke performanse - Dio 5: Bitne karakteristike - Vrijednosti na terenu od refleksije zvuka pod uslovima direktnog	

- zvučnog polja MEST EN 1793-5:2016/Cor.1:2020 (en)
79. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Metode ispitivanja za određivanje akustičke performanse - Dio 6: Bitne karakteristike - Vrijednosti na terenu izolacije od vazdušnog zvuka pod uslovima direktnog zvučnog polja MEST EN 1793-6:2020 (en)
80. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Metode ispitivanja za određivanje akustičke performanse - Dio 1: Bitne karakteristike apsorpcije zvuka u uslovima difuznog zvučnog polja MEST EN 1793-1:2020 (en)
81. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Metode ispitivanja za određivanje akustičke performanse - Dio 2: Bitne karakteristike izolacije od vazdušnog zvuka pod uslovima difuzije zvučnog polja MEST EN 1793-2:2020 (en)
82. Primjene na željeznici - Emisija buke - Ispitivanje na pruži za mjerenje hrapavosti šina prema EN 15610:2009 MEST CEN/TR 15874:2020 (en)
83. Primjene na željeznici - Akustika - Metode mjerenja kombinovane hrapavosti, slabljenja zvuka u šini i prenosne funkcije MEST CEN/TR 16891:2020 (en)
84. Elektroakustika - Slušna pomagala - Dio 9: Metode mjerenja karakteristika performansi slušnih pomagala sa koštanom provodljivošću MEST EN IEC 60118-9:2020 (en)
85. Podvodna akustika - Hidrofoni - Kalibriranje hidrofona - Dio 2: Procedure za kalibriranje pri pritisku niske frekvencije MEST EN IEC 60565-2:2020 (en)
86. Mjerni transformatori - Dio 14: Dodatni zahtjevi za strujne transformatore u sistemima sa jednosmjernom strujom MEST EN IEC 61869-14:2020 (en)
87. Razmjena podataka mjerenja električne energije - Niz DLMS/COSEM - Dio 8-5: Uski opseg OFDM G3-PLC komunikacionog profila za susjedne mreže MEST EN 62056-8-5:2018/Cor.1:2020 (en)
88. Oprema za mjerenje električne energije (a.c.) - Dio 3: Posebni zahtjevi - Statički mjerni instrumenti aktivne energije (klase tačnosti A, B i C) MEST EN 50470-3:2008/A1:2020 (en)
89. Mjerni transformatori - Dio 9: Digitalni interfejs za mjerne transformatore MEST EN IEC 61869-9:2020 (en)
90. Oprema za mjerenje električne energije (naizmjenična struja) - Opšti zahtjevi, ispitivanja i uslovi ispitivanja - Dio 11: Oprema za mjerenje MEST EN 62052-11:2008/A1:2018/Cor.1:2020 (en)
91. Oprema za mjerenje električne energije (naizmjenična struja) - Posebni zahtjevi - Dio 22: Statička brojila za aktivnu energiju (klase 0,2 S i 0,5 S) MEST EN 62053-22:2008/A1:2018/Cor.1:2020 (en)
92. Oprema za mjerenje električne energije (naizmjenična struja) - Posebni zahtjevi - Dio 21: Statička brojila za aktivnu energiju (klase 1 i 2) MEST EN 62053-21:2008/A1:2018/Cor.1:2020 (en)
93. Mjerni transformatori - Dio 15: Dodatni zahtjevi za naponske transformatore za primjenu jednosmjerne struje MEST EN IEC 61869-15:2020 (en)
94. Oprema za mjerenje električne energije (naizmjenična struja) - Posebni zahtjevi - Dio 11: Elektromehanička brojila za aktivnu energiju (klase 0,5, 1 i 2) MEST EN 62053-11:2008/A1:2018/Cor.1:2020 (en)
95. Oprema za mjerenje električne energije (naizmjenična struja) - Posebni zahtjevi - Dio 24: Statička brojila za osnovnu komponentu reaktivne energije (klase 0,5 S, 1 S i 1) MEST EN 62053-24:2016/A1:2018/Cor.1:2020 (en)

ISPITIVANJE

96. Ispitivanja uticaja okoline - Dio 3-3: Prateća dokumentacija i smjernice - Metode seizmičkih ispitivanja opreme MEST EN IEC 60068-3-3:2020 (en)

MAŠINE I MAŠINSKI ELEMENTI ZA OPŠTU UPOTREBU

97. Kompleti za prednapregnute vijčane spojeve nosećih konstrukcija - Dio 9: Sistem HR ili HV - Indikatori pravca zatezanja za sklopove vijaka i navrtki MEST EN 14399-9:2020 (en)
98. Ravne podloške za opremanje vijka za lim - Normalne i velike serije - Klase izrade A MEST EN ISO 10669:2020 (en)
99. Djelovi za pričvršćivanje - Elektrolitičke prevlake MEST EN ISO 4042:2020 (en)
100. Kompleti za prednapregnute vijčane spojeve nosećih konstrukcija - Dio 8: Sistem HV - Kompleti vijaka sa šestostranom glavom za tačno nalijeganje i navrtki MEST EN 14399-8:2020 (en)
101. Kompleti za prednapregnute vijčane spojeve nosećih konstrukcija - Dio 7: Sistem HR - Kompleti vijaka sa upuštenom glavom i navrtki ... MEST EN 14399-7:2020 (en)
102. Kompleti za prednapregnute vijčane spojeve nosećih konstrukcija - Dio 10: Sistem HRC - Sklopovi vijaka i navrtki sa kalibriranim

predopterećenjem	MEST EN 14399-10:2020 (en)
103. Djelovi za pričvršćivanje - Tipovi dokumenata za kontrolisanje	MEST EN ISO 16228:2020 (en)
104. Djelovi za pričvršćivanje - Neelektrolitički nanesene lisnate prevlake cinka	MEST EN ISO 10683:2020 (en)
105. Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu - Plastični proračun sredstava za pričvršćenje s glavom i naknadno ugrađenim spojnim sredstvima	MEST CEN/TR 17081:2020 (en)
106. Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu - Kanali za ankere - Dodatna pravila	MEST CEN/TR 17080:2020 (en)
107. Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu - Dodatni nekonstrukcijski sistemi	MEST CEN/TR 17079:2020 (en)
108. Vijci sa šestostranom glavom i navojem do glave - Klasa izrade C	MEST EN ISO 4018:2020 (en)
109. Djelovi za pričvršćivanje - Vijci i usadni vijci - Nazivne dužine i dužine navoja	MEST EN ISO 888:2020 (en)
110. Mehanička svojstva djelova za pričvršćivanje izrađenih od ugljeničnog i legiranog čelika - Dio 3: Ravne podloške sa utvrđenim klasama karakteristika	MEST EN ISO 898-3:2020 (en)
111. Tolerancije djelova za pričvršćivanje - Dio 3: Ravne podloške za vijke i navrtke - Klase izrade A, C i F	MEST EN ISO 4759-3:2020 (en)
112. Dizalice - Konstrukcija uopšte - Dio 3-4: Granična stanja i dokaz o sigurnosti mašine - Ležaji	MEST EN 13001-3-4:2020 (en)

PNEUMATSKI HIDRAULIČKI SISTEMI I KOMPONENTE ZA OPŠTU UPOTREBU

113. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 3: Projektovanje	MEST EN 13445-3:2016/A8:2020 (en)
114. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 2: Materijali	MEST EN 13445-2:2016/A3:2020 (en)
115. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 2: Materijali	MEST EN 13445-2:2016/A2:2020 (en)
116. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 7: Uputstvo za korišćenje postupaka usaglašenosti	MEST CR 13445-7:2020 (en)
117. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 3: Projektovanje	MEST EN 13445-3:2016/A5:2020 (en)
118. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 3: Projektovanje	MEST EN 13445-3:2016/A7:2020 (en)
119. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 6: Zahtjevi za projektovanje i izradu posuda pod pritiskom i djelova pod pritiskom izrađenih od livenog gvožđa sa kuglastim grafitom (nodularnog liva)	MEST EN 13445-6:2016/A2:2020 (en)
120. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 5: Kontrolisanje i ispitivanje	MEST EN 13445-5:2016/A1:2020 (en)
121. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 501: Akustična emisija opreme pod pritiskom	MEST CEN/TS 13445-501:2020 (en)
122. Posude pod pritiskom koje nijesu izložene plamenu - Dio 3: Projektovanje	MEST EN 13445-3:2016/A6:2020 (en)
123. Boce za gas - Bešavne boce i cijevi za gas od čelika i od aluminijumskih legura - Periodični pregled i ispitivanje	MEST EN ISO 18119:2020 (en)
124. Boce za gas - Zavarene boce za gas od aluminijumskih legura, ugljeničnog i nerđajućeg čelika - Periodični pregled i ispitivanje	MEST EN ISO 10460:2020 (en)
125. Boce za gas - Ventili sa trenutnim dejstvom na bocama - Specifikacija i ispitivanje tipa - Izmjena 1	MEST EN ISO 17871:2017/A1:2020 (en)
126. Boce za gas - Označavanje pečatom	MEST EN ISO 13769:2020 (en)
127. Boce za gas - Ventili za boce - Ispitivanja u toku proizvodnje i provjeravanja - Izmjena 1	MEST EN ISO 14246:2015/A1:2020 (en)
128. Kriogene posude - Čistoća za kriogenu upotrebu	MEST EN ISO 23208:2020 (en)
129. Posude za kriogene gasove - Crijeva	MEST EN ISO 21012:2020 (en)
130. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Polietilen sa povećanom otpornošću na temperaturu (PE-RT) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti	MEST CEN ISO/TS 22391-7:2020 (en)
131. Plastični cijevni sistemi za industrijske primjene - Akrilonitril-butadien-stiren (ABS), neomekšani poli(vinil-hlorid) (PVC-U) i hlorirani poli(vinil-hlorid) (PVC-C) - Specifikacije za komponente i sistem - Metrički nizovi - Izmjena 1	MEST EN ISO 15493:2009/A1:2020 (en)
132. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 8: Dopunski zahtjevi za cjevovode od aluminijuma i legure aluminijuma	MEST EN 13480-8:2020 (en)
133. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 5: Kontrolisanje i ispitivanje	MEST EN 13480-5:2018/A1:2020 (en)

134. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 3: Projektovanje i proračun MEST EN 13480-3:2020 (en)
135. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 1: Uopšteno MEST EN 13480-1:2020/A1:2020 (en)
136. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 2: Materijali MEST EN 13480-2:2018/A3:2020 (en)
137. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 2: Materijali MEST EN 13480-2:2018/A2:2020 (en)
138. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 2: Materijali MEST EN 13480-2:2018/A1:2020 (en)
139. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za industrijsku upotrebu - Polibuten (PB), polietilen (PE), polietilen povišene otpornosti na temperaturu (PE-RT), umreženi polietilen (PE-X) i polipropilen (PP) - Metričke serije za specifikacije za komponente i sistema MEST EN ISO 15494:2020 (en)
140. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa sa višeslojnim zidom za odvođenje zaprljanih i otpadnih voda (niske i visoke temperature) unutar objekata - Neomekšani polivinilhlorid (PVC-U) - Dio 1: Specifikacije za cijevi i sistem MEST EN 1453-1:2020 (en)
141. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za podzemno odvodnjavanje i kanalizaciju bez pritiska - Polipropilen sa mineralnim modifikatorima (PP-MD) - Dio 2: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN/TS 14758-2:2020 (en)
142. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Hlorovani polivinilhlorid (PVC-C) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 15877-7:2020 (en)
143. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa - Sistemi za toplu i hladnu vodu pod pritiskom - Metoda za ispitivanje nepropustljivosti pod vakuumom MEST EN ISO 13056:2020 (en)
144. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za odvođenje zaprljanih i otpadnih voda (niske i visoke temperature) unutar građevinskih konstrukcija - Neomekšani polivinilhlorid (PVC-U) - Dio 2: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN/TS 1329-2:2020 (en)
145. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 1: Uopšteno MEST EN 13480-1:2020 (en)
146. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za nadzemnu spoljnu upotrebu za kišnu kanalizaciju - Neplastifikovani poli(vinilhlorid) (PVC-U) - Dio 2: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN/TS 12200-2:2020 (en)
147. Cijevi, cijevni spojni djelovi (fitinzi) i pomoćni djelovi od nodularnog liva - Zahtjevi i metode ispitivanja za organske obloge cijevi i fittinga od nodularnog liva - Dio 1: Poliuretanska obloga cijevi i fittinga MEST EN 15655-1:2020 (en)
148. Bakar i legure bakra - Bešavne cijevi kružnog poprečnog presjeka za klimatizaciju i hlađenje - Dio 1: Cijevi za cjevovode MEST EN 12735-1:2020 (en)
149. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa - Termoplastične cijevi i fitinzi za toplu i hladnu vodu - Metoda za ispitivanje otpornosti montiranih sklopova prema cikličnim temperaturnim promjenama MEST EN ISO 19893:2020 (en)
150. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno snabdijevanje gasom - Dio 3: Oblaganje prijanjajućim cijevima MEST EN ISO 11299-3:2020 (en)
151. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno snabdijevanje gasom - Dio 2: Postavljanje cjevovoda kontinualnim cijevima MEST EN ISO 11299-2:2020 (en)
152. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno snabdijevanje gasom - Dio 1: Opšte MEST EN ISO 11299-1:2020 (en)
153. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za zamjenu podzemnih mreža cjevovoda bez iskopavanja - Dio 2: Postavljanje cjevovoda usmjerenim horizontalnim bušenjem i udarnim probijanjem MEST EN ISO 21225-2:2020 (en)
154. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za zamjenu podzemnih mreža cjevovoda bez iskopavanja - Dio 1: Zamjena cjevovoda razaranjem cijevi i vađenjem cijevi MEST EN ISO 21225-1:2020 (en)
155. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno odvodnjavanje i kanalizaciju bez pritiska - Dio 3: Obnavljanje sa prijanjajućim cijevima MEST EN ISO 11296-3:2020 (en)
156. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno odvodnjavanje i kanalizaciju bez pritiska - Dio 7: Oblaganje spiralno uvijenim cijevima MEST EN ISO 11296-7:2020 (en)
157. Plastični cijevni sistemi za sanaciju podzemnih drenažnih i kanizacionih mreža pod pritiskom - Dio 3: Povezivanje čvrstim spajanjem MEST EN ISO 11297-3:2020 (en)
158. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno snabdijevanje vodom - Dio 3: Obnavljanje sa prijanjajućim cijevima MEST EN ISO 11298-3:2020 (en)
159. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu

- vodu - Polipropilen (PP) - Dio 5: Pogodnost sistema za upotrebu -
Izmjena 1 MEST EN ISO 15874-5:2015/A1:2020 (en)
160. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu
vodu - Polibutilen (PB) - Dio 2: Cijevi MEST EN ISO 15876-2:2020 (en)
161. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu
vodu - Polibutilen (PB) - Dio 5: Pogodnost sistema za upotrebu MEST EN ISO 15876-5:2020 (en)
162. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu
vodu - Polipropilen (PP) - Dio 2: Cijevi - Izmjena 1 MEST EN ISO 15874-2:2015/A1:2020 (en)
163. Sistemi termoplastičnih cjevovoda za podzemne primjene bez
pritiska - Metoda za ispitivanje nepropustljivosti spojeva sa
elastomernim zaptivnim prstenom MEST EN ISO 13259:2020 (en)
164. Termoplastični sistemi cjevovoda za primjenu bez pritiska - Metoda
ispitivanja otpornosti prema cikličnom izlaganju povišenim
temperaturama MEST EN ISO 13257:2020 (en)
165. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu
vodu - Polipropilen (PP) - Dio 3: Fitinzi - Izmjena 1 MEST EN ISO 15874-3:2015/A1:2020 (en)
166. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu
vodu - Polibutilen (PB) - Dio 3: Fitinzi MEST EN ISO 15876-3:2020 (en)
167. Prirubnice i njihovi spojevi - Pravila za projektovanje spojeva kružnih
prirubnica sa zaptivačem - Osnovne informacije MEST CR 13642:2020 (en)
168. Prirubnice i njihovi spojevi - Kružne prirubnice za cijevi, armature,
fazonske komade i pribor, koje nose oznaku PN - Dio 2: Prirubnice
od livenog gvožđa MEST EN 1092-2:2020 (en)
169. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa - Termoplastične cijevi i fitinzi
za toplu i hladnu vodu - Metoda ispitivanja otpornosti spojeva na
ciklične promjene pritiska MEST EN ISO 19892:2020 (en)
170. Industrijski ventili - Projektna čvrstoća kućišta - Dio 1: Tabelarna
metoda za čelična kućišta ventila MEST EN 12516-1:2020 (en)
171. Industrijski ventili - Projektna čvrstoća kućišta - Dio 4: Metoda
proračuna čeličnih kućišta ventila izrađenih od metalnih materijala
izuzimajući čelik MEST EN 12516-4:2020 (en)
172. Procjena energije pumpnih sistema MEST EN ISO 14414:2020 (en)
173. Rotacione zapremne pumpe - Tehnički zahtjevi MEST EN ISO 14847:2020 (en)

PROIZVODNO INŽENJERSTVO

174. Aditivne tehnologije - Opšti principi - Dio 4: Pregled obrade podataka .. MEST EN ISO 17296-4:2020 (en)
175. Primjene na željeznici - Kolosjek - Aluminotermijsko zavarivanje šina -
Dio 1: Odobrenje postupka zavarivanja MEST EN 14730-1:2020 (en)
176. Primjene na željeznici - Infrastruktura - Sučeono zavarivanje novih šina
varničenjem - Dio 1: Zavarivanje šina od čelika kvaliteta R220, R260,
R260Mn, R320Cr, R350HT, R350LHT, R370CrHT i R400HT u
stacionarnom postrojenju MEST EN 14587-1:2020 (en)
177. Oprema za lučno zavarivanje - Dio 3: Uređaji za paljenje luka i
stabilizaciju MEST EN IEC 60974-3:2020 (en)
178. Oprema za lučno zavarivanje - Dio 7: Gorionici MEST EN IEC 60974-7:2020 (en)
179. Fotokataliza - Prečišćavanje vode - Procjena performansi
fotokatalitičkih materijala mjerenjem degradacije fenola MEST EN 17120:2020 (en)
180. Prevlake cinka - Uputstva i preporuke za zaštitu od korozije
konstrukcija od gvožđa i čelika - Dio 2: Vruće pocinčavanje MEST EN ISO 14713-2:2020 (en)

PRETVARANJE I PRENOS ENERGIJE I TOPLOTE

181. Vodocijevni kotlovi i pomoćne instalacije - Dio 17: Uputstvo za
uključivanje kontrolnog tijela nezavisnog od proizvođača MEST CR 12952-17:2020 (en)
182. Komorni kotlovi - Dio 14: Uputstvo za uključivanje kontrolnog tijela
nezavisnog od proizvođača MEST CR 12953-14:2020 (en)
183. Uređaji na gas - Uređaji na gas sa gorivim ćelijama koje proizvode
energiju nominalne ulazne toplote manje od ili jednake 70 kW MEST EN 50465:2017/A1:2020 (en)
184. Rashladni sistemi i toplotne pumpe - Uređaji za rasterećenje pritiska i
njihovi pripadajući cjevovodi - Metode proračuna MEST EN 13136:2020 (en)

ELEKTROENERGETIKA

185. Posebi zahtjevi za opremu za upravljanje opterećenjem (LSE) MEST EN IEC 62962:2020 (en)

186. Otvoreni protokol pametne mreže (OSGP) MEST CLC/TS 50586:2020 (en)
187. Niskonaponske električne instalacije - Dio 7-704: Zahtjevi za specijalne instalacije ili lokacije - Instalacije na gradilištima i mjestima rušenja MEST HD 60364-7-704:2020 (en)
188. Niskonaponske električne instalacije - Dio 7- 701: Zahtjevi za specijalne instalacije ili lokacije - Lokacije u kojima se nalaze kade ili tuš-kabine MEST HD 60364-7-701:2011/A12:2020 (en)
189. Savitljiva izolaciona navlaka - Dio 3: Specifikacije za pojedinačne vrste navlaka - List 283: Termoskupljajuća, poliolefinska navlaka, za izolaciju sabirnica MEST EN IEC 60684-3-283:2020 (en)
190. Savitljiva izolaciona navlaka - Dio 3: Specifikacije za pojedinačne vrste navlaka - List 280: Termoskupljajuća, poliolefinska navlaka, otporna na formiranje provodne staze MEST EN IEC 60684-3-280:2020 (en)
191. Elektronski sistemi u stanovima i zgradama (ESSZ) i sistemi automatizacije i nadzora u zgradama (BACS) - Dio 5-2: EMC zahtjevi za HBES/BACS za upotrebu u stambenom, poslovnom i lakoindustrijskom okruženju MEST EN IEC 63044-5-2:2020 (en)
192. Elektronski sistemi za kuće i zgrade (HBEC) i sistemi za automatizaciju i upravljanje zgradama (BACS) - Dio 5-3: Zahtjevi za EMC za HBES/BACS koji se koriste u industrijskom okruženju MEST EN IEC 63044-5-3:2020 (en)
193. Elektronski sistemi u stanovima i zgradama (ESSZ) i sistemi automatizacije i nadzora u zgradama (BACS) - Dio 5-1: EMC zahtjevi, uslovi i ispitivanje MEST EN IEC 63044-5-1:2020 (en)
194. Sistemi električnih instalacija - Kablovske vezice za električne instalacije MEST EN IEC 62275:2020 (en)
195. Prekidači za opremu (CBE) MEST EN IEC 60934:2020 (en)
196. Niskonaponske rasklopne aparature - Interfejsi za kontrolere (CDI) - Dio 3: Mrežni uređaj MEST EN 62026-3:2015/Cor.1:2020 (en)
197. Paketi svjetlećih dioda - Projektovanje dugoročnog održavanja fluksa svjetlosti i fluksa zračenja MEST EN IEC 63013:2020 (en)
198. Rotacione električne mašine - Dio 23: Oправка, remont i reklamacija opreme MEST EN IEC 60034-23:2020 (en)
199. Energetski transformatori - Dio 22-3: Energetski transformatori i spojnice za prigušnice - Izolaciona tečnost za izmjenjivače toplote na vazduh MEST EN IEC 60076-22-3:2020 (en)
200. Energetski transformatori - Dio 22-4: Energetski transformatori i spojnice za prigušnice - Izolaciona tečnost za izmjenjivače toplote na vodu MEST EN IEC 60076-22-4:2020 (en)
201. Energetski transformatori - Dio 22-2: Energetski transformatori i spojnice za prigušnice - Demontažni hladnjaci MEST EN IEC 60076-22-2:2020 (en)
202. Energetski transformatori - Dio 22-1: Energetski transformatori i spojnice za prigušnice - Zaštitni uređaji MEST EN IEC 60076-22-1:2020 (en)
203. Interfejsi univerzalne serijske magistrale (USB) za podatke i napajanje - Dio 1-6: Zajedničke komponente - Definicija osnovnih funkcija USB audio-uređaja klase 3 MEST EN IEC 62680-1-6:2020 (en)

ELEKTRONIKA

204. Nepromjenljivi kondenzatori za elektronske uređaje - Dio 16: Specifikacija podvrste - Nepromjenljivi kondenzatori za jednosmjernu struju sa metalizovanim polipropilenskim dielektrikom MEST EN IEC 60384-16:2020 (en)
205. Nepromjenljivi kondenzatori za elektronske uređaje - Dio 11: Specifikacija podvrste - Nepromjenljivi metaloslojni polietilen-tereftalatni dielektrični kondenzatori za jednosmjernu struju MEST EN IEC 60384-11:2020 (en)
206. Tehnologija montaže integrisanih komponenta - Dio 2-5: Implementacija 3D formata podataka za supstrat sa integrisanim komponentama MEST EN IEC 62878-2-5:2020 (en)
207. Sklopovi štampanih ploča - Dio 2: Specifikacija podvrste - Zahtjevi za lemljene sklopove za površinsku ugradnju MEST EN 61191-2:2018/Cor.1:2020 (en)
208. Konektori za električnu i elektronsku opremu - Zahtjevi za proizvod - Dio 3-123: Pravougaoni konektori - Pojedinačna specifikacija za hibridne konektore za primjenu u industriji i za napajanje i prenos podataka sa optičkim vlaknima, sa završavanjem kopčom MEST EN IEC 61076-3-123:2020 (en)
209. Modularni redosljed za razvoj mehaničkih sklopova za primjenu u električnoj i elektronskoj opremi - Dio 1: Opšti standard MEST EN IEC 60917-1:2020 (en)

TELEKOMUNIKACIJE

210. Procedura mjerenja za ocjenjivanje specifične količine apsorpcije pri izlaganju ljudi radiofrekvencijskim poljima koja potiču od bežičnih komunikacionih uređaja koji se nose u ruci ili na ljudskom tijelu - Dio 3: Sistemi vektorskih sonde (frekvencijski opseg od 600 MHz do 6 GHz) MEST EN IEC 62209-3:2020 (en)
211. Elektromagnetna kompatibilnost - Dio 3-3: Granične vrijednosti - Ograničenje naponskih promjena, fluktuacija napona i treperenja u javnim niskonaponskim sistemima napajanja, za opremu sa nominalnom strujom ≤ 16 A po fazi i koja ne podliježe uslovljenom priključenju MEST EN 61000-3-3:2015/A1:2020 (en)
212. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 6-4: Opšti standardi - Standard emisije za industrijska okruženja MEST EN IEC 61000-6-4:2020 (en)
213. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 3-2: Granice - Granice za emisije harmonika struje (ulazna struja uređaja ≤ 16 A po fazi) MEST EN IEC 61000-3-2:2020 (en)
214. Specifikacija aparata i metoda za mjerenje radio-smetnji i imunosti - Dio 4-2: Nepouzdanosti, statistike i modeliranje granica - Mjerenje nepouzdanosti instrumenata MEST EN 55016-4-2:2014/A2:2020 (en)
215. Specifikacija aparata i metoda za mjerenje radio-smetnji i imunosti - Dio 4-2: Nepouzdanosti, statistike i modeliranje granica - Mjerenje nepouzdanosti instrumenata MEST EN 55016-4-2:2014/A2:2018/Cor.1:2020 (en)
216. Specifikacija aparata i metoda za mjerenje radio-smetnji i imunosti - Dio 1-4: Aparati za mjerenje radio-smetnji i imunosti - Antene i ispitna mjesta za mjerenja izračenih smetnji MEST EN IEC 55016-1-4:2020 (en)
217. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 4-18: Ispitne i mjerne tehnike - Ispitivanje imunosti na prigušeni oscilirajući talas MEST EN IEC 61000-4-18:2020 (en)
218. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 6-1: Opšti standardi - Imunost u stambenim, komercijalnim i lakoindustrijskim okruženjima .. MEST EN IEC 61000-6-1:2020 (en)
219. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 6-2: Opšti standardi - Imunost za industrijska okruženja MEST EN IEC 61000-6-2:2020 (en)
220. Radiofrekvencijski konektori - Dio 1-2: Metode električnih ispitivanja - Uneseni gubici MEST EN IEC 61169-1-2:2020 (en)
221. Višekanalni radiofrekvencijski konektori - Dio 1: Generička specifikacija - Opšti zahtjevi i metode ispitivanja MEST EN IEC 63138-1:2020 (en)
222. Radiofrekvencijski konektori - Dio 64: Specifikacija podvrste - RF koaksijalni konektori sa unutrašnjim prečnikom spoljašnjeg provodnika od 0,8 mm - Karakteristična impedansa od 50 oma (tip 0,8) MEST EN IEC 61169-64:2020 (en)
223. Automobilski multimedijalni sistemi i oprema - Sistem nadgledanja vožnje - Dio 3: Metode mjerenja MEST EN IEC 63033-3:2020 (en)
224. Dinamički moduli - Dio 2-1: Kvalifikacija pouzdanosti - Obrazac ispitivanja MEST EN IEC 62343-2-1:2020 (en)
225. Optički sklopovi za međusobno povezivanje i pasivne komponente - Osnovni postupci ispitivanja i mjerenja - Dio 2-54: Testovi - Korozivna atmosfera (mješoviti gas) MEST EN IEC 61300-2-54:2020 (en)
226. Sistemi za upravljanje vlaknima i zaštitna kućišta koja će se koristiti u komunikacionim sistemima sa optičkim vlaknima - Specifikacije proizvoda - Dio 3-3: Štitnici za fuzioni konektor monomodnih optičkih vlakana MEST EN 50411-3-3:2020 (en)
227. Upravljanje sistemima energije i razmjena zajedničkih informacija - Bezbjednost podataka i komunikacija - Dio 3: Komunikaciona mreža i bezbjednost sistema - Profili koji uključuju TCP/IP MEST EN 62351-3:2015/A1:2020 (en)
228. Integriranje aplikacija u elektroenergetskim sistemima - Interfejsi sistema za upravljanje distribucijom - Dio 4: Interfejsi za upravljanje zapisima i sredstvima MEST EN IEC 61968-4:2020 (en)
229. Upravljanje elektroenergetskim sistemom i pripadajuća razmjena informacija - Dugoročna interoperabilnost - Dio 2: Kodovi kvaliteta za kompletno rješenje sistema nadzornog upravljanja i prikupljanja podataka (SCADA) MEST EN 62361-2:2020 (en)
230. Komunikacione mreže i sistemi u podstanicama - Dio 6: Jezik za opis konfiguracije za komunikaciju u električnim podstanicama koje se odnose na IED MEST EN 61850-6:2020/A1:2020 (en)
231. Aplikacioni programski interfejs za sisteme upravljanja energijom (EMS-API) - Dio 453: Razmjena grafičkih prikaza MEST EN 61970-453:2015/A1:2020 (en)
232. Komunikacione mreže i sistemi za automatizaciju energetskih objekata - Dio 8-2: Mapiranje specifičnih komunikacionih usluga (SCSM) - Mapiranje protokola prisutnosti poruka za proširene poruke (KSMPP) .. MEST EN IEC 61850-8-2:2020 (en)

DRUMSKA VOZILA

233. Sistemi za zadržavanje na putevima - Ublaživači udara ugrađeni na teretno vozilo - Osobine klase, kriterijumi prihvatljivosti ispitivanja na udar i ispitivanje osobina MEST CEN/TS 16786:2020 (en)

INŽENJERSTVO ŠINSKOG SAOBRAĆAJA

234. Primjene na željeznici - Profili - Dio 2: Profil vozila MEST EN 15273-2:2020 (en)
235. Primjene na željeznici - Profili - Dio 3: Slobodni profili MEST EN 15273-3:2020 (en)
236. Primjene na željeznici - Profili - Dio 1: Opšte - Zajednička pravila za infrastrukturu i vozni park MEST EN 15273-1:2020 (en)
237. Primjene na željeznici - Komponente elastičnog oslanjanja - Hidraulični amortizeri MEST EN 13802:2020 (en)
238. Primjene na željeznici - Kočenje - Proračun za procjenu zaustavnog puta pri ispitivanju protiv klizne zaštite MEST CEN/TR 17315:2020 (en)
239. Primjene na željeznici - Vozni park - Raspored opreme na čelu vozila ... MEST EN 16839:2020 (en)
240. Primjene na željeznici - Kočenje - Protivklizna zaštita MEST EN 15595:2020 (en)
241. Primjene na željeznici - Osovinski sklopovi i obrtna postolja - Monoblok točkovi - Postupak za tehničko odobrenje - Dio 2: Liveni točkovi MEST CEN/TS 13979-2:2020 (en)
242. Primjene na željeznici - Osovinski sklopovi i obrtna postolja - Zahtjevi za izradu livenih točkova MEST CEN/TS 15718:2020 (en)
243. Primjene na željeznici - Osovinski sklopovi i obrtna postolja - Dio 1: Metoda projektovanja za osovine sa spoljašnjim uležištenjem MEST EN 13103-1:2020 (en)
244. Primjene na željeznici - Kočenje - Držači i klinovi za osiguranje kočnih papuča za željeznička vozila MEST EN 15329:2020 (en)
245. Primjene na željeznici - Kočne poluge MEST EN 16241:2020 (en)
246. Primjene na željeznici - Kočenje - Zahtjevi za sistem kočnica vozova koje vuku lokomotive MEST EN 14198:2020 (en)
247. Primjene na željeznici - Kočenje - Kočne papuče MEST EN 16452:2020 (en)
248. Primjene na željeznici - Aerodinamika - Dio 6: Zahtjevi i procedure ispitivanja za ocjenu uticaja bočnog vjetra MEST EN 14067-6:2020 (en)
249. Primjene na željeznici - Oznake željezničkih vozila - Dio 1: Tovarni vagoni MEST EN 15877-1:2020 (en)
250. Primjene na željeznici - Ispitivanje i simulacija u cilju prihvatanja dinamičkih karakteristika šinskih vozila - Ispitivanje ponašanja tokom vožnje i u mjestu MEST EN 14363:2020 (en)
251. Primjene na željeznici - Uslovi sredine - Smjernice za konstruisanje voznog parka MEST CEN/TR 16251:2020 (en)
252. Primjene na željeznici - Kočni diskovi za vozni park - Dio 1: Kočni diskovi uzdužno ili poprečno napresovani na osovinu ili pogonsko vratilo, dimenzije i zahtjevi u pogledu kvaliteta MEST EN 14535-1:2020 (en)
253. Primjene na željeznici - Aerodinamika - Dio 4: Zahtjevi i postupci ispitivanja za aerodinamiku na otvorenoj pruzi MEST EN 14067-4:2020 (en)
254. Primjene na željeznici - Kočni diskovi za šinska vozila - Dio 2: Kočni diskovi na točkovima, dimenzije i zahtjevi u pogledu kvaliteta MEST EN 14535-2:2020 (en)
255. Primjene na željeznici - Tehnički izvještaj o reviziji EN 14363 MEST CEN/TR 17039:2020 (en)
256. Primjene na željeznici - Definicija referentnih masa MEST EN 15663:2020 (en)
257. Primjene na željeznici - Održavanje željezničkih vozila - Izrada i izmjena plana održavanja MEST EN 17023:2020 (en)
258. Primjene na željeznici - Održavanje željezničkih vozila - Zapisi o održavanju MEST EN 17095:2020 (en)
259. Primjene na željeznici - Metode proračuna zaustavnih puteva, puteva usporenja i kočnica protiv samopokretanja - Dio 1: Opšti algoritmi za proračun na bazi srednjih vrijednosti za kompozicije ili pojedinačna vozila MEST EN 14531-1:2020 (en)
260. Primjene na željeznici - Kočenje - Procedura ispitivanja putničkih vagona MEST EN 17065:2020 (en)
261. Primjene na željeznici - Šinska vozila - Odbojnici MEST EN 15551:2020 (en)
262. Primjene na željeznici - Spoljašnji vizuelni i zvučni uređaji za upozorenje kod vozova - Dio 1: Prednji i zadnji svjetlosni uređaji MEST EN 15153-1:2020 (en)
263. Primjene na željeznici - Mjerenje energije na kontrolnoj tabli voza - Dio 2: Mjerenje energije MEST EN 50463-2:2020/Cor.1:2020 (en)
264. Primjene na željeznici - Kabina mašinovođe - Dio 1: Antropometrijski

podaci i vidljivost	MEST EN 16186-1:2020 (en)
265. Primjene na željeznici - Kabina mašinovode - Dio 3: Oblikovanje displeja	MEST EN 16186-3:2020 (en)
266. Primjene na željeznici - Opsluživanje vozila u mjestu - Snabdijevanje vodom	MEST EN 16362:2020 (en)
267. Primjene na željeznici - Opsluživanje vozila u mjestu - Oprema za pražnjenje rezervoara otpadnih voda	MEST EN 16922:2020 (en)
268. Primjene na željeznici - Prelazni uređaji - Dio 1: Glavne primjene	MEST EN 16286-1:2020 (en)
269. Primjene na željeznici - Zahtjevi i opšti principi za pričvršćivanje tereta u željezničkom teretnom saobraćaju	MEST EN 16860:2020 (en)
270. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz osoba - Pregled prije preuzimanja, uputstva za održavanje, pregledi u toku upotrebe i provjere	MEST EN 1709:2020 (en)
271. Zahtjevi za bezbjednost žičara za prevoz osoba - Prevencija i gašenje požara	MEST EN 17064:2020 (en)
272. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz osoba - Užad	MEST EN 12927:2020 (en)
273. Primjene na željeznici - Kolosjek - Mašine za izgradnju i održavanje koje se kreću po kolosjeku - Dio 4: Tehnički zahtjevi za kretanje, premještanje i izvođenje radova na gradskoj željeznici	MEST EN 14033-4:2020 (en)
274. Primjene na željeznici - Sistemi bočnih ulaznih vrata za vozni park	MEST EN 14752:2020 (en)

VAZDUHOPLOVSTVO I KOSMONAUTIKA

275. Vazduhoplovstvo - Verifikacija za upotrebu delegiranog proizvoda	MEST EN 9117:2020 (en)
276. Vazduhoplovstvo - LOTAR - Dugoročno arhiviranje i pretraživanje digitalne tehničke dokumentacije proizvoda, kao što su 3D, CAD i PDM podaci - Dio 005: Autentifikacija i verifikacija	MEST EN 9300-005:2020 (en)
277. Vazduhoplovstvo - LOTAR - Dugoročno arhiviranje i pretraživanje digitalne tehničke dokumentacije proizvoda, kao što su 3D, CAD i PDM podaci - Dio 007: Termini i reference	MEST EN 9300-007:2020 (en)
278. Vazduhoplovstvo - Čelik FE-PM1503 (X3CrNiMoAl13-8-2) - Indukciono topljen u vakuumu i pretopljen topljivom elektrodom za zavarivanje - Termički rastvoren i termički taložen - Otkovci - a ili $D \leq 150 \text{ mm} - 1\ 200 \text{ MPa} \leq R_m \leq 1\ 400 \text{ MPa}$	MEST EN 3470:2020 (en)
279. Vazduhoplovstvo - Čelik FE-PA11 - Meko žaren i hladnovučen - Žica za zakovice - $1 \text{ mm} \leq D \leq 10 \text{ mm}$	MEST EN 2470:2020 (en)
280. Vazduhoplovstvo - Čelik FE-PA11 - Meko žaren - Cijevi - $0,5 \text{ mm} \leq a \leq 5 \text{ mm}$	MEST EN 2468:2020 (en)
281. Vazduhoplovstvo - Legura aluminijuma 2024-T4 - Vučena šipka - $a \leq 75 \text{ mm}$	MEST EN 2320:2020 (en)
282. Vazduhoplovstvo - Legura aluminijuma AL-P7175 - Pripremak za kovanje	MEST EN 4289:2020 (en)
283. Vazduhoplovstvo - Aluminijum i legure aluminijuma i magnezijuma - Tehnička specifikacija - Dio 1: Ploča od aluminijuma i legure aluminijuma	MEST EN 4400-1:2020 (en)
284. Vazduhoplovstvo - Aluminijum i legure aluminijuma i magnezijuma - Tehnička specifikacija - Dio 2: Lim i traka od aluminijuma i legure aluminijuma	MEST EN 4400-2:2020 (en)
285. Vazduhoplovstvo - Aluminijum i legure aluminijuma i magnezijuma - Tehnička specifikacija - Dio 6: Pripremak za kovanje od legure aluminijuma	MEST EN 4400-6:2020 (en)
286. Vazduhoplovstvo - Legura aluminijuma (5086) - Žarena i ispravljena (H111) - Vučena šipka - $6 \text{ mm} \leq D \leq 50 \text{ mm}$	MEST EN 2699:2020 (en)
287. Vazduhoplovstvo - Aluminijum i legure aluminijuma i magnezijuma - Tehnička specifikacija - Dio 3: Šipka i profil od aluminijuma i legure aluminijuma	MEST EN 4400-3:2020 (en)
288. Vazduhoplovstvo - Legura titanijuma TI-P64001 - Termički rastvorena, uz starenje - Šipka za mašinsku obradu - $D \leq 75 \text{ mm}$	MEST EN 3314:2020 (en)
289. Vazduhoplovstvo - Legura na bazi nikla otporna na toplotu NI-PH2601 - Termički rastvorena i hladno obrađena - Šipka za kovane pričvršćivače - $D \leq 50 \text{ mm} - 1\ 270 \text{ MPa} \leq R_m \leq 1\ 550 \text{ MPa}$	MEST EN 2952:2020 (en)
290. Vazduhoplovstvo - Legura na bazi nikla otporna na toplotu (NI-P101HT) - Hladno obrađena i omekšana - Šipka i žica za kontinualno kovanje ili presovanje istiskivanjem za pričvršćivače - $3 \text{ mm} \leq D \leq 30 \text{ mm}$	MEST EN 3220:2020 (en)

291. Vazduhoplovstvo - Vijci sa MJ navojima, od legure na bazi nikla otporne na toplotu NI-PH2601 (Inconel 718) - Klasifikacija: 1 275 MPa (na temperaturi okoline)/650 °C - Tehnička specifikacija MEST EN 2583:2020 (en)
292. Vazduhoplovstvo - Vijci sa MJ navojima, od legure na bazi nikla otporne na toplotu NI-PH2601 (Inconel 718), pasivizirani - Klasifikacija: 1 550 MPa (na temperaturi okoline)/650 °C MEST EN 3833:2020 (en)
293. Vazduhoplovstvo - Određivanje opterećenja na osnovu senzora/vijaka visoke zatezne čvrstoće - Tehnička specifikacija MEST EN 4859:2020 (en)
294. Vazduhoplovstvo - Ravne šestougaone navrtke, redukovane visine, normalnog ravnog presjeka, od legure aluminijuma, anodno oksidisane - Klasifikacija: 450 MPa (na temperaturi okoline)/120 °C MEST EN 2876:2020 (en)
295. Vazduhoplovstvo - Navrtke, šestostrane, sa prorezima/zupčaste, normalne dužine, normalne poprečne ravni, od čelika otpornog na toplotu, sa prevlakom od srebra - Klasifikacija: 1 100 MPa (na temperaturi okoline)/650 °C MEST EN 2868:2020 (en)
296. Vazduhoplovstvo - Ravne, šestougaone navrtke, redukovane dužine, redukovane poprečne ravni, od čelika otpornog na toplotu, sa prevlakom od srebra - Klasifikacija: 600 MPa (na temperaturi okoline)/425 °C MEST EN 2923:2020 (en)
297. Vazduhoplovstvo - Ravne, šestougaone navrtke, redukovane dužine, redukovane poprečne ravni, od čelika otpornog na toplotu, sa prevlakom od srebra, sa lijevim navojem - Klasifikacija: 600 MPa (na temperaturi okoline)/425 °C MEST EN 2924:2020 (en)
298. Vazduhoplovstvo - Podloške, oborenih ivica, sa upustom, od legiranog čelika sa kadmijumskom prevlakom MEST EN 2414:2020 (en)
299. Vazduhoplovstvo - Čaure sa priрубnicom izrađene od čelika otpornog na koroziju sa samopodmazujućom površinom - Mjere i opterećenja MEST EN 2288:2020 (en)
300. Vazduhoplovstvo - Oklopljeni vijak, sa 100° ravnom glavom, velike čvrstoće MEST EN 6128:2020 (en)
301. Vazduhoplovstvo - Spona sa integrisanim vijcima - Sklopovi kodova G, H i K MEST EN 4695:2020 (en)
302. Vazduhoplovstvo - Spona sa integrisanim vijcima - Sklopovi kodova D, E i F MEST EN 4694:2020 (en)
303. Vazduhoplovstvo - Brzootpuštajući sistemi za pričvršćivanje namijenjeni za nestrukturalne i unutrašnje primjene - Dio 02: Kombinacija opružne stezaljke i klina MEST EN 4702-02:2020 (en)
304. Vazduhoplovstvo - Brzootpuštajući sistemi za pričvršćivanje namijenjeni za nestrukturalne i unutrašnje primjene - Dio 03: Klin - brzootpuštajući i završavajući MEST EN 4702-03:2020 (en)
305. Vazduhoplovstvo - Brzootpuštajući sistemi za pričvršćivanje namijenjeni za nestrukturalne i unutrašnje primjene - Dio 04: Opružna stezaljka MEST EN 4702-04:2020 (en)
306. Vazduhoplovstvo - Podesivi krajevi šipki, sa jednom viljuškom sa UNJ stablom sa navojima sa minimalnim spajanjem: 1,5 x prečnik sa navojima od čelika otpornog na koroziju - Mjere i opterećenja - Veličine serija izraženih u inčima MEST EN 6029:2020 (en)
307. Vazduhoplovstvo - Krajevi šipki sa ležajem prema EN 4614, izrađeni od čelika otpornog na koroziju, sa veoma širokim unutrašnjim prstenom, spoljašnjim stablom sa navojima - Mjere i opterećenja - Serije izražene u inčima MEST EN 6056:2020 (en)
308. Vazduhoplovstvo - Spona sa integrisanim vijcima - Obujmica MEST EN 4692:2020 (en)
309. Vazduhoplovstvo - Ležaji sa sferičnom površinom izrađenom od čelika otpornog na koroziju sa samopodmazujućom čaurom - Široke serije - Povišeno opterećenje na temperaturi okoline - Mjere i opterećenja MEST EN 2585:2020 (en)
310. Vazduhoplovstvo - Ležaji sa sferičnom površinom izrađenom od čelika otpornog na koroziju sa samopodmazujućom čaurom - Uske serije - Povišeno opterećenje na temperaturi okoline - Mjere i opterećenja MEST EN 2584:2020 (en)
311. Vazduhoplovstvo - Brzootpuštajući sistemi za pričvršćivanje namijenjeni za nestrukturalne i unutrašnje primjene - Dio 05: Potporne podloške MEST EN 4702-05:2020 (en)
312. Vazduhoplovstvo - Električni kablovi, instalacija - Zaštitne navlake - Metode ispitivanja - Dio 402: Svojstva savijanja MEST EN 6059-402:2020 (en)
313. Vazduhoplovstvo - Električni kružni konektori sa zaštitom od dodira, spojeni trostrukim navojem, radne temperature 175 °C ili 200 °C, neprekidno - Dio 004: Hermetička utičnica sa kvadratnom flanšom za

- montažu - Standard za proizvod MEST EN 3645-004:2020 (en)
314. Vazduhoplovstvo - Električni kružni konektori sa zaštitom od dodira, spojeni trostrukim navojem, radne temperature 175 °C ili 200 °C, neprekidno - Dio 009: Utičnica sa okruglom flanšom sa kontranavrtkom - Standard za proizvod MEST EN 3645-009:2020 (en)
315. Vazduhoplovstvo - Električni kontakti koji se koriste u elementima veze - Dio 005: Električni kontakti, ženski, tipa A, za krimpovanje, klase T - Standard za proizvod MEST EN 3155-005:2020 (en)
316. Vazduhoplovstvo - Električni kontakti koji se koriste u elementima veze - Dio 004: Električni kontakti, muški, tipa A, za krimpovanje, klase T - Standard za proizvod MEST EN 3155-004:2020 (en)
317. Vazduhoplovstvo - Konektori, koaksijalni kabl, radio-frekvencija - Dio 220: TNC interfejs tipa 2 - Verzija krimpovanja - Ravan utikač - Standard za proizvod MEST EN 4652-220:2020 (en)
318. Vazduhoplovstvo - Obodne spojnice - Zavarena spojnica, prava, od legure nikla - Serije veličina izraženih u inčima MEST EN 4806:2020 (en)

OPREMA ZA RUKOVANJE MATERIJALIMA

319. Transportne trake sa nosećim slojem od čelične užadi - Metode određivanja ukupne debljine i debljine obloge MEST EN ISO 7590:2020 (en)
320. Transportne trake - Ispitivanje trenja na pogonskom bubnju MEST EN ISO 20238:2020 (en)
321. Transportne trake - Karakteristike tekstilnih transportnih traka za opštu primjenu, sa gumenom ili plastičnom oblogom MEST EN ISO 14890:2020 (en)
322. Terenska vozila - Zahtjevi za bezbjednost i verifikaciju - Dio 2: Vozila sa obrtnom nadgradnjom i promjenljivim dohvatom MEST EN 1459-2:2020 (en)
323. Terenska vozila - Zahtjevi za bezbjednost i verifikaciju - Dio 8: Vozila sa promjenljivim dohvatom MEST CEN/TS 1459-8:2020 (en)
324. Samohodna vozila za unutrašnji transport - Vidljivost - Metode ispitivanja i verifikacija - Dio 9: Regalni viljuškari sa podiznim mjestom za rukovaoca MEST EN 16842-9:2020 (en)
325. Vozila za unutrašnji transport - Dodatni zahtjevi za automatske funkcije na vozilima MEST EN ISO 24134:2020 (en)
326. Samohodna vozila za unutrašnji transport - Vidljivost - Metode ispitivanja i verifikacija - Dio 1: Opšti zahtjevi MEST EN 16842-1:2020 (en)
327. Samohodna vozila za unutrašnji transport - Vidljivost - Metode ispitivanja i verifikacija - Dio 6: Čeonilni viljuškari sa sjedištem za rukovaoca i terenski viljuškari sa ramom, nosivosti veće od 10 t MEST EN 16842-6:2020 (en)
328. Energetska efikasnost vozila za unutrašnji transport - Metode ispitivanja - Dio 4: Terenska vozila sa promjenljivim dohvatom MEST EN 16796-4:2020 (en)
329. Samohodna vozila za unutrašnji transport - Vidljivost - Metode ispitivanja i verifikacija - Dio 7: Viljuškari sa promjenljivim dohvatom i ramom za rukovanje teretnim kontejnerima dužine 6 m i dužim MEST EN 16842-7:2020 (en)
330. Samohodna vozila za unutrašnji transport - Vidljivost - Metode ispitivanja i verifikacija - Dio 4: Viljuškari sa promjenljivim dohvatom nosivosti do i uključujući 10 t MEST EN 16842-4:2020 (en)
331. Samohodna vozila za unutrašnji transport - Vidljivost - Metode ispitivanja i verifikacija - Dio 3: Viljuškari nosivosti do i uključujući 10 t MEST EN 16842-3:2020 (en)
332. Samohodna vozila za unutrašnji transport - Vidljivost - Metode ispitivanja i verifikacija - Dio 2: Čeonilni viljuškari sa sjedištem za rukovaoca i terenski viljuškari sa ramom, nosivosti do i uključujući 10 t MEST EN 16842-2:2020 (en)

TEHNOLOGIJA TEKSTILA I TEHNOLOGIJA KOŽE

333. Tekstil - Određivanje elastičnosti tekstilnih površina - Dio 3: Uzane tekstilne površine MEST EN ISO 20932-3:2020 (en)
334. Tekstil - Određivanje elastičnosti tekstilnih površina - Dio 1: Ispitivanje epruvete u obliku trake MEST EN ISO 20932-1:2020 (en)
335. Tekstil - Određivanje elastičnosti tekstilnih površina - Dio 2: Multiaksijalno ispitivanje MEST EN ISO 20932-2:2020 (en)
336. Geosintetika - Metoda ispitivanja za određivanje modula očvršćivanja HDPE geosintetičkih barijera nakon deformisanja MEST EN 17096:2020 (en)
337. Geotekstili i geotekstilu srodni proizvodi - Određivanje karakteristične vodopropustljivosti normalno na ravan, bez opterećenja MEST EN ISO 11058:2020 (en)
338. Geosintetika - Određivanje karakteristika trenja - Dio 1: Ispitivanje

- direktnim smicanjem MEST EN ISO 12957-1:2020 (en)
339. Geosintetika - Indeksni postupak ispitivanja za procjenu mehaničkog oštećenja pod djelovanjem opterećenja koje se ponavlja - Oštećenje prouzrokovano zrnastim materijalom (laboratorijska metoda ispitivanja) MEST EN ISO 10722:2020 (en)
340. Geosintetika - Identifikacija na terenu MEST EN ISO 10320:2020 (en)
341. Geotekstil i geotekstilu srodni proizvodi - Čvrstoća unutrašnjih strukturnih slojeva MEST EN ISO 13426-1:2020 (en)
342. Geosintetičke barijere - Određivanje propustljivosti za tečnosti MEST EN 14150:2020 (en)
343. Geotekstili i geotekstilu srodni proizvodi - Određivanje karakteristične veličine otvora MEST EN ISO 12956:2020 (en)
344. Geosintetika - Određivanje debljine pri utvrđenim pritiscima - Dio 1: Pojedinačni slojevi MEST EN ISO 9863-1:2020 (en)
345. Geosintetika - Ugradnja i vađenje uzoraka na terenu za procjenu trajnosti MEST EN ISO 13437:2020 (en)
346. Geotekstil i geotekstilu srodni proizvodi - Određivanje otpornosti na vremenske uticaje MEST EN 12224:2020 (en)
347. Geotekstil i geotekstilu srodni proizvodi - Kontrola kvaliteta na gradilištu MEST CEN/TR 15019:2020 (en)
348. Geosintetika - Posebna metoda ispitivanja za određivanje otpornosti na oksidaciju geotekstila i geotekstilu srodnih proizvoda MEST EN ISO 13438:2020 (en)
349. Glinene geosintetičke barijere - Zahtijevane karakteristike za upotrebu u građenju podzemnih konstrukcija (osim tunela i sličnih konstrukcija) MEST EN 16994:2020 (en)
350. Geosintetičke barijere - Zahtijevane karakteristike za upotrebu pri izgradnji skladišnih laguna, sekundarnih deponija (iznad ili ispod nivoa tla) i ostalih primjena za deponovanje hemikalija, zagađene vode i tečnosti iz proizvodnje MEST EN 16993:2020 (en)
351. Geosintetika - Određivanje efikasnosti dugotrajne zaštite geosintetike koja je u kontaktu sa geosintetičkim barijerama MEST EN 13719:2020 (en)

POLJOPRIVREDA

352. Đubriva - Određivanje perhlorata u mineralnim đubrivima primjenom jonske hromatografije sa konduktometrijskom detekcijom (IC-CD) MEST EN 17246:2020 (en)

TEHNOLOGIJA PREHRAMBENIH PROIZVODA

353. Održivi i sljedljivi kakao - Dio 3: Zahtjevi za sljedljivost MEST EN ISO 34101-3:2020 (en)

HEMIJSKA TEHNOLOGIJA

354. Uređaji za daljinski nadzor alkohola - Metode ispitivanja i zahtjevi za performanse - Dio 1: Instrumenti za ocjenjivanje programa MEST EN 50980-1:2020 (en)
355. Vodonično gorivo - Specifikacija proizvoda i obezbeđenje kvaliteta - Membrana za razmjenu protona (PEM) u primjeni gorivnih ćelija za drumska vozila MEST EN 17124:2020 (en)
356. Spoljašnje tačke za pražnjenje i distribuciju vodonika i odgovarajući protokol za punjenje MEST EN 17127:2020 (en)
357. Šema za ocjenu rizika za zapaljiva rashladna sredstva kućnih frižidera i zamrzivača MEST CEN/TR 14739:2020 (en)

RUDARSTVO I MINERALI

358. Metode ispitivanja prirodnog kamena - Petrografsko ispitivanje MEST EN 12407:2020 (en)

NAFTA I SRODNE TEHNOLOGIJE

359. Gasna infrastruktura - Kvalitet gasa - Grupa H MEST EN 16726:2020 (en)

METALURGIJA

360. Čelik i liveno gvožđe - Određivanje sadržaja silicijuma - Gravimetrijska metoda MEST EN ISO 439:2020 (en)
361. Aluminijum i legure aluminijuma - Ingoti od legura aluminijuma namijenjeni za pretapanje - Specifikacije MEST EN 1676:2020 (en)
362. Bakar i legure bakra - Sažeti prikaz hemijskog sastava i proizvoda .. MEST CEN/TS 13388:2020 (en)
363. Zavarljivi konstrukcioni čelici za stacionarne morske konstrukcije - Tehnički zahtjevi za isporuku - Dio 3: Toplo oblikovani šuplji profili MEST EN 10225-3:2020 (en)
364. Zavarljivi konstrukcioni čelici za stacionarne morske konstrukcije -

Tehnički zahtjevi za isporuku - Dio 1: Ploče	MEST EN 10225-1:2020 (en)
365. Zavarljivi konstrukcioni čelici za stacionarne morske konstrukcije - Tehnički zahtjevi za isporuku - Dio 2: Profili	MEST EN 10225-2:2020 (en)
366. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 2: Tehnički uslovi isporuke za nelegirane konstrukcione čelike	MEST EN 10025-2:2020 (en)
367. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 6: Tehnički uslovi isporuke za pljosnate proizvode od konstrukcionih čelika visoke čvrstoće istezanja u kaljenom i otpuštenom stanju	MEST EN 10025-6:2020 (en)
368. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 3: Tehnički uslovi isporuke za normalizovane /normalizovano valjane zavarljive sitnozrne konstrukcione čelike	MEST EN 10025-3:2020 (en)
369. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 4: Tehnički uslovi isporuke za termomehanički valjane zavarljive sitnozrne konstrukcione čelike	MEST EN 10025-4:2020 (en)
370. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 5: Tehnički uslovi isporuke za konstrukcione čelike sa povećanom otpornošću na dejstvo atmosferske korozije	MEST EN 10025-5:2020 (en)
371. Zavarljivi konstrukcioni čelici za stacionarne morske konstrukcije - Tehnički zahtjevi za isporuku - Dio 3: Hladno oblikovani zavareni šuplji profili	MEST EN 10225-4:2020 (en)
372. Hladnovaljana uska traka bez prevlake od niskougljeničnog čelika za hladno oblikovanje - Tehnički zahtjevi za isporuku	MEST EN 10139:2020 (en)
373. Šuplji profili od konstrukcionog čelika izrađeni u toplom stanju - Dio 2: Dozvoljena odstupanja, mjere i karakteristike profila	MEST EN 10210-2:2020 (en)
374. Aluminiyum i legure aluminijuma - Odlivci - Hemijski sastav i mehanička svojstva	MEST EN 1706:2020 (en)

INDUSTRIJA STAKLA I INDUSTRIJA KERAMIKE

375. Građevinsko staklo - Višeslojno staklo i višeslojno bezbjednosno staklo - Određivanje viskoelastičnih svojstava međusloja	MEST EN 16613:2020 (en)
376. Građevinsko staklo - Staklo sa premazom - Dio 5: Metoda ispitivanja i klasifikacija prema osobinama samočišćenja stakla sa prevlakom	MEST EN 1096-5:2020 (en)
377. Građevinsko staklo - Osnovni proizvodi od aluminijum-silikatnog stakla - Dio 1: Definicije i opšta fizička i mehanička svojstva	MEST EN 15681-1:2020 (en)
378. Građevinsko staklo - Toplo kaljeno natrijum-krečno silikatno bezbjednosno staklo - Dio 1: Definicija i opis	MEST EN 12150-1:2020 (en)
379. Građevinsko staklo - Određivanje otpornosti staklenih ploča na bočno opterećenje proračunom	MEST EN 16612:2020 (en)
380. Građevinsko staklo - Određivanje emisivnosti	MEST EN 12898:2020 (en)
381. Građevinsko staklo - Deklaracija proizvoda o zaštiti životne sredine - Pravila za kategorizaciju proizvoda za proizvode od ravnog stakla	MEST EN 17074:2020 (en)
382. Građevinsko staklo - Izolaciono staklo - Dio 2: Metoda dugotrajnog ispitivanja i zahtjevi za prodiranje vlage	MEST EN 1279-2:2020 (en)
383. Građevinsko staklo - Obojena stakla za unutrašnju upotrebu - Dio 1: Zahtjevi	MEST EN 16477-1:2020 (en)
384. Građevinsko staklo - Zastakljivanje i izolacija od vazdušnog zvuka - Opisi proizvoda, određivanje svojstava i proširena pravila ...	MEST EN 12758:2020 (en)

INDUSTRIJA GUME I INDUSTRIJA PLASTIČNIH MASA

385. Plastika - Materijali na bazi poli(etar-etar-ketona) (PEEK) za presovanje i ekstrudiranje - Dio 2: Priprema ispitnih uzoraka i određivanje svojstava	MEST EN ISO 23153-2:2020 (en)
---	-------------------------------

INDUSTRIJA BOJA

386. Boje i lakovi - Određivanje debljine filma	MEST EN ISO 2808:2020 (en)
387. Punioci - Specifikacije i metode ispitivanja - Dio 1: Uvod i opšte metode ispitivanja	MEST EN ISO 3262-1:2020 (en)
388. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 13: Određivanje sulfata, hlorida i nitrata rastvorljivih u vodi	MEST EN ISO 787-13:2020 (en)
389. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 14: Određivanje otpornosti vodenog ekstrakta	MEST EN ISO 787-14:2020 (en)
390. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 17:	

- Poređenje moći posvjetljivanja bijelih pigmenata MEST EN ISO 787-17:2020 (en)
391. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 25:
Poređenje boje, u sistemima punog tona, bijelih, crnih i obojenih
pigmenata - Kolorimetrijska metoda MEST EN ISO 787-25:2020 (en)
392. Funkcionalni pigmenti i punioci za posebne primjene - Dio 3:
Stopljeni silicijum-dioksid za primjenu u silikonskim gumama MEST EN ISO 18473-3:2020 (en)
393. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 9:
Određivanje pH-vrijednosti vodene suspenzije MEST EN ISO 787-9:2020 (en)
394. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 15:
Upoređivanje otpornosti prema svjetlosti obojenih pigmenata
sličnih tipova MEST EN ISO 787-15:2020 (en)

GRAĐEVINSKI MATERIJALI I VISOKOGRADNJA

395. Eurokod 3 - Projektovanje čeličnih konstrukcija - Dio 1-5: Puni
limeni elementi - Izmjena 2 MEST EN 1993-1-5:2019/A2:2020 (en)
396. Eurokod 2 - Projektovanje betonskih konstrukcija - Dio 4:
Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu MEST EN 1992-4:2020 (en)
397. Eurokod 2 - Projektovanje betonskih konstrukcija - Dio 1-2: Opšta
pravila - Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara - Izmjena 1 .. MEST EN 1992-1-2:2018/A1:2020 (en)
398. Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije - Saobraćajno opterećenje na
mostovima - Interakcija mosta i saobraćajne trake MEST CEN/TR 17231:2020 (en)
399. Akustika - Pravila za ispitivanje pregrada u sistemu suve gradnje od
gips-kartonskih ploča na čeličnim potkonstrukcijama - Izolacija od
vazdušnog zvuka MEST EN 16703:2020 (en)
400. Akustika - Terensko mjerenje zvučne izolacije u zgradama i
građevinskim elementima - Dio 2: Izolacija od zvuka udara MEST EN ISO 16283-2:2020 (en)
401. Prozori i vrata - Otpornost na ponavljanja otvaranja i zatvaranja -
Metoda ispitivanja MEST ISO 8274:2020 (en)
402. Vrata i setovi za vrata - Standardni klimatski uslovi za ispitivanje
karakteristika vrata i setova za vrata koji se nalaze između različitih
klimatskih uslova MEST ISO 8273:2020 (en)
403. Izvođenje čeličnih i aluminijskih konstrukcija - Dio 3: Tehnički
zahtjevi za aluminijske konstrukcije MEST EN 1090-3:2020 (en)
404. Ocjenjivanje čvrstoće pri pritisku u konstrukcijama i
prefabrikovanim betonskim elementima na mjestu ugradnje MEST EN 13791:2020 (en)
405. Metoda za određivanje C3A u klinkeru iz analize cementa MEST CEN/TR 17365:2020 (en)
406. Hidrotehnički kamen - Dio 2: Metode ispitivanja MEST EN 13383-2:2020 (en)
407. Metode ispitivanja prirodnog kamena - Određivanje geometrijskih
karakteristika elemenata MEST EN 13373:2020 (en)
408. Metode ispitivanja maltera za zidanje - Dio 11: Određivanje
čvrstoće pri savijanju i pritisku očvrslog maltera MEST EN 1015-11:2020 (en)
409. Ispitivanje svježeg betona - Dio 1: Uzorkovanje i opšta aparatura MEST EN 12350-1:2020 (en)
410. Ispitivanje betona u konstrukcijama - Dio 1: Izvađeni uzorci
(kernovi) - Uzimanje, pregled i ispitivanje pri pritisku MEST EN 12504-1:2020 (en)
411. Ispitivanje svježeg betona - Dio 6: Gustina MEST EN 12350-6:2020 (en)
412. Ispitivanje svježeg betona - Dio 3: Ispitivanje po Vebeu MEST EN 12350-3:2020 (en)
413. Ispitivanje svježeg betona - Dio 2: Ispitivanje slijeganja MEST EN 12350-2:2020 (en)
414. Ispitivanje svježeg betona - Dio 5: Ispitivanje rasprostiranja pomoću
potresne ploče MEST EN 12350-5:2020 (en)
415. Ispitivanje očvrslog betona - Dio 7: Gustina očvrslog betona MEST EN 12390-7:2020 (en)
416. Ispitivanje očvrslog betona - Dio 5: Čvrstoća pri savijanju ispitnih
uzoraka MEST EN 12390-5:2020 (en)
417. Ispitivanje očvrslog betona - Dio 4: Čvrstoća pri pritisku -
Specifikacija uređaja za ispitivanje MEST EN 12390-4:2020 (en)
418. Ispitivanje svježeg betona - Dio 7: Sadržaj vazduha - Metode
pritiska MEST EN 12350-7:2020 (en)
419. Ispitivanje očvrslog betona - Dio 17: Određivanje tečenja
pritisnutog betona MEST EN 12390-17:2020 (en)
420. Obrazloženja za reviziju standarda EN 450-1:2005 + A1:2007 -
Leteći pepeo za beton MEST CEN/TR 16443:2020 (en)
421. Ispitivanje očvrslog betona - Dio 12: Određivanje otpornosti betona
na karbonatizaciju - Metoda ubrzane karbonatizacije MEST EN 12390-12:2020 (en)
422. Karbonatizacija i unos CO₂ u beton MEST CEN/TR 17310:2020 (en)

423. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 2: Izrada i njega uzoraka za ispitivanja čvrstoće MEST EN 12390-2:2020 (en)
424. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 8: Dubina prodiranja vode pod pritiskom MEST EN 12390-8:2020 (en)
425. Ispitivanje svježeg betona - Dio 4: Stepen kompaktnosti MEST EN 12350-4:2020 (en)
426. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 16: Određivanje skupljanja betona MEST EN 12390-16:2020 (en)
427. Ispitivanje svježeg betona - Dio 8: Samougradjujući beton - Ispitivanje rasprostiranja slijeganjem MEST EN 12350-8:2020 (en)
428. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 15: Adijabatska metoda za određivanje toplote oslobođene u toku očvršćavanja betona MEST EN 12390-15:2020 (en)
429. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 3: Čvrstoća pri pritisku ispitnih uzoraka MEST EN 12390-3:2020 (en)
430. Fleksibilne trake za hidroizolaciju - Određivanje otpornosti mehanički pričvršćenih fleksibilnih traka za krovnu hidroizolaciju na opterećenje od vjetra MEST EN 16002:2020 (en)
431. Bitumen i bitumenska veziva - Određivanje destilacionih karakteristika razrijeđenih i omekšanih bitumenskih veziva pripremljenih s mineralnim uljima za omekšavanje MEST EN 13358:2020 (en)
432. Savitljive trake za hidroizolaciju - Određivanje debljine i mase po jedinici površine - Dio 2: Plastične i gumene trake MEST EN 1849-2:2020 (en)
433. Akustika - Određivanje otpornosti strujanju vazduha - Dio 1: Metoda statičkog protoka vazduha MEST EN ISO 9053-1:2020 (en)
434. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje otpornosti na čupanje spoljašnjih termoizolacionih kompozitnih sistema (ETICS) (ispitivanje pjenastih blokova) MEST EN 13495:2020 (en)
435. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje čvrstoće pri zatezanju veze između lijepka i osnovnog premaza na termoizolacionom materijalu MEST EN 13494:2020 (en)
436. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje dugotrajnog upijanja vode potapanjem MEST EN ISO 16535:2020 (en)
437. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje kratkotrajnog upijanja vode djelimičnim potapanjem ... MEST EN ISO 29767:2020 (en)
438. Termoizolacioni proizvodi za zgrade - Proizvodi od nevezane celuloze (LFCI) oblikovani na mjestu primjene - Dio 1: Specifikacija za proizvode prije ugradnje MEST EN 15101-1:2020 (en)
439. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje dugotrajnog upijanja vode difuzijom MEST EN ISO 16536:2020 (en)
440. Deklaracija o mjernim nesigurnostima u izvještajima za ispitivanje . MEST CEN/TR 16961:2020 (en)
441. Akustika - Terensko mjerenje zvučne izolacije u zgradama i građevinskim elementima - Dio 1: Izolacija od vazdušnog zvuka - Izmjena 1 MEST EN ISO 16283-1:2016/A1:2020 (en)
442. Akustička svojstva građevinskih elemenata i zgrada - Laboratorijska mjerenja zvuka u konstrukciji od servisne opreme u zgradama za sve uslove instaliranja MEST EN 15657:2020 (en)
443. Bezbjednosna pravila za konstrukciju i ugradnju liftova - Posebna primjena za liftove za prevoz lica i tereta sa pratiocem - Dio 77: Liftovi izloženi seizmičkim uslovima MEST EN 81-77:2020 (en)
444. Komponente sistema za zaštitu od groma (LPSC) - Dio 1: Zahtjevi za ispitivanje spojeva metalnih ploča koji se koriste u LPS MEST TS CLC/TS 50703-1:2020 (en)
445. Gasne instalacije u domaćinstvu - Preporuke za bezbjednost MEST CEN/TR 16940:2020 (en)
446. Mjerenje električne energije (naizmjenična struja) - Upravljanje tarifom i opterećenjem - Dio 21: Posebni zahtjevi za uklopne satove MEST EN 62054-21:2009/A1:2018/Cor.1:2020 (en)
447. Oprema za mjerenje električne energije (a.c.) - Dio 1: Opšti zahtjevi, ispitivanja i uslovi ispitivanja - Mjerna oprema (klase tačnosti A, B i C) MEST EN 50470-1:2008/A1:2020 (en)
448. Oprema za mjerenje električne energije (a.c.) - Dio 2: Posebni zahtjevi - Elektromehanički mjerni instrumenti aktivne energije (klase tačnosti A i B) MEST EN 50470-2:2008/A1:2020 (en)
449. Niskonaponske električne instalacije - Dio 8-2: Niskonaponske električne instalacije mikro proizvođača električne energije MEST HD 60364-8-2:2020/A11:2020 (en)
450. Oprema za mjerenje električne energije (naizmjenična struja) - Opšti zahtjevi, ispitivanja i uslovi ispitivanja - Dio 21: Oprema za upravljanje tarifom i snagom MEST EN 62052-21:2009/A1:2018/Cor.1:2020 (en)
451. Električne instalacije u zgradama - Dio 7-740: Zahtjevi za

- specijalne instalacije ili lokacije - Privremene električne instalacije za objekte, uređaje za zabavu i štandove na sajmištima, u zabavnim parkovima i cirkusima MEST HD 60364-7-740:2020/A11:2020 (en)
452. Električne instalacije u zgradama - Dio 7-740: Zahtjevi za specijalne instalacije ili lokacije - Privremene električne instalacije za objekte, uređaje za zabavu i štandove na sajmištima, u zabavnim parkovima i cirkusima MEST HD 60364-7-740:2020 (en)
453. Niskonaponske električne instalacije - Dio 8-2: Niskonaponske električne instalacije mikro proizvođača električne energije MEST HD 60364-8-2:2020 (en)
454. Bezbjednosna pravila za konstrukciju i ugradnju liftova - Posebni uslovi za putničke i putničko-teretne liftove - Dio 71: Liftovi otporni na vandalsko ponašanje MEST EN 81-71:2020 (en)
455. Bezbjednosna pravila za konstrukciju i ugradnju liftova - Posebni uslovi za putničke i putničko-teretne liftove - Dio 70: Pristupačnost liftovima, uključujući i osobe sa posebnim potrebama MEST EN 81-70:2020 (en)
456. Građevinski okovi - Okovi za prozore i balkonska vrata - Zahtjevi i metode ispitivanja - Dio 16: Okovi za prozore sa podizanjem i klizne prozore MEST EN 13126-16:2020 (en)
457. Građevinski okovi - Okovi za klizna i preklopna vrata - Zahtjevi i metode ispitivanja MEST EN 1527:2020 (en)
458. Građevinski okovi - Okovi za prozore i balkonska vrata - Zahtjevi i metode ispitivanja - Dio 17: Okovi za nagibne i klizne prozore MEST EN 13126-17:2020 (en)
459. Građevinski okovi - Okovi za prozore i balkonska vrata - Zahtjevi i metode ispitivanja - Dio 15: Valjci za horizontalne klizne prozore i okovi za klizne zglobne prozore MEST EN 13126-15:2020 (en)

GRADEVINARSTVO (niskogradnja i inženjerske konstrukcije)

460. Materijali za obilježavanje puta - Uslovi za uklanjanje/maskiranje oznaka na kolovozu MEST CEN/TR 16958:2020 (en)
461. Bitumenske mješavine - Metode ispitivanja - Dio 54: Njega uzoraka za ispitivanje mješavina sa bitumenskom emulzijom MEST EN 12697-54:2020 (en)
462. Vruće nanijete mase za zaptivanje spojeva - Dio 6: Metoda za pripremanje uzoraka za ispitivanje MEST EN 13880-6:2020 (en)
463. Bitumenske mješavine - Specifikacije materijala - Dio 31: Asfalt-beton sa bitumenskom emulzijom MEST EN 13108-31:2020 (en)
464. Bitumenske mješavine - Metode ispitivanja - Dio 55: Organoleptička procjena mješavina s bitumenskom emulzijom MEST EN 12697-55:2020 (en)
465. Vruće nanijete mase za zaptivanje spojeva - Dio 7: Ispitivanje funkcionalnosti mase za zaptivanje spojeva MEST EN 13880-7:2020 (en)
466. Bitumenske mješavine - Specifikacije materijala - Dio 4: Vruće valjani asfalt MEST EN 13108-4:2017/Cor.1:2020 (en)
467. Bitumenske mješavine - Metode ispitivanja - Dio 53: Povećanja kohezije metodom mjerenja razastiranja MEST EN 12697-53:2020 (en)
468. Bitumenske mješavine - Metode ispitivanja - Dio 2: Određivanje granulometrijskog sastava MEST EN 12697-2:2020 (en)
469. Bitumenske mješavine - Metode ispitivanja - Dio 56: Priprema uzorka statičkim zbijanjem MEST EN 12697-56:2020 (en)
470. Vertikalni saobraćajni znakovi na putevima - Saobraćajni znakovi sa promjenljivim sadržajem MEST EN 12966:2020 (en)
471. Pasivna bezbjednost nosećih konstrukcija za putnu opremu - Zahtjevi i metode ispitivanja MEST EN 12767:2020 (en)
472. Vertikalni saobraćajni znakovi - Prenosivi deformabilni uređaji za upozoravanje i delineatori - Prenosivi znakovi na putevima - Konusi i cilindri MEST EN 13422:2020 (en)
473. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Neakustične karakteristike - Dio 1: Mehaničke performanse i zahtjevi za stabilnost MEST EN 1794-1:2020 (en)
474. Uređaji za upravljanje svjetlosnim signalima - Funkcionalni zahtjevi za bezbjednost MEST EN 12675:2020 (en)
475. Primjene na željeznici - Infrastruktura - Ispitivanje šina u kolosjeku metodama bez razaranja - Dio 4: Stručna osposobljenost osoblja za ispitivanje šina metodama bez razaranja MEST EN 16729-4:2020 (en)
476. Primjene na željeznici - Kolosjek - Bezbjednost tokom radova na kolosjeku - Dio 2-1: Opšta rješenja i tehnologije - Tehnički zahtjevi za sisteme upozorenja na kolosjeku (TWS) MEST EN 16704-2-1:2020 (en)

477. Primjene na željeznici - Kolosjek - Anketa o kvalitetu geometrije kolosjeka MEST CEN/TR 16513:2020 (en)
478. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prepreke za zaštitu od buke i slični objekti koji utiču na prostiranje zvuka kroz vazduh - Neakustička svojstva - Dio 3: Opšti zahtjevi za bezbednost i zaštitu životne sredine MEST EN 16727-3:2020 (en)
479. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prepreke za zaštitu od buke i slični objekti koji utiču na prostiranje zvuka kroz vazduh - Neakustička svojstva - Dio 2-2: Mehanička svojstva pod dinamičkim opterećenjem uzrokovanim prolaskom vozova - Metoda proračuna MEST EN 16727-2-2:2020 (en)
480. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prepreke za zaštitu od buke i slični objekti koji utiču na prostiranje zvuka kroz vazduh - Neakustička svojstva - Dio 2-1: Mehanička svojstva pod dinamičkim opterećenjem uzrokovanim prolaskom vozova - Otpornost na zamor MEST EN 16727-2-1:2020 (en)
481. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prepreke za zaštitu od buke i slični objekti koji utiču na prostiranje zvuka kroz vazduh - Neakustička svojstva - Dio 1: Mehanička svojstva pod statičkim opterećenjem - Metode proračuna i ispitivanja MEST EN 16727-1:2020 (en)
482. Primjene na željeznici - Kolosjek - Bezbednost tokom radova na kolosjeku - Dio 2-2: Opšta rešenja i tehnologije - Zahtjevi za zaštitne MEST EN 16704-2-2:2020 (en)
483. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prepreke za zaštitu od buke i slični objekti koji utiču na prostiranje zvuka kroz vazduh - Postupci za ocjenu dugoročnog ponašanja - Dio 1: Akustička svojstva MEST EN 16951-1:2020 (en)
484. Primjene na željeznici - Kolosjek - Bezbednost tokom radova na kolosjeku - Dio 1: Rizici na željeznici i opšti principi zaštite stacionarnih i mobilnih gradilišta MEST EN 16704-1:2020 (en)
485. Primjene na željeznici - Kolosjek - Pruga za posebnu namjenu - Žljebaste i pridružene konstrukcije MEST EN 14811:2020 (en)
486. Primjene na željeznici - Kolosjek - Bezbednost tokom radova na kolosjeku - Dio 3: Stručna osposobljenost osoblja za izvođenje radova na kolosjeku i u blizini kolosjeka MEST EN 16704-3:2020 (en)
487. Primjene na željeznici - Kolosjek - Kvalitet geometrije kolosjeka - Dio 1: Definisanje parametara geometrije kolosjeka MEST EN 13848-1:2020 (en)
488. Primjene na željeznici - Kolosjek - Šine - Dio 4: Vinjolove šine mase jednake ili veće od 27 kg/m i manje od 46 kg/m MEST EN 13674-4:2020 (en)
489. Primjene na željeznici - Kolosjek - Šine - Dio 1: Vinjolove šine mase 46 kg/m i iznad MEST EN 13674-1:2020 (en)
490. Primjene na željeznici - Infrastruktura - Izvještaj o izolovanim odstupanjima MEST CEN/TR 16978:2020 (en)
491. Primjene na željeznici - Kolosjek - Tehnički uslovi za sisteme šinskih pričvršćenja - Dio 2: Sistemi šinskih pričvršćenja za betonske pragove MEST EN 13481-2:2020 (en)
492. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prepreke za zaštitu od buke i slični objekti koji utiču na prostiranje zvuka kroz vazduh - Postupci za ocjenu dugoročnog ponašanja - Dio 2: Neakustička svojstva MEST EN 16951-2:2020 (en)
493. Primjene na željeznici - Infrastruktura - Utvrđivanje parametara za laboratorijsko ispitivanje za ocjenjivanje mehaničke trajnosti šinskih pričvršćenja - Dopunske odredbe MEST CEN/TR 17320:2020 (en)
494. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prijem radova - Dio 5: Procedure za reprofiliisanje šina u kolosjecima, skretnicama, ukrštajima i dilatacionim spravama MEST EN 13231-5:2020 (en)
495. Primjene na željeznici - Kolosjek - Metode ispitivanja sistema šinskih pričvršćenja - Dio 7: Određivanje sile pritezanja i krutosti pri vertikalnom odizanju MEST EN 13146-7:2020 (en)
496. Primjene na željeznici - Kolosjek - Metode ispitivanja sistema šinskih pričvršćenja - Dio 10: Ispitivanje otpornosti na čupanje MEST EN 13146-10:2020 (en)
497. Primjene na željeznici - Kolosjek - Metode ispitivanja sistema šinskih pričvršćenja - Dio 1: Određivanje otpora uzdužnom pomicanju šina MEST EN 13146-1:2020 (en)
498. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prepreke za zaštitu od buke i slični objekti koji utiču na prostiranje zvuka kroz vazduh - Postupci ispitivanja koji se koriste za određivanje akustičkih svojstava - Dio 5:

- Karakteristike svojstvene preprekama - Vrijedno MEST CEN/TS 16272-5:2020 (en)
499. Primjene na željeznici - Kolosjek - Prepreke za zaštitu od buke i slični objekti koji utiču na prostiranje zvuka kroz vazduh - Postupci ispitivanja koji se koriste za određivanje akustičkih svojstava - Dio 7: Karakteristike svojstvene preprekama - Vrijednosti prigušenja mjerene na licu mjesta MEST CEN/TS 16272-7:2020 (en)
500. Primjene na željeznici - Kolosjek - Tehnički uslovi za sisteme šinskih pričvršćenja - Dio 5: Sistemi šinskih pričvršćenja za kolosjek na čvrstoj podlozi MEST EN 13481-5:2020 (en)

OPREMA ZA DOMAĆINSTVO, ODMOR I RAZONODA, SPORTOVI

501. Aparati za domaćinstvo i slični električni aparati – Bezbjednost - Dio 111: Posebni zahtjevi za električne ondol duške sa nefleksibilnim zagrijanim dijelom MEST EN IEC 60335-2-111:2020 (en)
502. Električne pegle za domaćinstvo ili sličnu upotrebu - Metode za mjerenje performanse MEST EN IEC 60311:2020 (en)
503. Podloge za sportske terene - Sintetičke podloge za spoljašnje sportske terene - Metoda ispitivanja vještačkog starenja MEST EN 14836:2020 (en)
504. Podloge za sportske terene - Određivanje linearnog trenja između obuće i površine MEST EN 16837:2020 (en)
505. Podloge za sportske terene - Određivanje ponašanja lopte pri odskoku pod uglom – Tenis MEST EN 13865:2020 (en)
506. Podloge za sportske terene - Sintetičke travnate podloge i površine izrađene iglom, prvenstveno projektovane za spoljnu upotrebu - Dio 2: Specifikacija za površine izrađene iglom za tenis i višenamjenske sportske površine MEST EN 15330-2:2020 (en)

2. Crnogorski standardi iz tačke 1 ovog rješenja biće objavljeni u posebnom izdanju Instituta za standardizaciju Crne Gore.

Crnogorski standardi iz tačke 1. ovog rješenja koji uz svoju oznaku imaju (me) objavljeni su na crnogorskom jeziku, koji uz svoju oznaku imaju (en) objavljeni su na engleskom jeziku.

3. Ovo rješenje stupa na snagu danom objavljivanja u «Službenom listu Crne Gore».

Broj: 10/506/20
Podgorica, 09.09.2020. godine

Direktor Instituta za standardizaciju Crne Gore,
Zoran Glomazić, s.r.

1293.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 1, člana 10 Zakona o standardizaciji («Sl.list CG», br.13/08) i člana 15 stav 1 tačka 5 Odluke o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore («Službeni list RCG», broj 21/07), direktor Instituta za standardizaciju Crne Gore d o n o s i:

R J E Š E N J E **O POVUČENIM CRNOGORSKIM STANDARDIMA I SRODNIM DOKUMENTIMA**

1. Povlače se sledeći crnogorski standardi i srodni dokumenti:

OPŠTE. TERMINOLOGIJA. STANDARDIZACIJA. DOKUMENTACIJA

1. Bezbednosni zahtjevi za žičare za prevoz osoba - Terminologija MEST EN 1907:2012 (en)
2. Lake transportne trake - Dio 2: Lista ekvivalentnih izraza MEST EN ISO 21183-2:2013 (en)
3. Pigmenti, boje i punioci - Terminologija - Dio 1: Opšti termini MEST EN ISO 18451-1:2019 (en)
4. Prirodni kamen - Terminologija MEST EN 12670:2010 (me)

SOCIOLOGIJA. USLUGE. ORGANIZACIJA I UPRAVLJANJE KOMPANIJOM. ADMINISTRACIJA. TRANSPORT

5. Sistemi za snabdijevanje gasom - Uputstva za sisteme upravljanja gasnom distributivnom mrežom MEST CEN/TS 15399:2018 (en)

TEHNOLOGIJA ZAŠTITE ZDRAVLJA

6. Medicinska električna oprema - Dio 2-46: Posebni zahtjevi za bezbjednost operacionih stolova MEST EN 60601-2-46:2011 (en)

ŽIVOTNA SREDINA. ZAŠTITA ZDRAVLJA. BEZBJEDNOST

7. Ručne mlaznice za vatrogasnu upotrebu - Dio 1: Opšti zahtjevi MEST EN 15182-1:2012 (en)
8. Ručne mlaznice za vatrogasnu upotrebu - Dio 3: Mlaznice PN 16 sa punim mlazom i/ili jednim fiksnim mlazom nepromjenjivog ugla MEST EN 15182-3:2012 (en)
9. Ručne mlaznice za vatrogasnu upotrebu - Dio 4: Mlaznice visokog pritiska PN 40 MEST EN 15182-4:2012 (en)
10. Instalacije za gašenje požara - Sistemi za gašenje gasom - Dio 1: Projektovanje, ugradnja i održavanje MEST EN 15004-1:2011 (en)
11. Bezbednosne preporuke za žičare za prevoz osoba - Prevencija i gašenje požara - Dio 1: Uspinjače u tunelima METI CEN/TR 14819-1:2016 (en)
12. Bezbednosni uređaji za zaštitu od prekomjernog pritiska - Dio 2: Bezbednosni uređaji sa rasprskavajućim diskom MEST EN ISO 4126-2:2011 (en)
13. Rezervoari za transport opasne robe - Oprema transportnih rezervoara za uređaje za sprečavanje prepunjavanja stabilnih rezervoara MEST EN 16657:2017 (en)
14. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Metalni rezervoari pod pritiskom - Projektovanje i izrada MEST EN 14025:2017 (en)
15. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Ispitivanje, kontrola i označavanje metalnih rezervoara MEST EN 12972:2016 (en)
16. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Pomoćna oprema za rezervoare - Sklop poklopca ulaznog otvora MEST EN 13317:2009 (en)
17. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Digitalni interfejs za uređaje za prepoznavanje proizvoda za naftne proizvode MEST EN 14116:2016 (en)
18. Bezbednosna pravila za konstrukciju i ugradnju liftova - Liftovi za prevoz putnika i tereta - Dio 28: Daljinski alarm za putničke i putničko-teretne liftove MEST EN 81-28:2019 (en)
19. Alarmni sistemi - Kontrolni sistemi pristupa za upotrebu u bezbednosnim aplikacijama - Dio 7: Uputstva za aplikaciju MEST EN 50133-7:2011 (en)
20. Aparati za domaćinstvo i slični električni aparati - Bezbednost - Dio 2-5: Posebni zahtjevi za mašine za pranje posuda MEST EN 60335-2-5:2012/A11:2012 (en, fr)
21. Aparati za domaćinstvo i slični električni aparati - Bezbednost - Dio 2-5: Posebni zahtjevi za mašine za pranje posuda MEST EN 60335-2-5:2012/A12:2014 (en, fr)

METROLOGIJA I MJERENJE. FIZIČKE POJAVE

22. Akustika - Laboratorijska ispitivanja emisije buke elemenata i uređaja vodovodnih instalacija - Dio 3: Uslovi montaže i rada za redno povezane ventile i uređaje MEST EN ISO 3822-3:2012 (en)
23. Akustika - Laboratorijska ispitivanja emisije buke elemenata i uređaja vodovodnih instalacija - Dio 3: Uslovi montaže i rada za redno povezane ventile i uređaje - Izmjena 1 MEST EN ISO 3822-3:2012/A1:2012 (en)
24. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Metode ispitivanja za

- određivanje akustičke performanse - Dio 2: Bitne karakteristike izolacije od vazdušnog zvuka pod uslovima difuzije zvučnog polja MEST EN 1793-2:2014 (en)
25. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Metode ispitivanja za određivanje akustičke performanse - Dio 1: Bitne karakteristike apsorpcije zvuka MEST EN 1793-1:2014 (en)

MAŠINE I MAŠINSKI ELEMENTI ZA OPŠTU UPOTREBU

26. Kompleti za prednapregnute vijčane spojeve nosećih konstrukcija - Dio 9: Sistem HR ili HV - Indikatori pravca zatezanja za sklopove vijaka i navrtki MEST EN 14399-9:2012 (en)
27. Kompleti za prednapregnute vijčane spojeve nosećih konstrukcija - Dio 7: Sistem HR - Kompleti vijaka sa upuštenom glavom i navrtki ... MEST EN 14399-7:2012 (en)
28. Kompleti za prednapregnute vijčane spojeve nosećih konstrukcija - Dio 10: Sistem HRC - Sklopovi vijaka i navrtki sa kalibriranim predopterećenjem MEST EN 14399-10:2012 (en)
29. Kompleti za prednapregnute vijčane spojeve nosećih konstrukcija - Dio 8: Sistem HV - Kompleti vijaka sa šestostranom glavom za tačno nalijeganje i navrtki MEST EN 14399-8:2012 (en)
30. Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu - Dio 4-1: Opšte METI TS CEN/TS 1992-4-1:2013 (en)
31. Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu - Dio 4-3: Kanali za ankere METI TS CEN/TS 1992-4-3:2013 (en)
32. Djelovi za pričvršćivanje - Elektrolitičke prevlake MEST EN ISO 4042:2014 (en)
33. Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu - Dio 4-2: Čeonici pričvršćivači METI TS CEN/TS 1992-4-2:2013 (en)
34. Tolerancije djelova za pričvršćivanje - Dio 3: Ravne podloške za vijke i navrtke - Klase izrade A i C MEST EN ISO 4759-3:2014 (en)
35. Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu - Dio 4-4: Naknadno ugrađeni pričvršćivači - Mehanički sistemi METI TS CEN/TS 1992-4-4:2013 (en)
36. Projektovanje pričvršćivača za upotrebu u betonu - Dio 4-5: Naknadno ugrađeni pričvršćivači - Hemijski sistemi METI TS CEN/TS 1992-4-5:2013 (en)

PNEUMATSKI HIDRAULIČKI SISTEMI I KOMPONENTE ZA OPŠTU UPOTREBU

37. Fabrički izrađeni čelični rezervoari - Dio 1: Horizontalni cilindrični jednoslojni i dvoslojni rezervoari za podzemno skladištenje zapaljivih i nezapaljivih tečnosti koje zagađuju vodu MEST EN 12285-1:2014 (en)
38. Rezervoari za transport opasnih materija - Terminologija MEST EN 14564:2014 (en)
39. Rezervoari za prevoz opasnih materija - Pomoćna oprema za rezervoare - Ventil za otpuštanje pritiska u hitnim slučajevima MEST EN 14596:2009 (en)
40. Boce za gas - Označavanje pečatom MEST EN ISO 13769:2011(en)
41. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 3: Projektovanje i proračun MEST EN 13480-3:2014 (en)
42. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 8: Dopunski zahtjevi za cjevovode od aluminijuma i legure aluminijuma MEST EN 13480-8:2015 (en)
43. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 1: Uopšteno MEST EN 13480-1:2014 (en)
44. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 8: Dopunski zahtjevi za cjevovode od aluminijuma i legure aluminijuma MEST EN 13480-8:2015/A1:2015 (en)
45. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za industrijsku upotrebu - Polibuten (PB), polietilen (PE), polietilen povišene otpornosti na temperaturu (PE-RT), umreženi polietilen (PE-X) i polipropilen (PP) - Metričke serije za specifikacije za komponente i sistem MEST EN ISO 15494:2017 (en)
46. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Hlorovani polivinilhlodid (PVC-C) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 15877-7:2018 (en)
47. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Umreženi polietilen (PE-X) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 15875-7:2018 (en)
48. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Polibutilen (PB) - Dio 5: Pogodnost sistema za upotrebu MEST EN ISO 15876-5:2014 (en)
49. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Polibutilen (PB) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 15876-7:2018 (en)
50. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Polipropilen (PP) - Dio 1: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 15874-7:2018 (en)
51. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu

- vodu - Polietilen sa povećanom otpornošću na temperaturu (PE-RT) - Dio 7: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN ISO/TS 22391-7:2018 (en)
52. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za odvođenje zaprljanih i otpadnih voda (niske i visoke temperature) unutar građevinskih konstrukcija - Neomekšani polivinilhlorid (PVC-U) - Dio 2: Uputstvo za ocjenjivanje usaglašenosti MEST CEN/TS 1329-2:2018 (en)
53. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa sa višeslojnim zidom za odvođenje zaprljanih i otpadnih voda (niske i visoke temperature) unutar objekata - Neomekšani polivinilhlorid (PVC-U) - Dio 1: Specifikacije za cijevi i sistem MEST EN 1453-1:2014 (en)
54. Bakar i legure bakra - Bešavne cijevi kružnog poprečnog presjeka za klimatizaciju i hlađenje - Dio 1: Cijevi za cjevovode MEST EN 12735-1:2018 (en)
55. Industrijski metalni cjevovodi - Dio 8: Dopunski zahtjevi za cjevovode od aluminijuma i legure aluminijuma MEST EN 13480-8:2015/A2:2016 (en)
56. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa - Sistemi za toplu i hladnu vodu - Metoda ispitivanja nepropusnosti pod vakuumom MEST EN 12294:2012 (en)
57. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno odvodnjavanje i kanalizaciju bez pritiska - Dio 7: Oblaganje spiralno uvijenim cijevima MEST EN ISO 11296-7:2015 (en)
58. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno snabdijevanje gasom - Dio 1: Opšte MEST EN ISO 11299-1:2015 (en)
59. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno snabdijevanje gasom - Dio 3: Oblaganje prijanjajućim cijevima MEST EN ISO 11299-3:2015 (en)
60. Plastični cijevni sistemi za sanaciju podzemnih drenažnih i kanizacionih mreža pod pritiskom - Dio 3: Povezivanje čvrstim spajanjem MEST EN ISO 11297-3:2015 (en)
61. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno snabdijevanje vodom - Dio 3: Obnavljanje sa prijanjajućim cijevima MEST EN ISO 11298-3:2012 (en)
62. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Polibutilen (PB) - Dio 2: Cijevi MEST EN ISO 15876-2:2014 (en)
63. Termoplastični sistemi cjevovoda za primjenu bez pritiska - Metoda ispitivanja otpornosti prema cikličnom izlaganju povišenim temperaturama MEST EN ISO 13257:2019 (en)
64. Cijevi, cijevni spojni djelovi (fitinzi) i pomoćni djelovi od nodularnog liva - Unutrašnja poliuretanska obloga za cijevi i fittinge - Zahtjevi i metode ispitivanja MEST EN 15655:2014 (en)
65. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa - Termoplastične cijevi i fitinzi za toplu i hladnu vodu - Metoda ispitivanja otpornosti postavljenih sklopova na ciklične promjene temperature MEST EN 12293:2012 (en)
66. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa - Termoplastične cijevi i fitinzi za toplu i hladnu vodu - Metoda ispitivanja otpornosti spojeva na ciklične promjene pritiska MEST EN 12295:2012 (en)
67. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za instalacije za toplu i hladnu vodu - Polibutilen (PB) - Dio 3: Fitinzi MEST EN ISO 15876-3:2014 (en)
68. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa za obnavljanje mreža za podzemno odvodnjavanje i kanalizaciju bez pritiska - Dio 3: Obnavljanje sa prijanjajućim cijevima MEST EN ISO 11296-3:2012 (en)
69. Kriogene posude - Kriogena savitljiva crijeva MEST EN 12434:2011 (en)
70. Sistemi cjevovoda od plastičnih masa - Termoplastični sistemi cjevovoda za podzemnu upotrebu bez pritiska - Metode ispitivanja nepropusnosti spojeva sa elastomernim zaptivnim prstenom MEST EN 1277:2012 (en)
71. Industrijski ventili - Projektna čvrstoća kućišta - Dio 4: Metoda proračuna čeličnih kućišta ventila izrađenih od metalnih materijala izuzimajući čelik MEST EN 12516-4:2016 (en)
72. Industrijski ventili - Projektna čvrstoća kućišta - Dio 1: Tabelarna metoda za čelična kućišta ventila MEST EN 12516-1:2016 (en)
73. Procjena energije pumpnih sistema MEST EN ISO 14414:2016 (en)

PROIZVODNO INŽENJERSTVO

74. Primjene na željeznici - Kolosjek - Aluminotermijsko zavarivanje šina - Dio 1: Odobrenje postupka zavarivanja MEST EN 14730-1:2012 (en)
75. Prevlake cinka - Uputstva i preporuke za zaštitu od korozije konstrukcija od gvožđa i čelika - Dio 2: Vruće pocinčavanje MEST EN ISO 14713-2:2017 (en)

PRETVARANJE I PRENOS ENERGIJE I TOPLOTE

76. Rashladni sistemi i toplotne pumpe - Uređaji za rasterećenje pritiska i njihovi pripadajući cjevovodi - Metode proračuna MEST EN 13136:2015 (en)
77. Kriogene posude - Čistoća za kriogenu upotrebu MEST EN 12300:2010 (en)

ELEKTROENERGETIKA

78. Sistemi električnih instalacija - Kablovske vezice za električne instalacije MEST EN 62275:2016 (en)

TELEKOMUNIKACIJE

79. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 3-2: Granice - Granice za emisije harmonika struje (ulazna struja uređaja ≤ 16 A po fazi) MEST EN 61000-3-2:2016 (en)
80. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 4-18: Ispitne i mjerne tehnike - Ispitivanje imunosti na prigušeni oscilirajući talas MEST EN 61000-4-18:2012 (en)
81. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 6-2: Opšti standardi - Imunost za industrijska okruženja MEST EN 61000-6-2:2009 (en)
82. Elektromagnetna kompatibilnost (EMC) - Dio 6-1: Opšti standardi - Imunost u stambenim, komercijalnim i lakoindustrijskim okruženjima MEST EN 61000-6-1:2009 (me)

INŽENJERSTVO ŠINSKOG SAOBRAĆAJA

83. Primjene na željeznici - Profili - Dio 2: Profil vozila MEST EN 15273-2:2015 (en)
84. Primjene na željeznici - Profili - Dio 1: Opšte - Zajednička pravila za infrastrukturu i vozni park MEST EN 15273-1:2015 (en)
85. Primjene na željeznici - Profili - Dio 3: Slobodni profili MEST EN 15273-3:2015 (en)
86. Primjene na željeznici - Osovinski sklopovi i obrtna postolja - Slobodne osovine - Metoda konstruisanja MEST EN 13103:2013 (en)
87. Primjene na željeznici - Kočne poluge MEST EN 16241:2016 (en)
88. Primjene na željeznici - Komponente elastičnog oslanjanja - Hidraulični amortizeri MEST EN 13802:2013 (en)
89. Primjene na željeznici - Osovinski sklopovi i obrtna postolja - Pogonske osovine - Metoda konstruisanja MEST EN 13104:2013 (en)
90. Primjene na željeznici - Kočenje - Kočne papuče MEST EN 16452:2017 (en)
91. Primjene na željeznici - Kočenje - Protivklizna zaštita MEST EN 15595:2013 (en)
92. Primjene na željeznici - Aerodinamika - Dio 6: Zahtjevi i procedure ispitivanja za ocjenu uticaja bočnog vjetra MEST EN 14067-6:2012 (en)
93. Primjene na željeznici - Kočenje - Zahtjevi za sistem kočnica vozova koje vuku lokomotive MEST EN 14198:2013 (en)
94. Primjene na željeznici - Definicija referentnih masa MEST EN 15663:2019 (en)
95. Primjene na željeznici - Kočni diskovi za vozni park - Dio 1: Kočni diskovi uzdužno ili poprečno napresovani na osovinu ili pogonsko vratilo, dimenzije i zahtjevi u pogledu kvaliteta MEST EN 14535-1:2013 (en)
96. Primjene na željeznici - Ispitivanje i simulacija u cilju prihvatanja dinamičkih karakteristika šinskih vozila - Ispitivanje ponašanja tokom vožnje i u mjestu MEST EN 14363:2017 (en)
97. Primjene na željeznici - Aerodinamika - Dio 4: Zahtjevi i postupci ispitivanja za aerodinamiku na otvorenoj pruzi MEST EN 14067-4:2015 (en)
98. Primjene na željeznici - Kočni diskovi za šinska vozila - Dio 2: Kočni diskovi na točkovima, dimenzije i zahtjevi u pogledu kvaliteta MEST EN 14535-2:2013 (en)
99. Primjene na željeznici - Metode proračuna zaustavnih puteva, puteva usporjenja i kočnica protiv samopokretanja - Dio 1: Opšti algoritmi za proračun na bazi srednjih vrijednosti za kompozicije ili pojedinačna vozila MEST EN 14531-1:2017 (en)
100. Primjene na željeznici - Šinska vozila - Odbojnici MEST EN 15551:2013 (en)
101. Primjene na željeznici - Kočenje - Držači i klinovi za osiguranje kočnih papuča za željeznička vozila MEST EN 15329:2017 (en)
102. Primjene na željeznici - Kabina mašinovođe - Dio 3: Oblikovanje displeja MEST EN 16186-3:2018 (en)
103. Primjene na željeznici - Spoljašnji vizuelni i zvučni uređaji za upozorenje kod vozova - Dio 1: Prednji i zadnji svetlosni uređaji MEST EN 15153-1:2014 (en)
104. Primjene na željeznici - Kabina mašinovođe - Dio 1: Antropometrijski podaci i vidljivost MEST EN 16186-1:2016 (en)
105. Primjene na željeznici - Oznake željezničkih vozila - Dio 1: Tovarni vagoni MEST EN 15877-1:2013 (en)

106. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Užad - Dio 2:
Faktori bezbjednosti MEST EN 12927-2:2008 (en)
107. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Užad - Dio 8:
Magnetsko ispitivanje užeta MEST EN 12927-8:2008 (en)
108. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Kontrola prije
puštanja u pogon, održavanje, kontrola u toku upotrebe i provjere MEST EN 1709:2008 (en)
109. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Užad - Dio 7:
Kontrola, popravka i održavanje MEST EN 12927-7:2008 (en)
110. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Užad - Dio 5:
Skladištenje, prevoz, ugradnja i zatezanje MEST EN 12927-5:2008 (en)
111. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Užad - Dio 4:
Učvršćenja krajeva užeta MEST EN 12927-4:2008 (en)
112. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Užad - Dio 6:
Kriterijumi za stavljanje van upotrebe MEST EN 12927-6:2008 (en)
113. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Užad - Dio 3:
Uzdužni šestostruki upletak vučnog i transportnog užeta MEST EN 12927-3:2008 (en)
114. Bezbjednosni zahtjevi za žičare za prevoz putnika - Užad - Dio 1:
Kriterijumi izbora užadi i učvršćenja krajeva užeta MEST EN 12927-1:2008 (en)
115. Bezbjednosne preporuke za žičare za prevoz osoba - Prevencija i
gašenje požara – Dio 2: Ostale uspinjače i postrojenja METI CEN/TR 14819-2:2016 (en)

VAZDUHOPLOVSTVO I KOSMONAUTIKA

116. Vazduhoplovstvo - Vijci sa "MJ" navojima, od legure na bazi nikla
NI-PH2601 (Inconel 718), otporni na toplotu - Klasifikacija: 1 275
MPa (na sobnoj temperaturi)/650 °C - Tehnička specifikacija MEST EN 2583:2016 (en)
117. Vazduhoplovstvo - Čaure sa prirubnicom izrađene od čelika otpornog
na koroziju sa samopodmazujućom površinom - Dimenzije i
opterećenja MEST EN 2288:2016 (en)
118. Vazduhoplovstvo - Električni kružni konektori sa zaštitom od dodira,
spojeni trostrukim navojem, radne temperature 175 °C ili 200 °C
neprekidno - Dio 004: Hermetička utičnica sa kvadratnom flanšom za
montažu - Standard za proizvod MEST EN 3645-004:2014 (en)
119. Vazduhoplovstvo - Električni kružni konektori sa zaštitom od dodira,
spojeni trostrukim navojem, radne temperature 175 °C ili 200 °C
neprekidno - Dio 009: Utičnica sa okruglom flanšom sa
kontranavrtkom - Standard za proizvod MEST EN 3645-009:2014 (en)
120. Vazduhoplovstvo - Električni kontakti koji se koriste u elementima
veze - Dio 005: Električni kontakti, ženski, tipa A, za krimpovanje,
klase T - Standard za proizvod MEST EN 3155-005:2018 (en)
121. Vazduhoplovstvo - Električni kontakti koji se koriste u elementima
veze - Dio 004: Električni kontakti, muški, tipa A, za krimpovanje,
klase T - Standard za proizvod MEST EN 3155-004:2018 (en)

OPREMA ZA RUKOVANJE MATERIJALIMA

122. Transportne trake - Ispitivanje trenja na pogonskom bubnju MEST EN 1554:2013 (en)
123. Transportne trake sa nosećim slojem od čelične užadi - Metode
određivanja ukupne debljine i debljine obloge MEST EN ISO 7590:2013 (en)
124. Terenska vozila - Zahtjevi za bezbjednost i verifikaciju - Dio 2:
Vozila sa obrtnom nadgradnjom i promjenljivim dohvatom MEST EN 1459-2:2017 (en)
125. Bezbjednost vozila za unutrašnji transport - Dodatni zahtjevi za
automatske funkcije na vozilima MEST EN 1526:2009 (en)

TEHNOLOGIJA TEKSTILA I TEHNOLOGIJA KOŽE

126. Geotekstil i geotekstilu srodni proizvodi - Metoda za ugradnju i
uzimanje uzoraka iz tla, i ispitivanje uzoraka u laboratoriji MEST EN ISO 13437:2016 (en)
127. Geosintetika - Određivanje debljine pri utvrđenim pritiscima - Dio 1:
Pojedinačni slojevi MEST EN ISO 9863-1:2013 (en)
128. Geosintetika - Određivanje karakteristika trenja - Dio 1: Ispitivanje
direktnim smicanjem MEST EN ISO 12957-1:2016 (en)
129. Geotekstili i geotekstilu srodni proizvodi - Identifikacija na terenu MEST EN ISO 10320:2013 (en)
130. Geosintetičke barijere - Određivanje propustljivosti tečnosti MEST EN 14150:2011 (en)
131. Geotekstili i geotekstilu srodni proizvodi - Određivanje
karakteristične veličine otvora MEST EN ISO 12956:2011 (en)
132. Geotekstili i geotekstilu srodni proizvodi - Određivanje

- karakteristične vodopropustljivosti normalno na ravan, bez opterećenja MEST EN ISO 11058:2011 (en)
133. Geotekstil i geotekstilu srodni proizvodi - Čvrstoća unutrašnjih strukturnih slojeva - Dio 1: Geočelije MEST EN ISO 13426-1:2016 (en)

POLJOPRIVREDA

134. Vještačka đubriva i materije za kalcifikaciju - Rječnik - Dio 3: Nazivi koji se odnose na materije za kalcifikaciju MEST EN 12944-3:2010 (en)

TEHNOLOGIJA PREHRAMBENIH PROIZVODA

135. Sistemi menadžmenta bezbjednošću hrane - Uputstvo o primjeni standarda ISO 22000 MEST ISO 22004:2016 (en)
136. Analiza hrane - Biotoksini - Kriterijumi za ocjenu analitičkih metoda za mikotoksine MEST CR 13505:2020 (en)

RUDARSTVO I MINERALI

137. Metode ispitivanja prirodnog kamena - Određivanje geometrijskih karakteristika elemenata MEST EN 13373:2010 (me)
138. Metode ispitivanja prirodnog kamena - Petrografsko ispitivanje MEST EN 12407:2009 (en)

NAFTA I SRODNE TEHNOLOGIJE

139. Gasna infrastruktura - Kvalitet gasa - Grupa H MEST EN 16726:2016 (en)

METALURGIJA

140. Gvožđe i čelik - Određivanje ukupnog sadržaja silicijuma - Gravimetrijska metoda MEST EN ISO 439:2018 (en)
141. Bakar i legure bakra - Sažeti prikaz hemijskog sastava i proizvoda MEST CEN/TS 13388:2019 (en)
142. Zavarljivi konstrukcioni čelici za stacionarne morske konstrukcije - Tehnički zahtjevi za isporuku MEST EN 10225:2014 (en)
143. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 2: Tehnički uslovi isporuke za nelegirane konstrukcione čelike MEST EN 10025-2:2008 (en)
144. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 4: Tehnički uslovi isporuke za termomehanički valjane zavarljive sitnozrne konstrukcione čelike MEST EN 10025-4:2008 (en)
145. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 3: Tehnički uslovi isporuke za normalizovano žarene/normalizovano valjane zavarljive sitnozrne konstrukcione čelike MEST EN 10025-3:2008 (en)
146. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 6: Tehnički uslovi isporuke za pljosnate proizvode od konstrukcionih čelika visoke čvrstoće istezanja u kaljenom i popuštenom stanju MEST EN 10025-6:2009 (en)
147. Toplo valjani proizvodi od konstrukcionih čelika - Dio 5: Tehnički uslovi isporuke za konstrukcione čelike otporne na atmosfersku koroziju MEST EN 10025-5:2008 (en)
148. Hladnovaljana uska traka bez prevlake od niskougljeničnog čelika za hladno oblikovanje – Tehnički zahtjevi za isporuku MEST EN 10139:2017 (en)
149. Toplo oblikovani šuplji profili od nelegiranih i sitnozrnih konstrukcionih čelika - Dio 2: Dozvoljena odstupanja, dimenzije i statičke vrijednosti presjeka MEST EN 10210-2:2009 (en)
150. Aluminijum i legure aluminijuma - Odlivci - Hemijski sastav i mehanička svojstva MEST EN 1706:2011 (en)
151. Aluminijum i legure aluminijuma - Ingoti od legura aluminijuma namijenjeni za pretapanje - Specifikacije MEST EN 1676:2011 (en)
152. Izvođenje čeličnih i aluminijumskih konstrukcija - Dio 3: Tehnički zahtjevi za aluminijumske konstrukcije MEST EN 1090-3:2012 (en)
153. Klase kvaliteta površine kod toplo valjanih šipki i žica - Tehnički uslovi isporuke MEST EN 10221:2009 (en)

INDUSTRIJA STAKLA I INDUSTRIJA KERAMIKE

154. Staklo u građevinarstvu - Toplo kaljeno natrijum-krečno silikatno bezbjednosno staklo - Dio 1: Definicija i opis MEST EN 12150-1:2016 (en)
155. Građevinsko staklo - Određivanje emisivnosti MEST EN 12898:2010 (en)

INDUSTRIJA BOJA

156. Boje i lakovi - Određivanje debljine filma MEST EN ISO 2808:2012 (me)

157. Punioci za boje - Specifikacije i metode ispitivanja - Dio 1: Uvod i opšte metode ispitivanja MEST EN ISO 3262-1:2019 (en)
158. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 15: Upoređivanje otpornosti prema svjetlosti obojenih pigmenata sličnih tipova MEST EN ISO 787-15:2019 (en)
159. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 17: Poređenje moći posvjetljivanja bijelih pigmenata MEST EN ISO 787-17:2019 (en)
160. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 9: Određivanje pH-vrijednosti vodene suspenzije MEST EN ISO 787-9:2017 (en)
161. Opšte metode za ispitivanje pigmenata i punilaca - Dio 13: Određivanje sulfata, hlorida i nitrata rastvorljivih u vodi MEST EN ISO 787-13:2017 (en)

GRAĐEVINSKI MATERIJALI I VISOKOGRADNJA

162. Ocjena pritiskne čvrstoće konstrukcija i prefabrikovanih betonskih elemenata na mjestu ugradnje MEST EN 13791:2010 (en)
163. Metode ispitivanja maltera za zidanje - Dio 11: Određivanje čvrstoće pri savijanju i pritisku očvrsllog maltera MEST EN 1015-11:2009 (en)
164. Hidrotehnički kamen - Dio 2: Metode ispitivanja MEST EN 13383-2:2010 (me)
165. Ispitivanje betona u konstrukcijama - Dio 1: Izvađeni ispitni uzorci (kernovi) - Uzimanje, pregled i ispitivanje pri pritisku MEST EN 12504-1:2011 (en)
166. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 7: Gustina očvrsllog betona MEST EN 12390-7:2010 (en)
167. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 2: Izrada i njega uzoraka za ispitivanja čvrstoće MEST EN 12390-2:2010 (en)
168. Ispitivanje svježeg betona - Dio 7: Sadržaj vazduha - Metode pomoću pritiska MEST EN 12350-7:2010 (en)
169. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 8: Dubina prodiranja vode pod pritiskom MEST EN 12390-8:2010 (en)
170. Ispitivanje svježeg betona - Dio 4: Step en zbijenosti MEST EN 12350-4:2010 (en)
171. Ispitivanje svježeg betona - Dio 2: Ispitivanje slijeganja MEST EN 12350-2:2010 (en)
172. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 3: Pritisna čvrstoća ispitnih uzoraka MEST EN 12390-3:2010 (en)
173. Ispitivanje svježeg betona - Dio 5: Ispitivanje pomoću vibracionog stola MEST EN 12350-5:2010 (en)
174. Ispitivanje svježeg betona - Dio 6: Gustina MEST EN 12350-6:2010 (en)
175. Ispitivanje svježeg betona - Dio 3: Ispitivanje po Vebeu MEST EN 12350-3:2010 (en)
176. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 3: Pritisna čvrstoća ispitnih uzoraka MEST EN 12390-3:2010/Cor.1:2012 (en)
177. Ispitivanje svježeg betona - Dio 8: Samozbijajući beton - Ispitivanje rasprostiranja (tečenja) slijeganjem MEST EN 12350-8:2011 (en)
178. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 4: Pritisna čvrstoća - Specifikacija mašina za ispitivanje MEST EN 12390-4:2010 (en)
179. Ispitivanje svježeg betona - Dio 1: Uzorkovanje MEST EN 12350-1:2010 (en)
180. Ispitivanje očvrsllog betona - Dio 5: Čvrstoća pri savijanju ispitnih uzoraka MEST EN 12390-5:2010 (en)
181. Fleksibilne trake za hidroizolaciju - Određivanje otpornosti mehanički pričvršćenih fleksibilnih traka za krovnu hidroizolaciju na opterećenje od vjetra MEST EN 16002:2016 (en)
182. Savitljive trake za hidroizolaciju - Određivanje debljine i mase po jedinici površine - Dio 2: Plastične i gumene trake MEST EN 1849-2:2010 (en)
183. Bitumen i bitumenska veziva - Određivanje destilacionih karakteristika razrijeđenih i omekšanih bitumenskih veziva pripremljenih s mineralnim uljima za omekšavanje MEST EN 13358:2013 (en)
184. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje kratkotrajnog upijanja vode djelimičnim potapanjem ... MEST EN 1609:2014 (en)
185. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje dugotrajnog upijanja vode difuzijom MEST EN 12088:2014 (en)
186. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje dugotrajnog upijanja vode potapanjem MEST EN 12087:2014 (en)
187. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje otpornosti na čupanje spoljašnjih termoizolacionih kompozitnih sistema (ETICS) (ispitivanje blokova od pjenastog betona) MEST EN 13495:2011 (en)
188. Termoizolacioni proizvodi za upotrebu u građevinarstvu - Određivanje čvrstoće na zatezanje veziva i osnovnog premaza na

- termoizolacionom materijalu MEST EN 13494:2011 (en)
189. Termoizolacioni proizvodi za zgrade - Proizvodi od nevezane celuloze (LFCI) oblikovani na mjestu primjene - Dio 1: Specifikacija za proizvode prije ugradnje MEST EN 15101-1:2015 (en)
190. Građevinsko staklo - Izolaciono staklo - Dio 2: Metoda dugotrajnog ispitivanja i zahtjevi za prodiranje vlage MEST EN 1279-2:2010 (en)
191. Akustička svojstva građevinskih elemenata i zgrada - Laboratorijska mjerenja zvuka od građevinske opreme prenešenog kroz vazduh i konstrukciju - Dio 1: Pojednostavljeni slučajevi gdje je pokretljivost opreme puno veća nego pokretljivost prijemnika, uzevši hidromasažne kade kao primjer MEST EN 15657-1:2014 (en)
192. Građevinsko staklo - Zastakljivanje i izolacija od vazdušnog zvuka - Opisi proizvoda i određivanje svojstava MEST EN 12758:2011 (en)
193. Akustika - Terensko mjerenje zvučne izolacije u zgradama i građevinskim elementima - Dio 2: Izolacija od zvuka udara MEST EN ISO 16283-2:2018 (en)
194. Bezbjednosna pravila za konstrukciju i ugradnju liftova - Posebna primjena za liftove za prevoz lica i tereta sa pratiocem - Dio 77: Liftovi izloženi seizmičkim uslovima MEST EN 81-77:2015 (en)
195. Niskonaponske električne instalacije - Dio 7- 704: Zahtjevi za specijalne instalacije ili lokacije – Konstrukcija i uklanjanje gradilišnih instalacija MEST HD 60364-7-704:2011 (en)
196. Laboratorijska mjerenja buke od instalacija za otpadne vode MEST EN 14366:2014 (en)
197. Bezbjednosna pravila za konstrukciju i ugradnju liftova - Posebni uslovi za putničke i putničko-teretne liftove - Dio 71: Liftovi otporni na vandalsko ponašanje MEST EN 81-71:2019 (en)
198. Bezbjednosna pravila za konstrukciju i ugradnju liftova - Posebni uslovi za putničke i putničko-teretne liftove - Dio 70: Pristupačnost liftovima, uključujući i osobe sa posebnim potrebama MEST EN 81-70:2008 (en)
199. Građevinski okovi - Okovi za klizna i preklopna vrata - Zahtjevi i metode ispitivanja MEST EN 1527:2014 (en)
200. Građevinski okovi - Zahtjevi i metode ispitivanja za prozore i terasna vrata - Dio 15: Valjci za horizontalno klizne i klizne zglobne prozore i vrata MEST EN 13126-15:2009 (en)
201. Građevinski okovi - Zahtjevi i metode ispitivanja za prozore i prozorska vrata - Dio 17: Pribor za nagibne i klizne prozore i vrata . MEST EN 13126-17:2009 (en)
202. Građevinski okovi - Zahtjevi i metode ispitivanja za prozore i prozorska vrata - Dio 16: Pribor za podizne i klizne prozore i vrata . MEST EN 13126-16:2009 (en)

GRAĐEVINARSTVO (niskogradnja i inženjerske konstrukcije)

203. Bitumenske mješavine - Metode ispitivanja - Dio 2: Određivanje granulometrijskog sastava MEST EN 12697-2:2016 (en)
204. Vruće primijenjene smjese za zaptivanje spojeva - Dio 7: Ispitivanje djelovanja mase za zaptivanje spojeva MEST EN 13880-7:2012 (en)
205. Vruće primijenjene smjese za zaptivanje spojeva - Dio 6: Metoda za pripremanje uzoraka za ispitivanje MEST EN 13880-6:2012 (en)
206. Vertikalni saobraćajni znakovi na putevima - Saobraćajni znakovi sa promjenljivim sadržajem MEST EN 12966:2016 (en)
207. Vertikalni saobraćajni znakovi - Prenosivi deformabilni uređaji za upozoravanje i delineatori - Prenosivi znakovi na putevima - Konusi i cilindri MEST EN 13422:2011 (en)
208. Pasivna bezbjednost nosećih konstrukcija za putnu opremu - Zahtjevi, klasifikacija i metode ispitivanja MEST EN 12767:2011 (en)
209. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Neakustične karakteristike - Dio 1: Mehaničke performanse i zahtjevi za stabilnost MEST EN 1794-1:2014 (en)
210. Uređaji za upravljanje svjetlosnim signalima - Funkcionalni zahtjevi za bezbjednost MEST EN 12675:2010 (me)
211. Uređaji za smanjenje saobraćajne buke - Metode ispitivanja za određivanje akustičke performanse - Dio 6: Bitne karakteristike - Vrijednosti na terenu izolacije od vazdušnog zvuka pod uslovima direktnog zvučnog polja MEST EN 1793-6:2014 (en)
212. Primjene na željeznici - Kolosjek - Kvalitet geometrije kolosjeka - Dio 1: Definisanje parametara geometrije kolosjeka MEST EN 13848-1:2012 (en)
213. Primjene na željeznici - Kolosjek - Tehnički uslovi za sisteme šinskih pričvršćenja - Dio 5: Sistemi šinskih pričvršćenja za

- kolosjek na čvrstoj podlozi MEST EN 13481-5:2013 (en)
214. Primjene na željeznici - Kolosjek - Metode ispitivanja sistema
šinskih pričvršćenja - Dio 1: Određivanje otpora uzdužnom
pomicanju šina MEST EN 13146-1:2016 (en)
215. Primjene na željeznici - Kolosjek - Šine - Dio 4: Vinjlove šine
mase jednake ili veće od 27 kg/m i manje od 46 kg/m MEST EN 13674-4:2013 (en)
216. Primjene na željeznici - Kolosjek - Tehnički uslovi za sisteme
šinskih pričvršćenja - Dio 2: Sistemi šinskih pričvršćenja za
betonske pragove MEST EN 13481-2:2013 (en)
217. Primjene na željeznici - Kolosjek - Metode ispitivanja sistema
šinskih pričvršćenja - Dio 7: Određivanje sile pritezanja MEST EN 13146-7:2013 (en)
218. Primjene na željeznici - Kolosjek - Šine - Dio 1: Vinjlove šine
mase 46 kg/m i iznad MEST EN 13674-1:2013 (en)
219. Primjene na željeznici - Kolosjek - Sučeono zavarivanje šina
varničenjem - Dio 1: Zavarivanje novih šina od čelika kvaliteta
R220, R260, R260Mn i R350HT u stacionarnom postrojenju MEST EN 14587-1:2012 (en)
220. Primjene na željeznici - Kolosjek - Pruga za posebnu namjenu -
Žljebaste i pridružene konstrukcije MEST EN 14811:2011 (en)

OPREMA ZA DOMAĆINSTVO. ODMOR I RAZONODA. SPORTOVI

221. Podloge za sportske terene - Sintetičke travnate podloge i površine
izrađene iglom, prvenstveno projektovane za spoljnu upotrebu -
Dio 2: Specifikacija za površine izrađene iglom MEST EN 15330-2:2014 (en)
222. Podloge za sportske terene - Određivanje ponašanja lopte pri
odskoku pod uglom - Tenis MEST EN 13865:2012 (en)
223. Sintetičke podloge za spoljašnje sportske terene - Izloženost
vještačkom starenju MEST EN 14836:2012 (en)
224. Sintetičke podloge za spoljašnje sportske terene - Izloženost
vještačkom starenju MEST EN 14836:2012/Cor.1:2012 (en)

2. Ovo rješenje stupa na snagu danom objavljivanja u «Službenom listu Crne Gore».

Broj: 11/224/20
Podgorica, 09.09.2020. godine

Direktor Instituta za standardizaciju Crne Gore
Zoran Glomazić, s.r.

1294.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG”, br. 30/12, 30/17 i 82/20), uz prethodnu saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

**PRAVILNIK
O ZAJEDNIČKIM ZAHTJEVIMA ZA PRUŽAOCE USLUGA
UPRAVLJANJA VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM I USLUGA U VAZDUŠNOJ
PLOVIDBI I DRUGIH MREŽNIH FUNKCIJA UPRAVLJANJA
VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM I NADZORU NAD NJIMA**

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se zajednički zahtjevi za pružanje usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem i usluga u vazdušnoj plovidbi („ATM/ANS”) i mrežnim funkcijama u upravljanju vazdušnim saobraćajem („mrežne funkcije u ATM”) za potrebe opšteg vazdušnog saobraćaja, posebno za pravna ili fizička lica koja pružaju te usluge i funkcije (u daljem tekstu: pružalac usluga), kao i za nadležne vlasti i kvalifikovane subjekte koji postupaju u njihovo ime, a koji obavljaju poslove sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera nad pružaocem usluga.

Član 2

Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzima Sprovedbena Uredba Komisije (EU) 2017/373 od 1. marta 2017. godine kojom se utvrđuju zajednički zahtjevi za pružaoce usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem/uslugu u vazdušnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija u upravljanju vazdušnim saobraćajem i nadzoru nad njima, i kojom se stavljaju van snage Uredbe (EZ) br. 482/2008, (EU) br. 1034/2011, (EU) br. 1035/2011 i (EU) 2016/1377 i mijenja Uredba (EU) br. 677/2011, koja je data u Prilogu 1 ovog pravilnika.

U primjeni Uredbe iz Priloga 1 ovog pravilnika koriste se rješenja utvrđena Odlukama izvršnog direktora Agencije (EASA-e) koje sadrže prihvatljive načine usaglašavanja (Acceptable means of compliance - AMC) i uputstva (Guidance Material – GM za Uredbe iz Priloga 1 ovog pravilnika) Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja (EASA).

Izuzetno od stava 2 ovog člana u primjeni zahtjeva iz Priloga 1 ovog pravilnika, pružalac usluga može da koristi odobrene alternativne načine usaglašavanja u skladu sa odredbom ATM/ANS.OR.A.020 Priloga 1 ovog pravilnika.

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1) **ECAA Sporazum** je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999. godine) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja, koji je ratifikovan Zakonom o ratifikaciji („Službeni list RCG”, broj 62/07 i „Službeni list CG – Međunarodni ugovori”, broj 1/11);

2) **država članica** tumači se u skladu sa tačkama 2 i 3 Aneksa II ECAA Sporazuma;

3) **nadležna vlast, odnosno nacionalni nadzorni organ** je Agencija za civilno vazduhoplovstvo;

4) **Uredba (EZ) br. 550/2004** je Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 550/2004 od 10. marta 2004. godine o pružanju usluga u vazdušnoj plovidbi u Jedinstvenom evropskom nebu i član 2 Uredbe (EZ) br. 1070/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. oktobra 2009. godine kojom se mijenjaju i dopunjuju Uredbe (EZ) br. 549/2004, 550/2004, 551/2004 i 552/2004 u cilju poboljšanja efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema, koja je preuzeta Pravilnikom o pružanju usluga u vazdušnoj plovidbi u jedinstvenom evropskom nebu i poboljšanju efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema, („Službeni list CG“ broj 22/13);

5) **Uredba (EZ) br. 551/2004** je Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 551/2004 od 10. marta 2004. godine o organizaciji i upotrebi vazdušnog prostora u Jedinstvenom evropskom nebu (Uredba o vazdušnom prostoru), koja je preuzeta Pravilnikom o organizaciji i upotrebi vazdušnog prostora u Jedinstvenom evropskom nebu i poboljšanju efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema („Službeni list CG“, br. 22/13);

6) **Uredba (EZ) br. 216/2008** je Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 od 20. februara 2008. o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja i stavljanju van snage Direktive Savjeta 91/670/EEZ, Uredbe (EZ) br. 1592/2002 i Direktive 2004/36/EZ i njenih pravila implementacije, koja je preuzeta Pravilnikom o osnovnim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i nadležnostima Evropske Agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja, („Službeni list CG“ broj 22/13).

Ostali izrazi koji su upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju značenja koja su im propisana u članu 2 i Aneksu I Priloga 1 ovog pravilnika.

Član 4

Certifikati pružalaca usluga u vazdušnoj plovidbi koji su izdati ili priznati u skladu sa odredbama Pravilnika o zajedničkim zahtjevima, sigurnosnom nadzoru nad upravljanjem vazdušnim saobraćajem, uslugama u vazdušnoj plovidbi i sistemu za obezbjeđivanje sigurnosti softvera („Službeni list CG“, br. 65/12 i 32/15) važe najduže 12 mjeseci od dana početka primjene ovog pravilnika, do kada će se zamijeniti certifikatima izdatim na obrascu iz Priloga 2 ovog pravilnika, sa upisanim uslugama i funkcijama za koje je pružalac usluga osposobljen i koje obavlja na dan izdavanja novog obrasca sertifikata.

Član 5

Danom početka primjene ovog pravilnika prestaju da važe Pravilnik o zajedničkim zahtjevima, sigurnosnom nadzoru nad upravljanjem vazdušnim saobraćajem, uslugama u vazdušnoj plovidbi i sistemu za obezbjeđivanje sigurnosti softvera („Službeni list CG“, br. 65/12 i 32/15), Pravilnik o stručnom osposobljavanju i izdavanju potvrde o osposobljenosti pomoćnom vazduhoplovnom osoblju za obavljanje poslova održavanja i nadziranja rada ispravnosti

vazduhoplovno tehničkih uređaja i sistema kontrole letenja pružalaca usluga u vazdušnoj plovidbi („Službeni list CG“, broj 15/13) i Pravilnik o uslugama vazduhoplovne meteorologije, načinu pripremanja i pribavljanja meteoroloških informacija i načinu slanja meteoroloških informacija („Službeni list CG“, broj 15/17).

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od 28. januara 2021. godine.

Broj: 01/2-040/20-1474/3

Podgorica, 28.09.2020. godine

Direktor,
Dragan Đurović, s.r.

SPROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2017/373**od 1. marta 2017. godine**

kojom se utvrđuju zajednički zahtjevi za pružaoce usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem/usluga u vazdušnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija u upravljanju vazdušnim saobraćajem i nadzor nad njima, i kojom se stavljaju van snage Uredbe (EZ) br. 482/2008, (EU) br. 1034/2011, (EU) br. 1035/2011 i (EU) 2016/1377 i mijenja Uredba (EU) br. 677/2011

(tekst od značaja za EEP)

*Član 1***Predmet**

Ovom uredbom utvrđuju se zajednički zahtjevi za:

- 1) pružanje usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem i usluga u vazdušnoj plovidbi („ATM/ANS”) i druge mrežne funkcije u upravljanju vazdušnim saobraćajem („mrežne funkcije u ATM”) za potrebe opšteg vazdušnog saobraćaja, posebno za pravna ili fizička lica koja pružaju te usluge i funkcije;
- 2) nadležne vlasti i kvalifikovani subjekti koji postupaju u njihovo ime, koji obavljaju poslove sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera nad pružiocima usluga i funkcija navedenih u tački 1).

*Član 2***Značenje izraza**

Za potrebe ove uredbe primjenjuju se značenja iz Aneksa I i sljedeća značenja:

- (1) značenje izraza iz člana 2 Uredbe (EZ) br. 549/2004 i člana 3 Uredbe (EZ) br. 216/2008, osim značenja za sertifikat iz člana 2 (15) Uredbe (EZ) br. 549/2004;
- (2) pružalac usluga je svako pravno ili fizičko lice koje pruža ATM/ANS funkcije ili usluge propisane u članu 3 tačka (q) Uredbe (EZ) br. 216/2008 ili druge mrežne ATM funkcije, bilo pojedinačno ili kao paket usluga za potrebe opšteg vazdušnog saobraćaja;
- (3) Menadžer mreže je tijelo osnovano u skladu sa članom 6 Uredbe (EZ) br. 551/2004 radi obavljanja dužnosti predviđenih tim članom i čl. 3 i 4 Uredbe (EU) br. 677/2011;
- (4) panevropska usluga je djelatnost koja je osmišljena i uspostavljena za korisnike u većini ili u svim državama članicama i koja se takođe može proširiti izvan vazdušnog prostora teritorije na koju se Ugovor primjenjuje;
- (5) pružalac usluga podataka (DAT pružalac) je organizacija koja je:
 - (a) tip 1 DAT pružalac koji, pod kontrolisanim uslovima, obrađuje vazduhoplovne podatke za upotrebu u vazduhoplovu i obezbjeđuje bazu vazduhoplovnih podataka koja ispunjava zahtjeve za kvalitet podataka (DQR) za koje nije utvrđena kompatibilnost ni sa jednom avionskom aplikacijom/opremom;
 - (b) tip 2 DAT pružalac koji obrađuje vazduhoplovne podatke i obezbjeđuje bazu vazduhoplovnih podataka za upotrebu na sertifikovanoj avionskoj aplikaciji/opremi koja ispunjava zahtjeve DQR-a za koje je utvrđena kompatibilnost sa tom aplikacijom/opremom.

Član 3

Pružanje ATM/ANS usluga i ATM mrežnih funkcija

1. Države članice moraju obezbijediti da se odgovarajuće ATM/ANS usluge i ATM mrežne funkcije pružaju u skladu sa ovom Uredbom, na način kojim se olakšava odvijanje opšteg vazdušnog saobraćaja, uzimajući u obzir sigurnosne aspekte i saobraćajne zahtjeve.
2. Kada države članice donesu dodatne odredbe kojima se dopunjava ova uredba, po bilo kom pitanju koje je ostavljeno državi članici da odluči u vezi sa ovom uredbom, te odredbe moraju da poštuju standarde i preporučene prakse utvrđene Čikaškom konvencijom. U slučajevima kada je primjenljiv član 38 Čikaške konvencije, pored obavještanja Međunarodne organizacije civilnog vazduhoplovstva, države članice, sa odgovarajućim obrazloženjem, obavještauju i Evropsku agenciju za sigurnost vazdušnog saobraćaja („Agencija“) najkasnije dva mjeseca od donošenja tih dodatnih odredbi.
3. Države članice moraju objaviti, u skladu sa Čikaškom konvencijom, dodatne odredbe u svojim zbornicima vazduhoplovnih informacija.
4. Ako država članica odluči da pruža pojedine posebne usluge u vazdušnom saobraćaju u konkurentnom okruženju, država članica mora preduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi se obezbijedilo da se pružaoci tih usluga ne ponašaju na način koji bi za cilj ili posljedicu imao sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije, niti na način koji bi doveo do zloupotrebe dominantnog položaja, u skladu sa primjenljivim nacionalnim i zakonima Unije.

Član 4

Nadležna vlast za sertifikaciju, nadzor i preduzimanje izvršnih mjera

1. Nadležna vlast odgovorna za izdavanje sertifikata pružaocima usluga, za potvrđivanje prijema izjava koje daju pružaoci usluga letnih informacija iz člana 7, gdje je primjenljivo, za nadzor i za preduzimanje izvršnih mjera nad pružaocima usluga je nacionalni nadzorni organ, kako je propisano u članu 4 Uredbe (EZ) br. 549/2004, države članice u kojoj pravno ili fizičko lice, koje podnosi zahtjev za izdavanje sertifikata ili koje daje izjavu, ima svoje glavno mjesto poslovanja ili registrovano predstavništvo, osim ako je nadležna vlast Agencija, u skladu sa članom 22a Uredbe (EZ) br. 216/2008. Za potrebe ove uredbe, pružaoci usluga podataka i Menadžer mreže smatraju se panevropskim pružaocima usluga za koje je u skladu sa članom 22a tačka (c) Uredbe (EZ) br. 216/2008, Agencija nadležna vlast.
2. Nadležne vlasti iz stava 1. moraju ispunjavati zahtjeve propisane u Aneksu II.
3. Kada je jedan od pružalaca usluga organizacija za koju je nadležna vlast Agencija, nadležne vlasti tih država članica koordiniraju sa Agencijom kako bi se obezbijedilo ispunjavanje zahtjeva propisanih u tačkama (1), (2) i (3) iz ATM/ANS.AR.A.005(b) Aneksa II, u slučajevima kada:
 - (a) pružaoci usluga pružaju usluge u funkcionalnim blokovima vazdušnog prostora koji obuhvataju vazdušni prostor pod nadležnošću više od jedne države članice kako je propisano u članu 2(3) Uredbe (EZ) br. 550/2004; ili
 - (b) pružaoci usluga pružaju prekogranične usluge u vazdušnoj plovidbi kako je propisano u članu 2 (5) Uredbe (EZ) br. 550/2004.
4. U slučaju da država članica imenuje ili formira više od jedne nadležne vlasti u skladu sa članom 4 Uredbe (EZ) br. 549/2004 ili kako je navedeno u članu 2 od(3) do (6) Uredbe (EZ) br. 550/2004 za vršenje poslova sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera u skladu sa ovom Uredbom, država članica mora da obezbijedi da su oblasti nadležnosti svake od ovih vlasti jasno definisane, posebno u smislu odgovornosti, geografskih granica i granica vazdušnog prostora. U tom slučaju,

nadležne vlasti moraju uspostaviti međusobnu koordinaciju, zasnovanu na pisanom sporazumu, kako bi se obezbijedio efektivan nadzor i preduzimanje izvršnih mjera nad svim pružaocima usluga kojima su izdali sertifikate ili, gdje je primjenljivo, koji su im dali izjavu.

5. Prilikom obavljanja svojih poslova sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera u skladu sa ovom uredbom, nadležne vlasti moraju biti nezavisne od svih pružalaca usluga. Ta nezavisnost se postiže odgovarajućim razdvajanjem, najmanje na funkcionalnom nivou, između nadležnih vlasti i pružalaca usluga. U tom smislu, države članice moraju da obezbijede da nadležne vlasti primjenjuju svoja ovlašćenja nepristrasno i transparentno.

6. Države članice i Komisija, kada je nadležna vlast Agencija, moraju obezbijediti da njihove nadležne vlasti ne dozvoljavaju svom osoblju da bude angažovano na poslovima sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera definisanih ovom uredbom, kada postoje naznake da takvo angažovanje može da dovede, direktno ili indirektno, do konflikta interesa, posebno ako je u pitanju porodični ili finansijski interes.

7. Agencija održava bazu podataka sa kontakt podacima nadležnih vlasti iz stava 1. U tu svrhu, države članice moraju da obavijeste Agenciju o nazivima i adresama svojih nadležnih vlasti i svim naknadnim izmjenama datih podataka.

8. Države članice i Komisija, kada je nadležna vlast Agencija, moraju da utvrde potrebne resurse i sposobnosti nadležnih vlasti za obavljanje svojih poslova, u skladu sa članom 4 (4) Uredbe (EZ) br. 549/2004 i članom 22a Uredbe (EZ) br. 216/2008, uzimajući u obzir sve relevantne faktore, uključujući i procjenu koju je izvršila nadležna vlast, radi utvrđivanja resursa potrebnih za obavljanje svojih poslova u skladu sa ovom uredbom.

Član 5

Ovlašćenja nadležnih vlasti iz člana 4

1. Nadležne vlasti moraju, u cilju vršenja poslova sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera u skladu sa ovom uredbom, da budu ovlašćene da:

- (a) zahtijevaju od pružalaca usluga, koji su predmet njihovog nadzora, da pruže sve potrebne informacije;
- (b) zahtijevaju od svih predstavnika, rukovodilaca ili drugih predstavnika zaposlenih tih pružalaca usluga da daju usmena objašnjenja o bilo kojoj činjenici, dokumentu, predmetu, postupku ili bilo čemu drugom relevantnom za nadzor nad tim pružaocem usluga;
- (c) dobiju pristup svim prostorijama i zemljištu, uključujući operativne prostorije i prevozna sredstva tih pružalaca usluga;
- (d) pregledaju, kopiraju ili uzmu izvode iz svih dokumenata, evidencija ili podataka koje ti pružaoci usluga posjeduju ili su im dostupni, bez obzira na način na koji je predmetna informacija sačuvana;
- (e) sprovedu provjere, vrše procjene, istrage i kontrole tih pružalaca usluga.

2. Nadležne vlasti moraju, u cilju obavljanja poslova sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera u skladu sa ovom uredbom, da budu ovlašćene da izvršavaju svoja ovlašćenja iz stava 1 u pogledu ugovornih organizacija koje su predmet nadzora pružalaca usluga, kako je propisano u ATM/ANS.OR.B.015 Aneksa III.

3. Ovlašćenja iz st. 1 i 2 moraju se vršiti u skladu sa nacionalnim propisima države članice u kojoj se predmetne aktivnosti odvijaju, uz uvažavanje potrebe da se obezbijedi efektivno vršenje ovih ovlašćenja, pravâ i legitimnih interesa pružalaca usluga i svih relevantnih trećih lica, u skladu sa principom proporcionalnosti. U slučajevima kada se, u skladu sa primjenljivim nacionalnim propisima, za pristup službenim prostorijama, zemljištu i prevoznim sredstvima iz stava 1 tačke (c) zahtijeva prethodno odobrenje pravosudnog organa predmetne države članice, navedena ovlašćenja se vrše isključivo nakon prethodnog dobijanja takvog odobrenja.

Prilikom vršenja ovlašćenja iz st. 1 i 2 ovog člana, nadležna vlast mora da obezbijedi da su njeni zaposleni i, kada je primjenljivo, svi drugi stručnjaci koji učestvuju u datim aktivnostima propisno ovlašćeni. *ili su im data propisana ovlašćenja.*

4. Nadležne vlasti moraju da preduzmu ili pokrenu sve odgovarajuće izvršne mjere u cilju obezbjeđenja usaglašenosti i kontinuirane usaglašenosti pružalaca usluga kojima su izdali sertifikat ili, kada je primjenljivo, onih koji su im dali izjavu, sa zahtjevima, iz ove uredbe.

Član 6

Pružaoци usluga

Pružaoцима usluga izdaje se sertifikat i stiču pravo na ostvarivanje prava koja su data tim certifikatom, ako su, uz zahtjeve navedene u članu 8b(1) Uredbe (EZ) br. 216/2008, usaglašeni i nastavljaju da budu usaglašeni sa sljedećim zahtjevima:

(a) za sve pružaoce usluga: zahtjevi propisani u Poddjelovima A i B Aneksa III (Dio-ATM/ANS.OR) i u Aneksu XIII (Dio-PERS);

(b) za pružaoce usluga koji nisu pružaoци usluga u vazdušnom saobraćaju, pored zahtjeva iz tačke (a) i zahtjeve propisane u Poddijelu C Aneksa III (Dio-ATM/ANS.OR);

(c) za pružaoce usluga u vazdušnoj plovitbi, pružaoce usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i za Menadžera mreže, uz zahtjeve iz tačke (a), zahtjevi propisani u Poddijelu D Aneksa III (Dio-ATM/ANS.OR);

(d) za pružaoce usluga u vazdušnom saobraćaju, pored zahtjeva iz tačaka (a) i (c) i zahtjevi propisani u Aneksu IV (Dio-ATS);

(e) za pružaoce meteoroloških usluga, pored zahtjeva iz tačaka (a), (b) i (c) i zahtjevi propisani u Aneksu V (Dio-MET);

(f) za pružaoce usluga vazduhoplovnog informisanja, pored zahtjeva iz tačaka (a), (b) i (c) i zahtjevi propisani u Aneksu VI (Dio-AIS);

(g) za pružaoce usluga podataka, pored zahtjeva iz tačaka (a) i (b) i zahtjevi propisani u Aneksu VII (Dio-DAT);

(h) za pružaoce usluga komunikacije, navigacije ili nadzora, pored zahtjeva iz tačaka (a), (b) i (c) i zahtjevi propisani u Aneksu VIII (Dio-CNS);

(i) za pružaoce usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja, pored zahtjeva iz tačaka (a), (b) i (c) i zahtjevi propisani u Aneksu IX (Dio-ATFM);

(j) za pružaoce usluga upravljanja vazdušnim prostorom, pored zahtjeva iz tačaka (a) i (b) i zahtjevi propisani u Aneksu X (Dio-ASM);

k) za pružaoce usluga projektovanja navigacionih postupaka, pored zahtjeva iz tačaka (a) i (b) i zahtjevi propisani u Aneksu XI (Dio-ASD), kada te zahtjeve donese Komisija;

l) za Menadžera mreže, pored zahtjeva iz tačaka (a), (b) i (c) i zahtjevi propisani u Aneksu XII (Dio-NM).

Član 7

Izjava pružaoca usluga letnih informacija

Kada države članice dozvole pružaoцима usluga letnih informacija da, u skladu sa članom 8b(3) Uredbe (EZ) br. 216/2008, daju izjavu o svojoj sposobnosti i sredstvima za izvršavanje svojih nadležnosti odgovornosti u vezi sa uslugama koje pružaju, ti pružaoци usluga moraju da ispunjavaju, pored zahtjeva iz člana 8b stav 1 Uredbe (EZ) br. 216/2008 i zahtjeve propisane u ATM/ANS.OR.A.015 iz Aneksa III ove uredbe.

Član 8

Postojeći sertifikati

1. Sertifikati koji su izdati u skladu sa Uredbom (EU) br. 1035/2011 smatraće se da su izdati u skladu sa ovom uredbom.
2. Države članice moraju, najkasnije do 1. januara 2021. godine, da zamijene sertifikate iz stava 1 sertifikatima koji su u skladu sa obrascem koji je propisan u Dodatku 1 Aneksa II.

Član 9

Stavljanje van snage i izmjene

1. Uredbe (EZ) br. 482/2008, (EU) br. 1034/2011 i (EU) br. 1035/2011 stavljaju se van snage.
2. Uredba (EU) br. 2016/1377 stavlja se van snage.
3. Članovi 12 i 21 Uredbe (EU) br. 677/2011 i Aneks VI te uredbe se brišu.

Član 10

Stupanje na snagu

Ova uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Evropske unije.

Uredba se primjenjuje se od 2. januara 2020. godine.

Međutim:

- (1) Član 9 stav 2 primjenjuje se od dana stupanja na snagu ove uredbe;
- (2) Za Agenciju, čl. 4.(1), (2), (5), (6) i (8) i član 5 primjenjuju se od datuma stupanja na snagu ove uredbe;
- (3) Za pružaoce usluga podataka, član 6 primjenjuje se u svakom slučaju od 1. januara 2019. godine, odnosno od datuma stupanja na snagu ove uredbe u slučaju da takav pružalac zatraži i izda mu se sertifikat u skladu sa članom 6.

Ova uredba obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 1. marta 2017. godine.

Za Komisiju

Predsjednik

Žan-Klod JUNKER

ANEKS I

ZNAČENJE IZRAZA KORIŠĆENIH U ANEKSIMA II DO XIII

(Dio-ZNAČENJE IZRAZA)

Za potrebe Aneksa II do XIII, primjenjuju se sljedeći izrazi:

- (1) prihvatljivi načini usaglašavanja (*acceptable means of compliance, AMC*) označavaju neobavezujuće standarde, koje je Agencija usvojila i koji opisuju načine za postizanje usaglašenosti sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 i njenim pravilima implementacije;
- (2) usluga iz vazduha (*aerial work*) označava operacije vazduhoplova u kojima se vazduhoplov koristi za specijalizovane usluge, kao što su poljoprivreda, građevinarstvo, fotografisanje, premjeravanje, nadgledanje i patroliranje, traganje i spašavanje i reklamiranje iz vazduha;
- (3) aerodromski klimatološki pregled (*aerodrome climatological summary*) je sažet pregled određenih meteoroloških elemenata na aerodromu, zasnovan na statističkim podacima;
- (4) aerodromska klimatološka tabela (*aerodrome climatological table*) je tabela koja daje statističke podatke o osmotrenoj pojavi jednog ili više meteoroloških elemenata na aerodromu;
- (5) nadmorska visina aerodroma (*aerodrome elevation*) je nadmorska visina najviše tačke na površini za slijetanje;
- (6) aerodromske usluge letnih informacija (*aerodrome flight information service, AFIS*) označavaju usluge letnih informacija i usluge uzbunjivanja za aerodromski saobraćaj na aerodromu;
- (7) aerodromski meteorološki biro (*aerodrome meteorological office*) je biro odgovoran za pružanje meteoroloških usluga na aerodromu;
- (8) aerodromsko upozorenje (*aerodrome warning*) označava informaciju izdatu od strane aerodromskog meteorološkog biroa koja se odnosi na javljanje ili očekivano javljanje meteoroloških pojava koje mogu negativno da utiču na vazduhoplove na zemlji uključujući prakirane vazduhoplove i aerodromsku opremu i usluge;
- (9) vazduhoplovni podaci (*aeronautical data*) predstavljaju formalizovan prikaz vazduhoplovnih činjenica, koncepata ili uputstava, primjeren za komunikaciju, tumačenje ili obradu;
- (10) vazduhoplovna baza podataka (*aeronautical database*) predstavlja skup vazduhoplovnih podataka organizovanih i uređenih kao strukturirani skup podataka, koja se u elektronskom obliku skladišti u sisteme, validna je za određeni period korišćenja i može biti ažurirana;
- (11) usluga vazduhoplovne fiksne komunikacije (*aeronautical fixed service, AFS*) označava telekomunikacionu uslugu između određenih fiksnih tačaka koja se pruža prvenstveno zbog sigurnosti vazdušne plovidbe, kao i zbog redovnog, efikasnog i ekonomičnog obavljanja vazdušnih operacija;
- (12) vazduhoplovna fiksna telekomunikaciona mreža (*aeronautical fixed telecommunication network, AFTN*) označava globalni sistem aeronautičkih fiksnih krugova koji služi, kao dio AFS, za razmjenu poruka i/ili digitalnih podataka između vazduhoplovnih fiksnih stanica koje imaju iste ili kompatibilne komunikacione karakteristike;
- (13) vazduhoplovne informacije (*aeronautical information*) su informacije koje proizilaze iz prikupljanja, analize i formatiranja vazduhoplovnih podataka;
- (14) podaci o mapiranju aerodroma (*aerodrome mapping data*) su podaci prikupljeni u svrhu dobijanja informacija o mapiranju aerodroma;
- (15) baza podataka o mapiranju aerodroma (*aerodrome mapping database, AMDB*) označava skup podataka o mapiranju aerodroma organizovanih i uređenih kao strukturirani skup podataka;
- (16) vazduhoplovna meteorološka stanica (*aeronautical meteorological station*) je stanica koja vrši osmatranja i izrađuje meteorološke izvještaje za potrebe vazdušne plovidbe;

- (17) izvještaj iz vazduha (*air-report*) je izvještaj iz vazduhoplova u letu, pripremljen u skladu sa zahtjevima za izvještavanje pozicije i operativnim i/ili meteorološkim izvještavanjem;
- (18) vazduhoplov (*aircraft*) je svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije vazduha, osim reakcije vazduha u odnosu na zemljinu površinu;
- (19) AIRMET poruka (*AIRMET message*) je informacija koju izdaje biro za meteorološko bdenje, a koja se odnosi na javljanje ili očekivano javljanje određenih meteoroloških pojava na ruti, koje mogu da utiču na sigurnost letenja vazduhoplova na malim visinama, i o razvoju tih meteoroloških pojava u vremenu i prostoru, a koja nije uključena u već izdatu prognozu za letove na malim visinama u posmatranoj oblasti letnih informacija ili njenoj podoblasti;
- (20) vazduhoplovno tehničko osoblje kontrole letenja (*air traffic safety electronics personnel, ATSEP*) označava ovlašćeno osoblje koje je stručno da koristi, održava, stavlja van upotrebe i vraća u upotrebu opremu funkcionalnog sistema;
- (21) jedinica za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju (*air traffic services unit*) je opšti pojam koji može da se odnosi na jedinicu kontrole letenja, centar letnih informacija, aerodromske usluge letnih informacija i biro za izvještavanje o uslugama vazdušnog saobraćaja;
- (22) alternativni aerodrom (*alternate aerodrome*) je aerodrom prema kojem vazduhoplov može da nastavi let ako dalji let prema aerodromu odredišta ili slijetanje na njega nije moguće ili se ne preporučuje, na kojem su dostupne neophodne usluge i oprema, koji ispunjava zahtjeve u pogledu performansi vazduhoplova i koji je operativan u očekivanom vremenu korišćenja;
- (23) alternativni načini usaglašavanja (*alternative means of compliance, AltMOC*) označavaju alternativne načine u odnosu na postojeći AMC ili nove načine za postizanje usaglašenosti sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 i njenim pravilima implementacije za koje nije usvojen prateći AMC Agencije;
- (24) apsolutna visina (*altitude*) je vertikalna udaljenost nivoa, tačke ili objekta koji se smatra tačkom, mjereno od srednjeg nivoa mora (*MSL*);
- (25) oblasna kontrola letenja (*area control centre, ACC*) je jedinica kontrole letenja uspostavljena radi pružanja usluga kontrole letenja za kontrolisane letove unutar kontrolisanih oblasti pod njenom nadležnošću;
- (26) prognoza vremena za oblast za letove na malim visinama (*area forecast for low-level flights*) je prognoza vremenskih pojava za oblast letnih informacija ili njenu podoblast, izdata za sloj atmosfere ispod nivoa leta 100 (ili ispod nivoa leta 150 u planinskim predjelima, ili više ako je potrebno);
- (27) prostorna navigacija (*area navigation, RNAV*) označava metod navigacije koji omogućava operacije vazduhoplova na bilo kojoj željenoj putanji leta koja je u dometu zemaljskih ili satelitskih navigacionih sredstava ili je u granicama sposobnosti sredstava u samom vazduhoplovu, ili njihove kombinacije;
- (28) argument (*argument*) predstavlja tvrdnju koja je potkrijepljena dokazima;
- (29) ASHTAM je posebno izdanje NOTAM kojim se u određenom formatu obavještava o promjeni u aktivnosti vulkana, vulkanskoj erupciji i/ili oblaku vulkanskog pepela značajnoj za operacije vazduhoplova;
- (30) ATM mrežne funkcije (*ATM network functions*) su funkcije koje obavlja Menadžer mreže u skladu sa Uredbom (EU) br. 677/2011;
- (31) provjera (*audit*) je sistematičan, nezavisan i dokumentovan postupak dobijanja dokaza i njihove objektivne procjene, kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri su ispunjeni zahtjevi;
- (32) mjerodavni izvor (*authoritative source*) označava: (a) državnu vlast ili (b) organizaciju formalno priznatu od strane državne vlasti kao izvor podataka i/ili organizacija koja objavljuje podatke koji ispunjavaju zahtjeve koji se odnose na kvalitet podataka (DQRs) na način koji je definisala država;
- (33) sistem za automatsko osmatranje (*automatic observing system*) je sistem za osmatranje koji mjeri, izračunava vrijednosti i izvještava o svim zahtijevanim elementima bez ljudske intervencije;
- (34) vazduhoplovni subjekt (*aviation undertaking*) označava entitet, pojedinca ili organizaciju koja nije pružalac usluga koji je regulisan ovom uredbom, na koga utiče ili koji utiče na uslugu koju pruža pružalac usluge;

- (35) pauza (*break*) označava vremenski period unutar radnog vremena kada kontrolor letenja ne mora da obavlja svoje dužnosti, a služi za oporavak;
- (36) sertifikovana vazduhoplovna aplikacija (*certified aircraft application*) je softverska aplikacija koju je odobrila Agencija kao dio vazduhoplova u skladu sa članom 4 uredbe (EZ) br. 216/2008;
- (37) oblak od operativnog značaja (*cloud of operational significance*) je oblak čija je baza ispod 1.500 m (5.000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske visine, u zavisnosti šta je veće ili oblak roda cumulonimbus (CB) ili towering cumulus (TCU) na bilo kojoj visini;
- (38) komercijalni prevoz u vazдушnom saobraćaju (*commercial air transport*) je bilo koja operacija vazduhoplova koja uključuje prevoz putnika, robe ili pošte, koja se naplaćuje ili se za nju prihvata neka druga vrsta naknade;
- (39) kontrolisana oblast (*control area*) je kontrolisani vazdušni prostor koji se prostire iznad određene granice iznad zemlje;
- (40) stres usljed kritične nezgode (*critical incident stress*) označava manifestaciju neuobičajene i/ili ekstremne emotivne, fizičke reakcije i/ili ponašanja kod pojedinca nakon događaja ili nezgode;
- (41) kvalitet podataka (*data quality*) je stepen ili nivo pouzdanosti da pruženi podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u smislu tačnosti, rezolucije, integriteta (ili ekvivalentnog nivoa obezbjeđivanja), sledljivosti, blagovremenosti, kompletnosti i formata;
- (42) zahtjevi u pogledu kvaliteta podataka (*data quality requirements, DQRs*) predstavljaju specifikaciju karakteristika podataka (tj. tačnosti, rezolucije, integriteta (ili ekvivalentnog nivoa sigurnosti), sledljivosti, blagovremenosti, kompletnosti i formata) kojom se omogućava da podaci odgovaraju namjeravanoj upotrebi;
- (43) alternativni aerodrom za aerodrom odredišta (*destination alternate*) je alternativni aerodrom na koji vazduhoplov može da sleti ako slijetanje na aerodrom odredišta nije moguće ili se ne preporučuje;
- (44) dužnost (*duty*) označava svaki zadatak koji je kontrolor letenja dužan da izvrši na zahtjev pružaoca usluge kontrole letenja;
- (45) vrijeme na dužnosti (*duty period*) označava vrijeme koje počinje kada pružalac usluge kontrole letenja zahtijeva od kontrolora letenja da se javi na dužnost ili da bude na raspolaganju ili da započne dužnost i završava kada je kontrolor letenja oslobođen dužnosti;
- (46) nadmorska visina (*elevation*) je vertikalno rastojanje tačke ili nivoa na površini Zemlje ili projektovanog na površinu Zemlje, izmjereno u odnosu na srednji nivo mora;
- (47) alternativni aerodrom na ruti (*en-route alternate*) je alternativni aerodrom na koji vazduhoplov može da sleti u slučaju da se, dok se nalazi na ruti, pojavi potreba za skretanjem;
- (48) zamor (*fatigue*) označava fiziološko stanje smanjene mentalne ili fizičke sposobnosti zbog nedostatka sna ili perioda produžene budnosti, doba dana ili radnog opterećenja (mentalne ili fizičke aktivnosti ili kombinovano) koje može smanjiti budnost pojedinca i njegovu mogućnost da sigurno obavlja svoje zadatke;
- (49) dokumentacija za let (*flight documentation*) označava dokumentaciju, uključujući karte ili obrasce, koja sadrži meteorološke informacije za let;
- (50) centar za pružanje letnih informacija (*flight information centre, FIC*) je jedinica uspostavljena radi pružanja usluge letnih informacija i usluge uzbunjivanja;
- (51) oblast letnog informisanja (*flight information region*) je vazdušni prostor određenih dimenzija u kome se pružaju usluge letnog informisanja i usluge uzbunjivanja;
- (52) nivo leta (*flight level*) je površina konstantnog atmosferskog pritiska koja se odnosi na određenu vrijednost pritiska (1013,2 hPa) koja je od drugih takvih površina odvojena određenim intervalima pritiska;
- (53) probni let (*flight test*) znači let u razvojnoj fazi projektovanja (vazduhoplova, pogonskih sistema, djelova i uređaja), let u cilju dokazivanja usaglašenosti kao osnova za sertifikaciju ili projektom tipa vazduhoplova za vazduhoplov koji dolazi sa proizvodne linije, let namijenjen testiranju novih projektnih koncepata, pri čemu je potrebno nekonvencijalno manevrisanje ili profil kod kojih bi bilo moguće prekoračenje već odobrenih granica područja normalnog letenja vazduhoplova ili let u okviru osbosobljavanja za obavljanje bilo kojeg od ovih letova;

- (54) prognoza vremena (*forecast*) je izvještaj o očekivanim meteorološkim uslovima za određeno vrijeme ili period i za određenu oblast ili dio vazdušnog prostora;
- (55) prognoza za polijetanje (*forecast for take-off*) je prognoza za definisani vremenski period koju izrađuje aerodromski meteorološki biro, a koja sadrži informacije o očekivanim vremenskim uslovima iznad kompleksa poletno-sletnih staza u odnosu na pravac i brzinu prizemnog vjetrova i sve njihove varijacije, temperaturu, pritisak (*QNH*) i bilo koji drugi parametar, ako je tako lokalno dogovoreno.
- (56) funkcionalni sistem (*functional system*) je kombinacija procedura, ljudskih resursa i opreme, uključujući hardver i softver, organizovanih da obavljaju određenu funkciju u okviru ATM/ANS usluga i drugih ATM mrežnih funkcija;
- (57) generalna avijacija (*general aviation*) je svaka operacija civilnog vazduhoplova koja ne spada u komercijalni prevoz u vazdušnom saobraćaju i pružanje usluga iz vazduha;
- (58) podaci u digitalnom obliku dati u tačkama mreže (*grid point data in digital form*) su računarom obrađeni meteorološki podaci za mrežu pravilno raspoređenih tačaka na karti, za prenošenje iz meteorološkog računara na drugi računar u kodiranom obliku koji je pogodan za automatsku upotrebu;
- (59) smjernice (*guidance material*) označava neobavezujući materijal koji je izradila Agencija, a koji opisuje značenje zahtjeva ili specifikacija i koristi se kao podrška u tumačenju Uredbe (EZ) br. 216/2008, njenih pravila implementacije i prihvatljivih načina usaglašavanja AMC;
- (60) prognoze u tačkama mreže (*gridded global forecasts*) su prognoze očekivanih vrijednosti meteoroloških parametara u tačkama globalne mreže koja ima definisanu horizontalnu i vertikalnu rezoluciju;
- (61) opasnost (*hazard*) je svako stanje, događaj ili okolnost koji mogu da izazovu štetnu posljedicu;
- (62) relativna visina (*height*) označava vertikalno rastojanje nivoa, tačke ili objekta koji se posmatra kao tačka, mjereno u odnosu na referentnu vrijednost;
- (63) nivo (*level*) je opšti pojam koji se odnosi na vertikalni položaj vazduhoplova u letu sa različitim značenjem: relativna visina, visina ili nivo leta;
- (64) lokalni redovni izvještaj (*local routine report*) je meteorološki izvještaj koji se izdaje u određenim vremenskim intervalima, a namijenjen je za distribuciju samo na aerodromu na kom je nastao i na kome je izvršeno osmatranje;
- (65) specijalni lokalni izvještaj (*local special report*) je meteorološki izvještaj koji se izdaje u skladu sa ustanovljenim kriterijumima za specijalna osmatranja, a namijenjen je za distribuciju samo na aerodromu na kom je nastao i na kome je izvršeno osmatranje;
- (66) meteorološki bilten (*meteorological bulletin*) je tekst koji se sastoji od meteoroloških informacija kojima prethodi odgovarajuće zaglavlje;
- (67) meteorološka informacija (*meteorological information*) je meteorološki izvještaj, analiza, prognoza i svaki drugi iskaz koji se odnosi na postojeće ili očekivane meteorološke uslove;
- (68) meteorološko osmatranje (*meteorological observation*) je mjerenje i/ili procjena jednog ili više meteoroloških elemenata;
- (69) meteorološki izvještaj (*meteorological report*) je informacija o osmotrenim meteorološkim uslovima koji se odnose na određeno vrijeme i lokaciju;
- (70) meteorološki satelit (*meteorological satellite*) je vještački Zemljin satelit koji vrši meteorološka osmatranja i prenosi ih na Zemlju;
- (71) biro za meteorološko bdenje (*meteorological watch office*) je biro koji prati meteorološke uslove koje utiču na letačke operacije i pruža informacije koje se odnose na javljanje ili očekivano javljanje određenih vremenskih pojava na ruti, prirodnih i drugih opasnih pojava koje mogu da utiču na sigurnost letenja unutar definisane oblasti odgovornosti;
- (72) minimalna sektorska apsolutna visina (*minimum sector altitude, MSA*) je najniža apsolutna visina koja se može koristiti, a koja obezbjeđuje minimalno nadvišavanje od 300 m (1.000 ft) svih objekata lociranih u prostoru koji se nalazi u krugu poluprečnika 46 km (25 NM) sa centrom u značajnoj tački, referentnoj tački aerodroma (ARP) ili referentnoj tački helidroma (HRP);

- (73) hitna informacija (*NOTAM*) je poruka koja se distribuira telekomunikacionim putem, a koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni bilo kog navigacionog uređaja, službe, procedure ili opasnosti, o kojoj je blagovremeno saznanje značajno za osoblje koje je uključeno u letačke operacije;
- (74) prepreka (*obstacle*) označava sve fiksne (privremene ili stalne) i pokretne objekte ili njihove djelove, koji:
- (a) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje vazduhoplova po površini, ili
 - (b) nadvišavaju definisane površi namijenjene za zaštitu vazduhoplova u letu, ili
 - (c) se nalaze izvan tih definisanih površina i koji su ocijenjeni kao opasni za vazдушnu plovību;
- (75) OPMET su operativne meteorološke informacije koja se koriste u pripremnom planiranju letačkih operacija ili njihovom planiranju u letu;
- (76) OPMET banka podataka (Operational meteorological data bank, OPMET) je banka podataka uspostavljena da čuva i omogućava korišćenje operativnih meteoroloških informacija za vazduhoplovne potrebe na međunarodnom nivou;
- (77) preeruptivna vulkanska aktivnost (*pre-eruption volcanic activity*) označava neuobičajenu i/ili pojačanu vulkansku aktivnost koja može da prethodi vulkanskoj erupciji;
- (78) preovlađujuća vidljivost (*prevailing visibility*) je najveća vrijednost vidljivosti, osmotrena u skladu sa definicijom „vidljivosti”, koja je dostignuta unutar oblasti od najmanje polovine vidokruga ili na najmanje polovini površine aerodroma. Te oblasti mogu da sadrže susjedne ili nesusjedne sektore;
- (79) problematična upotreba psihoaktivnih supstanci (*problematic use of psychoactive substances*) znači upotrebu jedne ili više psihoaktivnih supstanci od strane pojedinca, tako da:
- (a) to predstavlja neposrednu opasnost za korisnika ili ugrožava život, zdravlje ili dobrobit drugih; i/ili
 - (b) to uzrokuje ili pogoršava profesionalni, socijalni, mentalni ili fizički problem ili poremećaj;
- (80) prognostička karta (*prognostic chart*) je prognoza određenog meteorološkog elementa ili elemenata za određeno vrijeme ili period i za određenu površinu ili dio vazdušnog prostora, grafički prikazana na karti;
- (81) psihoaktivne supstance (*psychoactive substances*) znači alkohol, opiodi, kanabinoidi, sedativi i hipnotici, kokain, drugi psihostimulansi, halucinogeni i isparljivi rastvarači, ali ne uključujući kofein i duvan.
- (82) spasilačko-koordinacioni centar (rescue coordination centre, RCC) je jedinica odgovorna za efikasnu organizaciju usluga traganja i spašavanja i za koordinaciju sprovođenja operacija traganja i spašavanja u oblasti traganja i spašavanja;
- (83) period odmora (rest period) označava neprekidni i definisani vremenski period, nakon i/ili prije dužnosti, tokom koga je kontrolor letenja oslobođen svih dužnosti;
- (84) raspored smjena (rostering system) označava strukturu perioda dužnosti i odmora kontrolora letenja u skladu sa zakonskim i operativnim zahtjevima;
- (85) rizik (risk) je kombinacija ukupne vjerovatnoće ili učestalosti pojavljivanja štetne posljedice izazvane opasnošću i ozbiljnosti te posljedice;
- (86) poletno-sletna staza (runway) je definisana pravougaona oblast na aerodromu na kopnu koja je namijenjena za slijetanje i polijetanje vazduhoplova;
- (87) vidljivost duž poletno-sletne staze (*runway visual range, RVR*) označava rastojanje na kome pilot vazduhoplova na centralnoj liniji poletno-sletne staze može vidjeti oznake na površini poletno-sletne staze ili svjetla koja označavaju poletno-sletnu stazu ili njenu centralnu liniju;
- (88) sigurnosna direktiva (*safety directive*) označava dokument koji izdaje ili donosi nadležna vlast i kojim se nalažu mjere koje se moraju sprovesti u funkcionalnom sistemu ili se utvrđuju ograničenja njegove operativne upotrebe u cilju ponovnog uspostavljanja sigurnosti, ako dokazi pokazuju da bi u suprotnom sigurnost u vazduhoplovstvu bila ugrožena;

- (89) sistem upravljanja sigurnošću (*Safety Management System – SMS*) je sistemski pristup upravljanju sigurnošću koji uključuje neophodne organizacione strukture, odgovornosti, politike i procedure;
- (90) služba traganja i spašavanja (*search and rescue services unit*) je opšti termin koji, u zavisnosti od slučaja, može da označava spasilačko-koordinacioni centar, podcentar za spašavanje ili službu za uzbunjivanje;
- (91) opservatorija za vulkane (*selected volcano observatory*) je pružalac usluga odabran od strane nadležne vlasti koji osmatra aktivnost jednog ili više vulkana i dostavlja ova osmatranja dogovorenoj listi primalaca iz sektora vazduhoplovstva;
- (92) poluautomatski sistem za osmatranje (*semi-automatic observing system*) je sistem za osmatranje koji omogućava povećavanje broja mjerenih elemenata, ali u radu su mu potrebni ljudi za izdavanje odgovarajućih izvještaja;
- (93) SIGMET je informacija koja se odnosi na vremenske pojave na ruti koje mogu da utiču na sigurnost letenja vazduhoplova;
- (94) SIGMET poruka (*SIGMET message*) je informacija koju izdaje biro za meteorološko bdenje, a koja se odnosi na javljanje ili očekivano javljanje određenih vremenskih pojava na ruti, i njihov razvoj u vremenu i prostoru, a koje mogu da utiču na sigurnost letenja vazduhoplova;
- (95) specijalni izvještaj iz vazduha (*special air-report*) je meteorološki izvještaj sa vazduhoplova u letu izdat u skladu sa zahtjevima za osmatranja tokom leta;
- (96) stres (*stress*) označava posljedice koje iskusi neka osoba suočena sa mogućim uzrokom („stresor”) promjene ljudske sposobnosti. Izlaganje stresoru može da utiče na radnu sposobnost te osobe negativno (distres), neutralno ili pozitivno (eustres), u zavisnosti od toga na koji način ta osoba doživljava svoju sposobnost upravljanja tim stresorom;
- (97) osposobljavanje za ovlašćenje za sistem i opremu (*system and equipment rating training*) znači osposobljavanje koje je osmišljeno da prenese određeno znanje i vještine o sistemima/opremi, kojim se postiže operativna stručnost;
- (98) prilagođeni podaci (*tailored data*) su vazduhoplovni podaci koje pruža operator vazduhoplova ili DAT pružalaca u njegovo ime, i koji su kreirani za operativno korišćenje od strane samog operatora vazduhoplova;
- (99) alternativni aerodrom za aerodrom polijetanja (*take-off alternate*) je alternativni aerodrom na koji vazduhoplov može da sleti ukoliko to postane neophodno neposredno nakon polijetanja, a nije moguće slijetanje na aerodrom polijetanja;
- (100) prognoza za aerodrom (*terminal aerodrome forecast, TAF*) je sažeti izvještaj o očekivanim meteorološkim uslovima na aerodromu za određeni period;
- (101) teren (*terrain*) je površina Zemlje koja sadrži prirodno nastale elemente kao što su planine, brda, grebeni, doline, vodene površine, površine koje su trajno pod snijegom i ledom, isključujući prepreke;
- (102) prag (*threshold*) je početak dijela poletno-sletne staze koji se koristi za slijetanje;
- (103) zona prizemljenja (*touchdown zone*) je dio poletno-sletne staze iza praga na kojem vazduhoplov u slijetanju prvi put dodirne poletno-sletnu stazu;
- (104) tropski ciklon (*tropical cyclone*) je opšti termin za bezfrontalni ciklon sinoptičkih razmjera koji nastaje iznad tropskih ili suptropskih mora, sa uređenom konvekcijom i jasnom ciklonskom cirkulacijom prizemnog vjetra;
- (105) Savjetodavni centar za tropske ciklone (*tropical cyclone advisory centre, TCAC*) je meteorološki centar koji snabdijeva biroa za meteorološko bdenje, svjetske oblasne prognostičke centre i međunarodne banke OPMET podataka savjetodavnim informacijama o poziciji, prognoziranom smjeru i brzini kretanja, središnjem pritisku i maksimalnom prizemnom vjetru tropskih ciklona;
- (106) vidljivost (*visibility*) u vazduhoplovstvu podrazumijeva veće od sledeća dva rastojanja:
 - (a) najveće rastojanje sa kojeg se crni objekat pogodnih dimenzija, smješten blizu zemlje, može vidjeti i prepoznati u odnosu na svijetlo pozadine;
 - (b) najveće rastojanje sa kojeg se mogu vidjeti i identifikovati svjetla jačine 1.000 *cd* u odnosu na neosvijetljenu pozadinu;

- (107) Savjetodavni centar za vulkanski pepeo (*Volcanic ash advisory centre, VAAC*) je meteorološki centar koji snabdijeva biroe za meteorološko bdenje, centre oblasne kontrole, centre informisanja vazduhoplova u letu, svjetske oblasne prognostičke centre i međunarodne banke *OPMET* podataka savjetodavnim informacijama o horizontalnom i vertikalnom prostiranju i prognoziranom kretanju u atmosferi vulkanskog pepela koji prati erupciju vulkana;
- (108) Svjetski oblasni prognostički centar (*World area forecast centre, WAFC*) označava meteorološki centar koji priprema i izdaje prognoze značajnog vremena i prognoze vjetra i temperature na visini (za globalne razmjere, u digitalnom obliku) direktno državama članicama odgovarajućim sredstvima koja su dio usluge vazduhoplovne fiksne komunikacije;
- (109) Svjetski oblasni prognostički sistem (*world area forecast system, WAFS*) je globalni sistem preko kojeg svjetski oblasni prognostički centri pružaju vazduhoplovne meteorološke prognoze na ruti u jedinstvenim standardizovanim formatima.

ANEKS II

ZAHTJEVI ZA NADLEŽNE VLASTI – NADZOR USLUGA I DRUGIH ATM MREŽNIH FUNKCIJA

(Dio-ATM/ANS.AR)

PODDIO A – OPŠTI ZAHTJEVI

ATM/ANS.AR.A.001 Oblast primjene

Ovaj aneks utvrđuje zahtjeve za administrativni sistem i sistem upravljanja nadležnih vlasti odgovornih za sertifikaciju, nadzor i preduzimanje izvršnih mjera u vezi sa primjenom zahtjeva definisanih u Aneksima od III do XIII od strane pružalaca usluga u skladu sa članom 6.

ATM/ANS.AR.A.005 Poslovi sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera

a) Nadležna vlast obavlja poslove sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera u vezi sa ispunjenjem zahtjeva primjenljivih na pružaoce usluga, prati sigurno pružanje njihovih usluga i provjerava ispunjavanje primjenljivih zahtjeva.

b) Nadležne vlasti utvrđuju i izvršavaju poslove sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera na način koji obezbjeđuje:

- 1) da za primjenu svake odredbe ove uredbe postoji konkretna odgovornost;
- 2) da su upoznate sa mehanizmima sigurnosnog nadzora i njihovim rezultatima;
- 3) da je obezbijeđena razmjena relevantnih informacija između nadležnih vlasti.

Odgovorne nadležne vlasti moraju redovno da vrše preispitivanje sporazuma o nadzoru nad pružiocima usluga koji pružaju usluge vazdušne plovidbe u funkcionalnim blokovima vazdušnog prostora (FAB-ovi) koji se prostiru duž vazdušnog prostora koji je u nadležnosti više od jedne države članice kako je navedeno u članu 2 (3) Uredbe (EZ) br. 550/2004 i, u slučaju prekograničnog pružanja usluga vazdušne plovidbe, sporazuma o međusobnom priznavanju nadzornih aktivnosti kako je navedeno u članu 2 (5) Uredbe (EZ) br. 550/2004, kao i praktičnog sprovođenja ovih sporazuma, posebno imajući u vidu ostvarenu efikasnost sigurnosti pružalaca usluga pod njihovim nadzorom.

c) Nadležna vlast mora da uspostavi koordinacione aranžmane sa drugim nadležnim vlastima za prijavljene promjene u funkcionalnom sistemu koje uključuju pružaoce usluga pod nadzorom drugih nadležnih vlasti. Ti koordinacioni aranžmani obezbjeđuju efektivnu selekciju i pregled prijavljenih promjena, u skladu sa ATM/ANS.AR.C.025.

ATM/ANS.AR.A.010 Dokumentacija u vezi sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera

Nadležna vlast mora svom osoblju da stavi na raspolaganje odgovarajuća pravna akta, standarde, pravila, tehničku dokumentaciju i druga povezana dokumenta, u cilju obavljanja njihovih zadataka i izvršavanja njihovih odgovornosti.

ATM/ANS.AR.A.015 Načini usaglašavanja

(a) Agencija utvrđuje prihvatljive načine usaglašavanja (*AMC*) koji mogu da se koriste za postizanje usaglašenosti sa zahtjevima iz ove uredbe. Kada postoji usaglašenost sa *AMC*, primjenljivi zahtjevi ove uredbe smatraju se ispunjenim.

(b) Alternativni načini usaglašavanja (*AltMOC*) mogu da se koriste za postizanje usaglašenosti sa zahtjevima iz ove uredbe.

(c) Nadležna vlast mora da uspostavi sistem kojim dosljedno procjenjuje da svi *AltMOC* koje sama koristi ili koje koriste pružaoci usluga pod njenim nadzorom, omogućavaju postizanje usaglašenosti sa zahtjevima iz ove uredbe.

(d) Nadležna vlast mora da procijeni sve *AltMOC* koje je predložio pružalac usluga u skladu sa *ATM/ANS.OR.A.020*, analiziranjem dostavljene dokumentacije i, ukoliko smatra neophodnim, obavljanjem kontrole pružaoca usluga.

Kada nadležna vlast utvrdi da su *AltMOC* dovoljni da obezbijede usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima ove uredbe, ona odmah:

(1) obavještava podnosioca zahtjeva da *AltMOC* može da se primjeni i, po potrebi, mijenja sertifikat podnosioca zahtjeva u skladu sa tim;

(2) obavještava Agenciju o sadržaju *AltMOC* uključujući kopije cjelokupne relevantne dokumentacije; i

(3) obavještava ostale države članice o prihvaćenom *AltMOC*.

(e) Kada sama nadležna vlast koristi *AltMOC* kako bi postigla usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima ove uredbe, ona:

(1) ih stavlja na raspolaganje svim pružiocima usluga koji su pod njenim nadzorom; i

(2) obavještava Agenciju bez daljeg odlaganja.

Nadležna vlast dostavlja Agenciji kompletan opis *AltMOC*, uključujući sve relevantne izmjene procedura, kao i procjenu kojom se dokazuje da su ispunjeni primjenljivi zahtjevi ove uredbe.

ATM/ANS.AR.A.020 Obavještavanje Agencije

(a) Nadležna vlast obavještava Agenciju bez daljeg odlaganja u slučaju značajnog problema sa sprovođenjem relevantnih odredbi Uredbe (EZ) br. 216/2008 i njenih pravila implementacije ili Uredbi (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i Uredbe (EZ) br. 552/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta primjenljivih na pružaoce usluga.

(b) Ne dovodeći u pitanje Uredbu (EU) br. 376/2014 Evropskog parlamenta i Savjeta, nadležna vlast dostavlja Agenciji informacije od značaja za sigurnost, koje proizilaze iz primljenih prijava o događajima.

ATM/ANS.AR.A.025 Neodložna reakcija na sigurnosni problem

(a) Ne dovodeći u pitanje Uredbu (EU) br. 376/2014, nadležna vlast mora da uspostavi sistem odgovarajućeg prikupljanja, analize i širenja sigurnosnih informacija.

(b) Agencija primjenjuje sistem za odgovarajuću analizu svake relevantne sigurnosne informacije dobijene od strane nadležne vlasti i, po potrebi, bez daljeg odlaganja dostavlja državama članicama

i Komisiji sve informacije, uključujući preporuke ili korektivne mjere koje je potrebno preduzeti, koje su neophodne nadležnim vlastima za blagovremeno reagovanje na sigurnosni problem koji uključuje pružaoce usluga.

(c) Nakon prijema informacija koje su navedene u tačkama (a) i (b), nadležna vlast mora da preduzme odgovarajuće mjere kako bi riješila sigurnosni problem, uključujući izdavanje sigurnosnih direktiva u skladu sa ATM/ANS.AR.A.030.

(d) O mjerama koje su preduzete u skladu sa tačkom (c) odmah se obavještavaju pružaoци usluga kako bi se usaglasili sa njima, u skladu sa ATM/ANS.OR.A.060. Nadležna vlast takođe obavještava Agenciju o ovim mjerama i, kada je potrebna udružena aktivnost, ostale nadležne vlasti kojih se to tiče.

ATM/ANS.AR.A.030 Sigurnosne direktive

(a) Nadležna vlast mora da izda sigurnosnu direktivu kada utvrdi postojanje nesigurnih stanja u funkcionalnom sistemu, koji zahtijevaju neodložne mjere.

(b) Sigurnosna direktiva se mora proslijediti odgovornom pružaoци usluga i mora da sadrži najmanje sledeće informacije:

- (1) opis nesigurnog stanja;
- (2) indikacija ugroženog funkcionalnog sistema;
- (3) zahtijevane mjere i njihova obrazloženje;
- (4) vremenski rok za izvršenje zahtijevanih mjera;
- (5) datum stupanja na snagu.

(c) Nadležna vlast prosljeđuje kopiju sigurnosne direktive Agenciji i svim drugim zainteresovanim nadležnim vlastima, u roku od mjesec dana od dana izdavanja.

(d) Nadležna vlast provjerava usaglašenost pružaoца usluga sa primjenljivim sigurnosnim direktivama.

PODDIO B – UPRAVLJANJE (ATM/ANS.AR.B)

ATM/ANS.AR.B.001 Sistem upravljanja

(a) Nadležna vlast mora da uspostavi i održava sistem upravljanja, koji obuhvata najmanje sljedeće elemente:

(1) dokumentovane politike i procedure kojima opisuje svoju organizaciju, sredstva i metode za postizanje usaglašenosti sa Uredbom br. 216/2008 i njenim pravilima implementacije neophodne za obavljanje poslova sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera u skladu sa ovom uredbom. Procedure moraju da budu ažurirane i da služe kao osnovna radna dokumenta u okviru nadležne vlasti za sve pripadajuće zadatke;

(2) dovoljan broj zaposlenih, uključujući provjerivače, za izvršavanje njenih zadataka i odgovornosti definisanih ovom uredbom. Ovo osoblje mora da bude kvalifikovano za izvršavanje dodijeljenih zadataka i da posjeduje potrebno znanje, iskustvo, početnu obuku, praktičnu i periodičnu obuku kako bi se obezbijedila kontinuirana stručnost. Mora da se uspostavi sistem za planiranje raspoloživosti osoblja, kako bi se obezbijedilo odgovarajuće izvršavanje svih pripadajućih zadataka;

(3) odgovarajuće prostorije i kancelarijski smještaj za izvršavanje dodijeljenih zadataka;

(4) proces za praćenje usaglašenosti sistema upravljanja sa relevantnim zahtjevima i efektivnost procedura, uključujući uspostavljanje procesa internih provjera i procesa upravljanja sigurnosnim rizicima. Praćenje usaglašenosti mora da obuhvati sistem informisanja višeg rukovodstva nadležne vlasti o neusaglašenostima utvrđenim tokom provjera, kako bi se obezbijedilo sprovođenje korektivnih mjera prema potrebi;

(5) lice ili grupu lica koja su neposredno odgovorna višem rukovodstvu nadležne vlasti za proces praćenja usaglašenosti.

(b) Nadležna vlast mora, za svaku oblast aktivnosti koja je dio sistema upravljanja, da imenuje jedno ili više lica sa sveobuhvatnom odgovornošću za upravljanje relevantnim zadacima.

(c) Nadležna vlast mora da uspostavi procedure za učešće u međusobnoj razmjeni svih neophodnih informacija i podrške sa drugim nadležnim vlastima, uključujući razmjenu informacija o svim utvrđenim neusaglašenostima i naknadno preduzetim mjerama koje proizilaze iz nadzora nad pružaoce usluga koji obavljaju aktivnosti na teritoriji jedne države članice, ali je sertifikovan od strane nadležne vlasti druge države članice ili Agencije.

(d) Kopije procedura koje se odnose na sistem upravljanja i njihove izmjene i dopune moraju da budu na raspolaganju Agenciji za potrebe standardizacije.

ATM/ANS.AR.B.005 Dodjeljivanje zadataka kvalifikovanim subjektima

(a) Nadležna vlast može kvalifikovanim subjektima da dodijeli svoje poslove koji se odnose na sertifikaciju ili nadzor nad pružaoce usluga definisane ovom uredbom, osim samog izdavanja sertifikata. Kada dodjeljuje takve zadatke, nadležna vlast mora da ima:

(1) uspostavljen sistem za inicijalnu i kontinuiranu procjenu da je kvalifikovani subjektim usaglašeno sa Aneksom V Uredbe (EZ) br. 216/2008. Ovaj sistem i rezultati procjena moraju da budu dokumentovani; i

(2) izrađen dokumentovani sporazum sa kvalifikovanim subjektom, obostrano odobren od strane odgovarajućeg nivoa rukovodstva, koji jasno definiše:

(i) zadatke koji se moraju izvršiti;

(ii) izjave, izvještaje i evidencije koji se moraju obezbijediti;

(iii) tehničke uslove koji moraju da budu ispunjeni u izvršavanju ovakvih zadataka;

(iv) odgovarajuće pokriće od odgovornosti za štetu; i

(v) zaštitu informacija koje su dobijene prilikom izvršavanja ovakvih zadataka.

(b) Nadležna vlast mora da obezbijedi da proces internih provjera i proces upravljanja sigurnosnim rizicima, koji se zahtijevaju u *ATCO.AR.B.001(a)(4)* obuhvate sve poslove koje u njeno ime obavljaju kvalifikovani subjekti.

ATM/ANS.AR.B.010 Promjene u sistemu upravljanja

(a) Nadležna vlast mora da uspostavi sistem za utvrđivanje promjena koje imaju uticaja na njenu sposobnost za obavljanje poslova i izvršavanje odgovornosti definisanih ovom uredbom. Ovaj sistem joj omogućava da, po potrebi, preduzima aktivnosti kako bi obezbijedila da sistem upravljanja ostane adekvatan i efektivan.

(b) Nadležna vlast mora blagovremeno da ažurira sistem upravljanja u skladu sa izmjenama i dopunama ove uredbe, sa ciljem obezbjeđivanja njene efektivne primjene.

(c) Nadležna vlast mora da obavijesti Agenciju o značajnim promjenama koje utiču na njenu sposobnost za obavljanje poslova i izvršavanje odgovornosti definisanih ovom uredbom.

ATM/ANS.AR.B.015 Čuvanje evidencije

(a) Nadležna vlast mora da uspostavi sistem vođenja evidencije koji omogućava odgovarajuće čuvanje, pristup i pouzdanu sledljivost:

- (1) dokumentovanih politika i procedura sistema upravljanja;
 - (2) obuka, kvalifikacija i ovlašćenja osoblja kako je zahtijevano u ATM/ANS.AR.B.001(a)(2);
 - (3) dodjele zadataka, koje obuhvataju elemente koji se zahtijevaju u ATM/ANS.AR.B.005, kao i detalje dodijeljenih zadataka;
 - (4) procesa sertifikacije i/ili davanja izjava;
 - (5) imenovanja pružalaca usluga u vazдушnom saobraćaju i pružalaca meteoroloških usluga, po potrebi;
 - (6) sertifikacije i nadzora nad pružaocima usluga koji obavljaju aktivnosti na teritoriji jedne države članice, ali su sertifikovani od strane nadležne vlasti druge države članice ili Agencije, kako je dogovoreno između ovih vlasti;
 - (7) ocjene i obavještenja Agenciji u vezi AltMOC predloženih od strane pružalaca usluga, i procjene AltMOC korišćenih od strane same nadležne vlasti;
 - (8) usaglašenosti pružalaca usluga sa primjenljivim zahtjevima ove uredbe nakon izdavanja sertifikata ili, kada je primjenljivo, podnošenja izjave, uključujući izvještaje sa svih provjera, neusaglašenosti, korektivne mjere i rokove za njihovo sprovođenje, zapažanja kao i druge evidencije vezane za sigurnost;
 - (9) preduzetih izvršnih mjera;
 - (10) sigurnosnih informacija, sigurnosnih direktiva i naknadnih mjera;
 - (11) korišćenja odredbi o fleksibilnosti u skladu sa članom 14 Uredbe (EZ) br. 216/2008.
- (b) Nadležna vlast mora da uspostavi i ažurira spisak svih sertifikata izdatih pružaocima usluga i primljenih izjava.
- (c) Evidencije moraju da se čuvaju makar pet godina nakon prestanka važenja sertifikata ili povlačenja izjave, prema primjenljivom zakonu o zaštiti podataka.

PODDIO C – NADZOR, SERTIFIKACIJA I PREDUZIMANJE IZVRŠNIH MJERA (ATM/ANS.AR.C)

ATM/ANS.AR.C.001 Praćenje efikasnosti sistema sigurnosti

- (a) Nadležne vlasti moraju redovno da prate i da procjenjuju efikasnost sistema sigurnosti kod pružalaca usluga koji su pod njihovim nadzorom.
- (b) Nadležne vlasti moraju da koriste rezultate praćenja efikasnosti sistema sigurnosti naročito u okviru nadzora zasnovanog na riziku.

ATM/ANS.AR.C.005 Sertifikacija, izjava i verifikacija usaglašenosti pružalaca usluga sa zahtjevima

- (a) U vezi sa ATM/ANS.AR.B.001(a)(1), nadležna vlast mora da uspostavi proces sa ciljem verifikacije:
- (1) usaglašenosti pružalaca usluga sa primjenljivim zahtjevima definisanim u Aneksima od III do XIII, i svim primjenljivim uslovima vezanim uz sertifikat, prije izdavanja tog sertifikata. Sertifikat se izdaje u skladu sa Dodatkom 1 ovog Aneksa;
 - (2) usaglašenosti sa svim obavezama koje se tiču sigurnosti u aktu o imenovanju izdatom u skladu sa članom 8 Uredbe (EZ) br. 550/2004;

- (3) kontinuirane usaglašenosti sa primjenljivim zahtjevima pružalaca usluga pod svojim nadzorom;
- (4) implementacija sigurnosnih ciljeva, sigurnosnih zahtjeva i drugih uslova koji se tiču sigurnosti utvrđenih u izjavama o verifikaciji sistema, uključujući sve relevantne izjave o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu sastavnih dijelova sistema izdatih u skladu sa Uredbom (EZ) br. 552/2004;
- (5) sprovođenja sigurnosnih direktiva, korektivnih mjera i izvršnih mjera;

(b) Proces iz tačke (a) mora da:

- (1) bude zasnovan na dokumentovanim procedurama;
- (2) bude praćen posebnom dokumentacijom namijenjenoj za davanje smjernica osoblju za obavljanje njihovih zadataka koji se odnose na sertifikaciju, nadzor i preduzimanje izvršnih mjera;
- (3) pruži predmetnoj organizaciji informaciju o rezultatima sertifikacije, nadzora i preduzimanja izvršnih mjera;
- (4) bude zasnovan na provjerama, pregledima i kontrolama koje sprovodi nadležna vlast;
- (5) u vezi sa sertifikovanim pružaocima usluga, obezbijede nadležnoj vlasti dokaz potreban za preduzimanje daljih aktivnosti, uključujući mjere navedene u članu 9 Uredbe (EZ) br. 549/2004, članu 7 (7) Uredbe (EZ) br. 550/2004, i članovi 10, 25 i 68 Uredbe (EZ) br. 216/2008 u slučajevima kada zahtjevi nisu ispunjeni;
- (6) u vezi sa pružaocima usluga koji su dali izjavu, obezbijedi nadležnoj vlasti dokaz za preduzimanje, po potrebi, dodatnih mjera koje mogu da uključe izvršne mjere, ako je primjenljivo, u skladu sa nacionalnim zakonom.

ATM/ANS.AR.C.010 Nadzor

(a) Nadležna vlast, ili kvalifikovani subjekat koja postupaju u njeno ime, moraju da sprovode provjere u skladu sa članom 5.

(b) Provjere iz tačke (a) moraju:

- (1) da pruže nadležnoj vlasti dokaz o usaglašenosti sa primjenljivim zahtjevima i izvršnim aranžmanima;
- (2) da budu nezavisne od svih internih provjera koje preduzima pružalac usluga;
- (3) da pokriju sve izvršne aranžmane ili njihove elemente, i procese ili usluge;
- (4) da utvrde:
 - (i) da li su izvršni aranžmani usaglašeni sa primjenljivim zahtjevima;
 - (ii) da li su preduzete aktivnosti usaglašene sa izvršnim aranžmanima i primjenljivim zahtjevima;
 - (iii) da li se rezultati preduzetih aktivnosti poklapaju sa očekivanim rezultatima izvršnih aranžmana.
- (c) Nadležna vlast prati, na osnovu dokaza kojima raspolaže, kontinuiranu usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima ove uredbe pružalaca usluga pod njenim nadzorom.

ATM/ANS.AR.C.015 Program nadzora

(a) Nadležna vlast mora da izradi i ažurira program nadzora na godišnjem nivou uzimajući u obzir specifičnosti pružalaca usluga, složenost njihovih aktivnosti, rezultate prethodnih sertifikacija i/ili nadzora i zasnovan je na procjeni povezanih rizika. Program uključuje provjere koje moraju da:

- (1) pokriju sve oblasti sa mogućim neposrednim sigurnosnim opasnostima, sa akcentom na oblasti u kojima su utvrđeni problemi;

- (2) obuhvate sve pružaoce usluga koji su pod nadzorom nadležne vlasti;
- (3) obuhvate sredstva koja implementira pružalac usluga kako bi obezbijedio stručnost osoblja;
- (4) obezbijede da se provjere sprovede na način srazmjeran nivou rizika koji proizilazi iz djelatnosti pružaoca usluga i usluga koje on pruža; i
- (5) obezbijede da za pružaoce usluga pod nadzorom nadležne vlasti, ciklus za planiranje nadzora ne bude duži od 24 mjeseca.

Ciklus za planiranje nadzora može biti skraćen ako postoji dokaz da je nivo efikasnosti sistema sigurnosti pružaoca usluga smanjen.

Za pružaoca usluga certifikovanog od strane nadležne vlasti, ciklus za planiranje nadzora može biti produžen najviše do 36 mjeseci, ako je nadležna vlast tokom prethodna 24 mjeseca ustanovila:

- (i) da je pružalac usluga prikazao efikasan način utvrđivanja opasnosti i upravljanja povezanim rizicima u oblasti vazduhoplovne sigurnosti;
- (ii) da je pružalac usluga kontinuirano usaglašen sa zahtjevima za upravljanjem promjenama iz ATM/ANS.OR.A.040 i ATM/ANS.OR.A.045;
- (iii) da neusaglašenosti nivoa 1 nisu utvrđivane;
- (iv) da su sve korektivne mjere sprovedene u prihvaćenom ili produženom roku od strane nadležne vlasti kako je definisano u ATM/ANS.AR.C.050.

Ako, uz gore navedeno, pružalac usluga uspostavi efikasan sistem stalnog izvještavanja nadležne vlasti o nivou efikasnosti sistema sigurnosti i usaglašenosti sa propisima, koji je odobren od strane nadležne vlasti, ciklus za planiranje nadzora može biti produžen na maksimalno 48 mjeseci;

- (6) obezbijede praćenje sprovođenja korektivnih mjera;
- (7) bude predmet konsultacija sa pružiocima usluga i obavještavanja o istom nakon toga;
- (8) moraju da predvide period za obavljanje provjera na različitim lokacijama, ako postoje.
- (b) Nadležna vlast, po potrebi, može da odluči da izmijeni ciljeve i obim prethodno planiranih provjera, uključujući preglede dokumentacije i dodatne provjere.
- (c) Nadležna vlast odlučuje koji aranžmani, elementi, usluge, funkcije, fizičke lokacije i aktivnosti će biti provjeravani unutar utvrđenog vremenskog okvira.
- (d) Opservacije i neusaglašenosti sa provjera utvrđeni u skladu sa ATM/ANS.AR.C.050 moraju da budu dokumentovane. Neusaglašenosti moraju da budu potkrijepljene dokazima i utvrđene u odnosu na primjenljive zahtjeve i njihove izvršne aranžmane u odnosu na koje se provjera sprovodila.
- (e) Izvještaj sa provjere, uključujući i detalje o neusaglašenostima i opservacijama, izrađuje se i dostavlja pružaocu usluga koji je predmet provjere.

ATM/ANS.AR.C.020 Izdavanje sertifikata

- (a) U skladu sa postupkom propisanim u ATM/ANS.AR.C.005(a), nakon prijema zahtjeva za izdavanje sertifikata pružaocu usluga, nadležna vlast mora da verifikuje usaglašenost pružaoca usluga sa primjenljivim zahtjevima iz ove uredbe.
- (b) Nadležna vlast može da zahtjeva sprovođenje provjera, kontrola ili procjena ako to smatra neophodnim prije izdavanja sertifikata.
- (c) Sertifikat se izdaje na neograničeno vrijeme. Prava za obavljanje djelatnosti koje su odobrene pružaocu usluga moraju biti navedena u uslovima za pružanje usluga priloženim uz sertifikat.
- (d) Sertifikat ne može da se izda ako postoje otvorene neusaglašenosti nivoa 1. U izuzetnim slučajevima, neusaglašenosti, osim onih nivoa 1, moraju biti procijenjeni i umanjeni koliko je

neophodno od strane pružaoca usluga i nadležna vlast odobrava plan korektivnih mjera za zatvaranje neusaglašenosti prije izdavanja sertifikata.

ATM/ANS.AR.C.025 Promjene

(a) Nakon prijema obavještenja o promjeni u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045, nadležna vlast postupuje u skladu sa ATM/ANS.AR.C.030, ATM/ANS.AR.C.035 i ATM/ANS.AR.C.040.

(b) Nakon prijema obavještenja o promjeni u skladu sa ATM/ANS.OR.A.040(a)(2) koja zahtijeva prethodno odobrenje, nadležna vlast mora da:

(1) provjeri usaglašenost pružaoca usluga sa primjenljivim zahtjevima prije odobravanja promjene;

(2) odmah preduzme adekvatne mjere, ne dovodeći u pitanje preduzimanje bilo koje dodatne izvršne mjere, kada pružalac usluga uvodi promjenu koja zahtijeva prethodno odobrenje, a bez dobijanja odobrenja iz tačke (1) od strane nadležne vlasti.

(c) Kako bi pružaocu usluga omogućila da bez prethodnog odobrenja, u skladu sa ATM/ANS.OR.A.040 (b), uvede promjenu u svoj sistem upravljanja i/ili sistem upravljanja sigurnošću, prema potrebi, nadležna vlast mora da odobri proceduru kojom se utvrđuje obim takvih promjena i koja opisuje način na koji se dostavljaju obavještenja o takvim promjenama i kako se njima upravlja. U procesu kontinuiranog nadzora, nadležna vlast mora da procijeni informacije dostavljene uz obavještenje o promjenama kako bi provjerila da su preduzete aktivnosti u skladu sa odobrenim procedurama i primjenljivim zahtjevima. U slučaju bilo koje neusaglašenosti, nadležna vlast:

(1) obavještava pružaoca usluga o neusaglašenosti i zahtijeva dalje promjene;

(2) u slučaju neusaglašenosti nivoa 1 i nivoa 2, postupuje u skladu sa ATM/ANS.AR.C.050.

ATM/ANS.AR.C.030 Odobravanje procedura za upravljanje promjenama u funkcionalnim sistemima

(a) Nadležna vlast mora vršiti pregled nad:

(1) procedurama za upravljanje promjenama u funkcionalnim sistemima ili bilo kojim izmjenama tih procedura dostavljenih od strane pružaoca usluga u skladu sa ATM/ANS.OR.B.010(b);

(2) svako odstupanje od procedura iz tačke (1) za određenu promjenu, kada to zahtijeva pružalac usluga u skladu sa ATM/ANS.OR.B.010(c)(1).

(b) Nadležna vlast odobrava procedure, izmjene i odstupanja iz tačke (a) kada utvrdi da su neophodne i dovoljne pružaocu usluga da pokaže usaglašenost sa ATM/ANS.OR.A.045, ATM/ANS.OR.C.005, ATS.OR.205 i ATS.OR.210, ako je primjenljivo.

ATM/ANS.AR.C.035 Odluka o pregledu prijavljene promjene u funkcionalnom sistemu

(a) Nakon prijema obavještenja u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045(a)(1), ili nakon prijema izmijenjene informacije u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045(b), nadležna vlast donosi odluku da li da vrši pregled promjene ili ne. Kako bi donijela tu odluku, nadležna vlast mora da traži sve potrebne dodatne informacije od pružaoca usluga.

(b) Nadležna vlast utvrđuje neophodnost za vršenje pregleda na osnovu posebnih, valjanih i dokumentovanih kriterijuma koji, u najmanjoj mjeri, obezbjeđuju da se pregled prijavljene promjene vrši, kada je kombinacija vjerovatnoće da je argument složen ili nepoznat pružaocu usluga i ozbiljnosti mogućih posljedica uvođenja promjene značajna.

(c) Kada nadležna vlast utvrdi potrebu za vršenjem pregleda na osnovu drugih kriterijuma zasnovanih na riziku, pored tačke (b), ti kriterijumi moraju da budu posebni, valjani i dokumentovani.

(d) Nadležna vlast mora da obavijesti pružaoca usluga o svojoj odluci da vrši pregled prijavljene promjene u funkcionalnom sistemu i da, na zahtjev, dostavi pružaocu usluga obrazloženje o tome.

ATM/ANS.AR.C.040 Pregled prijavljenih promjena u funkcionalnom sistemu

(a) Kada nadležna vlast razmatra argumente u okviru nadzora nad prijavljenom promjenom, ona mora da:

(1) utvrdi valjanost dostavljenih argumenata u odnosu na ATM/ANS.OR.C.005(a)(2) ili ATS. OR.205(a)(2);

(2) koordinira svoje aktivnosti sa drugim nadležnim vlastima kad god je potrebno.

(b) Nadležna vlast po potrebi:

(1) odobrava argument iz tačke (a)(1), uz uslove kada je primjenljivo, kada se dokaže da je valjan i o tome obavještava pružaoca usluga, ili

(2) odbija argument iz tačke (a)(1) i obavještava o tome pružaoca usluga uz obrazloženje.

ATM/ANS.AR.C.045 Izjave pružalaca usluga letnih informacija

(a) Nakon prijema izjave od pružaoca usluga letnih informacija o namjeri pružanja takvih usluga, nadležna vlast mora da provjeri da li izjava sadrži sve informacije zahtijevane u ATM/ANS.OR.A.015 i da potvrdi pružaocu usluga prijem izjave.

(b) Ako izjava ne sadrži zahtijevane informacije, ili sadrži informacije koje ukazuju na neusaglašenost sa primjenljivim zahtjevima, nadležna vlast obavještava predmetnog pružaoca usluga letnih informacija o neusaglašenosti i zahtijeva dodatne informacije. Po potrebi, nadležna vlast mora da sprovede provjeru pružaoca usluga letnih informacija. Ako je neusaglašenost potvrđena, nadležna vlast preduzima aktivnosti predviđene u ATM/ANS.AR.C.050.

(c) Nadležna vlast mora da vodi registar izjava pružalaca usluga letnih informacija koje su date u skladu sa ovom uredbom.

ATM/ANS.AR.C.050 Neusaglašenosti, korektivne mjere i izvršne mjere

(a) Nadležna vlast mora da uspostavi sistem za analizu neusaglašenosti sa stanovišta njihovog značaja za sigurnost, i da odluči o preduzimanju izvršnih mjera na osnovu sigurnosnog rizika koji proizilazi iz neusaglašenosti pružaoca usluga.

(b) U okolnostima kada nema ili je prisutan vrlo mali dodatni rizik, a uz primjenu neodložnih adekvatnih mjera umanjenja, nadležna vlast može da prihvati pružanje usluga kako bi se obezbijedio kontinuitet u pružanju usluge dok se ne sprovedu korektivne mjere.

(c) Nadležna vlast utvrđuje neusaglašenost nivoa 1 kada utvrdi svaku ozbiljnu neusaglašenost sa primjenljivim zahtjevima Uredbe (EZ) br. 216/2008 i njenim pravilima implementacije, kao i Uredbama (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 i njihovim pravilima implementacije, sa procedurama i priručnicima pružaoca usluga, sa uslovima vezanim za sertifikat ili sa samim sertifikatom, sa aktom imenovanja ako je primjenljivo ili sa sadržajem izjave koja predstavlja značajan rizik za sigurnost letenja ili na neki drugi način dovodi u pitanje sposobnost pružaoca usluga da nastavi rad.

Neusaglašenosti nivoa 1 moraju da sadrže, ali se neograničavaju samo na:

- (1) objavljivanje operativnih procedura i/ili pružanje usluga na način koji predstavlja značajan rizik po sigurnost letenja;
- (2) sticanje ili održavanje važenja sertifikata pružaoca usluga falsifikovanjem dostavljene dokazne dokumentacije;
- (3) dokaz zloupotrebe ili neovlašćene upotrebe sertifikata pružaoca usluga;
- (4) nepostojanje odgovornog rukovodioca.

(d) Nadležna vlast utvrđuje neusaglašenost nivoa 2 kada utvrdi svaku drugu neusaglašenost sa primjenljivim zahtjevima Uredbe (EZ) br. 216/2008 i njenim pravilima implementacije, kao i Uredbama (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 i njihovim pravilima implementacije, sa procedurama i priručnicima pružaoca usluga, sa uslovima vezanim za sertifikat ili sa samim sertifikatom, ili sa sadržajem date izjave.

(e) Kada je neusaglašenost utvrđena, tokom vršenja nadzora ili na bilo koji drugi način, nadležna vlast, ne dovodeći u pitanje nijednu dodatnu mjeru zahtijevanu Uredbom (EZ) br. 216/2008 i ovom uredbom, kao i Uredbama (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 i njihovim pravilima implementacije, pisanim putem obavještava pružaoca usluga o neusaglašenostima i zahtijeva korektivne mjere za rješavanje utvrđene neusaglašenosti.

(1) U slučaju neusaglašenosti nivoa 1, nadležna vlast mora da preduzme neodložne i adekvatne mjere, i može, po potrebi, da ograniči, suspenduje ili povuče sertifikat u cjelosti ili delimično, istovremeno obezbjeđujući kontinuitet pružanja usluga pod uslovom da sigurnost nije ugrožena, a u slučaju Menadžera mreže, da obavijesti Komisiju. Preduzete mjere zavise od ozbiljnosti neusaglašenosti i mora da ostanu na snazi sve dok pružalac usluga uspješno ne sprovede korektivnu mjeru..

(2) U slučaju neusaglašenosti nivoa 2, nadležna vlast:

(i) odobrava pružaocu usluga rok za sprovođenje korektivne mjere koji je naveden u akcionom planu koji odgovara prirodi neusaglašenosti;

(ii) procjenjuje korektivnu mjeru i plan sprovođenja predložen od strane pružaoca usluga i ukoliko procijeni da su dovoljni za otklanjanje neusaglašenosti, prihvata ih.

(3) U slučaju neusaglašenosti nivoa 2, ako pružalac usluga ne uspije da predloži plan korektivnih mjera koji je prihvatljiv za nadležnu vlast uzimajući u obzir samu neusaglašenost, ili ako pružalac usluga ne uspije da sprovede korektivne mjere u roku koji je prihvaćen ili produžen od strane nadležne vlasti, neusaglašenost može biti podignuta na nivo 1 i mogu se preduzeti mjere kako je propisano u tački (1).

(f) Za slučajeve koji ne zahtijevaju neusaglašenosti nivoa 1 i 2, nadležna vlast može da utvrdi opservacije.

Dodatak

SERTIFIKAT ZA PRUŽAOCA USLUGA

EVROPSKA UNIJA

NADLEŽNA VLAST

SERTIFIKAT PRUŽAOCA USLUGA

[BROJ SERTIFIKATA/Br. IZDANJA]

U skladu sa Sprovedbenom uredbom (EU) broj 2017/373 i prema uslovima navedenim u nastavku, [nadležna vlast] ovim sertifikuje

[NAZIV PRUŽAOCA USLUGA]

[ADRESA PRUŽAOCA USLUGA]

kao pružaoca usluga sa pravima navedenim u priloženim uslovima za pružanje usluga.

USLOVI:

Ovaj sertifikat je izdat u skladu sa uslovima i obimom pružanja usluga i funkcija kako je navedeno u priloženim uslovima za pružanje usluga.

Ovaj sertifikat smatra se važećim sve dok je sertifikovani pružalac usluga usaglašen sa Sprovedbenom uredbom (EU) 2017/373 i drugim primjenljivim uredbama i, kada je primjenljivo, sa procedurama iz dokumentacije pružaoca usluga.

Ispunjavanjem navedenih uslova, ovaj sertifikat ostaje važeći sve dok se sertifikat ne preda, ograniči, suspenduje ili povuče.

Datum izdavanja:

Potpis:

[Nadležna vlast]

PRUŽALAC USLUGA**SERTIFIKAT****USLOVI ZA PRUŽANJE USLUGA**

Prilog uz sertifikat pružaoca usluga:

[BROJ SERTIFIKATA/Br. IZDANJA]

[NAZIV PRUŽAOCA USLUGA]

stekao je prava da pruža sledeći obim usluga/funkcija:

(obrisati redove po potrebi)

Usluge/funkcije	Vrsta usluge/funkcije	Obim usluge/funkcije	Ograničenja (*)
Usluge u vazdušnom saobraćaju (ATS) (****)	Usluga kontrole letenja (ATC)	Usluga oblasne kontrole letenja	
		Usluga prilazne kontrole letenja	
		Usluga aerodromske kontrole letenja	
	Usluga letnih informacija (FIS)	Aerodromske letne informacije (AFIS)	
		Letne informacije na ruti (En-route FIS)	
	Savjetodavna usluga	n/a	
Upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja (ATFM)	ATFM	Pružanje lokalnog ATFM	
Upravljanje vazdušnim prostorom (ASM)	ASM	Pružanje lokalnog ASM (taktički nivo/ASM nivo 3)	
Uslovi (**)			

Usluge/funkcije	Vrsta usluge/funkcije	Obim usluge/funkcije	Ograničenja (*)
Usluge u vazdušnom saobraćaju (ATS) za probni let (***) (****)	Usluga kontrole letenja (ATC)	Usluga oblasne kontrole letenja	
		Usluga prilazne kontrole letenja	
		Usluga aerodromske kontrole letenja	

	Usluga letnih informacija (FIS)	Aerodromske letne informacije (AFIS)	
		Letne informacije na ruti (En-route FIS)	
	Savjetodavna usluga	n/a	
Uslovi (**)			

Usluge/funkcije	Vrsta usluge/funkcije	Obim usluge/funkcije	Ograničenja (*)
Usluge komunikacije, navigacije i nadzora uređaja i sistema (CNS)	Usluge komunikacije (C)	Usluge vazduhoplovne mobilne komunikacije (vazduh-zemlja)	
		Usluge vazduhoplovne fiksne komunikacije (zemlja-zemlja)	
		Usluge vazduhoplovne mobilne satelitske komunikacije (AMSS)	
	Usluge navigacije (N)	Pružanje NDB signala u prostoru	
		Pružanje VOR signala u prostoru	
		Pružanje DME signala u prostoru	
		Pružanje ILS signala u prostoru	
		Pružanje MLS signala u prostoru	
		Pružanje GNSS signala u prostoru	
	Usluge nadzora (S)	Pružanje podataka primarnog nadzora (PS)	
		Pružanje podataka sekundarnog nadzora (SS)	
		Pružanje podataka sistema automatskog zavisnog nadzora	

		(ADS)	
Uslovi (**)			

Usluge/funkcije	Vrsta usluge/funkcije	Obim usluge/funkcije	Ograničenja (*)
Usluge vazduhoplovnog informisanja (AIS)	AIS	Pružanje cjelokupne AIS usluge	
Uslovi (**)			

Usluge/funkcije	Vrsta usluge/funkcije	Obim usluge/funkcije	Ograničenja (*)
Usluge podataka	Tip 1	Pružanje usluge tipa 1DAT dozvoljava popunjavanje vazduhoplovnih baza podataka u sledećim formatima: [Spisak opštih formata podataka] Pružanje usluge tipa 1DAT ne dozvoljava direktno popunjavanje vazduhoplovnih baza podataka od strane krajnjih korisnika/operatora vazduhoplova	
	Tip 2	Pružanje usluge tipa 2DAT dozvoljava popunjavanje vazduhoplovnih baza podataka od strane krajnjih korisnika/operatora vazduhoplova za sledeće vazduhoplovne aplikacije/opremu, za koje je utvrđena kompatibilnost: [Proizvođač] Sertifikovani model aplikacije/opreme [XXX], dio br. [YYY]	

Uslovi (**)	
--------------------	--

Usluge/funkcije	Vrsta usluge/funkcije	Obim usluge/funkcije	Ograničenja (*)
Vazduhoplovno meteorološke usluge (MET)	MET	Biro za meteorološko bdenje	
		Aerodromski meteorološki biro	
		Vazduhoplovne meteorološke stanice	
		VAAC	
		WAFC	
		TCAC	

Uslovi (**)	
--------------------	--

Usluge/funkcije	Vrsta usluge/funkcije	Obim usluge/funkcije	Ograničenja (*)
ATM mrežne funkcije	Projektovanje ERN	n/a	
	Ograničeni resursi	Radio frekvencije	
		Kodovi transpondera	
	ATFM	Pružanje centralnog ATFM	

Uslovi (**)	
--------------------	--

Datum izdavanja:

Potpis: [Nadležna vlast]

Za države članice/EASA

EASA obrazac 157, izdanje 1 – strana 4/4

(*) Kako je propisala nadležna vlast

(**) Po potrebi

(***) Uspostavljanje dodatnih zahtjeva ako nadležna vlast to smatra potrebnim

(****) ATS pokriva usluge uzbunjivanja

ANEKS III

ZAJEDNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA

(Dio-ATM/ANS.OR)

PODDIO A – OPŠTI ZAHTJEVI (ATM/ANS.OR.A)

ATM/ANS.OR.A.001 Područje primjene

U skladu sa članom 6, ovaj Aneks uspostavlja zahtjeve koje moraju da ispune pružaoci usluga.

ATM/ANS.OR.A.005 Podnošenje zahtjeva za izdavanje sertifikata pružaoca usluga

(a) Podnošenje zahtjeva za izdavanje ili izmjenu postojećeg sertifikata pružaoca usluga vrši se u obliku i na način utvrđen od strane nadležne vlasti, uzimajući u obzir primjenljive zahtjeve ove uredbe.

(b) U skladu sa članom 6, da bi stekao sertifikat, pružalac usluga mora da bude usaglašen sa:

(1) zahtjevima iz člana 8b(1) Uredbe (EU) br. 216/2008;

(2) zajedničkim zahtjevima definisanim u ovom Aneksu;

(3) posebnim zahtjevima definisanim u Aneksima od IV do XIII, kada su primjenljivi, imajući u vidu usluge koje pružalac usluga pruža ili planira da pruža.

ATM/ANS.OR.A.010 Podnošenje zahtjeva za izdavanje ograničenog sertifikata

(a) Ne uzimajući u obzir tačku (b), pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju može da podnese zahtjev za izdavanje sertifikata ograničenog na pružanje usluga u vazdušnom prostoru pod nadležnošću države članice u kojoj se nalazi njegovo sjedište ili registrovano predstavništvo (ako postoji), kada pruža ili planira da pruža usluge u jednoj ili više sledećih kategorija:

(1) uslugama iz vazduha;

(2) generalnoj avijaciji;

(3) komercijalnom vazdušnom transportu ograničenom na vazduhoplove sa maksimalnom masom u polijetanju manjom od 10 tona ili sa manje od 20 putničkih sjedišta;

(4) komercijalnom vazdušnom transportu sa manje od 10.000 operacija na godišnjem nivou, bez obzira na maksimalnu masu u polijetanju i broj putničkih sjedišta; u smislu ove odredbe, „operacije“ za datu godinu se odnose na prosjek ukupnog broja polijetanja i slijetanja u prethodne tri godine.

(b) Pored toga, sledeći pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi takođe mogu da podnesu zahtjev za izdavanje ograničenog sertifikata:

(1) pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, koji nije pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju, sa bruto godišnjim prihodom od 1.000.000 EUR ili manje u vezi sa uslugama koje pruža ili planira da pruža;

(2) pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi koji pruža uslugu aerodromskih letnih informacija sa ne više od jednog radnog mjesta na bilo kom aerodromu.

(c) Kada tako utvrdi nadležna vlast, pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi koji podnosi zahtjev za izdavanje ograničenog sertifikata u skladu sa tačkama (a) ili (b)(1) mora da ispunjava minimalno sledeće zahtjeve definisane u:

(1) ATM/ANS.OR.B.001 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost;

(2) ATM/ANS.OR.B.005 Sistem upravljanja;

(3) ATM/ANS.OR.B.020 Zahtjevi za osoblje;

(4) ATM/ANS.OR.A.075 Otvoreno i transparentno pružanje usluga;

(5) Aneksima IV, V, VI i VIII, kada su ti zahtjevi primjenljivi imajući u vidu usluge koje pružalac usluga pruža ili planira da pruža, u skladu sa članom 6.

(d) Kada tako utvrdi nadležna vlast, pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi koji podnosi zahtjev za izdavanje ograničenog sertifikata u skladu sa tačkom (b)(2) mora da ispunjava minimalno zahtjeve definisane u tačkama od (c)(1) do (c)(4) i posebne zahtjeve definisane u Aneksu IV.

(e) Podnosilac zahtjeva za ograničeni sertifikat podnosi zahtjev nadležnoj vlasti u obliku i na način utvrđen od strane nadležne vlasti.

ATM/ANS.OR.A.015 Izjava pružaoca usluga letnih informacija

(a) U skladu sa članom 7, pružalac usluga letnih informacija može da dâ izjavu o sposobnostima i sredstvima za vršenje dužnosti u vezi sa uslugama koje pruža, kada pored zahtjeva iz člana 8b(1) Uredbe (EU) br. 216/2008 ispunjava i sledeće alternativne zahtjeve:

(1) pružalac usluga informisanja vazduhoplova u letu pruža, ili planira da pruža, usluge sa ne više od jednog radnog mjesta;

(2) te usluge su privremene prirode, a njihovo trajanje je dogovoreno sa nadležnim vlastima kako bi se obezbijedile srazmjerne sigurnosne garancije.

(b) Pružalac usluga letnih informacija koji daje izjavu o svojim aktivnostima mora da:

(1) pruži nadležnoj vlasti sve značajne informacije prije početka rada, u obliku i na način utvrđen od strane nadležne vlasti;

(2) dostavi nadležnoj vlasti listu korišćenih alternativnih načina usaglašavanja, u skladu sa ATM/ANS.OR.A.020;

(3) održava usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima i informacijama datim u izjavi;

(4) obavještava nadležne vlasti o svim izmjenama u izjavi ili načinima usaglašavanja koje koristi podnošenjem izmijenjene izjave;

(5) pruža usluge u skladu sa svojim operativnim priručnikom i da bude usaglašen sa svim relevantnim odredbama iz priručnika.

(c) Prije prestanka pružanja usluga, pružalac usluga letnih informacija koji je dao izjavu o svojim aktivnostima obavještava o tome nadležnu vlast u vremenskom periodu određenom od strane nadležne vlasti.

(d) Pružalac usluga letnih informacija koji daje izjavu o svojim aktivnostima mora da bude usaglašen sa zahtjevima definisanim u:

(1) ATM/ANS.OR.A.001 Područje primjene;

(2) ATM/ANS.OR.A.020 Načini usaglašavanja;

(3) ATM/ANS.OR.A.035 Dokazivanje usaglašenosti;

(4) ATM/ANS.OR.A.040 Promjene — opšte;

(5) ATM/ANS.OR.A.045 Promjene u funkcionalnom sistemu;

(6) ATM/ANS.OR.A.050 Olakšice i saradnja;

(7) ATM/ANS.OR.A.055 Neusaglašenosti i korektivne mjere;

(8) ATM/ANS.OR.A.060 Neodložna reakcija na sigurnosni problem;

(9) ATM/ANS.OR.A.065 Prijavljivanje događaja;

(10) ATM/ANS.OR.B.001 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost;

(11) ATM/ANS.OR.B.005 Sistem upravljanja;

(12) ATM/ANS.OR.B.020 Zahtjevi za osoblje;

(13) ATM/ANS.OR.B.035 Operativni priručnici;

(14) ATM/ANS.OR.D.020 Pokriće od odgovornosti za štetu i osiguranja,

(15) Aneks IV.

(e) Pružalac usluga letnih informacija koji je dao izjavu o svojim aktivnostima, počinje sa radom tek po dobijanju potvrde o prijemu izjave od strane nadležne vlasti.

ATM/ANS.OR.A.020 Načini usaglašavanja

(a) Umjesto AMC koje je usvojila Agencija, pružalac usluga može da koristi alternativne načine usaglašavanja (u daljem tekstu: AltMOC) kako bi uspostavio usaglašenost sa zahtjevima ove uredbe.

(b) Kada pružalac usluga želi da koristi AltMOC, mora nadležnoj vlasti da dostavi detaljan opis AltMOC-a prije njegove primjene. Opis mora da uključi sve izmjene priručnika ili procedura koje mogu da budu od značaja, kao i procjenu koja dokazuje usaglašenost sa zahtjevima ove uredbe.

Pružalac usluga može da primijeni AltMOC koji podliježe prethodnom odobrenju nadležne vlasti po prijemu obavještenja kako je definisano u ATM/ANS.AR.A.015(d).

ATM/ANS.OR.A.025 Neograničeno važenje sertifikata

(a) Sertifikat pružaoca usluga ostaje važeći ako:

(1) pružalac usluga održava usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima ove uredbe, uključujući zahtjeve koji se odnose na olakšice i saradnju u svrhu primjene ovlašćenja od strane nadležne vlasti, i zahtjeve vezane za postupanje u vezi neusaglašenosti kako je definisano u ATM/ANS.OR.A.050 i ATM/ANS.OR.A.055;

(2) sertifikat nije predat, suspendovan ili povučen.

(b) Nakon povlačenja ili predaje sertifikata, sertifikat se vraća nadležnoj vlasti bez odlaganja.

ATM/ANS.OR.A.030 Neograničeno važenje izjave pružaoca usluga letnih informacija

Izjava data od strane pružaoca usluga letnih informacija u skladu sa ATM/ANS.OR.A.015 ostaje važeća ako:

(a) pružalac usluga letnih informacija održava usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima ove uredbe, uključujući zahtjeve koji se odnose na olakšice i saradnju u svrhu primjene ovlašćenja od strane nadležnih vlasti, i zahtjeve vezane za postupanje po neusaglašenostima kako je definisano u ATM/ANS.OR.A.050 i ATM/ANS.OR.A.055;

(b) izjava nije povučena od strane pružaoca takvih usluga ili izbrisana iz registra nadležne vlasti.

ATM/ANS.OR.A.035 Dokazivanje usaglašenosti

Pružalac usluga pruža sve relevantne dokaze za dokazivanje usaglašenosti sa primjenljivim zahtjevima ove uredbe na zahtjev nadležne vlasti.

ATM/ANS.OR.A.040 Promjene - opšte

(a) Obavješćavanje i upravljanje:

(1) promjenom u funkcionalnom sistemu ili promjenom koja utiče na funkcionalni sistem, vrši se u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045;

(2) promjenom u pružanju usluge, sistemu upravljanja pružaoca usluge i/ili sistemu upravljanja sigurnošću, koja ne utiče na funkcionalni sistem, obavlja se u skladu sa tačkom (b).

(b) Sve promjene navedene u tački (a)(2) zahtijevaju prethodno odobrenje prije implementacije, osim ako je obavješćavanje i upravljanje promjenom izvršeno u skladu sa procedurom odobrenom od strane nadležne vlasti kako je propisano u ATM/ANS.AR.C.025(c).

ATM/ANS.OR.A.045 Promjene u funkcionalnom sistemu

(a) Pružalac usluga koji planira promjenu u svom funkcionalnom sistemu mora da:

(1) obavijesti nadležnu vlast o promjeni;

(2) dostavi nadležnoj vlasti, na zahtjev, sve dodatne informacije koje joj omogućavaju da odluči da li da vrši pregled argumenta za promjenu;

(3) obavijesti ostale pružioce usluga i, kada je primjenljivo, vazduhoplovne subjekte na koje utiče planirana promjena.

(b) Nakon dostavljanja obavješćenja o promjeni, pružalac usluga mora da obavijesti nadležnu vlast uvijek, kada je informacija pružena u skladu sa tačkama (a)(1) i (2), na bitan način izmijenjena, kao i ostale relevantne pružioce usluga i vazduhoplovne subjekte, uvijek kada je informacija, pružena u skladu sa tačkom (a)(3), na bitan način izmijenjena.

(c) Pružalac usluga pušta u operativni rad samo one djelove promjene za koje su aktivnosti zahtijevane procedurama navedenim u ATM/ANS.OR.B.010 izvršene.

(d) Ako je nadležna vlast vršila pregled uvođenja promjene u skladu sa ATM/ANS.AR.C.035, pružalac usluga uvodi u operativni rad samo one djelove promjene za koje je nadležna vlast odobrila argument.

(e) Kada promjena ima uticaj na druge pružioce usluga i/ili vazduhoplovne subjekte, kako je definisano u tački (a)(3), pružalac usluga i ti drugi pružaoci usluga, u koordinaciji, moraju da utvrde:

(1) međusobne zavisnosti i, kada je primjenljivo, zavisnosti sa vazduhoplovnim subjektima na koje promjena utiče;

(2) pretpostavke i mjere umanjavanja rizika koje se odnose na više od jednog pružaoca usluga ili vazduhoplovne subjekte.

(f) Pružaoci usluga koji su obuhvaćeni pretpostavkama i mjerama umanjavanja rizika navedenim u tački (e)(2), moraju da koriste u svojim argumentima za promjenu samo one pretpostavke i mjere umanjavanja rizika koje su dogovorene i usaglašene međusobno i, kada je primjenljivo, sa vazduhoplovnim subjektima.

ATM/ANS.OR.A.050 Omogućavanje i saradnja

Pružalac usluga dužan je da omogući obavljanje inspekcija i provjera od strane nadležne vlasti ili kvalifikovanog subjekta koje djeluje u njeno ime, i sarađuje u svrhu efikasne i djelotvorne primjene ovlašćenja nadležnih vlasti navedenih u članu 5.

ATM/ANS.OR.A.055 Neusaglašenosti i korektivne mjere

Nakon prijema izvještaja nadležne vlasti o neusaglašenostima, pružalac usluga mora da:

(a) identifikuje osnovni uzrok neusaglašenosti;

(b) definiše plan korektivnih mjera koji podliježe odobravanju nadležnih vlasti;

(c) dokaže sprovođenje korektivne mjere do nivoa zahtijevanog od strane nadležne vlasti u roku predloženom od strane pružaoca usluga i dogovorenom sa nadležnom vlašću, kako je definisano u ATM/ANS.AR.C.050(e).

ATM/ANS.OR.A.060 Neodložna reakcija na sigurnosni problem

Pružalac usluga sprovodi sve sigurnosne mjere, uključujući sigurnosne direktive, naložene od strane nadležne vlasti u skladu sa tačkom ATM/ANS.AR.A.025(c).

ATM/ANS.OR.A.065 Prijavljivanje događaja

(a) Pružalac usluga mora da prijavi nadležnoj vlasti, i svim drugim organizacijama kako je zahtijevano od strane države članice u kojoj pružalac usluga pruža svoje usluge, sve nesreće, ozbiljne nezgode i događaje kako je definisano u Uredbi (EU) br. 996/2010 Evropskog parlamenta i Savjeta ⁽¹⁾ i Uredbi (EU) br. 376/2014.

(b) Ne dovodeći u pitanje tačku (a), pružalac usluga mora da prijavi nadležnoj vlasti i organizaciji odgovornoj za projektovanje sistema i sastavnih djelova, ako se razlikuje od pružaoca usluga, sve kvarove, tehničke nedostatke, prekoračenja tehničkih ograničenja, događaje ili druge neregularne okolnosti koje ugrožavaju ili mogu da ugroze sigurnost usluga i koje nisu dovele do nesreće ili ozbiljne nezgode.

(c) Ne dovodeći u pitanje Uredbe (EU) br. 996/2010 i (EU) br. 376/2014, izvještaji navedeni u tačkama (a) i (b) moraju da se izrađuju u obliku i na način utvrđen od strane nadležne vlasti i da sadrže sve značajne informacije o događaju poznate pružaocu usluga.

(d) Izvještaji moraju da se podnose što prije a najkasnije u okviru 72 sata od trenutka kada pružalac usluga utvrdi detalje o događaju na koji se izvještaj odnosi, osim kada to spriječe izuzetne okolnosti.

(e) Ne dovodeći u pitanje Uredbu (EU) br. 376/2014, kada je primjenljivo, pružalac usluga podnosi i dopunski izvještaj sa detaljima mjera koje namjerava da preduzme, kako bi spriječio slične događaje u budućnosti, čim te mjere utvrdi. Pomenuti izvještaj se podnosi u obliku i na način utvrđen od strane nadležne vlasti.

ATM/ANS.OR.A.070 Planovi za prevazilaženje vanredne okolnosti

Pružalac usluga mora da ima planove za prevazilaženje vanrednih okolnosti za sve usluge koje pruža u slučaju događaja koji dovode do značajnog pogoršanja ili prekida njegovih operacija.

ATM/ANS.OR.A.075 Otvoreno i transparentno pružanje usluga

(a) Pružalac usluga mora da pruža svoje usluge na otvoren i transparentan način. On objavljuje uslove pristupa svojim uslugama i njihovim promjenama, i uspostavlja postupak konsultacija sa korisnicima svojih usluga, redovno ili po potrebi za određene promjene u pružanju usluga, bilo individualno ili kolektivno.

(b) Pružalac usluga ne smije da vrši diskriminaciju na osnovu nacionalnosti ili drugih karakteristika korisnika ili klase korisnika svojih usluga na način koji je u suprotnosti sa zakonom Unije.

⁽¹⁾. 996/2010

ATM/ANS.OR.B.001 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost

Pružalac usluga mora da obezbijedi pružanje svojih usluga na bezbjedan, efikasan, kontinuiran i održiv način, koji je u skladu sa svim predviđenim nivoima ukupne potražnje za datim vazdušnim prostorom. U tu svrhu, on mora da održava odgovarajuće tehničke i operativne kapacitete i stručno znanje.

ATM/ANS.OR.B.005 Sistem upravljanja

(a) Pružalac usluga uvodi i održava sistem upravljanja koji obuhvata:

(1) jasno definisane linije odgovornosti i ovlašćenja u organizaciji, uključujući direktnu odgovornost odgovornog rukovodioca;

(2) opis cjelokupne filozofije i principa pružaoca usluga koji se odnose na sigurnost, kvalitet i bezbjednost njegovih usluga, koji zajednički čine politiku koju potpisuje odgovorni rukovodilac;

(3) način verifikacije efikasnosti organizacije pružaoca usluga u odnosu na indikatore efikasnosti i ciljeve efikasnosti sistema upravljanja;

(4) proces za identifikaciju promjena unutar organizacije pružaoca usluga i u okruženju u kome obavlja djelatnost, koje mogu da utiču na postojeće procese, procedure i usluge i koji, po potrebi, mijenja sistem upravljanja i/ili funkcionalni sistem kako bi obuhvatio te promjene;

(5) proces za vršenje pregleda sistema upravljanja, utvrđivanje uzroka smanjene efikasnosti sistema upravljanja, određivanje uticaja tako smanjene efikasnosti i uklanjanje ili umanjene pomenutih uzroka.

(6) proces kojim obezbjeđuje da je osoblje pružaoca usluga obučeno i stručno za obavljanje svojih dužnosti na siguran, efikasan, kontinuiran i održiv način. U tom smislu, pružalac usluga utvrđuje politiku zapošljavanja i obučavanja svog osoblja;

(7) formalni način komunikacije koji obezbjeđuje da je sve osoblje pružaoca usluga u potpunosti upoznato sa sistemom upravljanja koji dozvoljava prenošenje kritičnih informacija i obrazlaže razlog preduzimanja određene mjere i razlog uvođenja ili promjene procedure.

(b) Pružalac usluga dokumentuje sve ključne procese sistema upravljanja, uključujući proces upoznavanja osoblja sa njihovim odgovornostima, i postupak za izmjenu ovih procesa.

(c) Pružalac usluga mora da utvrdi funkciju za praćenje usaglašenosti svoje organizacije sa primjenljivim zahtjevima i adekvatnim procedurama. Praćenje usaglašenosti obuhvata sistem povratnih informacija odgovornom rukovodiocu o neusaglašenostima kako bi se obezbijedilo efektivno sprovođenje korektivnih mjera prema potrebi.

(d) Pružalac usluga mora da prati ponašanje svog funkcionalnog sistema i, kada se ustanovi smanjena efikasnost, da utvrdi uzroke i ukloni ih ili, nakon određivanja uticaja smanjene efikasnosti, umanjati njegove posljedice.

(e) Sistem upravljanja mora da bude proporcionalan veličini pružaoca usluga i složenosti njegovih aktivnosti, uzimajući u obzir opasnosti i povezane rizike koji su sastavni dio tih aktivnosti.

(f) U okviru svog sistema upravljanja, pružalac usluga mora da uspostavi formalnu vezu sa relevantnim pružiocima usluga i vazduhoplovnim subjektima u cilju da:

(1) obezbijedi da su opasnosti po vazduhoplovnu sigurnost povezane sa njegovim aktivnostima utvrđene i procijenjene, i da se povezanim rizicima upravlja i da su umanjeni po potrebi;

(2) obezbijedi pružanje svojih usluga u skladu sa zahtjevima ove uredbe.

(g) U slučaju da pružalac usluga takođe posjeduje sertifikat operatora aerodroma, njegov sistem upravljanja mora da pokriva sve djelatnosti navedene u njegovim sertifikatima.

ATM/ANS.OR.B.010 Procedure upravljanja promjenama

(a) Pružalac usluga koristi procedure kojima upravlja, procjenjuje i, po potrebi, umanjuje uticaj promjena na svoj funkcionalni sistem u skladu sa ATM/ANS.OR.A.045, ATM/ANS.OR.C.005, ATS.OR.205 i ATS.OR.210, kada je primjenljivo.

(b) Procedure iz tačke (a) ili sve materijalne izmjene tih procedura:

(1) pružalac usluga mora da dostavi nadležnoj vlasti na odobravanje;

(2) ne smiju da se koriste dok ih ne odobri nadležna vlast.

(c) Kada odobrene procedure iz tačke (b) nisu pogodne za određenu promjenu, pružalac usluga:

(1) mora da nadležnoj vlasti podnese zahtjev za izuzeće od odobrene procedure;

(2) mora da nadležnoj vlasti dostavi detalje odstupanja i obrazloženje za primjenu izuzeća;

(3) ne smije da koristi izuzeće prije dobijanja odobrenja od nadležne vlasti.

ATM/ANS.OR.B.015 Ugovoreni poslovi

(a) Ugovoreni poslovi obuhvataju sve poslove unutar područja rada pružaoca usluga, u skladu sa uslovima sertifikata, koje obavlja druga organizacija koja ima sertifikat za obavljanje tih poslova ili, ako nije sertifikovana, radi pod nadzorom pružaoca usluga. Prilikom ugovaranja ili kupovine bilo kog dijela svojih poslova od spoljnih organizacija, pružalac usluga je dužan da obezbijedi da su ugovoreni ili naručeni posao, sistem ili sastavni dio usaglašeni sa primjenljivim zahtjevima.

(b) Kada pružalac usluga ugovara obavljanje bilo kog dijela svojih poslova sa organizacijom koja sama nije sertifikovana u skladu sa ovom uredbom za obavljanje takvih poslova, on mora da obezbijedi da ugovorena organizacija radi pod njegovim nadzorom. Pružalac usluga mora da obezbijedi nadležnoj vlasti pristup ugovorenoj organizaciji kako bi nadležna vlast ustanovila kontinuiranu usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima ove uredbe.

ATM/ANS.OR.B.020 Zahtjevi za osoblje

(a) Pružalac usluga imenuje odgovornog rukovodioca, koji je ovlašćen da obezbijedi da sve aktivnosti budu finansirane i izvršene u skladu sa primjenljivim zahtjevima. Odgovorni rukovodilac je odgovoran za uspostavljanje i održavanje efektivnog sistema upravljanja.

(b) Pružalac usluga mora da definiše ovlašćenja, dužnosti i odgovornosti imenovanih rukovodilaca, što se posebno odnosi na rukovodioce zadužene za sigurnost, kvalitet, bezbjednost, finansije i funkcije u vezi sa ljudskim resursima gdje je primjenljivo.

ATM/ANS.OR.B.025 Zahtjevi za objekte

Pružalac usluga mora da obezbijedi postojanje adekvatnih objekata za obavljanje i upravljanje svim zadacima i poslovima u skladu sa primjenljivim zahtjevima.

ATM/ANS.OR.B.030 Čuvanje evidencije

(a) Pružalac usluga mora da uspostavi sistem čuvanja evidencije koji omogućava odgovarajuće skladištenje evidencija i pouzdano praćenje svih svojih aktivnosti, obuhvatajući naročito sve elemente navedene u tački ATM/ANS.OR.B.005.

(b) Format i period čuvanja evidencije iz tačke (a) su definisani u procedurama sistema upravljanja pružaoca usluga.

(c) Evidencija se skladišti na način koji obezbeđuje zaštitu od oštećenja, izmjena i krađe.

ATM/ANS.OR.B.035 Operativni priručnici

(a) Pružalac usluga mora da izrađuje i održava ažuriranim svoje operativne priručnike koji se odnose na pružanje usluga, a namijenjeni su za upotrebu i davanje smjernica operativnom osoblju.

(b) Pružalac usluga mora da obezbijedi da:

(1) operativni priručnici sadrže instrukcije i informacije neophodne operativnom osoblju za obavljanje njihovih dužnosti;

(2) relevantni djelovi operativnih priručnika budu dostupni osoblju na koje se odnose;

(3) je operativno osoblje informisano o izmjenama operativnih priručnika koje se odnose na njihove dužnosti na način koji obezbeđuje njihovu primjenu od dana stupanja na snagu.

PODDIO C – POSEBNI ORGANIZACIONI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA KOJI NISU ATS PRUŽAOCI (ATM/ANS.OR.C)

ATM/ANS.OR.C.001 Područje primjene

Ovaj poddio utvrđuje zahtjeve koje je dužan da ispuni pružalac usluga koji nije pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju, pored zahtjeva definisanih u Poddjelovima A i B.

ATM/ANS.OR.C.005 Pomoćna sigurnosna procjena i obezbjeđivanje promjena u funkcionalnom sistemu

(a) Za sve promjene prijavljene u skladu sa tačkom ATM/ANS.OR.A.045(a)(1), pružalac usluga koji nije pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju mora da:

(1) obezbijedi da je pomoćna sigurnosna procjena sprovedena tako da pokriva obim promjene koji obuhvata:

(i) promjenu opreme, procedura i osoblja;

(ii) veze i interakcije između elemenata koji se mijenjaju i ostalih djelova funkcionalnog sistema;

(iii) veze i interakcije između elemenata koji se mijenjaju i okruženja u kome je predviđeno da rade;

(iv) životni ciklus promjene od definisanja do uvođenja u rad uključujući tranziciju;

(v) planirani degradirani načini rada;

(2) obezbijedi, sa dovoljnom pouzdanošću, da će usluga biti takva i nastaviti da bude samo takva kako je određeno u definisanom kontekstu kroz kompletnan, dokumentovan i validan argument.

(b) Pružalac usluga koji nije pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju obezbeđuje da pomoćna sigurnosna procjena iz tačke (a) sadrži:

(1) potvrdu da:

- (i) procjena odgovara obimu promjene definisanom u tački (a)(1);
 - (ii) je usluga samo takva kako je određeno u definisanom kontekstu;
 - (iii) je takva usluga usaglašena sa i nije u suprotnosti sa bilo kojim zahtjevom ove uredbe koji se odnose na usluge koje pruža promijenjen funkcionalni sistem; i
- (2) specifikaciju kriterijuma praćenja neophodnu za dokazivanje da će usluga pružena od strane promijenjenog funkcionalnog sistema nastaviti da bude samo takva kako je određeno u definisanom kontekstu.

PODDIO D — POSEBNI ORGANIZACIONI ZAHTEJEVI ZA ANS I ATFM PRUŽAOCE I MENADŽERA MREŽE (ATM/ANS.OR.D)

ATM/ANS.OR.D.001 Područje primjene

Ovaj poddio utvrđuje zahtjeve koje moraju da ispune pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi (ANS), pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja (ATFM) i Menadžer mreže, pored zahtjeva definisanih u Podcijelovima A, B i C.

ATM/ANS.OR.D.005 Poslovni i godišnji plan i planovi efikasnosti

(a) Poslovni plan

(1) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi i pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja izrađuju poslovni plan koji obuhvata period od najmanje pet godina. Poslovni plan mora da:

(i) definiše opštu svrhu i ciljeve pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i pružaoca usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja, i strategije postizanja istih u skladu sa bilo kojim opštim, dugoročnim planom pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i pružaoca usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i primjenljivim zahtjevima zakona Unije za razvoj infrastrukture ili drugih tehnologija;

(ii) sadrži ciljeve efikasnosti koji se odnose na sigurnost, kapacitet, životnu sredinu i troškovnu efikasnost, ako je primjenljivo u skladu sa Sprovedbenom uredbom Komisije (EU) br. 390/2013.

(2) Informacije iz tačaka (1)(i) i (ii) su usaglašene sa planom efikasnosti iz člana 11 Uredbe (EZ) br. 549/2004 i, kada su u pitanju sigurnosni podaci, sa Nacionalnim programom sigurnosti iz standarda 3.1.1 Aneksa 19 Čikaške konvencije u njegovom prvom izdanju od jula 2013. godine.

(3) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi i pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja izrađuju sigurnosna i poslovna obrazloženja za značajne investicione projekte uključujući, po potrebi, procijenjeni uticaj na odgovarajuće ciljeve efikasnosti iz tačke (1)(ii) i utvrđujući investicije koje proizilaze iz pravnih zahtjeva povezanih sa sprovođenjem Programa za istraživanje ATM-a u okviru Jedinstvenog evropskog neba (SESAR).

(b) Godišnji plan

(1) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi i pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja izrađuju godišnji plan za narednu godinu koji detaljnije definiše djelove poslovnog plana i opisuje sve promjene u poređenju sa prethodnim planom.

(2) Godišnji plan obuhvata sledeće odredbe o nivou i kvalitetu usluge, kao što su očekivani nivo kapaciteta, sigurnosti, životne sredine i troškovne efikasnosti:

(i) informaciju o uvođenju nove infrastrukture ili drugim razvojnim projektima, i izjavu o doprinosu poboljšanja efikasnosti pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi ili pružaoca usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja, uključujući nivo i kvalitet usluge;

(ii) indikatore efikasnosti, ako je primjenljivo, u skladu sa planom efikasnosti iz člana 11 Uredbe (EZ) br. 549/2004, na osnovu kojih se procjenjuju nivo i kvalitet usluge;

(iii) informacije o mjerama predviđenim za umanjene sigurnosnih rizika utvrđenih od strane pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i pružaoca usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja, uključujući sigurnosne indikatore za praćenje sigurnosnog rizika i, po potrebi, procijenjeni trošak za mjere umanjene rizika;

(iv) očekivana kratkoročna finansijska projekcija pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i pružaoca usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja kao i sve promjene ili uticaj na poslovni plan.

(c) Dio planova koji se odnosi na efikasnost

Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi i pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja dostavljaju Komisiji na njen zahtjev, djelove poslovnog i godišnjeg plana koji se odnose na efikasnost, pod uslovima koje odredi nadležna vlast u skladu sa nacionalnim zakonom.

ATM/ANS.OR.D.010 Upravljanje bezbjednošću

(a) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i Menadžer mreže moraju da uspostave, kao sastavni dio sistema upravljanja kako je zahtijevano u tački ATM/ANS.OR.B.005, sistem upravljanja bezbjednošću kojim se postiže:

(1) bezbjednost objekata i osoblja u cilju sprečavanja nezakonitog ometanja pružanja usluga;

(2) bezbjednost operativnih podataka koje prima, proizvodi ili na drugi način koristi tako da pristup njima bude dostupan isključivo ovlašćenim licima.

(b) Sistem upravljanja bezbjednošću mora da definiše:

(1) procedure za procjenu i umanjene rizika koje se odnose na bezbjednost, praćenje i unapređenje bezbjednosti, provjere bezbjednosti i širenje saznanja;

(2) načine za otkrivanje narušavanja bezbjednosti i alarmiranje osoblja odgovarajućim upozorenjima;

(3) načine za kontrolisanje posljedica narušavanja bezbjednosti i utvrđivanje mjera za vraćanje u prethodno stanje i procedura za umanjene rizika kojim se sprečava ponovno narušavanje.

(c) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i Menadžer mreže obezbjeđuju po potrebi propusnice svom osoblju i sarađuju sa odgovarajućim civilnim i vojnim vlastima u cilju obezbjeđivanja svojih objekata, osoblja i podataka.

(d) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i Menadžer mreže moraju da preduzmu neophodne mjere u cilju zaštite sistema, sastavnih djelova u upotrebi i podataka i da spriječe potencijalno ugrožavanje mreže korumpiranim informacijama i prijetnjama po sajber bezbjednost koje mogu da dovedu do nezakonitog ometanja u pružanju njihovih usluga.

ATM/ANS.OR.D.015 Finansijska stabilnost — ekonomski i finansijski kapacitet

Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi i pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja moraju da budu u stanju da ispune svoje finansijske obaveze, kao što su fiksni i varijabilni troškovi operacija ili troškovi kapitalnih investicija. Oni moraju da koriste odgovarajući sistem troškovnog računovodstva. Oni moraju da dokažu svoju sposobnost kroz godišnji plan kako je navedeno u tački ATM/ANS.OR.D.005(b), kao i kroz bilans stanja i obračuna, ako je primjenljivo s obzirom na njihov pravni status, i redovno sprovođenje nezavisne finansijske revizije.

ATM/ANS.OR.D.020 Odgovornost i osiguranje

(a) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i Menadžer mreže moraju da sklope ugovore za pokriće odgovornosti koji se odnose na izvršavanje njihovih zadataka u skladu sa primjenljivim zakonom.

(b) Korišćeni metod za pružanje pokrića odgovara mogućem gubitku i šteti, uzimajući u obzir pravni status pružalaca usluga i Menadžera mreže i nivou raspoloživog pokrića komercijalnog osiguranja.

(c) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i Menadžer mreže koji koriste usluge drugog pružaoca usluga, moraju da obezbijede da u zaključenim ugovorima bude definisana podjela međusobne odgovornosti.

ATM/ANS.OR.D.025 Zahtjevi u vezi sa izvještavanjem

(a) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi i pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja mora nadležnoj vlasti da dostavi godišnji izvještaj o svojim aktivnostima.

(b) Godišnji izvještaji pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i pružaoca usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja, moraju da sadrže njihove finansijske rezultate, ne dovodeći u pitanje član 12 Uredbe (EZ) br. 550/2004, kao i njihovu operativnu efikasnost i sve druge značajne aktivnosti i razvojne projekte, posebno u oblasti sigurnosti.

(c) Menadžer mreže, u skladu sa članom 20 Uredbe (EU) br. 677/2011, mora da dostavlja godišnji plan svojih aktivnosti Komisiji i Agenciji. Ovaj izvještaj mora da obuhvati njegovu operativnu efikasnost, kao i značajne aktivnosti i razvojne projekte, posebno u oblasti sigurnosti.

(d) Godišnji izvještaji iz tačaka (a) i (c) moraju da sadrže najmanje:

(1) procjenu nivoa efikasnosti pruženih usluga;

(2) efikasnost pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i pružaoca usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja u odnosu na ciljeve efikasnosti utvrđene u poslovnom planu iz tačke ATM/ANS.OR.D.005(a), poređenjem ostvarene efikasnosti i efikasnosti iz godišnjeg plana korišćenjem indikatora efikasnosti definisanih godišnjim planom;

(3) efikasnost Menadžera mreže u odnosu na ciljeve efikasnosti utvrđene u Mrežnom strateškom planu iz člana 2(24) Uredbe (EU) br. 677/2011, poređenjem ostvarene efikasnosti i efikasnosti iz Mrežnog operativnog plana iz člana 2(23) Uredbe korišćenjem indikatora efikasnosti definisanih u Mrežnom operativnom planu;

(4) obrazloženje razlika u odnosu na odgovarajuće ciljeve i utvrđivanje mjera neophodnih za uklanjanje razlika između planirane i ostvarene efikasnosti, tokom referentnog perioda navedenog u članu 11 Uredbe (EZ) br. 549/2004;

(5) razvoj u poslovanju i infrastrukturi;

(6) finansijske rezultate, ako se ne objavljuju posebno u skladu sa članom 12(1) Uredbe (EZ) br. 550/2004;

(7) informacije o postupku formalnih konsultacija sa korisnicima njihovih usluga;

(8) informacije o politici ljudskih resursa.

(e) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i Menadžer mreže moraju da dostave svoje godišnje izvještaje Komisiji i Agenciji na njihov zahtjev. Oni takođe te izvještaje stavljaju na raspolaganje javnosti, pod uslovima koje odredi nadležna vlast u skladu sa zakonom Unije i nacionalnim zakonom.

ANEKS IV

POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA U VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

(Dio-ATS)

PODDIO A – DODATNI ORGANIZACIONI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA U VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

(ATS.OR)

DIO 1 – OPŠTI ZAHTJEVI

ATS.OR.100 Vlasništvo

(a) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju mora nadležne vlasti da obavijesti o:

(1) svom pravnom statusu, vlasničkoj strukturi i svim sporazumima koji značajno utiču na kontrolu nad njihovom imovinom;

(2) svim vezama sa organizacijama koje nisu uključene u pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi, uključujući komercijalne aktivnosti u kojima učestvuju neposredno ili preko povezanih organizacija sa više od 1% od očekivanog prihoda; dodatno, pružalac usluga mora da obavijesti nadležnu vlast o svakoj promjeni vlasničke strukture koja iznosi 10% ili više od njegovih ukupnih dionica.

(b) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju mora da preduzme sve neophodne mjere da spriječi svaki sukob interesa koji može da ugrozi nepristrasno i objektivno pružanje usluga.

ATS.OR.105 Otvoreno i transparentno pružanje usluga

Pored zahtjeva iz tačke ATM/ANS.OR.A.075 iz Aneksa III, pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju neće pružati usluge tako da ima za cilj ili posljedicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije, niti će zloupotrebljavati dominantni položaj, u skladu sa važećim zakonima Unije i nacionalnim zakonima.

DIO 2 – SIGURNOST USLUGA

ATS.OR.200 Sistem upravljanja sigurnošću

Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju (u daljem tekstu: pružalac ATS usluga) mora da uspostavi sistem upravljanja sigurnošću (u daljem tekstu: SMS), koji može da bude sastavni dio sistema upravljanja zahtijevanog u tački ATM/ANS.OR.B.005, a uključuje sljedeće djelove:

(1) Politika sigurnosti i ciljevi

(i) Obaveze i odgovornost rukovodstva u vezi sigurnosti, koje su uključene u politiku sigurnosti.

(ii) Odgovornost za sigurnost u vezi sa implementacijom i održavanjem SMS-a i ovlaštenje za odlučivanje po pitanju sigurnosti.

(iii) Imenovanje rukovodioca odgovornog za sigurnost koji je odgovoran za primjenu i održavanje efektivnog SMS-a.

(iv) Koordinacija u vezi sa planiranjem aktivnosti u kriznim situacijama sa ostalim pružaocima usluga i vazduhoplovnim subjektima koji su povezani sa pružaocem ATS usluga tokom pružanja usluga.

(v) SMS dokumentacija koja opisuje sve elemente SMS-a, povezane SMS procese i rezultate SMS procesa.

(2) Upravljanje sigurnosnim rizikom

(i) Proces identifikacije opasnosti povezanih sa uslugama, koji mora da bude zasnovan na kombinaciji reaktivnih, proaktivnih i prediktivnih metoda prikupljanja sigurnosnih podataka.

(ii) Proces koji obezbjeđuje analizu, procjenu i kontrolu sigurnosnih rizika povezanih sa identifikovanim opasnostima.

(iii) Proces koji obezbjeđuje da je doprinos riziku od udesa sveden na najmanju moguću mjeru.

(3) Obezbjeđivanje sigurnosti

(i) Načini praćenja i mjerenja efikasnosti sistema sigurnosti u cilju verifikacije efikasnosti sigurnosti organizacije i validacije efektivnosti kontrole sigurnosnih rizika.

(ii) Proces identifikacije promjena koje mogu da utiču na nivo sigurnosnih rizika povezanih sa uslugama i identifikacije i upravljanja sigurnosnim rizicima koji mogu nastati iz tih promjena.

(iii) Proces praćenja i procjene efektivnosti SMS-a, u cilju stalnog poboljšanja ukupne efikasnosti SMS-a.

(4) Podsticanje sigurnosti

(i) Program obuke koji obezbjeđuje da je osoblje obučeno i stručno za vršenje svojih SMS dužnosti.

(ii) Sigurnosna komunikacija koja obezbjeđuje da je osoblje upoznato sa implementacijom SMS-a.

ATS.OR.205 Sigurnosna procjena i obezbjeđivanje promjena u funkcionalnom sistemu

(a) Za sve promjene prijavljene u skladu sa tačkom **ATM/ANS.OR.A.045(a)(1)**, pružalac ATS usluga mora da:

(1) obezbijedi da je sigurnosna procjena sprovedena tako da pokriva obim promjene koji obuhvata:

(i) promjenu opreme, procedura i osoblja;

(ii) veze i interakcije između elemenata koji se mijenjaju i ostalih dijelova funkcionalnog sistema;

(iii) veze i interakcije između elemenata koji se mijenjaju i okruženja u kome je predviđeno da rade;

(iv) životni ciklus promjene od definisanja do uvođenja u rad uključujući tranziciju;

(v) planirani degradirani načini rada funkcionalnog sistema; i

(2) obezbijedi, sa dovoljnom pouzdanošću, da su sigurnosni kriterijumi utvrđeni primjenom tačke ATS.OR.210 validni, da su zadovoljeni i da će ostati zadovoljeni, kroz kompletan, dokumentovan i validan argument.

(b) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju pružalac ATS usluga obezbjeđuje da sigurnosna procjena iz tačke (a) sadrži:

(1) identifikaciju opasnosti;

(2) utvrđene sigurnosne kriterijume i obrazloženje primjenljivi na datu promjenu u skladu sa tačkom ATS.OR.210;

(3) analizu rizika posljedica koje se odnose na promjenu;

(4) vrednovanje rizika i po potrebi umanjenje rizika za datu promjenu tako da ispunjava primjenljive sigurnosne kriterijume.

(5) verifikaciju da:

(i) procjena odgovara obimu promjene kako je definisano u tački (a)(1);

(ii) promjena ispunjava sigurnosne kriterijume;

(6) specifikacija kriterijuma praćenja neophodnih za dokazivanje da će usluga koju pruža izmijenjeni funkcionalni sistem nastaviti da ispunjava sigurnosne kriterijume.

ATS.OR.210 Sigurnosni kriterijumi

(a) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju mora da odredi prihvatljivost promjene u funkcionalnom sistemu sa aspekta sigurnosti, na osnovu analize rizika nastalih uvođenjem promjene, razdvojenih na osnovu vrsta operacija i korisnika, po potrebi.

(b) Prihvatljivost promjene sa aspekta sigurnosti procjenjuje se upotrebom specifičnih i provjerljivih sigurnosnih kriterijuma, pri čemu je svaki kriterijum izražen preko eksplicitnog, kvantitativnog nivoa sigurnosnog rizika ili druge mjere koja se odnosi na sigurnosni rizik.

(c) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju mora da obezbijedida sigurnosni kriterijumi:

(1) budu obrazloženi za datu promjenu, uzimajući u obzir vrstu promjene;

(2) kada su ispunjeni, podrazumijevaju da će funkcionalni sistem nakon promjene biti siguran u onoj mjeri kao i prije promjene ili da će pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju dostaviti argument kojim obrazlaže:

(i) da će svako privremeno umanjeње sigurnosti biti kompenzovano budućim poboljšanjem sigurnosti; ili

(ii) da će svako trajno umanjeње sigurnosti imati druge korisne posljedice;

(3) kada se razmatraju zajedno, obezbijediti da promjena ne stvara neprihvatljiv rizik za sigurnost usluga;

(4) doprinijeti poboljšanju sigurnosti kad god je to moguće.

ATS.OR.215 Zahtjevi za izdavanje dozvola i ljekarskih uvjerenja za kontrolore letenja

Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju obezbjeđuje da su kontrolori letenja adekvatno licencirani i da posjeduju validno ljekarsko uvjerenje u skladu sa Uredbom (EU) br. 2015/340.

DIO 3 – POSEBNI ZAHTJEVI VEZANI ZA LJUDSKE FAKTORE ZA PRUŽAOCE USLUGA KONTROLE LETENJA

ATS.OR.300 Područje primjene

Ovim dijelom se uspostavljaju zahtjevi koje je pružalac usluga kontrole letenja dužan da ispuni u pogledu efikasnosti ljudskih resursa u cilju:

(a) sprječavanja i umanjenja rizika od mogućnosti da uslugu kontrole letenja pružaju kontrolori letenja koji problematično upotrebljavaju psihoaktivne supstance;

(b) sprečavanja i umanjenja negativnih posljedica stresa na kontrolore letenja kako bi se obezbijedila sigurnost vazdušnog saobraćaja.

(c) sprečavanje i umanjeње negativnih uticaja zamora na kontrolore letenja kako bi se obezbijedila sigurnost vazdušnog saobraćaja.

ATS.OR.305 Odgovornosti pružaoca usluga kontrole letenja u pogledu problematične upotrebe psihoaktivnih supstanci od strane kontrolora letenja

(a) Pružalac usluga kontrole letenja dužan je da razvije i primijeni politiku sa vezanim procedurama kako bi obezbijedio da problematična upotreba psihoaktivnih supstanci ne utiče na pružanje usluga kontrole letenja.

(b) Ne dovodeći u pitanje odredbe Direktive 95/46/EC Evropskog parlamenta i Savjeta ⁽²⁾ i važeće nacionalne propise o testiranju lica, pružalac usluga kontrole letenja razvija i primjenjuje objektivnu, transparentnu i nediskriminatornu proceduru za otkrivanje slučajeva problematične

² 95/46/ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (OJ L 281, 23.11.1995, p. 31).

upotrebe psihoaktivnih supstanci od strane kontrolora letenja. Ova procedura uzima u obzir odredbe navedene u tački ATCO.A.015 Uredbe (EU) br. 2015/340.

(c) Proceduru iz tačke (b) mora da odobri nadležna vlast.

ATS.OR.310 Stres

U skladu sa tačkom ATS.OR.200, pružalac usluga kontrole letenja mora da:

(a) razvije i primijeni politiku za upravljanje stresom kontrolora letenja, uključujući primjenu Programa za upravljanje stresom nakon kritičnog događaja;

(b) obezbijedi kontrolorima letenja obrazovne i informativne programe o prevenciji stresa, uključujući stres nakon kritičnih događaja, dopunjujući obuku vezanu za ljudski faktor u skladu sa Djelovima 3 i 4 Poddijela D, Aneksa I Uredbe (EU) br. 2015/340.

ATS.OR.315 Zamor

U skladu sa tačkom ATS.OR.200, pružalac usluga kontrole letenja mora da:

(a) razvije i primijeni politiku upravljanja zamorom kod kontrolora letenja;

(b) obezbijedi kontrolorima letenja obrazovne i informativne programe o prevenciji zamora, dopunjujući obuku vezanu za ljudski faktor u skladu sa Djelovima 3 i 4 Poddijela D, Aneksa I Uredbe (EU) br. 2015/340.

ATS.OR.320 Sistem planiranja rada po smjenama kontrolora letenja

(a) Pružalac usluga kontrole letenja mora da razvije, implementira i prati sistem planiranja rada po smjenama u cilju upravljanja rizicima zamora na radnom mjestu kontrolora letenja kroz sigurno smjenjivanje perioda dužnosti i perioda odmora. Kroz sistem upravljanja rada po smjenama pružalac usluge kontrole letenja mora precizno navesti sledeće elemente:

(1) maksimalni broj uzastopnih radnih dana na dužnosti;

(2) maksimalni broj časova tokom perioda dužnosti;

(3) maksimalno vrijeme pružanja usluge kontrole letenja bez pauza;

(4) odnos perioda na dužnosti i pauza tokom pružanja usluge kontrole letenja;

(5) minimalne periode odmora;

(6) maksimalni uzastopni periodi dužnosti koji obuhvataju noćne sate, ako je primjenljivo, u zavisnosti od radnog vremena date jedinice kontrole letenja;

(7) minimalni period odmora nakon perioda dužnosti koji obuhvata noćne sate;

(8) minimalni broj perioda odmora u okviru ciklusa planiranja smjena.

(b) Pružalac usluga kontrole letenja mora da se konsultuje sa kontrolorima letenja na koje će se primjenjivati sistem planiranja rada po smjenama, i njihovim predstavnicima, ako je primjenljivo, tokom razvoja i primjene sistema, u cilju identifikacije i umanjenja rizika u vezi zamora koga može da izazove sam sistem planiranja rada po smjenama.

PODDIO B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA U VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU (ATS.TR)

DIO 1 – OPŠTI ZAHTJEVI

ATS.TR.100 Radne metode i operativne procedure za pružaoce usluga u vazdušnom saobraćaju

(a) Pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju dokazuje da su njegove radne metode i operativne procedure usaglašene sa:

(1) Sprovedbenom uredbom (EU) br. 923/2012; i

(2) standardima datim u sledećim Aneksima Čikaške konvencije, u delovima relevantnim za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju u datom vazdušnom prostoru:

(i) Aneks 10 o vazduhoplovnim komunikacijama, Dio II o komunikacionim procedurama, uključujući one sa PANS statusom, šesto izdanje iz oktobra 2001. godine, uključujući sve izmjene i dopune do i uključujući br. 89;

(ii) Ne dovodeći u pitanje odredbe Sprovedbene uredbe (EU) br. 923/2012, Aneks 11 o uslugama u vazdušnom saobraćaju, 13. izdanje iz jula 2001. godine, uključujući sve izmjene i dopune do i uključujući br. 49.

(b) Nezavisno od tačke (a), za jedinice pružaoca usluga u vazdušnom saobraćaju koje pružaju usluge za probne letove, nadležna vlast može da definiše dodatne ili alternativne uslove i procedure od onih datih u tački (a) kada je to potrebno radi pružanja usluga u vazdušnom saobraćaju za probne letove.

ANEKS V

POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE METEOROLOŠKIH USLUGA

(Dio-MET)

PODDIO A – DODATNI ORGANIZACIONI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE METEOROLOŠKIH USLUGA

(MET.OR)

DIO 1 - OPŠTI ZAHTJEVI

MET.OR.100 Meteorološki podaci i informacije

- (a) Pružalac meteoroloških usluga mora da dostavi meteorološke informacije operatorima vazduhoplova, članovima letачke posade, jedinicama za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju (ATS jedinicama), službi traganja i spašavanja, operatorima aerodroma, organima za istraživanje nesreća u saobraćaju i drugim pružaocima usluga i vazduhoplovnim subjektima koje su im neophodne za sprovođenje njihovih funkcija, na način kako je to utvrdila nadležna vlast.
- (b) Pružalac meteoroloških usluga mora da potvrdi operativno poželjnu tačnost podataka proslijeđenih za operativno korišćenje, uključujući izvor tih podataka i obezbjeđujući istovremeno da se takvi podaci proslijeđuju pravovremeno i da se prema potrebi ažuriraju.

MET.OR.105 Čuvanje meteoroloških informacija

- (a) Pružalac meteoroloških usluga mora da čuva izdate meteorološke informacije najmanje 30 dana od dana njihovog izdavanja.
- (b) Ove meteorološke informacije moraju da budu dostupne, na zahtjev, u cilju ispitivanja ili istraga i za te svrhe moraju da se čuvaju do zaključivanja ispitivanja ili istrage.

MET.OR.110 Zahtjevi za razmjenu meteoroloških informacija

Pružalac meteoroloških usluga mora da posjeduje sisteme i da uspostavi postupke, kao i pristup odgovarajućim telekomunikacionim sredstvima, kako bi se:

- (a) omogućila razmjena operativnih meteoroloških informacija sa drugim pružaocima meteoroloških usluga;
- (b) korisnicima pravovremeno pružile potrebne meteorološke informacije.

MET.OR.115 Meteorološki bilteni

Pružalac meteoroloških usluga odgovoran za određenu oblast dostavlja relevantnim korisnicima meteorološke biltene putem interneta ili putem vazduhoplovne fiksne telekomunikacione mreže.

MET.OR.120 Prijava odstupanja svjetskim oblasnim prognostičkim centrima (WAFC)

Pružalac meteoroloških usluga odgovoran za određenu oblast (koji koristi WAFS podatke u BUFR kodu) ako sam otkrije ili je dobio izvještaj da su konstatovana znatna odstupanja u WAFS prognozama značajnog vremena (SIGWX), odmah prijavljuje odstupanja odgovarajućem WAFC u pogledu:

- (a) zaleđivanja, turbulencije, kumulonimbusa koji su slabo vidljivi, učestali, zamaskirani ili u liniji nepogoda, kao i pješćanih i prašinskih oluja;
- (b) vulkanskih erupcija ili ispuštanja u atmosferu radioaktivnih materija koje su značajne za operacije vazduhoplova.

DIO 2 — POSEBNI ZAHTJEVI

Poglavlje 1 – Zahtjevi za vazduhoplovne meteorološke stanice

MET.OR.200 Meteorološki izvještaji i druge informacije

- (a) Vazduhoplovna meteorološka stanica izdaje:
 - 1) lokalne redovne izvještaje u utvrđenim vremenskim intervalima, samo za razmjenu na aerodromu na kojem su i nastali;
 - 2) lokalne specijalne izvještaje, samo za razmjenu na aerodromu na kojem su i nastali;
 - 3) METAR u intervalima od pola sata na aerodromima koji pružaju usluge za međunarodni komercijalni vazdušni prevoz, za razmjenu van aerodroma na kojem je nastao.
- (b) Vazduhoplovna meteorološka stanica mora da obavijesti jedinice za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju i jedinice za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja na aerodromu o promjenama u statusu ispravnosti automatske opreme koja se upotrebljava za procjenu vidljivosti duž poletno sletne staze.
- (c) Vazduhoplovna meteorološka stanica mora da prijavi pojavu pre-eruptivne vulkanske aktivnosti, vulkanske erupcije i oblaka vulkanskog pepela, povezanoj jedinici za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju, jedinici za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja i birou za meteorološko bdenje.
- (d) Vazduhoplovna meteorološka stanica uspostavlja popis kriterijuma za izdavanje lokalnih specijalnih izvještaja u dogovoru sa odgovarajućim ATS jedinicama, operatorima vazduhoplova i drugim zainteresovanim stranama.

MET.OR.205 Izvještavanje meteoroloških elemenata

Na aerodromima kojima se odvija redovni međunarodni komercijalni vazdušni prevoz, vazduhoplovna meteorološka stanica izvještava:

- (a) smjer i brzinu prizemnog vjetra;
- (b) vidljivost,
- (c) vidljivost duž poletno sletne staze, ako je primjenljivo;
- (d) sadašnje vrijeme na aerodromu i njegovoj okolini;
- (e) oblačnost;
- (f) temperaturu vazduha i temperaturu tačke rose;
- (g) atmosferski pritisak;
- (h) dodatne informacije kada je primjenljivo.

Na aerodromima na kojima se ne odvija redovni međunarodni komercijalni vazdušni prevoz, ako tako odobri nadležna vlast, vazduhoplovna meteorološka stanica može da izvještava samo one meteorološke elemente koji su važni za vrste letova koji se odvijaju na tom aerodromu. Ta lista podataka objavljuje se u zborniku vazduhoplovnih informacija.

MET.OR.210 Osmatranje meteoroloških elemenata

Na aerodromima na kojima se odvija redovni međunarodni komercijalni vazdušni prevoz, vazduhoplovna meteorološka stanica osmatra i/ili mjeri:

- (a) smjer i brzinu prizemnog vjetra;
- (b) vidljivost,
- (c) vidljivost duž poletno sletne staze, ako je primjenljivo;
- (d) sadašnje vrijeme na aerodromu i njegovoj okolini;
- (e) oblačnost;
- (f) temperaturu vazduha i temperaturu tačke rose;
- (g) atmosferski pritisak;
- (h) dodatne informacije kada je primjenljivo.

Na aerodromima na kojima se ne odvija redovni međunarodni komercijalni vazdušni prevoz, ako tako odobri nadležna vlast, vazduhoplovna meteorološka stanica može da osmatra i/ili mjeri samo one meteorološke elemente koji su važni za vrste letova koji se odvijaju na tom aerodromu. Ta lista podataka objavljuje se u zborniku vazduhoplovnih informacija.

Poglavlje 2 – Zahtjevi za aerodromski meteorološki biro

MET.OR.215 Prognoze i druge informacije

Aerodromski meteorološki biro:

- (a) priprema i/ili obezbjeđuje prognoze i druge relevantne meteorološke informacije koje su mu potrebne za obavljanje sopstvenih funkcija vezanih za letove za koje je zadužen, kako je odredila nadležna vlast;

- (b) obezbjeđuje prognoze i/ili upozorenja o lokalnim meteorološkim uslovima na aerodromima za koje je odgovoran;
- (c) neprestano provjerava prognoze i upozorenja i objavljuje izmjene čim je to neophodno i poništava sve prognoze iste vrste, ili njihove djelove, koje su prethodno objavljene za isto mjesto i isti period važenja;
- (d) obezbjeđuje brifinge, konsultacije i dokumentaciju za let članovima letačke posade i/ili drugom operativnom osoblju;
- (e) obezbjeđuje klimatološke informacije;
- (f) obezbjeđuje svojoj povezanoj jedinici za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju, jedinici za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja i birou meteorološkog bdenja, informacije koje primi o vulkanskoj preeruptivnoj aktivnosti, vulkanskoj erupciji ili oblaku vulkanskog pepela;
- (g) obezbjeđuje, ako je primjenljivo, meteorološke informacije jedinicama službi traganja i spašavanja i održava vezu sa jedinicom(ama) službi traganja i spašavanja tokom čitave operacije traganja i spašavanja;
- (h) obezbjeđuje, prema potrebi, meteorološke informacije relevantnim jedinicama za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja radi izvršavanja njihovih funkcija;
- (i) sastavlja i/ili prima prognozu i druge relevantne meteorološke informacije koje su potrebne za obavljanje funkcija jedinica ATS u skladu sa tačkom MET.OR.242;
- (j) obezbjeđuje svojoj povezanoj jedinici za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju, jedinici za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja i birou meteorološkog bdenja informacije koje primi o ispuštanju radioaktivnih materija u atmosferu.

MET.OR.220 Aerodromske prognoze

- (a) Aerodromski meteorološki biro u utvrđeno vrijeme izdaje aerodromske prognoze u obliku TAF.
- (b) Kada izdaje TAF aerodromska meteorološka služba obezbjeđuje da, na jednom aerodromu za bilo koje određeno vrijeme, ne postoji više od jedne važeće TAF prognoze.

MET.OR.225 Prognoze za slijetanje

- (a) Aerodromski meteorološki biro priprema prognoze za slijetanje kako je utvrdila nadležna vlast.
- (b) Prognoza za slijetanje objavljuje se u obliku prognoze TREND.
- (c) Period važenja prognoze TREND je dva sata od izdavanja izvještaja (o osmatranju) koji čini sastavni dio prognoze za slijetanje.

MET.OR.230 Prognoze za polijetanje

Aerodromski meteorološki biro:

- (a) priprema prognoze za polijetanje kako je utvrdila nadležna vlast;
- (b) na zahtjev dostavlja prognoze za polijetanje operatorima vazduhoplova i članovima letačke posade u periodu od tri sata prije očekivanog vremena polijetanja.

MET.OR.235 Aerodromska upozorenja i upozorenja i alarmi na smicanje vjetra

Aerodromski meteorološki biro:

- (a) izdaje aerodromska upozorenja;
- (b) priprema upozorenja na smicanje vjetra za aerodrome na kojima se smicanje vjetra smatra značajnim, u skladu sa lokalnim dogovorima sa odgovarajućom ATS jedinicom i relevantnim operatorima vazduhoplova;

- (c) na aerodromima na kojima se smicanje vjetra utvrđuje automatskom zemaljskom opremom za daljinsko praćenje i detekciju smicanja vjetra, izdaje upozorenja na smicanje vjetra koje ti sistemi generišu;
- (d) poništava upozorenja kada uslovi za smicanje više ne postoje i/ili se njihova pojava na tom aerodromu više ne očekuje.

MET.OR.240 Informacije za operatore vazduhoplova i letačku posadu

- a) Aerodromski meteorološki biro pruža operatorima vazduhoplova i članovima letačke posade:
 - (1) prognoze elemenata navedenih u tačkama (1) i (2) tačke MET.OR.275(a) koje izrađuje WAFc;
 - (2) METAR ili SPECI, uključujući TREND prognoze, TAF ili izmijenjeni TAF za aerodrome polijetanja i odredišta, kao i za alternativne aerodrome za aerodrom polijetanja, alternativne aerodrome na ruti i alternativne aerodrome za aerodrom odredišta;
 - (3) aerodromske prognoze za polijetanje;
 - (4) SIGMET i specijalna osmatranja iz vazduhoplova relevantni za cijelu rutu;
 - (5) savjetodavne informacije o vulkanskom pepelu i tropskim ciklonima relevantni za cijelu rutu;
 - (6) prognoze, u obliku karte, za oblast za letove na malim visinama sačinjene kao prilog AIRMET poruci i AIRMET poruke za letove na malim visinama koje su relevantne za cijelu rutu;
 - (7) aerodromska upozorenja za lokalni aerodrom;
 - (8) meteorološke satelitske snimke;
 - (9) informacije dobijene sa zemaljskih meteoroloških radara.
- b) Uvijek kada se meteorološke informacije koje se uključuju u dokumentaciju o letu bitno razlikuju od onih koje su stavljene na raspolaganje za planiranje leta, aerodromska meteorološka služba:
 - (1) odmah o tome obavještava predmetnog operatora vazduhoplova ili letačku posadu;
 - (2) ako je moguće, u dogovoru sa operatorom vazduhoplova obezbjeđuje revidirane meteorološke informacije.

MET.OR.242 Informacije koje se obezbjeđuju jedinicama za pružanje usluga u vazдушном саобраћају

- a) Aerodromski meteorološki biro obezbjeđuje, prema potrebi, svom povezanom aerodromskom kontrolnom tornju:
 - (1) lokalne redovne i specijalne izvještaje, METAR, TAF i TREND prognoze i njihove izmjene;
 - (2) SIGMET i AIRMET informacije, upozorenja i alarme na smicanje vjetra, kao i aerodromska upozorenja;
 - (3) sve lokalno dogovorene dodatne meteorološke informacije kao što su prognoze prizemnog vjetra radi utvrđivanja mogućih promjena PSS u upotrebi;
 - (4) primljene informacije o oblaku vulkanskog pepela za koje već nije objavljen SIGMET, prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i aerodromskog kontrolnog tornja na koji se informacija odnosi;
 - (5) primljene informacije o preeruptivnoj aktivnosti vulkana i/ili vulkanskoj erupciji prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i aerodromskog kontrolnog tornja na koji se informacija odnosi.
- b) Aerodromski meteorološki biro pruža svojoj povezanoj jedinici prilazne kontrole letenja:
 - (1) lokalne redovne i specijalne izvještaje, METAR, TAF i TREND prognoze i njihove izmjene;
 - (2) SIGMET i AIRMET informacije, upozorenja i alarme na smicanje vjetra, kao i aerodromska upozorenja;

- (3) sve lokalno dogovorene dodatne meteorološke informacije;
- (4) primljene informacije o oblaku vulkanskog pepela za koje već nije objavljen SIGMET, prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i odgovarajuće jedinice prilazne kontrole letenja;
- (5) primljene informacije o preeruptivnoj aktivnosti vulkana i/ili vulkanskoj erupciji prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i odgovarajuće jedinice prilazne kontrole letenja.

Poglavlje 3 – Zahtjevi za biro za meteorološko bdenje

MET.OR.245 Meteorološko bdenje i ostale informacije

U okviru svoje oblasti odgovornosti biro za meteorološko bdenje:

- (a) vrši neprekidno bdenje nad meteorološkim uslovima koji utiču na letenje;
- (b) koordinira sa organizacijama odgovornim za izdavanje NOTAM i/ili ASHTAM poruka kako bi se obezbijedilo da meteorološke informacije o vulkanskom pepelu uključene u SIGMET i NOTAM i/ili ASHTAM poruke budu konzistentne;
- (c) koordinira sa određenim vulkanskim opservatorijama kako bi se obezbijedilo da informacije o vulkanskoj aktivnosti prima efikasno i pravovremeno;
- (d) pruža svom pridruženom VAAC primljene informacije o preeruptivnoj vulkanskoj aktivnosti, vulkanskoj erupciji i oblaku vulkanskog pepela za koje nije već izdat SIGMET;
- (e) pruža svojim jedinicama za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja primljene informacije o ispuštanju radioaktivnih materija u atmosferu za oblast ili susedne oblasti za koje vrši bdenje i za koja SIGMET nije već objavljen;
- (f) pruža svom pridruženom centru oblasne kontrole letenja i centru za pružanje letnih informacija (ACC/FIC), prema potrebi, sledeće relevantne informacije:
 - (1) METAR, uključujući trenutne podatke o pritisku za aerodrome i druge lokacije, TAF i TREND prognoze i njihove izmjene;
 - (2) prognoze vjetrova i temperatura na visini i značajnih vremenskih pojava na ruti i njihove izmjene, SIGMET i AIRMET informacije i odgovarajuća specijalna osmatranja iz vazduhoplova;
 - (3) sve druge meteorološke informacije koje zatraže ACC/FIC radi odgovora na zahtjeve vazduhoplova u letu;
 - (4) primljene informacije o oblaku vulkanskog pepela za koji SIGMET još nije izdat, kako je dogovoreno između službe meteorološkog bdenja i ACC/FIC;
 - (5) primljene informacije koje se odnose na ispuštanje radioaktivnih materija u atmosferu, kako je dogovoreno između službe meteorološkog bdenja i ACC/FIC;
 - (6) savjetodavne informacije o tropskom ciklonu koje je izdao TCAC za svoju oblast odgovornosti;
 - (7) savjetodavne informacije o vulkanskom pepelu koje je izdao VAAC za svoju oblast odgovornosti;
 - (8) primljene informacije o preeruptivnoj vulkanskoj aktivnosti i/ili vulkanskoj erupciji kako je dogovoreno između službe meteorološkog bdenja i ACC/FIC.

MET.OR.250 SIGMET poruke

Biro za meteorološko bdenje:

- (a) priprema i šalje SIGMET poruke;
- (b) obezbjeđuje da se SIGMET poruka poništi kada se pojave više ne javljaju ili se više ne očekuje da će se pojaviti u oblasti na koju se odnosi SIGMET poruka;

- (c) obezbjeđuje da period važenja SIGMET poruke nije duži od četiri sata, a u posebnom slučaju SIGMET poruka za vulkanski pepeo i tropske ciklone, taj period će biti produžen na najviše šest sati;
- (d) obezbjeđuje da se SIGMET poruke izdaju ne prije četiri sata prije početka perioda važnosti, a u posebnom slučaju SIGMET poruka za vulkanski pepeo i tropske ciklone čim je to moguće, ali ne prije 12 sati od početka perioda važnosti poruke i da se ažuriraju najmanje svakih šest sati.

MET.OR.255 AIRMET poruke

Biro za meteorološko bdenje:

- (a) priprema i šalje AIRMET poruke kada je nadležna vlast utvrdila da gustina saobraćaja koji se odvija ispod nivoa leta 100, ili u planinskim područjima do nivoa leta 150 ili više kada je to potrebno, opravdava redovno izdavanje i slanje prognoza za oblast za takve operacije;
- (b) poništava AIRMET poruku kada se pojave više ne javljaju ili se njeno pojavljivanje više ne očekuje;
- (c) obezbjeđuje da period važenja AIRMET poruke nije duži od četiri sata.

MET.OR.260 Prognoze za oblast za letove na malim visinama

Biro za meteorološko bdenje:

- (a) izdaje prognozu za oblast za letove na malim visinama kada gustina saobraćaja koji se odvija ispod nivoa leta 100, ili u planinskim područjima do nivoa leta 150 ili više, kada je to potrebno, opravdava redovno izdavanje i slanje prognoza za oblast za takve operacije;
- (b) obezbjeđuje da učestalost izdavanja, oblik i utvrđeno vrijeme ili period važenja prognoze za oblast za letove na malim visinama i kriterijumi za njihove izmjene odgovaraju onima koje je utvrdila nadležna vlast;

Poglavlje 4 – Zahtjevi za savjetodavni centar za vulkanski pepeo (VAAC)

MET.OR.265 Odgovornosti savjetodavnog centra za vulkanski pepeo

U svom području odgovornosti VAAC:

- (a) kada je vulkan već eruptirao ili se očekuje njegova erupcija ili je već prijavljen vulkanski pepeo, pruža savjetodavne informacije u pogledu rasprostranjenosti i prognoze kretanja oblaka vulkanskog pepela:
 - 1) Evropskoj koordinacionoj grupi za krize u vazduhoplovstvu (EACCC);
 - 2) u području svoje odgovornosti onim biroima za meteorološko bdenje koji su odgovorni za oblasti informisanja vazduhoplova u letu (FIR) koje mogu biti pod uticajem navedenih pojava;
 - 3) operatorima vazduhoplova, oblasnim kontrolama letenja (ACC) i centrima za pružanje
 - 4) letnih informacija (FIC) koji su odgovorni za oblasti letnih informacija (FIR) koje mogu biti pod uticajem navedenih pojava;4) svjetskim oblasnim prognostičkim centrima, međunarodnim OPMET bankama podataka, međunarodnim NOTAM biroima i centrima koji su regionalnim sporazumima o vazdušnoj plovitbi određeni za rad fiksnih vazduhoplovnih satelitskih distribucionih sistema;
 - 5) drugim VAAC čija bi područja odgovornosti mogla da budu zahvaćena;
- (b) koordinira se sa određenim vulkanskim opservatorijima kako bi obezbijedio da se informacije o vulkanskoj aktivnosti primaju efikasno i pravovremeno;

- (c) obezbjeđuje savjetodavne meteorološke informacije iz tačke (a) najmanje svakih šest sati sve do trenutka kada se oblak vulkanskog pepela više ne može identifikovati na osnovu satelitskih podataka, kada se iz tog područja više ne primaju meteorološki izvještaji o vulkanskom pepelu i kada više nema izvještaja o novim erupcijama vulkana; i održava dvadesetčetvoročasovno bdenje.

Poglavlje 5 – Zahtjevi za savjetodavni centar za tropske ciklone (TCAC)

MET.OR.270 Odgovornosti savjetodavnog centra za tropske ciklone

TCAC izdaje:

- (a) u formi skraćenog otvorenog teksta savjetodavne informacije u pogledu položaja centra ciklona, njegov smjer i brzinu kretanja, pritisak u centru i maksimalni prizemni vjetra u blizini centra:
- 1) biroima za meteorološko bdenje u svojem području odgovornosti;
 - 2) drugim TCAC čija područja odgovornosti mogu biti zahvaćena;
 - 3) svjetskim oblasnim prognostičkim centrima, međunarodnim OPMET bankama podataka i centrima odgovornim za rad fiksnih vazduhoplovnih satelitskih distribucionih sistema;
- (b) ažurirane savjetodavne informacije biroima za meteorološko bdenje za svaki tropski ciklon, prema potrebi, a najmanje na svakih šest sati.

Poglavlje 6 – Zahtjevi za svjetski oblasni prognostički centar (WAFc)

MET.OR.275 Odgovornosti svjetskog oblasnog prognostičkog centra

- (a) WAFc obezbjeđuje, u digitalnom obliku:
- (1) globalne prognoze u tačkama mreže za parametre:
- (i) vjetar na visini;
 - (ii) temperatura i vlaga na visini;
 - (iii) geopotencijalna apsolutna visina nivoa leta;
 - (iv) nivo (izraženo kao FL) i temperatura tropopauze;
 - (v) smjer, brzina i nivo leta na kome je vjetar maksimalan;
 - (vi) kumulonimbusni oblaci;
 - (vii) zaleđivanje;
 - (viii) turbulencija;
- (2) globalne prognoze značajnih vremenskih pojava (SIGWX), uključujući vulkansku aktivnost i ispuštanje radioaktivnih materija.
- (b) WAFc obezbjeđuje da se podaci u digitalnoj formi Svjetskog oblasnog prognostičkog sistema prenose u binarnom obliku.

PODDIO B – TEHNIČKI ZAHTEJEVI ZA PRUŽAOCE METEOROLOŠKIH USLUGA

(MET.TR)

DIO 1 – OPŠTI ZAHTEJEVI

MET.TR.115 Meteorološki bilteni

- (a) Meteorološki bilteni sadrže zaglavlje koje se sastoji od:
- (1) identifikacione oznake od četiri slova i dva broja;
 - (2) četvoroslovnog ICAO lokacijskog indikatora koja odgovara geografskoj lokaciji pružaoca meteoroloških usluga od koga potiče ili koji je sastavio meteorološki bilten;
 - (3) grupe za dan i vrijeme;
 - (4) ako je potrebno, troslovne oznake.
- (b) Meteorološki bilteni koji sadrže operativne meteorološke informacije koje će se prenositi putem AFTN moraju biti ugrađeni u tekstualni dio formata AFTN poruke.

DIO 2 – POSEBNI ZAHTJEVI

Poglavlje 1 – Tehnički zahtjevi za vazduhoplovne meteorološke stanice

MET.TR.200 Meteorološki izvještaji i druge informacije

- (a) Lokalni redovni i lokalni specijalni izvještaji i METAR moraju da sadrže, prema navedenom redoslijedu, sljedeće elemente:
- (1) identifikacija tipa izvještaja;
 - (2) lokacijski indikator;
 - (3) vrijeme osmatranja;
 - (4) oznaka automatizovanog izvještaja ili izvještaja koji nedostaje, ako je primjenljivo;
 - (5) smjer i brzina prizemnog vjetra;
 - (6) vidljivost;
 - (7) vidljivost duž PSS, kada su ispunjeni kriterijima za njeno osmatranje;
 - (8) sadašnje vrijeme;
 - (9) količina oblaka, tip oblaka (samo cumulonimbus i cumulus congestus) i visina baze oblaka ili vertikalna vidljivost ako se mjeri;
 - (10) temperatura vazduha i temperatura tačke rose;
 - (11) QNH i kada je primjenljivo u lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima QFE;
 - (12) dodatne informacije, kada je primjenljivo.
- (b) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima:
- (1) ako se prizemni vjetar osmatra sa više od jedne lokacije duž PSS, navode se lokacije za koje su te vrijednosti reprezentativne;
 - (2) kada je u upotrebi više od jedne PSS, a osmotren je prizemni vjetar koji se odnosi na te PSS, ako su dostupne daju se vrijednosti za vjetar za svaku PSS uz obavezno navođenje PSS na koju se odgovarajuća vrijednost odnosi;
 - (3) kada se u skladu sa tačkom MET.TR.205(a)3.ii.B izvještavaju varijacije od srednjeg smjera vjetra, izvještavaju se dva ekstremna smjera između kojih je prizemni vjetar varirao;
 - (4) kada se u skladu sa tačkom MET.TR.205(a)3.iii. izvještavaju varijacije od srednje brzine vjetra (udari), one se izvještavaju kao maksimalna i minimalna izmjerena vrijednost brzine prizemnog vjetra.
- (c) METAR
- (1) METAR mora da se objavljuje u skladu sa obrascem iz Dodatka 1 i distribuira u obliku koda METAR koji propisuje Svjetska meteorološka organizacija.

- (2) Ako se izdaje u digitalnom obliku, METAR mora da bude:
- (i) u formatu koji je usaglašen sa globalnim interoperabilnim modelom razmjene informacija uz korišćenje jezika za označavanje geografskih podataka geography markup language (GML);
 - (ii) praćen odgovarajućim metapodacima.
- (3) METAR mora da bude spreman za razmjenu najkasnije pet minuta poslije stvarnog vremena osmatranja.
- (d) Informacije o vidljivosti, vidljivosti duž poletno sletne staze, sadašnjem vremenu i količini oblačnosti, tipu oblaka i visini baze oblaka zamjenjuju se u svim meteorološkim izvještajima izrazom CAVOK, kada se u trenutku osmatranja istovremeno pojavljuju sljedeći uslovi:
- (1) vidljivost 10 km ili više, a najniža vidljivost nije izvještavana;
 - (2) nema oblaka od operativnog značaja;
 - (3) nema vremenskih uslova značajnih za vazdušni sobračaj.
- (e) Popis kriterijuma za pružanje lokalnih specijalnih izvještaja uključuje:
- (1) one vrijednosti koje najviše odgovaraju operativnim minimumima operatora vazduhoplova koji koriste aerodrom;
 - (2) one vrijednosti kojima se ispunjavaju drugi lokalni zahtjevi ATS jedinica i operatora vazduhoplova;
 - (3) porast temperature vazduha za 2 °C ili više u odnosu na one iz posljednjeg lokalnog izvještaja, ili neki drugi prag vrijednosti prema dogovoru između pružaoca meteoroloških usluga, odgovarajuće ATS jedinice i zainteresovanih operatora vazduhoplova;
 - (4) dostupne dodatne informacije u pogledu pojave značajnih meteoroloških uslova u zoni prilaženja i zoni penjanja;
 - (5) kada se primenjuju postupci smanjivanja buke, a srednja vrijednost brzine prizemnog vjetra se promijenila za 5 kt (2,5 m/s) ili više od vremena posljednjeg lokalnog izvještaja, a da je pritom srednja brzina prije i/ili poslije promjene iznosila 15 kt (7,5 m/s) ili više;
 - (6) kada se srednja vrijednost smjera prizemnog vjetra promijenila za 60° ili više od one iz posljednjeg izvještaja, a da je pritom srednja vrijednost brzine vjetra prije i/ili posle promjene iznosila 10 kt (5 m/s) ili više;
 - (7) kada se srednja vrijednost brzine prizemnog vjetra promijenila za 10 kt (5 m/s) ili više od one iz posljednjeg lokalnog izvještaja;
 - (8) kada se srednja vrijednost brzine prizemnog vjetra (udari) promijenila za 10 kt (5 m/s) ili više od one u trenutku posljednjeg lokalnog izvještaja, a da je pritom srednja vrijednost brzine prije i/ili poslije promjene iznosila 15 kt (7,5 m/s) ili više;
 - (9) kada dođe do pojave, prestanka ili promjene intenziteta bilo koje od sljedećih vremenskih pojava:
 - (i) padavine koje se lede;
 - (ii) umjerene ili jake padavine, uključujući pljuskove; i
 - (iii) grmljavinske oluje, sa padavinama;
 - (10) kada dođe do pojave ili prestanka bilo koje od sljedećih vremenskih pojava:
 - (i) magla koja se ledi;
 - (ii) grmljavinska oluja, bez padavina;
 - (11) kada se količina sloja oblaka ispod 1 500 ft (450 m) promijeni:
 - (i) od male oblačnosti (SCT) ili manje na razbijenu oblačnost (BKN) ili potpuno oblačno (OVC); ili
 - (ii) sa BKN ili OVC na SCT ili manje.
- (f) Ako je tako dogovoreno između pružaoca meteoroloških usluga i nadležne vlasti, lokalni specijalni izvještaji objavljuju se uvijek kada se dođe do sljedećih promjena:

- (1) kada se vjetar promijeni tako da prolazi pragove vrijednosti od operativnog značaja. Pragove vrijednosti parametara utvrđuje pružalac meteoroloških usluga u dogovoru sa odgovarajućom ATS jedinicom i zainteresovanim operatorima vazduhoplova, uzimajući u obzir promjene vjetra koje:
 - (i) zahtijevaju promjenu poletno sletne staze u upotrebi;
 - (ii) pokazuju da su se komponenta leđnog vjetra i komponenta bočnog vjetra na PSS promijenile tako da prolaze pragove vrijednosti koji predstavljaju glavna operativna ograničenja za (tipični) vazduhoplov kojim se na aerodromu najčešće izvršavaju vazduhoplovne operacije;
- (2) kada se vidljivost povećava i mijenja na, ili u toj promjeni prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti, ili kada se vidljivost smanjuje i tim smanjivanjem prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti:
 - (i) 800, 1 500 ili 3 000 m;
 - (ii) 5 000 m, u slučajevima kada se znatan broj letova vrši u skladu sa pravilima vizuelnog letenja;
- (3) kada se vidljivost duž poletno sletne staze povećava i mijenja na, ili u toj promjeni prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti, ili kada se se vidljivost duž poletno sletne staze smanjuje i tim smanjivanjem prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti: 50, 175, 300, 550 ili 800 m;
- (4) kada dođe do pojave, prestanka ili promjene intenziteta bilo koje od sljedećih vremenskih pojava:
 - (i) prašinska oluja;
 - (ii) pješčana oluja;
 - (iii) ljevkašti oblak (tornado ili pijavica);
- (5) kada dođe do pojave ili prestanka bilo koje od sljedećih vremenskih pojava:
 - (i) prašina, pijesak ili snijeg nisko podignuti vetrom;
 - (ii) prašina, pijesak ili snijeg nošeni vetrom;
 - (iii) linija nepogoda;
- (6) kada se visina baze najnižeg sloja oblaka količine BKN ili OVC podiže i mijenja na, ili u toj promjeni prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti, ili kada se visina baze najnižeg sloja oblaka količine BKN ili OVC spušta i tim spuštanjem prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti:
 - (i) 100, 200, 500 ili 1 000 ft (30, 60, 150 ili 300 m);
 - (ii) 1 500 ft (450 m), u slučajevima kada se znatan broj letova izvršava u skladu sa pravilima vizuelnog letenja;
- (7) kada je nebo nevidljivo i vertikalna vidljivost se poveća i promijeni na, ili u toj promjeni prođe jedan ili više pragova sledećih vrijednosti, ili kada se očekuje da se vertikalna vidljivost smanji i da tim smanjivanjem prođe jedan ili više pragova sledećih vrijednosti 100, 200, 500 ili 1 000 ft (30, 60, 150 ili 300 m);
- (8) bilo koji drugi kriterijum na osnovu lokalnih aerodromskih operativnih minimuma, kako je dogovoreno između pružaoca meteoroloških usluga i operatora vazduhoplova.

MET.TR.205 Izveštavanje meteoroloških elemenata

(a) Smjer i brzina prizemnog vjetra

- (1) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju, smjer i brzina prizemnog vjetra izvještava se u koracima od 100 (u odnosu na stvarni sjever) odnosno 1 kt (0,5 m/s).

One osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u ovaj korak za izvještavanje zaokružuju se na najbliži korak te skale.

(2) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju:

- (i) navode se mjerne jedinice koje se upotrebljavaju za brzinu vjetra;
- (ii) varijacije srednje vrijednosti smjera vjetra, ako je ukupna varijacija 60° ili više, tokom posljednjih 10 minuta prijavljuju se kako slijedi:
 - (A) kada je ukupna varijacija 60° ili više, ali manje od 180°, a brzina vjetra je 3 kt (1,5 m/s) ili više, te se varijacije smjera izvještavaju sa dva krajnja smjera između kojih je prizemni vjetar varirao;
 - (B) kada je ukupna varijacija 60° ili više, ali manje od 180°, a brzina vjetra je manja od 3 kt (1,5 m/s), smjer vjetra se izvještava kao varijabilan bez srednje vrijednosti smjera vjetra;
 - (C) kada je ukupna varijacija 180° ili više, smjer vjetra se izvještava kao varijabilan bez srednje vrijednosti smjera vjetra;
- (iii) varijacije srednje vrijednosti brzine vjetra (udari) tokom posljednjih 10 minuta izvještavaju se kada maksimalna brzina vjetra premaši srednju vrijednost brzine za:
 - (A) 5 kt (2,5 m/s) ili više u lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima kada se primjenjuju postupci za smanjivanje buke;
 - (B) 10 kt (5 m/s) ili više u ostalim slučajevima;
- (iv) kada se izvještava brzina vjetra manja od 1 kt (0,5 m/s), ona se navodi kao tišina;
- (v) kada se izvještava brzina vjetra od 100 kt (50 m/s) ili više, navodi se da je veća od 99 kt (49 m/s);
- (vi) kada se u skladu sa tačkom MET.TR.205(a) izvještavaju varijacije srednje brzine vjetra (udari), izvještava se maksimalna dostignuta brzina vjetra;
- (vii) kada se u 10-minutnom periodu pojave značajni diskontinuiteti u smjeru i/ili brzini vjetra, izvještavaju se samo varijacije srednje vrijednosti smjera i srednje vrijednosti brzine vjetra koje se pojavljuju poslije tih diskontinuiteta.

(b) Vidljivost

- (1) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju vidljivost se izvještava u koracima od 50 m kada je vidljivost manja od 800 m; u koracima od 100 m kada je 800 m ili više, ali manja od 5 km; u koracima od jednog kilometra kada je vidljivost 5 km ili više, ali manja od 10 km, a izvještava se kao 10 km kada je vidljivost 10 km ili više, osim kada mogu biti primijenjeni uslovi za upotrebu CAVOK.
- (2) Sve osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u tu navedenu skalu za izvještavanje zaokružuju se na najbliži niži korak te skale.
- (3) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima vidljivost duž poletno sletne staze izvještava se zajedno sa jedinicama mjere koje su iste kao i one korišćene za vidljivost.

(c) Vidljivost duž poletno sletne staze SS (RVR)

- (1) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju RVR se izvještava u koracima od 25 m kada je manja od 400 m, u koracima od 50 m kada je između 400 i 800 m i u koracima od 100 m kada je veća od 800 m.
- (2) One osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u navedenu skalu za izvještavanje zaokružuju se na najbliži niži korak te skale.
- (3) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju:
 - (i) kada je RVR iznad maksimalne vrijednosti koju sistem u upotrebi može utvrditi, ona se u lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima izvještava skraćenicom ABV, a u METAR izvještaju skraćenicom P poslije čega slijedi maksimalna vrijednost koju sistem može utvrditi;
 - (ii) kada je RVR ispod minimalne vrijednosti koju sistem u upotrebi može utvrditi, ona

se u lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima izvještava skraćenicom BLW, a u METAR izvještaju skraćenicom M poslije čega slijedi minimalna vrijednost koju sistem može utvrditi.

(4) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima:

- (i) prikazuju se korišćene mjerne jedinice;
- (ii) ako se RVR osmatra samo sa jedne lokacije duž poletno sletne staze, npr. u području dodira, ona se uključuje bez ikakve oznake lokacije;
- (iii) ako se RVR osmatra sa više od jedne lokacije duž PSS, prvo se navodi vrijednost koja se odnosi na područje dodira (touchdown zone), nakon toga vrijednosti koje se odnose na sredinu PSS (mid-point) i zaustavni dio PSS (stop-end), a navode se i lokacije na koje se te vrijednosti odnose;
- (iv) kada je u upotrebi više od jedne poletno sletne staze, izvještavaju se dostupne vrijednosti za RVR za svaku poletno sletnu stazu uz navođenje poletno sletne staze na koje se te vrijednosti odnose.

(d) Sadašnje vrijeme

- (1) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima osmotrene trenutne vremenske pojave (tj. sadašnje vreme) moraju se izvještavati s obzirom na njihovu vrstu i karakteristike, a navodi se i njihov intenzitet, ako je prikladno.
- (2) U METAR izvještaju osmotrene trenutne vremenske pojave izvještavaju se s obzirom na njihovu vrstu i karakteristike, a navodi se i njihov intenzitet ili udaljenost od aerodroma, ako je prikladno.
- (3) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju se, prema potrebi, sljedeće karakteristike sadašnjeg vremena pomoću odgovarajućih skraćenica i odgovarajućih kriterijuma:

(i) Grmljavinska oluja (TS)

Koristi se za izvještavanje grmljavinske oluje sa padavinama. Kada se na aerodromu u periodu od 10 minuta prije osmatranja čuje grom ili primijeti munja, ali se na aerodromu ne osmotre padavine, skraćenica TS koristi se bez dodatnih oznaka za karakteristike pojave.

(ii) Zaleđivanje (FZ)

Koristi se za izvještavanje prisustva prehladenih vodenih kapljica ili padavina, navedeno zajedno sa vrstama sadašnjeg vremena u skladu sa Dodatkom 1.

(4) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju:

- (i) kako bi se potpuno opisalo sadašnje vrijeme, tj. trenutni vremenski uslovi od značaja za vazduhoplovne operacije, koristi se prema potrebi jedna ili više (najviše tri) skraćenica za sadašnje vrijeme zajedno sa oznakom karakteristike, intenziteta ili udaljenosti od aerodroma za opisane pojave, kada je to odgovarajuće;
- (ii) uz skraćenicu za sadašnje vrijeme prvo se prijavljuje oznaka intenziteta ili udaljenosti, kada je odgovarajuće, a zatim slijede oznake karakteristike i vrste vremenske pojave;
- (iii) kada se osmatraju dvije različite vrste sadašnjeg vremena, one se izvještavaju u dvije odvojene grupe, pri čemu se oznaka intenziteta ili udaljenosti odnosi na vremensku pojavu koja slijedi poslije oznake. Međutim, različite vrste padavina koje se pojavljuju u vrijeme osmatranja izvještavaju se kao jedna grupa, pri čemu se na prvom mestu izvještava dominantna vrsta padavina, a prije toga navodi se samo jedna oznaka intenziteta koja se odnosi na intenzitet ukupnih padavina.

(e) Oblačnost

- (1) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju visina baze oblaka izvještava se u koracima od 100 ft (30 m) sve do 10 000 ft (3 000 m).
- (2) One osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u definisanu skalu za izvještavanje zaokružuju se na najbliži niži korak te skale.
- (3) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima:
 - (i) navode se mjerne jedinice koje se upotrebljavaju za visinu baze oblaka i vertikalnu vidljivost;
 - (ii) kada je u upotrebi više od jedne PSS, a visina baza oblaka se utvrđuje instrumentalno za svaku od tih PSS, izvještavaju se dostupne visine baza oblaka za svaku od tih PSS, uz navođenje odgovarajuće PSS na koju se svaka od tih vrijednosti odnosi.

(f) Temperatura vazduha i temperatura tačke rose

- (1) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju temperatura vazduha i temperatura tačke rose izvještavaju se u cijelim stepenima Celzijusa.
- (2) Sve osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u definisanu skalu za izvještavanje zaokružuju se na najbliži cijeli Celzijusov stepen, pri čemu se osmotrene vrijednosti koje uključuju 0,5 ° zaokružuju na prvi sljedeći viši Celzijusov stepen.
- (3) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju označava se temperatura ispod 0 °C.

(g) Atmosferski pritisak

- (1) U redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima i u METAR izvještaju QNH i QFE računaju se u desetim dijelovima hektopaskala, a izvještavaju u koracima cijelih vrijednosti hektopaskala koristeći četiri cifre.
- (2) Sve osmotrene vrijednosti koje se ne uklapaju u navedenu skalu za izvještavanje zaokružuju se na najbližu nižu cijelu vrijednost hektopaskala.
- (3) U lokalnim redovnim i lokalnim specijalnim izvještajima:
 - (i) daje se QNH;
 - (ii) daje se QFE na zahtjev korisnika, ili redovno ako je tako lokalno dogovoreno između pružaoca meteoroloških usluga, ATS jedinice i zainteresovnih operatora vazduhoplova;
 - (iii) daju se mjerne jedinice koje se koriste za vrijednosti QNH i QFE;
 - (iv) ako se vrijednosti QFE zahtijevaju za više od jedne PSS, zahtijevane vrijednosti QFE izvještavaju se za svaku PSS, a navode se i PSS na koje se te vrijednosti odnose.
- (4) U METAR izvještaju se navode samo vrijednosti QNH.

MET.TR.210 Osmatranje meteoroloških elemenata

Meteorološki elementi koji osmatraju i/ili mjere sa utvrđenom tačnošću i šalju automatskim ili poluautomatskim sistemom za meteorološka osmatranja su:

(a) Smjer i brzina prizemnog vjetra

Mjeri se srednja vrijednost smjera i srednja vrijednost brzine prizemnog vjetra, kao i značajne varijacije smjera i brzine vjetra (udari). Izvještava se u stepenima stvarnog sjevera odnosno čvorovima.

(1) Pozicija instrumenta

Meteorološki instrument koji se koristi za mjerenje smjera i brzine prizemnog vjetra mora da bude postavljen na takav način da daje podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta mjerenja zahtijevaju.

(2) Prikaz podataka

U meteorološkoj stanici nalaze se prikazi podataka sa svakog pojedinačnog senzora prizemnog vjetra. Prikazi u meteorološkoj stanici i u jedinicama za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju moraju da se odnose na iste senzore, a kada se zahtijevaju odvojeni senzori, prikazi podataka moraju da budu jasno označeni kako bi se znalo za koju PSS i koji dio PSS svaki od senzora nadzire.

(3) Usrednjavanje

Period usrednjavanja za osmatranja prizemnog vjetra je:

- (i) dva minuta za lokalne redovne i lokalne specijalne izvještaje i prikaze vjetra u ATS jedinicama;
- (ii) 10 minuta za METAR, osim što se, kada 10-minutni interval uključuje znatne diskontinuitete smjera i/ili brzine vjetra, za izračunavanje srednje vrijednosti koriste samo podaci poslije tog diskontinuiteta; stoga se vremenski interval u tim okolnostima adekvatno skraćuje.

(b) Vidljivost

(1) Vidljivost se mjeri ili osmatra i izvještava u metrima ili kilometrima.

(2) Pozicija instrumenta

Meteorološki instrument koji se koristi za mjerenje vidljivosti postavljen je na takav način da daje podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta mjerenja zahtijevaju.

(3) Prikaz podataka

Kada se za mjerenje vidljivosti upotrebljavaju instrumentalni sistemi, u meteorološkoj stanici nalaze se prikazi podataka za vidljivost sa svakog pojedinačnog senzora. Prikazi u meteorološkoj stanici i u jedinicama za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju moraju da se odnose na iste senzore, a kada se zahtijevaju odvojeni senzori, prikazi moraju da budu jasno označeni kako bi se označilo koje područje svaki od senzora nadzire.

(4) Usrednjavanje

Period usrednjavanja je 10 minuta za METAR, osim što se, kada 10-minutni period koji neposredno prethodi osmatranju uključuje znatan diskontinuitet vidljivosti, za izračunavanje srednje vrijednosti koriste samo podaci poslije tog diskontinuiteta.

(c) Vidljivost duž poletno sletne staze (RVR)

(1) Pozicija instrumenta

Meteorološki instrument koji se koristi za procjenu RVR mora da bude postavljen na takav način da pruža podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta osmatranja zahtijevaju.

(2) Instrumentalni sistemi

Kada tako odredi nadležna vlast, za procjenu RVR na poletno sletnoj stazi namijenjenoj operacijama instrumentalnog preciznog prilaza i slijetanja kategorija II i III i operacijama instrumentalnog preciznog prilaza i slijetanja kategorije I upotrebljavaju se instrumentalni sistemi tipa transmisometra ili *forward-scatter* metra.

(3) Prikaz podataka

Kada se RVR utvrđuje instrumentalnim sistemima, jedan ili više prikaza nalazi se u meteorološkoj stanici, ako je to potrebno. Prikazi u meteorološkoj stanici i u jedinicama za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju moraju da se odnose na iste senzore, a kada se zahtijevaju odvojeni senzori, prikazi moraju da budu jasno označeni kako bi se označilo koju PSS i koji dio PSS svaki od senzora nadzire.

(4) Usrednjavanje

- (i) Kada se za procjenu RVR upotrebljavaju instrumentalni sistemi, njihovi podaci se ažuriraju najmanje svakih 60 sekundi kako bi se omogućilo pružanje aktuelnih reprezentativnih vrijednosti.
- (ii) Period usrednjavanja za vrijednosti RVR je:
 - (A) jedan minut za lokalne redovne i specijalne izvještaje i za prikaze RVR u ATS jedinicama;
 - (B) 10 minuta za METAR, osim što se, kada 10-minutni period koji neposredno prethodi osmatranju uključuje znatan diskontinuitet vrijednosti RVR, za izračunavanje srednje vrijednosti koriste samo podaci poslije tog diskontinuiteta.

(d) Sadašnje vrijeme

- (1) Kao minimum izvještavaju se sljedeće pojave sadašnjeg vremena: kiša, rosulja, snijeg i padavine koje se lede, uključujući njihov intenzitet; suva mutnoća, sumaglica, magla, magla koja se ledi i grmljavinske oluje, uključujući grmljavinske oluje u okolini.
- (2) Pozicija instrumenta
Meteorološki instrument koji se koristi za procjenu sadašnjeg vremena na aerodromu i u njegovoj okolini mora da bude postavljen na takav način da pruža podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta mjerenja zahtijevaju.

(e) Oblačnost

- (1) Količina oblačnosti, vrsta oblaka i visina baze oblaka osmatraju se i izvještavaju prema potrebi radi opisivanja oblaka od operativnog značaja. Kada je nebo nevidljivo i kada se vertikalna vidljivost mjeri, umjesto količine oblačnosti, vrste oblaka i visine baze oblaka osmatra se i izvještava vertikalna vidljivost. Visina baze oblaka i vertikalna vidljivost izvještavaju se u stopama (ft).
- (2) Pozicija instrumenta
Meteorološki instrument koji se koristi za mjerenje količine i visine oblačnosti mora da bude postavljen na takav način da pruža podatke koji su reprezentativni za područje za koje se ta mjerenja zahtijevaju.
- (3) Prikaz podataka
Kada se za mjerenje visine baze oblaka upotrebljava automatska oprema, u meteorološkoj stanici nalazi se najmanje jedan prikaz. Prikazi u meteorološkoj stanici i u jedinicama za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju moraju da se odnose na iste senzore, a kada se zahtijevaju odvojeni senzori, prikazi moraju da budu jasno označeni kako bi se označilo koje područje svaki od senzora nadzire.

(4) Referentni nivo

- (i) Visina baze oblaka se izvještava u odnosu na nadmorsku visinu aerodroma.
- (ii) Kada je nadmorska visina praga poletno sletne staze za precizno prilaženje u upotrebi 50 ft (15 m) ili više ispod nadmorske visine aerodroma, moraju se uspostaviti lokalne procedure kojima će se visine baza oblaka koje se dostavljaju vazduhoplovima u dolasku odnositi na nadmorsku visinu praga.
- (iii) U slučaju izvještaja sa platformi na otvorenom moru (offshore structures), visina baze oblaka daje se iznad srednje vrijednosti nivoa mora.

(f) Temperatura vazduha i temperatura tačke rose

- (1) Temperatura vazduha i temperatura tačke rose se mjeri, prikazuje i izvještava u stepenima Celzijusove skale.
- (2) Kada se za mjerenje temperature vazduha i temperature tačke rose upotrebljava automatska oprema, prikazi podataka nalaze se u meteorološkoj stanici. Prikazi u

meteorološkoj stanici i u jedinicama za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju moraju da se odnose na iste senzore.

(g) Atmosferski pritisak

(1) Atmosferski pritisak se mjeri, a vrijednosti QNH i QFE izračunavaju i izvještavaju u hektopaskalima.

(2) Prikaz podataka

(i) Kada se za mjerenje atmosferskog pritiska upotrebljava automatska oprema, prikaz koji se odnosi na QNH, i prikaz koji se odnosi na QFE, ako se on zahtijeva u skladu sa tačkom MET.TR.205(g)3.ii, nalazi se u meteorološkoj stanici, a odgovarajući prikazi nalaze se u odgovarajućim jedinicama za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju.

(ii) Ako se vrijednosti QFE prikazuju za više od jedne PSS, ti prikazi moraju da budu jasno označeni kako bi se znalo na koju se PSS prikazana vrijednost QFE odnosi.

(3) Referentni nivo

Za izračunavanje QFE upotrebljava se referentni nivo.

Poglavlje 2 – Tehnički zahtjevi za aerodromske meteorološke biroe

MET.TR.215 Prognoza i druge informacije

(a) Meteorološke informacije za operatore vazduhoplova i članove letačke posade:

- (1) pokrivaju predmetni let u pogledu vremena, apsolutne visine i geografske oblasti;
- (2) odnose se na odgovarajuća fiksna vremena ili periode vremena;
- (3) obuhvataju aerodrom odredišta, obuhvatajući i meteorološke uslove koji se očekuju između aerodroma odredišta i alternativnih aerodroma koje je odredio operator vazduhoplova;
- (4) moraju da budu ažurirane.

(b) Meteorološke informacije koje se dostavljaju spasilačko-koordinacionim centrima uključuju meteorološke uslove koji su postojali na posljednjem poznatom položaju nestalog vazduhoplova i duž planirane rute tog vazduhoplova uz poseban naglasak na elemente koji se ne distribuiraju redovno.

(c) Meteorološke informacije koje se pružaju jedinicama za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja uključuju:

- (1) informacije o meteorološkoj usluzi koja se namjerava pružati radi uključivanja u odgovarajući zbornik (zbornike) vazduhoplovnih informacija;
- (2) informacije potrebne za pripremu NOTAM ili ASHTAM poruka;
- (3) informacije potrebne za pripremu cirkulara vazduhoplovnih informacija.

(d) Meteorološke informacije uključene u dokumentaciju za let prikazuju se na sljedeći način:

- (1) vjetrovi se na kartama prikazuju u obliku strelica sa percima i osjenčenim zastavicama na dovoljno gustoj mreži tačaka;

- (2) temperature se prikazuju brojevima na dovoljno gustoj mreži tačaka;
- (3) podaci o vjetru i temperaturi selektovani iz skupova podataka primljenih od svjetskog oblasnog prognostičkog centra prikazuju se na dovoljno gustoj mreži tačaka određenoj prema geografskoj širini/dužini;
- (4) podaci o vjetru imaju prednost nad podacima o temperaturi i pozadinom karte;
- (5) oznake visine koje se odnose na meteorološke uslove na ruti navode se onako kako se odredi da odgovara situaciji, na primjer u obliku nivoa leta, pritiska, apsolutne visine ili visine iznad zemlje, a sva navođenja meteoroloških uslova na aerodromu izražavaju se u obliku visine iznad nadmorske visine aerodroma.

(e) Dokumentacija za let sadrži:

- (1) prognoze vjetra i temperature na visini;
- (2) pojave značajnog vremena tj. SIGWX ;
- (3) METAR ili, kada je izdat, SPECI za aerodrome polaska i opredjeljenja, kao i za alternativne aerodrome za aerodrom polijetanja, alternativne aerodrome na ruti i alternativne aerodrome za aerodrom odredišta;
- (4) TAF ili izmijenjeni TAF za aerodrome polaska i opredjeljenja, kao i za alternativne aerodrome za aerodrom polijetanja, alternativne aerodrome na ruti i alternativne aerodrome za aerodrom odredišta;
- (5) SIGMET poruke i, kada je objavljeno, AIRMET poruke i odgovarajuća posebna osmatranja iz vazduhoplova relevantna za cijelu rutu;
- (6) savjetodavne informacije o vulkanskom pepelu i tropskim ciklonima relevantne za cijelu rutu.

Međutim, kada je tako dogovoreno između aerodromskog meteorološkog biroa i zainteresovanih operatora vazduhoplova, dokumentacija za let za letove koji traju dva sata ili kraće, poslije kraćeg zaustavljanja ili za avione sa skraćenim vremenom opsluživanja na platformi, može da se ograniči samo na operativno potrebne informacije, ali dokumentacija za let uvijek mora da sadrži kao minimum meteorološke informacije navedene u tačkama 3, 4, 5. i 6.

- (f) Karte izrađene na osnovu prognoza u digitalnom obliku stavljaju se na raspolaganje, na zahtjev operatora vazduhoplova, za utvrđene oblasti kako je prikazano u Dodatku 2.
- (g) Kada se prognoze visinskog vjetra i temperature navedene u MET.OR.275(a)1. izdaju u obliku karata, one su u formi prognostičke karte za fiksno vrijeme za nivo leta kako je navedeno u tačkama MET.TR.260(b), MET.TR.275(c) i MET.TR.275(d). Kada se prognoze SIGWX pojava navedene u tački MET.OR.275(a)2. izdaju u obliku karata, one su u formi prognostičke karte za fiksno vrijeme za sloj atmosfere ograničen nivoima leta kako je navedeno u tački MET.TR.275(b)3.
- (h) Prognoze visinskog vjetra i temperature i SIGWX pojava iznad nivoa leta 100 izdaju se čim postanu dostupne a najkasnije tri sata prije polijetanja.
- (i) Vazduhoplovne klimatološke informacije sastavljaju se u obliku aerodromskih klimatoloških tabela i aerodromskih klimatoloških pregleda.

MET.TR.220 Aerodromske prognoze

- (a) Aerodromske prognoze i njihove izmjene i dopune izdaju se kao TAF poruke i sadrže, sljedećim redoslijedom:
 - (1) oznaku tipa prognoze;
 - (2) lokacijski indikator;
 - (3) vrijeme izdavanja prognoze;
 - (4) oznaku prognoze koja nedostaje, kada je primjenljivo;
 - (5) dan i period važenja prognoze;
 - (6) oznaku poništene prognoze, kada je primjenljivo;

- (7) prizemni vjetar;
- (8) vidljivost,
- (9) vremenske uslove;
- (10) oblačnost;
- (11) očekivane značajne promjene jednog ili više elemenata u toku perioda važnosti.
- (b) TAF se objavljuje u skladu sa obrascem iz Dodatka 3 i izdaje u obliku koda TAF.
- (c) Period važenja redovnog TAF je 9 ili 24 ili 30 sati, a spreman je za razmjenu najranije jedan sat prije početka njegovog perioda važenja.
- (d) Kada se TAF izdaje u digitalnom obliku, on mora da bude:
 - (1) u formatu koji je usklađen sa globalnim interoperabilnim modelom razmjene informacija;
 - (2) sačinjen upotrebom *geography markup language* (GML);
 - (3) praćen odgovarajućim metapodacima.

(e) Meteorološki elementi uključeni u TAF su:

(1) Prizemni vjetar

- (i) Kod prognoziranja prizemnog vjetra navodi se njegov očekivani preovlađujući smjer.
- (ii) Kada nije moguće prognozirati preovlađujući smjer prizemnog vjetra zbog njegove očekivane varijabilnosti, prognozirani smjer vjetra navodi se kao promjenljiv i označava skraćenicom VRB.
- (iii) Kada je prognozirana brzina vjetra manja od 1 kt (0,5 m/s), prognozirana brzina vjetra navodi se kao tišina (calm).
- (iv) Kada je prognozirana maksimalna brzina vjetra veća od prognozirane srednje vrijednosti brzine vjetra za 10 kt (5 m/s) ili više, uključuje se i prognozirana maksimalna brzina vjetra.
- (v) Kada je prognozirana brzina vjetra 100 kt (50 m/s) ili više, navodi se da je veća od 99 kt (49 m/s).

(2) Vidljivost

- (i) Kada je prognozirana vidljivost manja od 800 m, izražava se u koracima od 50 m. Kada je prognozirana vidljivost 800 m ili više, ali manja od 5 km, izražava se u koracima od 100 m. Kada je prognozirana vidljivost 5 km ili više, ali manja od 10 km, izražava se u koracima od kilometra. Kada je prognozirana vidljivost 10 km ili više, ona se izražava kao 10 km, osim kada se prognozira ispunjenje uslova za CAVOK. Prognozira se prevlađujuća vidljivost.
- (ii) Kada se prognozira da će vidljivost varirati u raznim smjerovima, a prevlađujuća vidljivost se ne može prognozirati, daje se najmanja prognozirana vidljivost.

(3) Vremenske pojave

- (i) Ako se na aerodromu očekuje njihova pojava, prognoziraju se jedna ili više, sve do najviše tri vremenske pojave ili njihove kombinacije, zajedno sa njihovim karakteristikama i, kada je to odgovarajuće, intenzitetom. Te pojave mogu da budu:
 - (A) padavine koje se lede;
 - (B) magla koja se ledi;
 - (C) umjerene ili jake padavine (uključujući pljuskove);
 - (D) prašina, pijesak ili snijeg nisko podignuti vetrom;
 - (E) prašina, pijesak ili snijeg nošeni vetrom;
 - (F) prašinska oluja;
 - (G) pješčana oluja;
 - (H) grmljavinska oluja (sa ili bez padavina);
 - (I) linija nepogoda;
 - (J) ljevkaški oblak (tornado ili pijavica);

(K) druge vremenske pojave, kako je aerodromski meteorološki biro dogovorio sa ATS jedinicama i zainteresovanim operatorima vazduhoplova.

(ii) Očekivani završetak tih pojava označava se skraćenicom NSW.

(4) Oblačnost

- (i) Količina oblaka prognozira se skraćenicama FEW, SCT, BKN ili OVC, prema potrebi. Kada se očekuje da će nebo ostati ili postati nevidljivo pa se oblaci ne mogu prognozirati, a informacije o vertikalnoj vidljivosti su dostupne na aerodromu, prognozira se vertikalna vidljivost u obliku VV poslije čega slijedi prognozirana vrijednost vertikalne vidljivosti.
- (ii) Kada se prognozira nekoliko slojeva ili masa oblaka, njihova količina i visina baze uključuju se sljedećim redom:
 - (A) najniži sloj ili masa bez obzira na količinu ako se prognozira kao FEW, SCT, BKN ili OVC, zavisno od toga šta je odgovarajuće;
 - (B) sljedeći sloj ili masa koja pokriva više od 2/8 neba ako se prognozira kao SCT, BKN ili OVC, zavisno od toga šta je odgovarajuće;
 - (C) sljedeći viši sloj ili masa koja pokriva više od 4/8 neba, ako se prognozira kao BKN ili OVC, zavisno od toga šta je odgovarajuće;
 - (D) Oblaci tipa *cumulonimbus* i/ili *cumulus congestus*, uvijek kada su prognozirani, a već nisu navedeni u tačkama (A) d (C).
- (iii) Informacije o oblačnosti odnose se na oblake od operativne važnosti; kada nisu prognozirani oblaci od operativne važnosti i CAVOK nije adekvatan, upotrebljava se skraćenica NSC.

(f) Upotreba grupe za promjene

- (1) Kriterijumi koji se upotrebljavaju za uključivanje grupe za promjenu u TAF ili u izmijenjeni TAF odnose se na neku od sljedećih vremenskih pojava ili njihovih kombinacija, za koje se prognozira da će početi, završiti se ili promijeniti intenzitet:
 - (i) magla koja se leđi;
 - (ii) padavine koje se lede;
 - (iii) umjerene ili jake padavine (uključujući pljuskove);
 - (iv) grmljavinska nepogoda;
 - (v) prašinska oluja;
 - (vi) pješčana oluja.
- (2) Kada se zahtijeva navođenje promjene bilo kojeg od elemenata iz tačke (a), navode se oznake grupe za promjene BECMG ili TEMPO poslije čega slijedi vremenski period tokom kojeg se očekuje ta promjena. Vremenski period navodi se u obliku početka i završetka perioda izraženo u punim satima UTC. Posle oznake grupe za promjene navode se samo oni elementi za koje se očekuje značajna promjena. Međutim, u slučaju značajnih promjena u pogledu oblaka navode se sve grupe oblaka, uključujući slojeve ili mase za koje se promjena ne očekuje.
- (3) Za opis promjena kod kojih se očekuje da će meteorološki uslovi dostići ili prekoračiti utvrđene pragove uobičajenom brzinom ili na neki drugi način i u neutvrđeno vrijeme tokom prognoiranog perioda, upotrebljava se grupa za promjene BECMG i odgovarajuća vremenska grupa. Prognozirani period ne treba da bude duži od četiri sata.
- (4) Grupa za promjenu TEMPO i odgovarajuća vremenska grupa upotrebljavaju se za opisivanje očekivanih učestalih ili neučestalih privremenih fluktuacija meteoroloških uslova koji dostižu ili prekoračuju utvrđene pragove vrijednosti i traju kraće od jednog

sata pri svakoj njihovoj pojavi, a zajedno posmatrajući obuhvataju manje od polovine vremenskog perioda prognoze tokom koje se te fluktuacije očekuju. Kada se očekuje da će privremene fluktuacije trajati jedan sat ili više, u skladu sa tačkom 3 upotrebljava se BECMG kao grupa za promjenu, ili se period važnosti prognoze dijeli na kraće periode u skladu sa tačkom 5.

- (5) Kada se očekuje da će promjena jedne grupe preovlađujućih vremenskih uslova biti značajna i više ili manje potpuna promjena u drugu grupu uslova, period važenja prognoze dijeli se na kraće definisana razdoblja upotrebom skraćenice FM nakon koje odmah slijedi šestocifren vremenska grupa u danima, satima i minutima UTC kojom se označava vrijeme očekivanih promjena. Taj period koji slijedi poslije skraćenice FM nastao je dijeljenjem i samostalan je, a svi prognozirani uslovi dati prije skraćenice zamjenjuju se onima poslije nje.

- (g) Vjerovatnoća pojave neke alternativne vrijednosti jednog ili više elementa prognoze uključuje se kada je:

- (1) vjerovatnoća postojanja alternativnih meteoroloških uslova tokom određenog vremenskog razdoblja prognoze 30 ili 40 %; ili
- (2) vjerovatnoća privremenih fluktuacija meteoroloških uslova tokom određenog vremenskog razdoblja prognoze 30 ili 40 %.

U TAF poruci to se označava upotrebom skraćenice PROB poslije čega slijedi vjerovatnoća u desetinama procenata i, u slučaju iz tačke 1, vremenski period tokom kojeg se očekuje da će te vrijednosti važiti, ili u slučaju iz tačke 2, upotrebom skraćenice PROB poslije čega slijedi vjerovatnoća u desetinama procenata, oznaka promjene TEMPO i odgovarajuća vremenska grupa.

MET.TR.225 Prognoze za slijetanje

- (a) TREND prognoze objavljuju se u skladu sa Dodatkom 1.
- (b) Jedinice i pragovi koje se upotrebljavaju u TREND prognozi isti su kao i oni iz izvještaja o osmatranju kojem se ona dodaje.
- (c) TREND prognoza ukazuje na značajne promjene koje se očekuju u pogledu jednog ili više elemenata: prizemni vjetar, vidljivost, vremenske pojave i oblačnost. Navode se samo oni elementi za koje se očekuje značajna promjena. Međutim, u slučaju značajnih promjena u pogledu oblačnosti navode se sve grupe oblaka, uključujući slojeve ili mase za koje se promjena ne očekuje. U slučaju značajne promjene vidljivosti navodi se i pojava koja utiče na smanjivanje vidljivosti. Kada se ne očekuje nikakva promjena, to se označava skraćenicom NOSIG.

(1) Prizemni vjetar

TREND prognozom se ukazuje na očekivane promjene prizemnog vjetra koje uključuju:

- (i) promjenu srednje vrijednosti smjera vjetra od 60° ili više, pri čemu je srednja vrijednost brzine prije i/ili poslije promjene 10 kt (5 m/s) ili više;
- (ii) promjenu srednje vrijednosti brzine vjetra od 10 kt (5 m/s) ili više;
- (iii) promjene vjetra kroz pragove vrijednosti od operativnog značaja.

(2) Vidljivost

- (i) Kada se očekuje da se vidljivost poveća i promijeni na, ili da u toj promjeni prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti, ili kada se očekuje da se vidljivost smanji i da tim smanjivanjem prođe jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti: 150, 350, 600, 800, 1 500 ili 3 000 m, prognozom TREND ukazuje se na tu promjenu.
- (ii) Kada se znatan broj letova vrši u skladu sa pravilima vizuelnog letenja, prognozom se dodatno ukazuje na promjene vidljivosti na vrijednost od 5 000 m, ili one vrijednosti koje

prolaze taj prag.

- (iii) U TREND prognozama dodatim na METAR prognoza vidljivosti se odnosi na prognoziranu preovlađujuću vidljivost.

(3) Vremenske pojave

- (i) TREND prognoza ukazuje na očekivanu pojavu, prestanak ili promjenu intenziteta bilo koje od sljedećih vremenskih pojava ili njihovih kombinacija:

- (A) padavine koje se lede;
- (B) umjerene ili jake padavine, uključujući pljuskove;
- (C) grmljavinska oluja sa padavinama;
- (D) prašinska oluja;
- (E) pješčana oluja;
- (F) druge vremenske pojave, prema dogovoru aerodromskog meteorološkog biroa sa ATS jedinicama i zainteresovanim operatorima vazduhoplova.

- (ii) Prognoza TREND ukazuje na očekivanu pojavu ili prestanak bilo koje od sljedećih vremenskih pojava ili njihovih kombinacija:

- (A) magla koja se ledi;
- (B) prašina, pijesak ili snijeg nisko podignuti vetrom;
- (C) prašina, pijesak ili snijeg nošeni vetrom;
- (D) grmljavinska oluja (bez padavina);
- (E) linija nepogoda;
- (F) ljevkaški oblak (tornado ili pijavica).

- (iii) Ukupni broj pojava iz tačaka i i ii ne može da bude veći od tri.

- (iv) Očekivani završetak vremenskih pojava označava se skraćenicom NSW.

(4) Oblačnost

- (i) Kada se očekuje da će se visina baze sloja oblaka količine BKN ili OVC podići i promijeniti na, ili da će u tom podizanju preći jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti, ili kada se očekuje da će se visina baze oblaka količine BKN ili OVC spustiti i da će tim spuštanjem preći jedan ili više pragova sljedećih vrijednosti: 100, 200, 500, 1 000 i 1 500 ft (30, 60, 150, 300 i 450 m), prognozom TREND ukazuje se na tu promjenu.
- (ii) Kada je visina baze sloja oblaka ispod, ili se očekuje da će se spustiti ispod ili podići iznad 1 500 ft (450 m), prognozom TREND takođe se ukazuje na promjene u količini oblaka povećavanjem količine sa FEW ili SCT na BKN ili OVC, ili smanjivanjem količine sa BKN ili OVC na FEW ili SCT.
- (iii) Kada nisu prognozirani oblaci od operativne značaja i CAVOK nije odgovarajući, upotrebljava se skraćena NSC.

(5) Vertikalna vidljivost

Kada su na aerodromu dostupna osmatranja vertikalne vidljivosti TREND prognozom se ukazuje na njene promjene kada se očekuje da nebo ostane ili postane nevidljivo, a pritom se:

- prognozira poboljšanje vertikalne vidljivosti i njena promjena na jednu od definisanih vrijednosti, ili se prognozira promjena kojom će vertikalna vidljivost preći jedan ili više definisanih pragova vrijednosti, ili
- prognozira smanjivanje vertikalne vidljivosti i njeno prelaženje jednog ili više definisanih pragova vrijednosti.

Definisani pragovi su sledeći: 100, 200, 500 ili 1 000 ft (30, 60, 150 ili 300 m).

(6) Dodatni kriterijumi

Aerodromski meteorološki biro i korisnici mogu da se dogovore o dodatnim kriterijumima koji će se primjenjivati na osnovu lokalnih operativnih minimuma aerodroma.

(7) Upotreba grupe za promjenu

- (i) Kada se očekuje promjena, prognoza TREND počinje jednom od oznaka grupe za promjenu BECMG ili TEMPO.
- (ii) Za opis promjena u prognozi kod koje se očekuje da će meteorološki uslovi dostići ili prekoračiti utvrđene pragove uobičajenom brzinom ili na neki drugi način upotrebljava se oznaka promjene BECMG. Period vremena za koji se ta promjena prognozira ili vrijeme u kojem se ta promjena očekuje označava se skraćenicama FM, TL ili AT, zavisno od toga koja je odgovarajuća, pri čemu poslije svake od njih slijedi vremenska grupa u satima i minutima.
- (iii) Oznaka promjene TEMPO upotrebljava se za opisivanje prognoziranih privremenih fluktuacija meteoroloških uslova koji dostižu ili prekoračuju utvrđene vrijednosti i traju kraće od jednog sata kod svake njihove pojave, a zajedno obuhvataju manje od polovine vremenskog perioda za koje su te fluktuacije prognozirane. Vremenski period za koji su te privremene fluktuacije prognozirane označava se skraćenicama FM i/ili TL, zavisno od toga koja je odgovarajuća, pri čemu poslije svake od njih slijedi vremenska grupa u satima i minutima.

(8) Upotreba oznake za vjerovatnoću

Oznaka PROB se ne upotrebljava u TREND prognozi.

MET.TR.230 Prognoze za polijetanje

- (a) Prognoza za polijetanje odnosi se na određeni period vremena i sadrži informacije o očekivanim uslovima iznad kompleksa PSS koje se odnose na smjer i brzinu prizemnog vjetra i sve njihove varijacije, temperaturu, pritisak i sve druge elemente prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa i zainteresovanih operatora vazduhoplova.
- (b) Redosljed elemenata i terminologija, jedinice i skale vrijednosti koje se upotrebljavaju u prognozama za polijetanje moraju da budu isti kao i u izvještajima za taj aerodrom.

MET.TR.235 Aerodromska upozorenja i upozorenja i alarmi na smicanja vjetra

- (a) Upozorenja na smicanje objavljuju se u skladu sa obrascem iz Dodatka 4.
- (b) Redni broj naveden u obrascu u Dodatku 4 mora da odgovara broju upozorenja na smicanje vjetra objavljenih za aerodrom počev od 00:01 UTC za dan na koji se odnosi.
- (c) Upozorenja na smicanje vjetra moraju da sadrže sažete i ažurirane informacije u pogledu osmotrenog smicanja vjetra podrazumevajući promjene čeonog/leđnog vjetra od 15 kt (7,5 m/s) ili više koje mogu štetno da utiču na vazduhoplov na putanji završnog prilaza ili polijetanja i na vazduhoplov na PSS tokom usporavanja kod slijetanja ili tokom zaleta pri polijetanju (landing roll or take-off run).
- (d) Alarm na smicanja vjetra, ako je moguće, odnosi se na pojedine delove PSS i udaljenosti duž prilazne putanje ili putanje polijetanja, prema dogovoru između aerodromskog meteorološkog biroa, odgovarajućih ATS jedinica i zainteresovanih operatora vazduhoplova.

MET.TR.250 SIGMET poruke

- (a) Sadržaj i redosljed elemenata SIGMET poruke mora da bude u skladu sa obrascem iz Dodatka 5.
- (b) Postoje tri vrste SIGMET poruka:
 - (1) SIGMET za vremenske pojave na ruti koje nisu vulkanski pepeo ili tropski cikloni sa oznakom WS SIGMET;
 - (2) SIGMET za vulkanski pepeo sa oznakom WV SIGMET;
 - (3) SIGMET za tropske ciklone sa oznakom WC SIGMET.
- (c) Redni broj SIGMET poruka sastoji se od tri znaka odnosno jednog slova i dvije brojke.
- (d) U SIGMET poruci smije se navesti samo jedna pojava iz Dodatka 5, pri čemu se koriste odgovarajuće skraćenice i prag vrijednosti brzine prizemnog vjetra od 34 čvora (17 m/s) ili više za tropski ciklon.
- (e) U SIGMET informacijama koje se tiču grmljavinskih oluja ili tropskog ciklona nema pozivanja na prateću turbulenciju i zaleđivanje.
- (f) Kada se izdaje u digitalnom obliku, SIGMET je:
 - (1) u formatu koji je usklađen sa globalnim interoperabilnim modelom razmjene i koristi se *geography markup language* (GML);
 - (2) praćen odgovarajućim metapodacima.

MET.TR.255 AIRMET poruke

- (a) Sadržaj i redosljed elemenata AIRMET poruke mora da bude u skladu sa obrascem iz Dodatka 5.
- (b) Redni broj naveden u obrascu u Dodatku 5 mora da odgovara broju AIRMET poruka objavljenih za oblast informisanja vazduhopova u letu počev od 00:01 UTC za dan na koji se odnosi.
- (c) U AIRMET poruci navodi se samo jedna pojava iz Dodatka 5, pri čemu se upotrebljavaju odgovarajuće skraćenice i kada je pojava ispod niva leta 100 (ili ispod nivoa leta 150 u planinskim područjima, ili više, kada je potrebno) sledeći pragovi vrijednosti:
 - (1) brzina vjetra iznad 30 kt (15 m/s);
 - (2) velika područja zahvaćena smanjenjem vidljivosti na manje od 5 000 m, uključujući vremensku pojavu koja uzrokuje to smanjenje vidljivosti;
 - (3) velike oblasti razbijene ili potpune oblačnosti ako je visina baze oblaka niža od 1 000 ft (300 m) iznad zemlje.
- (d) U AIRMET porukama nema pozivanja na prateću turbulenciju i zaleđivanje u pogledu grmljavinskih oluja ili kumulonimbusa.

MET.TR.260 Prognoze za oblast za letove na malim visinama

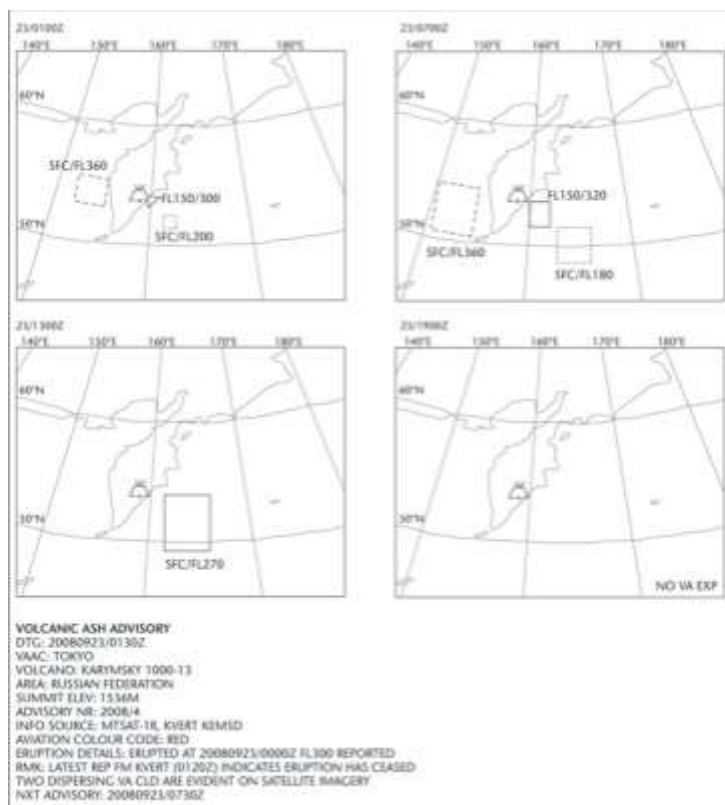
- (a) Kada se za prognoze za oblast za letove na malim visinama upotrebljava oblik karte, prognoza za vjetar na visini i temperaturu vazduha na visini daje se za tačke udaljene najviše 300 nautičkih milja i za, minimalno, sljedeće apsolutne visine: 2 000, 5 000 i 10 000 ft (600, 1 500 i 3 000 m) i 15 000 ft (4 500 m) u planinskim područjima. Izdavanje prognoza za visinski vjetar i temperaturu na apsolutnoj visini od 2 000 ft (600 m) može da bude uslovljeno lokalnim orografskim karakteristikama, što utvrđuje nadležna vlast.

- (b) Kada se za prognoze za oblast za letove na malim visinama upotrebljava oblik karte, prognoza SIGWX pojava izdaje se kao prognoza SIGWX za niske nivoe za letove do FL 100, ili do FL 150 u planinskim oblastima, ili više, ako je potrebno. Prognoze SIGWX za niske nivoe uključuju:
- (1) pojave koje opravdavaju objavljivanje SIGMET poruka i za koje se očekuje da će uticati na letove na malim visinama, i to: zaleđivanje; turbulencija; skriveni, učestali, zamaskirani kumulonimbusi ili kumulonimbusi u jakoj liniji nepogoda; pješčane/prašinske oluje; vulkanske erupcije ili ispuštanje radioaktivnih materija u atmosferu;
 - (2) sljedeće elemente u prognozama za oblast za letove na malim visinama: prizemni vjetar, prizemna vidljivost, značajne vremenske pojave, planine u oblacima, oblačnost, zaleđivanje, turbulencija, planinski talasi i visina izoterme 0° S.
- (c) Kada je nadležna vlast utvrdila da gustina vazdušnog saobraćaja ispod nivoa leta 100 nalaže objavljivanje AIRMET poruke, kao podrška AIRMET poruci i dodatnim informacijama koje se zahtijevaju za letove na malim visinama, objavljuju se prognoze za oblast kojima se obuhvata sloj između zemlje i nivoa leta 100, ili do nivoa leta 150 u planinskim područjima, ili više, kada je potrebno, koje sadrže informacije o vremenskim pojavama na ruti koje su opasne za letove na manjim visinama.

Poglavlje 4 – Tehnički zahtjevi za savjetodavne centre za vulkanski pepeo (VAAC)

MET.TR.265 Odgovornosti savjetodavnog centra za vulkanski pepeo

- (a) Savjetodavne informacije o vulkanskom pepelu objavljuju se u skraćenom otvorenom tekstu i u skladu sa obrascem iz Dodatka 6. Kada nisu dostupne skraćenice, upotrebljava se najmanje moguće teksta na jednostavnom engleskom jeziku.
- (b) Kada su sastavljene u grafičkom obliku savjetodavne informacije o vulkanskom pepelu izgledaju kako je prikazano na slikama koje slijede:

i izdaju se upotrebom:

- (1) formata *portable network graphics* (PNG) ili
- (2) u obliku BUFR koda kada se razmjenjuju u binarnom formatu.

Poglavlje 5 – Tehnički zahtjevi za savjetodavne centre za tropske ciklone (TCAC)

MET.TR.270 Odgovornosti savjetodavnog centra za tropske ciklone

- (a) Savjetodavne informacije o tropskim ciklonama objavljuju se za tropske ciklone kada se očekuje da će maksimalna 10-minutna srednja vrijednost brzine prizemnog vjetra dostići ili prekoračiti 34 kt tokom perioda obuhvaćenog savjetodavnim informacijama.
- (b) Savjetodavne informacije o tropskim ciklonama moraju da budu u skladu sa Dodatkom 7.

Poglavlje 6 – Tehnički zahtjevi za svjetske oblasne prognostičke centre (WAFC)

MET.TR.275 Odgovornosti svjetskog oblasnog prognostičkog centra

- (a) U svrhu davanja globalnih prognoza u tačkama mreže (grid) WAFC isporučuju obrađene meteorološke podatke u formi binarnih vrijednosti u tačkama mreže (u obliku koda GRIB), a prognoze značajnih vremenskih pojava u obliku koda BUFR.
- (b) Kod globalnih prognoza u tačkama mreže WAFC centri:
 - (1) Pripremaju prognoze za:
 - (i) vjetar na visini;
 - (ii) temperaturu vazduha na visini;
 - (iii) vlagu;
 - (iv) smjer, brzinu i nivo (izraženo u FL) maksimalnog vjetra;
 - (v) visinu (izraženo u FL) i temperaturu tropopauze;
 - (vi) oblasti sa kumulonimbusnim oblacima;
 - (vii) zaleđivanje;
 - (viii) turbulencije u vedrom vremenu i oblacima;
 - (ix) geopotencijalnu apsolutnu visinu nivoa leta

četiri puta dnevno koje važe za utvrđene fiksne termine 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33 i 36 sati posle vremena prikupljanja sinoptičkih podataka (00:00, 06:00, 12:00 i 18:00 UTC) na osnovu kojih su te prognoze sačinjene;

- (2) izrađuju prognoze redoslijedom iz tačke (1) i završavaju njihovo izdavanje čim je to tehnički izvodljivo, ali najkasnije šest sati poslije standardnog vremena osmatranja;

- (3) pripremaju prognoze za tačke pravilne mreže sa horizontalnom rezolucijom od 1,25° geografske širine i dužine, pri čemu te prognoze sadrže:

- (i) podatke o vjetru za nivoe leta 50 (850 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 240 (400 hPa), 270 (350 hPa), 300 (300 hPa), 320 (275 hPa), 340 (250 hPa), 360 (225 hPa), 390 (200 hPa), 410 (175 hPa), 450 (150 hPa) i 530 (100 hPa);
- (ii) podatke o temperaturi za nivoe leta 50 (850 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 240 (400 hPa), 270 (350 hPa), 300 (300 hPa), 320 (275 hPa), 340 (250 hPa), 360 (225 hPa), 390 (200 hPa), 410 (175 hPa), 450 (150 hPa) i 530 (100 hPa);
- (iii) podatke o vlazi za nivoe leta 50 (850 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa) i 180 (500 hPa);

- (iv) horizontalnu rasprostranjenost i nivo (izraženo u FL) baze i vrha kumulonimbusnih oblaka;
- (v) zaleđivanje za slojeve atmosfere sa sredinom na nivou leta 60 (800 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 240 (400 hPa) i 300 (300 hPa);
- (vi) turbulenciju u vedrom vremenu za slojeve atmosfere sa sredinom na nivou leta 240 (400 hPa), 270 (350 hPa), 300 (300 hPa), 340 (250 hPa), 390 (200 hPa) i 450 (150 hPa);
- (vii) turbulenciju u oblacima za slojeve atmosfere sa sredinom na nivou leta 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 240 (400 hPa) i 300 (300 hPa);
- (viii) geopotencijalne apsolutne visine za nivoe leta 50 (850 hPa), 100 (700 hPa), 140 (600 hPa), 180 (500 hPa), 240 (400 hPa), 270 (350 hPa), 300 (300 hPa), 320 (275 hPa), 340 (250 hPa), 360 (225 hPa), 390 (200 hPa), 410 (175 hPa), 450 (150 hPa) i 530 (100 hPa).

(c) Kao globalne prognoze značajnih vremenskih pojava na ruti WAFC centri:

- (1) Pripremaju prognoze SIGWX četiri puta dnevno koje važe za utvrđena fiksna vremena (00:00, 06:00, 12:00 i 18:00 UTC) u periodu od 24 sata poslije vremena prikupljanja sinoptičkih podataka na osnovu kojih su te prognoze sačinjene. Izdavanje svake prognoze dovršava se čim je to tehnički izvodljivo, ali najkasnije devet sati poslije standardnog vremena osmatranja;
- (2) Izdaju prognoze SIGWX za visoke nivoe za nivoe leta između 250 i 630;
- (3) uključuju u prognoze SIGWX sljedeće stavke:

- (i) tropski ciklon pod uslovom da se očekuje da će maksimalna 10-minutna srednja vrijednost brzine prizemnog vjetera dostići ili prekoračiti 34 kt (17 m/s);
- (ii) jake linije nepogoda;
- (iii) umjerenu ili jaku turbulenciju (u oblaku ili vedrom vremenu);
- (iv) umjereno ili jako zaleđivanje;
- (v) rasprostranjenu pješčanu/prašinsku oluju;
- (vi) kumulonimbuse povezane sa grmljavinskim olujama i sa stavkama i. do v.;
- (vii) oblasti nekonvektivnih oblaka sa umjerenom ili jakom turbulencijom i/ili sa umjerenim ili jakim zaleđivanjem u oblaku;
- (viii) nivo (izraženo u FL) tropopauze;
- (ix) mlazne struje;
- (x) informacije o lokaciji vulkanske erupcije koja daje oblake pepela od značaja za vazduhoplovne operacije uključujući simbol vulkanske erupcije na lokaciji vulkana i u odvojenom tekstualnom okviru na karti sljedeći sadržaj: simbol vulkanske erupcije, ime vulkana ako je poznato i geografsku širinu/dužinu lokacije erupcije. Osim toga, u legendi karata SIGWX treba da bude naznačen tekst na engleskom jeziku: „CHECK SIGMET, ADVISORIES FOR TC AND VA, AND ASHTAM AND NOTAM FOR VA“;
- (xi) informacije o lokaciji ispuštanja radioaktivnih materija u atmosferu koje su značajna za vazduhoplovne operacije, a koje uključuju simbol za radioaktivne materije u atmosferi na lokaciji ispuštanja i u odvojenom okviru na karti sljedeći sadržaj: simbol za postojanje radioaktivnih materija u atmosferi, geografsku širinu/dužinu lokacije ispuštanja i, ako je poznato, naziv lokacije radioaktivnog izvora. Osim toga, u legendi karata SIGWX na kojima je označena pojava radijacije treba da bude naznačen tekst na engleskom jeziku: „CHECK SIGMET AND NOTAM FOR RDOACT CLD“.

(4) Na SIGWX prognoze primjenjuju se sljedeći kriterijumi:

- (i) Stavke i do vi iz tačke (3) uključuju se jedino ako se očekuje da se pojave dogode u sloju između nižeg i višeg nivoa za koje važi SIGWX prognoza;
- (ii) skraćenica CB se uključuje jedino kada se odnosi na pojavu ili očekivanu pojavu kumulonimbusnih oblaka:

- (A) pri čemu je oblacima zahvaćeno područje zauzima maksimalno 50 % ili više od ukupno posmatranog područja;
- (B) duž linije sa malo ili bez prostora između pojedinačnih oblaka; ili
- (C) maskiranih unutar sloja oblaka ili skriveni u suvoj mutnoći (haze);
- (iii) uključivanjem skraćenice CB podrazumijeva se uključivanje svih vremenskih pojava koje su obično povezane sa kumulonimbusnim oblacima, tj. grmljavinske oluje, umjereno ili jako zaleđivanje, umjerena ili jaka turbulencija i grad;
- (iv) kada vulkanska erupcija ili ispuštanje radioaktivnih materija u atmosferu nalaže uključivanje simbola vulkanske aktivnosti ili simbola radioaktivnosti u SIGWX prognoze, ti se simboli uključuju u prognoze SIGWX bez obzira na to do koje je visine stub pepela ili radioaktivne materije prijavljen ili se očekuje da će stići;
- (v) u slučaju zajedničkog pojavljivanja ili djelimičnog preklapanja pojava iz stavki i, x i xi iz tačke (3) najveća se prednost daje stavki x, a zatim slijede stavke xi i i. Tačka tj. pojava sa najvećom prednošću stavlja se na karti na mjestu tj. lokaciji događaja, a za povezivanje lokacije i ostalih stavki sa odgovarajućim simbolima ili tekstualnim okvirima koriste se strelice.
- (d) SIGWX prognoze za srednje nivoe objavljuju se za ograničena geografska područja i sloj atmosfere između nivoa leta 100 i 250.

Dodatak 1

Obrazac za METAR izvještaj			
Legenda: M = obavezno uključivanje, dio svake poruke; C = uslovno uključivanje, zavisno od meteoroloških uslova ili metoda osmatranja; O = uključivanje opciono. Napomena 1: Opsezi i rezolucija numeričkih elemenata uključenih u METAR prikazani su u tabeli poslije ovog obrasca. Napomena 2: Objašnjenja za skraćenice mogu se pronaći u dokumentu Procedure za usluge u vazdušnoj plovodbi – ICAO skraćenice i kodovi (<i>Procedures for Air Navigation Services – ICAO Abbreviations and Codes</i>) (PANS-ABC, Doc 8400).			
Element	Detaljni sadržaj	Obrazac	Primjeri
Oznaka tipa izvještaja (M)	Tip izvještaja (M)	METAR, METAR COR	METAR METAR COR
Oznaka lokacije (M)	ICAO lokacijski indikator (M)	Nnnn	YUDO
Vrijeme osmatranja (M)	Dan i aktuelno vrijeme osmatranja (UTC) (M)	nnnnnnZ	221630Z

Oznaka automatizovana ili izvještaja koji nedostaje (C)	Oznaka automatizovanog ili izvještaja koji nedostaje (C)	AUTO ili NIL			AUTO NIL
KRAJ METAR PORUKE AKO JE IZVJEŠTAJ NEDOSTAJUĆI.					
Prizemni vjetar (M)	Smjer vjetra (M)	Nnn	VRB		24004MPS (24008KT) VRB01MPS (VRB02KT) 19006MPS (19012KT) 00000 MPS (00000KT) 140P149MPS (140P99KT)
	Brzina vjetra (M)	[P]nn[n]			
	Značajne varijacije brzine (C)	G[P]nn[n]			12003G09MPS (12006G18KT)
	Mjerne jedinice (M)	MPS (ili KT)			24008G14MPS (24016G28KT)
	Značajne varijacije smjera (C)	nnnVnnn	—		02005MPS 350V070 (02010KT 350V070)
Vidljivost (M)	Preovlađujuća ili minimalna vidljivost (M)	Nnnn		CAVOK	0350 CAVOK 7000 9999 0800
	Minalna vidljivost i smjer minimalne vidljivosti (C)	nnnn[N] ili nnnn[NE] ili nnnn[E] ili nnnn[SE] ili nnnn[S] ili nnnn[SW] ili nnnn[W] ili nnnn[NW]			2000 1200NW 6000 2800E 6000 2800
Vidljivost duž PSS (C) ⁽¹⁾	Naziv elementa (M)	R			R32/0400 R12R/1700
	PSS (M)	nn[L]/ili nn[C]/ili nn[R]/			R10/M0050 R14L/P2000
	Vidljivost duž PSS (M)	[P ili M]nnnn			R16L/0650 R16C/0500 R16R/0450 R17L/0450
	Raniji trend vidljivosti duž PSS (C)	U, D ili N		R12/1100U R26/0550N R20/0800D R12/0700	
Sadašnje vrijeme (C)	Intenzitet ili blizina sadašnjeg vremena (C)	– ili +	—	VC	
	Karakteristike ili vrsta pojava sadašnjeg vremena (M)	DZ ili RA ili SN ili SG ili PL ili DS ili SS ili	FG ili BR ili SA ili DU ili HZ ili	FG ili PO ili FC ili DS ili SS ili TS ili SH ili	RA HZ VCFG +TSRA FG

		FZDZ ili FZRA ili FZUP ili FC ⁽²⁾ ili SHGR ili SHGS ili SHRA ili SHSN ili SHUP ili TSGR ili TSGS ili TSRA ili TSSN ili TSUP ili UP	FU ili VA ili SQ ili PO ili TS ili BCFG ili BLDU ili BLSA ili BLSN ili DRDU ili DRSA ili DRSN ili FZFG ili MIFG ili PRFG ili //	BLSN ili BLSA ili BLDU ili VA		VCSH +DZ VA VCTS –SN MIFG VCBLSA +TSRASN –SNRA DZ FG +SHSN BLSN UP FZUP TSUP FZUP //
Oblačnost (M)	Količina oblaka i visina baze oblaka ili vertikalna vidljivost (M)	FEWnnn ili SCTnnn ili BKNnnn ili OVCnnn ili FEW/// ili SCT/// ili BKN/// ili OVC/// ili ///nnn ili /////	VVnnn ili VV///	NSC or NCD		FEW015 VV005 OVC030 VV/// NSC SCT010 OVC020 BKN/// ///015
	Tip oblaka (C)	CB ili TCU ili ///	—			BKN009TCU NCD SCT008 BKN025CB BKN025/// /////CB
Temperatura i tačka rose (M)	Temperatura vazduha i temperatura tačke rose (M)	[M]nn/[M]nn				17/10 02/M08 M01/M10
Vrijednosti pritiska (M)	Ime elementa (M)	Q				Q0995
	QNH (M)	Nnnn				Q1009 Q1022 Q0987
Dodatne informacije	Nedavne vremenske pojave (C)	REFZDZ ili REFZRA ili REDZ ili RE[SH]RA ili RERASN ili RE[SH]SN ili RESG ili				REFZRA RETSRA

(C)			RESHGR ili RESHGS ili REBLSN ili RESS ili REDS ili RETSRA ili RETSSN ili RETSGR ili RETSGS ili RETS ili REFC ili REVA ili REPL ili REUP ili REFZUP ili RETSUP ili RESHUP					
	Smicanje vjetra (C)		WS Rnn[L] ili WS Rnn[C] ili WS Rnn[R] ili WS ALL RWY			WS R03 WS ALL RWY WS R18C		
	Temperatura površine mora i stanje mora ili značajna visina talasa (C)		W[M]nn/Sn ili W[M]nn/Hn[n][n]			W15/S2 W12/H75		
	Stanje PSS (C)	Oznaka PSS (M)	R nn[L]/ ili Rnn[C]/ ili Rnn[R]/		R/SNOCL O	R99/421594 R/SNOCLO R14L/CLRD//		
		Naslaga na PSS (M)	n ili /	CLRD//				
		Stepen pokrivenosti PSS (M)	n ili /					
		Debljina naslage (M)	nn ili //					
		Koeficijent trenja/kočenje (M)	nn ili //					
Prognoza Trend (O)	Oznaka promjene (M)		NOSIG	BECMG ili TEMPO			NOSIG BECMG FEW020 TEMPO 25018G25MPS (TEMPO 25036G50KT) BECMG FM1030 TL1130 CAVOK BECMG TL1700 0800 FG BECMG AT1800 9000 NSW BECMG FM1900 0500 +SNRA BECMG FM1100 SN TEMPO FM1130 BLSN TEMPO FM0330 TL0430 FZRA	
	Period promjene (C)			FMnnnn i/ili TLnnnn ili ATnnnn				
	Vjetar (C)			nnn[P]nn[n][G[P]nn[n]]MPS (ili nnn[P]nn[G[P]nn]KT)				
	Preovlađujuća vidljivost (C)			nnnn		CAVOK		
	Vremenska pojava: intenzitet (C)			– ili +	—			NSW
	Vremenska pojava: karakteristike i vrsta (C)			DZ ili RA ili SN ili SG ili PL ili DS ili SS ili FZDZ ili FZRA ili SHGR ili SHGS ili SHRA ili SHSN ili TSGR ili TSGS ili TSRA ili TSSN	FG ili BR ili SA ili DU ili HZ ili FU ili VA ili SQ ili PO ili FC ili TS ili BCFG ili BLDU ili BLSA ili BLSN ili DRDU ili DRSA ili DRSN ili FZFG ili MIFG ili PRFG			
Količina oblaka i visina baze oblaka			FEWnn n ili	VVnnn ili VV///	NSC	TEMPO TL1200 0600 BECMG AT1200 8000		

Opsezi i rezolucije numeričkih elemenata u METAR izvještaju

	ili vetrikalna vidljivost (C)		SCTnnn ili BKNnnn ili OVCnnn				NSW NSC BECMG AT1130 OVC010
	Tip oblaka (C)		CB ili TCU	—			TEMPO TL1530 +SHRA BKN012CB

⁽¹⁾ Uključuje se ukoliko je vidljivost ili vidljivost duž PSS manja od 1500m; uključuje se maksimalno za četiri PSS

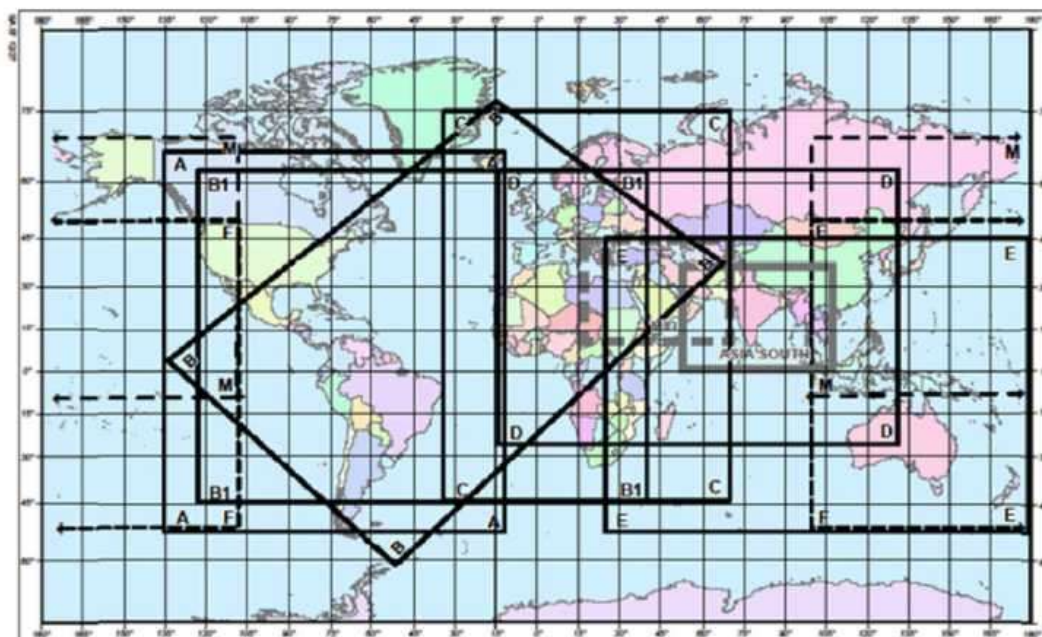
⁽²⁾ Indikator „jak“ se koristi za tornado ili pijavicu; indikator „umjereno“ (tj. bez oznake) se koristi za ljevkaсти oblak koji ne stiže do podloge

Element			Opseg	Rezolucija
PSS: (nema jedinice)			01 – 36	1
Smjer vjetra: ° (u odnosu na stvarni sjever)			000 – 360	10
Brzina vjetra:	MPS		00 – 99 ^(*)	1
	KT ^(*)		00 – 199	1
Vidljivost:	M		0000 – 0750	50
	M		0800 – 4900	100
	M		5000 – 9000	1000
	M		10000 -	0 (fiksna vrijednost: 9999)
Vidljivost duž PSS:	M		0000 – 0375	25
	M		0400 – 0750	50
	M		0800 – 2000	100
Vertikalna vidljivost: 30 M (100 FT)			000 – 020	1
Oblaci: visina baze oblaka: 30 M (100 FT)			000 – 100	1
Temperatura vazduha; °C Temperatura tačke rose:			–80 – +60	1
QNH: hPa			0850 – 1100	1
Temperatura površine mora: °C			–10 – +40	1
Stanje mora: (nema jedinice)			0 – 9	1
Značajna visina talasa M			0 - 999	0.1
Stanje PSS	Oznaka PSS:	(nema jedinice)	01–36; 88; 99	1
	Naslaga na PSS:	(nema jedinice)	0 – 9	1
	Stepen pokrivenosti PSS:	(nema jedinice)	1; 2; 5; 9	–
	Debljina naslage:	(nema jedinice)	00 – 90; 92 – 99	1
	Koeficijent trenja/kočenje:	(nema jedinice)	00 – 95; 99	1
(*) U vazduhoplovstvu nema zahtjeva za izvještavanjem brzine vjetra od (ili preko) 100 kt (50 m/s); međutim, ako je to potrebno, postoji mogućnost za izvještavanje brzine vjetra do 199 kt (99 m/s) za nevazduhoplovne namjene.				

Dodatak 2

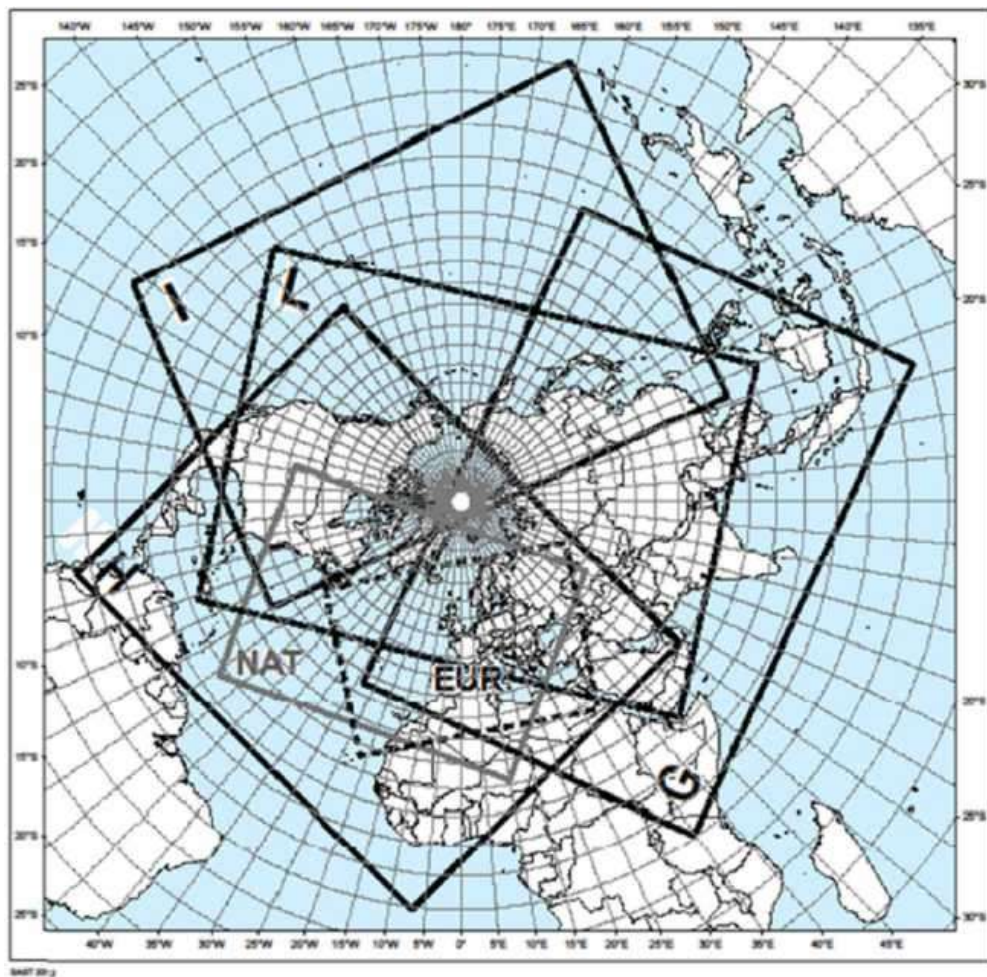
Oblasti za koje se daju WAFS prognoze u formi karata

Merkatorova projekcija

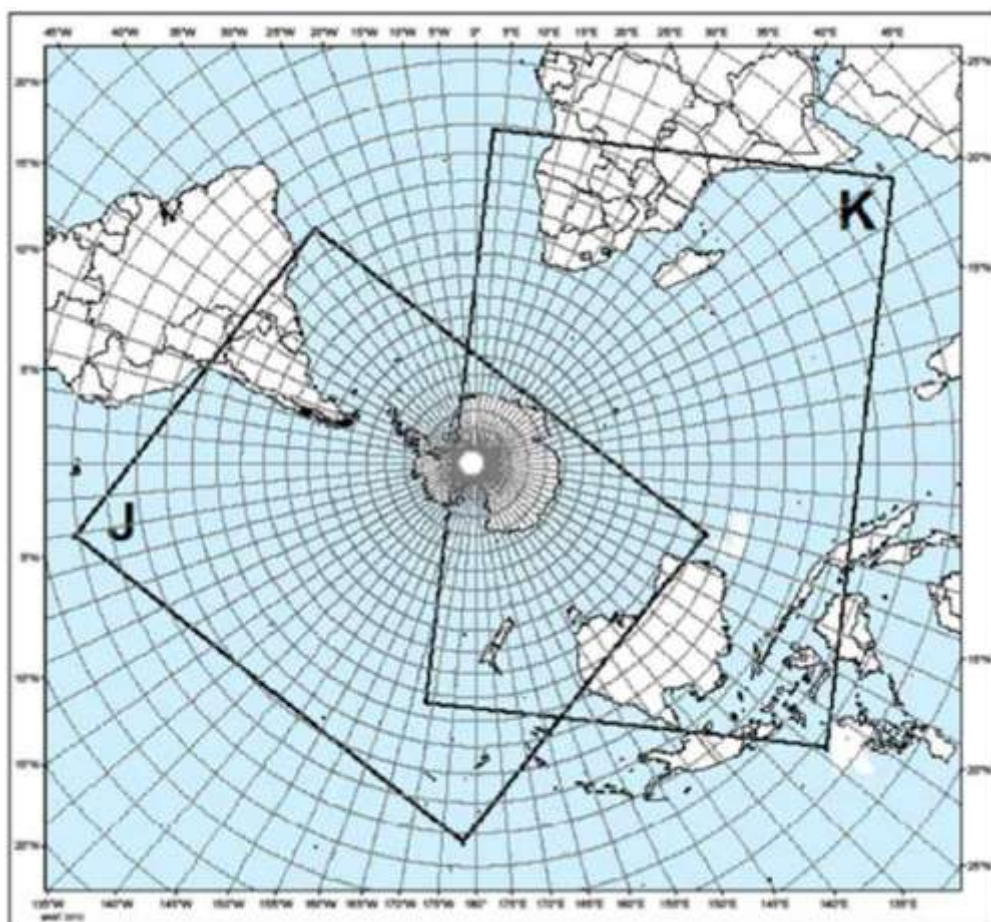

KARTA	G. ŠIRINA	G. DUŽINA	KARTA	G. ŠIRINA	G. DUŽINA
A	N6700	W13724	D	N6300	W01500
A	N6700	W01236	D	N6300	E13200
A	S5400	W01236	D	S2700	E13200
A	S5400	W13724	D	S2700	W01500
ASIA	N3600	E05300	E	N4455	E02446
ASIA	N3600	E10800	E	N4455	E18000
ASIA	0000	E10800	E	S5355	E18000
ASIA	0000	E05300	E	S5355	E02446
B	N0304	W13557	F	N5000	E10000
B	N7644	W01545	F	N5000	W11000
B	N3707	E06732	F	S5242	W11000
B	S6217	W05240	F	S5242	E10000
BI	N6242	W12500	M	N7000	E10000
B1	N6242	E04000	M	N7000	W11000
BI	S4530	E04000	M	S1000	W11000
BI	S4530	W12500	M	S1000	E10000
C	N7500	W03500	MID	N4400	E01700
C	N7500	E07000	MID	N4400	E07000
C	S4500	E07000	MID	N1000	E07000
C	S4500	W03500	MID	N1000	E01700

Polarna stereografska projekcija (sjeverna hemisfera)

Polarna stereografska projekcija (južna hemisfera)

KARTA	G. ŠIRINA	G. DUŽINA	KARTA	G. ŠIRINA	G. DUŽINA
EUR	N4633	W05634	I	N1912	E1 1130
EUR	N5S42	E06S24	I	N333Q	W06012
EUR	N2621	E03325	I	NO 126	W12327
EUR	N2123	W02136	I	S0647	E16601
G	N3552	W02822	L	NT 205	E11449
G	NI 341	E15711	L	N151S	E04500
G	S0916	E10651	L	N202Q	W06900
G	S004S	E03447	L	NU 13	W14338
H	N3127	W14836	NAT	N4439	W10143
H	N2411	E05645	NAT	N5042	E06017
H	S0127	W00651	NAT	NT93S	E00957
H	NO 133	W07902	NAT	N1711	W05406

KARTA	G. ŠIRINA	G. DUŽINA
J	S0318	W17812
J	N0037	W10032
J	S2000	W03400
J	S2806	E10717
K	N1255	E05549
K	N0642	E12905
K	S2744	W16841
K	SI 105	E00317

Dodatak 3

Obrazac za aerodromsku prognozu (TAF)			
Legenda: M = obavezno uključivanje, dio svake poruke C = uslovno uključivanje, zavisno od meteoroloških uslova ili metoda osmatranja O = uključivanje opciono Napomena 1: Opsezi i rezolucija numeričkih elemenata uključenih u TAF prikazani su u tabeli poslije ovog obrasca. Napomena 2: Objašnjenja za skraćenice mogu se pronaći u dokumentu Procedure za usluge u vazdušnoj plovidbi – ICAO skraćenice i kodovi (<i>Procedures for Air Navigation Services – ICAO Abbreviations and Codes</i>) (<i>PANS-ABC, Doc 8400</i>).			
Element	Detaljni sadržaj	Obrazac	Primjeri
Oznaka tipa prognoze (M)	Tip prognoze (M)	TAF ili TAF AMD ili TAF COR	TAF TAF AMD
Oznaka lokacije (M)	ICAO lokacijski indikator (M)	Nnnn	YUDO
Vrijeme izdavanja prognoze (M)	Dan i vrijeme izdavanja prognoze (UTC) (M)	nnnnnnZ	160000Z
Oznaka prognoze koja nedostaje (C)	Identifikator prognoze koja nedostaje (C)	NIL	NIL
KRAJ TAF PORUKE AKO PROGNOZA NEDOSTAJE			
Dani i period važenja prognoze (M)	Dani i period važenja prognoze u UTC (M)	nnnn/nnnn	1606/1624 0812/0918

Oznaka poništene prognoze (C)	Oznaka poništene prognoze (C)	CNL			CNL
KRAJ TAF PORUKE AKO JE PROGNOZA PONIŠTENA					
Prizemni vjetar (M)	Smjer vjetra (M)	Nnn ili VRB			24004MPS; (24008KT); VRB01MPS (VRB02KT) 19005 MPS (19010KT)
	Brzina vjetra (M)	[P]nn[n]			00000 MPS (00000KT) 140P49MPS (140P99KT)
	Značajne varijacije brzine (C)	G[P]nn[n]			12003G09MPS (12006G18KT) 24008G14MPS (24016G28KT)
	Mjerne jedinice (M)	MPS (ili KT)			
Vidljivost (M)	Preovlađujuća vidljivost (M)	Nnnn			CAVOK

	vidljivost (M)				SCT005 BKN012
	Tip oblaka (C)	CB ili TCU	—		SCT008 BKN025CB
Temperatura (O) ⁽³⁾	Naziv elementa (M)	TX			TX25/1013Z TN09/1005Z
	Maksimalna temperatura (M)	[M]nn/			TX05/2112Z TNM02/2103Z
	Dan i vrijeme pojave maksimalne temperature (M)	nnnnZ			
	Naziv elementa(M)	TN			
	Minimalna temperatura (M)	[M]nn/			
	Dan i vrijeme pojave minimalne temperature (M)	nnnnZ			
Očekivane značajne promjene jednog ili više prethodno navedenih elemenata tokom perioda važnosti (C)	Indikator promjene ili oznaka vjerovatnoće (M)	PROB30 [TEMPO] ili PROB40 [TEMPO] ili BECMG ili TEMPO ili FM			
	Period pojave promjene (M)	nnnn/nnnn ili nnnnnn			
	Vjetar (C)	nnn[P]nn[n][G[P]nn[n]]MPS ili VRBnnMPS (ili nnn[P]nn[G[P]nn]KT ili VRBnnKT)			TEMPO 0815/0818 25017G25MPS (TEMPO 0815/0818 25034G50KT) TEMPO 2212/2214 17006G13MPS 1000 TSRA SCT010CB BKN020 (TEMPO 2212/2214 17012G26KT 1000 TSRA SCT010CB BKN020)
	Preovlađujuća vidljivost (C)	Nnnn		CAVOK	BECMG 3010/3011 00000MPS 2400

					OVC010 (BECMG 3010/3011 00000KT 2400 OVC010) PROB30 1412/1414 0800 FG
	Vremenska pojava: intenzitet (C)	– ili +	—	NSW	BECMG 1412/1414 RA TEMPO 2503/2504 FZRA TEMPO 0612/0615 BLSN PROB40 TEMPO 2923/3001 0500 FG
	Vremenska pojava: karakteristike i vrsta (C)	DZ ili RA ili SN ili SG ili PL ili DS ili SS ili FZDZ ili FZRA ili SHGR ili SHGS ili SHRA ili SHSN ili TSGR ili TSGS ili TSRA ili TSSN	FG ili BR ili SA ili DU ili HZ ili FU ili VA ili SQ ili PO ili FC ili TS ili BCFG ili BLDU ili BLSA ili BLSN ili DRDU ili DRSA ili DRSN ili FZFG ili MIFG ili PRFG		
	Količina oblaka i visina baze ili vertikalna vidljivost (C)	FEWnnn ili SCTnnn ili BKNnnn ili OVCnnn	VVnnn ili VV///	NSC	FM051230 15015KMH 9999 BKN020 (FM051230 15008KT 9999 BKN020) BECMG 1618/1620 8000 NSW NSC
	Vrsta oblaka (C)	CB ili TCU	—		BECMG 2306/2308 SCT015CB BKN020
⁽¹⁾ Uključuje se ako je primjenljivo. Nema indikatora tj. nema oznake za „umjeren“ intenzitet. ⁽²⁾ Najviše četiri sloja oblaka. ⁽³⁾ Koristi se najviše za četiri temperature (dvije maksimalne i dvije minimalne temperature).					

Opsezi i rezolucije numeričkih elemenata u prognozi za aerodrom (TAF)		
Element	Opseg	Rezolucija

Pravac vjetra:	° u odnosu na stvarni sjever	000-360	10
Brzina vjetra:	MPS	00-99 ^(*)	1
	KT ^(*)	0-199	1
Vidljivost:	M	0000-0750	50
	M	0800-4 900	100
	M	5 000-9 000	1 000
	M	10 000 -	0 (fiksna vrijednost: 9999)
Vertikalna vidljivost:	30 M (100 FT)	000-020	1
Oblaci: visina donje baze	30 M (100 FT)	000-100	1
Temperatura vazduha (maksimalna i minimalna):	°C	- 80 do + 60	1
(*) U vazduhoplovstvu nema zahtjeva za izvještavanjem brzine vjetra od (ili preko) 100 kt (50 m/s); međutim, ako je to potrebno, postoji mogućnost za izvještavanje brzine vjetra do 199 kt (99 m/s) za nevazduhoplovne namjene.			

Dodatak 4

Obrazac za upozorenja na smicanje vjetra			
Legenda: M = obavezno uključivanje, dio svake poruke S = uslovno uključivanje, uvijek kada je primjenljivo Napomena 1: Opsezi i rezolucija numeričkih elemenata uključenih u upozorenja na smicanje vjetra prikazani su u Dodatku 8. Napomena 2: Objašnjenja za skraćenice mogu se pronaći u dokumentu Procedure za usluge u vazdušnoj plovidbi – ICAO skraćenice i kodovi (<i>Procedures for Air Navigation Services – ICAO Abbreviations and Codes</i>) (PANS-ABC, Doc 8400).			
Element	Detaljni sadržaj	Obrazac	Primjer
Oznaka lokacije aerodroma(M)	Oznaka lokacije aerodroma	nnnn	YUCC
Oznaka tipa poruke (M)	Tip poruke i redni broj	WS WRNG [n]n	WS WRNG 1
Vrijeme nastanka i period važenja (M)	Dan i vrijeme izdavanja i, kada je primjenljivo, period važenja (UTC)	nnnnnn [VALID TL nnnnnn] ili [VALID nnnnnn/nnnnnn]	211230 VALID TL 211330 221200 VALID 221215/221315
AKO SE UPOZORENJE NA SMICANJE VJETRA PONIŠTAVA, VIDETI DETALJE NA KRAJU.			
Pojava (M)	Oznaka pojave i njene lokacije	[MOD] ili [SEV] WS IN APCH ili [MOD] ili [SEV] WS [APCH] RWYnnn ili [MOD] ili [SEV] WS IN CLIMB-OUT ili [MOD] ili [SEV] WS CLIMB-OUT RWYnnn ili MBST IN APCH ili MBST [APCH] RWYnnn ili MBST IN CLIMB-OUT ili MBST CLIMB-OUT RWYnnn	WS APCH RWY12 MOD WS RWY34 WS IN CLIMB-OUT MBST APCH RWY26 MBST IN CLIMB-OUT
Osmotrena, izvještavana ili prognozirana pojava (M)	Oznaka da li je pojava osmotrena ili izvještavana i da li se očekuje da se nastavi ili je prognozirana	REP AT nnnn nnnnnnnn ili OBS [AT nnnn] ili FCST	REP AT 1510 B747 OBS AT 1205 FCST
Detalji pojave (S)	Opis pojave koja je povod za izdavanje upozorenja na smicanje vjetra	SFC WIND: nnn/nnMPS (ili nnn/nnKT) nnnM (nnnFT)-WIND: nnn/nnMPS (ili nnn/nnKT) ili nnKMH (ili nnKT) LOSS nnKM (ili nnNM) FNA RWYnn ili nnKMH (ili nnKT) GAIN nnKM (ili nnNM) FNA RWYnn	SFC WIND: 320/5MPS 60M-WIND: 360/13MPS (SFC WIND: 320/10KT 200FT-WIND: 360/26KT) 60KMH LOSS 4KM FNA RWY13 (30KT LOSS 2NM FNA RWY13)
ILI			

Poništavanje upozorenja na smicanje vjetra	Poništavanje upozorenja na smicanje vjetra uz pozivanje na njegovu oznaku	CNL WS WRNG [n]n nnnnnn/nnnnnn	CNL WS WRNG 1 211230/211330
--	---	-----------------------------------	--------------------------------

Dodatak 5

Obrazac za SIGMET i AIRMET poruke i specijalna osmatranja iz vazduhoplova (<i>uplink</i>)					
Legenda: M = obavezno uključivanje, dio svake poruke S = uslovno uključivanje, uvijek kada je primjenljivo = = dvostruka crta ukazuje da tekst nakon nje treba da bude smješten u sledeći red Napomena 1: Opsezi i rezolucija numeričkih elemenata uključenih u SIGMET i AIRMET poruke i specijalna osmatranja iz vazduhoplova prikazani su u Dodatku 8.					
Elementi	Detaljni sadržaj	Obrazac (obraci)			Primjeri
		SIGMET	AIRMET	Posebna osmatranja iz vazduhoplova	
Oznaka lokacije FIR/CTA (M)	ICAO lokacijski indikator ATS jedinice koja opslužuje FIR ili CTA na koje se odnosi SIGMET/ AIRMET (M)	Nnnn		—	YUCC YUDD
Identifikacija (M)	Oznaka i redni broj poruke (M)	SIGMET nnn	AIRMET [nn]n	ARS	SIGMET 5 SIGMET A3 AIRMET 2 ARS
Period važenja (M)	Grupe za datum i vrijeme koje označavaju period važenja (UTC) (M)	VALID nnnnnn/nnnnnn		—	VALID 221215/221600 VALID 101520/101800 VALID 251600/252200
Oznaka lokacije MWO (M)	Lokacijski indikator MWO koji je sastavio poruku sa crticom za razdvajanje (M)	nnnn—			YUDO— YUSO—
Ime FIR/CTA	Lokacijski	nnnn nnnnnnnnnn	nnnn nnnnnnnnnn	nnnnnn	YUCC AMSWELL

ili identifikacija vazduhoplova (M)	indikator i ime FIR/CTA za koje se objavljuje SIGMET/ AIRMET ili pozivni znak vazduhoplova (M)	FIR[/UIR] ili nnnn nnnnnnnnnn CTA	FIR[/n]		FIR YUDD SHANLON FIR/UIR YUCC AMSWELL FIR/2 YUDD SHANLON FIR VA812
AKO SE SIGMET MORA PONIŠTITI, VIDI DETALJE NA KRAJU OBRASCA					
Pojava (M)	Opis pojave koja je uzrok objavljivanja SIGMET/ AIRMET (C)	OBSC TS[GR] EMBD TS[GR] FRQ TS[GR] SQL TS[GR] TC nnnnnnnnn ili NN SEV TURB SEV ICE SEV ICE (FZRA) SEV MTW HVY DS HVY SS [VA ERUPTION] [MT] [nnnnnnnnnn] [PSN Nnn[nn] ili Snn[nn] Ennn[nn] ili Wnnn[nn]] VA CLD RDOACT CLD	SFC WSPD nn[n]MPS (ili SFC WSPD nn[n]KT) SFC VIS nnnnM(nn) ISOL TS[GR] OCNL TS[GR] MT OBSC BKN CLD nnn/[ABV]nnnnM (ili BKN CLD nnn/[ABV]nnnnFT) OVC CLD nnn/[ABV]nnnnM (ili OVC CLD nnn/[ABV]nnnnFT) ISOL CB OCNL CB FRQ CB ISOL TCU OCNL TCU FRQ TCU MOD TURB MOD ICE MOD MTW	TS TSGR SEV TURB SEV ICE SEV MTW HVY SS VA CLD [FL nnn/nnn] VA [MT nnnnnnnnnn] MOD TURB MOD ICE	SEV TURB FRQ TS OBSC TSGR EMBD TSGR TC GLORIA TC NN VA ERUPTION MT ASHVAL PSN S15 E073 VA CLD MOD TURB MOD MTW ISOL CB BKN CLD 120/900M (BKN CLD 400/3000FT) OVC CLD 270/ABV3000M (OVC CLD 900/ABV10000F T) SEV ICE RDOACT CLD
Osmotrena ili prognozirana pojava (M)	Indikacija da li je pojava osmotrena i da li se očekuje da potraje, ili je prognozirana (M)	OBS [AT nnnnZ] FCST [AT nnnnZ]		OBS AT nnnnZ	OBS AT 1210Z OBS FCST AT 1815Z
Lokacija (C)	Lokacija (odnosi se na geografsku širinu i dužinu (u stepenima i minutima))	Nnn[nn] Wnnn[nn] ili Nnn[nn] Ennn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Snn[nn] Ennn[nn] ili N OF Nnn[nn] ili S OF Nnn[nn] ili N OF Snn[nn] ili		NnnnnWnnnn n ili NnnnnEnnnnn ili SnnnnWnnnn n ili SnnnnEnnnnn	S OF N54 N OF N50 N2020 W07005 N2706 W07306 N48 E010 N OF N1515 AND W OF E13530

		S OF Snn[nn] ili [AND] W OF Wnnn[nn] ili E OF Wnnn[nn] ili W OF Ennn[nn] ili E OF Ennn[nn] ili [N OF, NE OF, E OF, SE OF, S OF, SW OF, W OF, NW OF] [LINE] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] – Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] ili WI Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] – Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] – Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] – [Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] – Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] ili ENTIRE FIR ⁽³⁾ ili ENTIRE CTA ⁽³⁾		W OF E1554 N OF LINE S2520 W11510 – S2520 W12010 WI N6030 E02550 – N6055 E02500 – N6050 E02630 ENTIRE FIR ENTIRE CTA
Nivo (C)	Nivo leta ili apsolutna visina i rasprostranjeno st (C) ⁽¹⁾	[SFC/]FLnnn ili [SFC/]nnnnM (ili [SFC/]nnnnFT) ili FLnnn/nnn ili TOP FLnnn ili [TOP] ABV FLnnn ili ⁽²⁾ CB TOP [ABV] FLnnn WI nnnKM OF CENTRE (ili CB TOP [ABV] FLnnn WI nnnNM OF CENTRE) ili CB TOP [BLW] FLnnn WI nnnKM OF CENTRE (ili CB TOP [BLW] FLnnn WI nnnNM OF CENTRE) ili ⁽³⁾ FLnnn/nnn [APRX nnnKM BY nnnKM] [nnKM WID LINE BTN (nnnNM WID LINE BTN)] [Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] [– Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] [– Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] (ili FLnnn/nnn [APRX nnnNM BY nnnNM] [Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] [– Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] [– Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]])	FLnnn ili nnnnM (ili nnnnFT)	FL180 FL050/080 TOP FL390 SFC/FL070 TOP ABV FL100 FL310/450 CB TOP FL500 WI 270KM OF CENTRE (CB TOP FL500 WI 150NM OF CENTRE) FL310/350 APRX 220KM BY 35KM FL390

Kretanje ili očekivano kretanje (C)	Kretanje ili očekivano kretanje (smjer kao 16 smjerova kompasa i brzina) ili stacionarno (C)	MOV N [nnKMH] ili MOV NNE [nnKMH] ili MOV NE [nnKMH] ili MOV ENE [nnKMH] ili MOV E [nnKMH] ili MOV ESE [nnKMH] ili MOV SE [nnKMH] ili MOV SSE [nnKMH] ili MOV S [nnKMH] ili MOV SSW [nnKMH] ili MOV SW [nnKMH] ili MOV WSW [nnKMH] ili MOV W [nnKMH] ili MOV WNW [nnKMH] ili MOV NW [nnKMH] ili MOV NNW [nnKMH] (ili MOV N [nnKT] ili MOV NNE [nnKT] ili MOV NE [nnKT] ili MOV ENE [nnKT] ili MOV E [nnKT] ili MOV ESE [nnKT] ili MOV SE [nnKT] ili MOV SSE [nnKT] ili MOV S [nnKT] ili MOV SSW [nnKT] ili MOV SW [nnKT] ili MOV WSW [nnKT] ili MOV W [nnKT] ili MOV WNW [nnKT] ili MOV NW [nnKT] ili MOV NNW [nnKT]) ili STNR		—	MOV E 40KMH (MOV E 20KT) MOV SE STNR
Promjene intenziteta (C)	Očekivane promjene intenziteta (C)	INTSF ili WKN ili NC		—	WKN
Prognozirana lokacija (C)	Prognozirana lokacija oblaka vulkanskog pepela ili centra TC ili druge opasne pojave ⁽⁶⁾ na kraju perioda važenja SIGMET poruke (C)	FCST nnnnZ TC CENTRE Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] ili FCST nnnnZ VA CLD APRX [nnKM WID LINE BTN (nnNM WID LINE BTN)] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] [— Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] [— Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] [AND] ili ⁽⁴⁾ FCST nnnnZ ENTIRE FIR ⁽³⁾ ili FCST nnnnZ ENTIRE CTA ⁽³⁾	—	—	FCST 2200Z TC CENTRE N2740 W07345 FCST 1700Z VA CLD APRX S15 E075 — S15 E081 — S17 E083 — S18 E079 — S15 E075 FCST 0500Z ENTIRE FIR FCST 0500Z ENTIRE CTA FCST 0500Z NO VA EXP

		ili FCST nnnnZ NO VA EXP ili ⁽⁶⁾ [FCST nnnnZ Nnn[nn] Wnnn[nn] ili Nnn[nn] Ennn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Snn[nn] Ennn[nn] ili N OF Nnn[nn] ili S OF Nnn[nn] ili N OF Snn[nn] ili S OF Snn[nn] [AND] W OF Wnnn[nn] ili E OF Wnnn[nn] ili W OF Ennn[nn] ili E OF Ennn[nn] ili [N OF, NE OF, E OF, SE OF, S OF, SW OF, W OF, NW OF] [LINE] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] ili WI ⁽⁵⁾ Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]]			
ILI					
Poništa vanje SIGMET/	Poništavanje SIGMET/ AIRMET	CNL SIGMET [nn]n nnnnnn/nnnnnn ili CNL SIGMET [nn]n	CNL AIRMET [nn]n nnnnnn/nnnnnn	—	CNL SIGMET 2 101200/101600 CNL SIGMET 3

AIRMET (C)	pozivanjem na njegovu oznaku	nnnnnn/nnnnnn [VA MOV TO nnnn FIR] ⁽³⁾			251030/251430 VA MOV TO YUDO FIR CNL AIRMET 151520/151800
------------	------------------------------	---	--	--	---

⁽¹⁾ Samo za SIGMET poruke za oblak vulkanskog pepela i tropske ciklone.

⁽²⁾ Samo za SIGMET poruke za tropske ciklone.

⁽³⁾ Samo za SIGMET poruke za vulkanski pepeo.

⁽⁴⁾ Upotrebljavaju se za dva oblaka vulkanskog pepela ili dva centra tropskih ciklona koji istovremeno utiču na dotični FIR.

⁽⁵⁾ Broj koordinata bi trebalo da bude minimalan i u normalnim okolnostima ne bi trebalo da bude veći od sedam.

⁽⁶⁾ Upotrebljava se za opasne pojave koje nisu oblak vulkanskog pepela ni tropski cikloni.

Napomena: Jako ili umjereno zaleđivanje i jake ili umjerene turbulencije (SEV ICE, MOD ICE, SEV TURB, MOD TURB) povezane sa grmljavinskim olujama, kumulonimbusima ili tropskim ciklonima ne bi trebalo da budu uključene.

Dodatak 6

Obrazac za savjetodavne poruke o vulkanskom pepelu				
Legenda: M = obavezno uključivanje, dio svake poruke; O = uključivanje opciono; = = dvostruka crta ukazuje da tekst nakon nje treba da bude smješten u sledeći red Napomena 1: Opsezi i rezolucija numeričkih elemenata uključenih u savjetodavne poruke o vulkanskom pepelu prikazani su u Dodatku 8. Napomena 2: Objašnjenja za skraćenice mogu se pronaći u dokumentu Procedure za usluge u vazdušnoj plovidbi – ICAO skraćenice i kodovi (<i>Procedures for Air Navigation Services – ICAO Abbreviations and Codes</i>) (PANS-ABC, Doc 8400). Napomena 3: Umetanje dvotačke nakon svakog naslova elementa je obavezno. Napomena 4: Kao što je prikazano u primjeru brojevi 1 do 18 navode se samo radi jasnoće i oni nisu dio savjetodavne poruke.				
Element	Detaljni sadržaj	Obrazac	Primjeri	
1	Oznaka vrste poruke (M)	Vrsta poruke	VA ADVISORY	VA ADVISORY
2	Vrijeme izdavanja poruke (M)	Godina, mjesec, dan, vrijeme (UTC)	DTG: nnnnnnnn/nnnnZ	DTG: 20080923/0130Z
3	Ime VAAC (M)	Ime VAAC	VAAC: nnnnnnnnnnnn	VAAC: TOKYO
4	Ime vulkana (M)	Ime i IAVCEI broj vulkana	VOLCANO: nnnnnnnnnnnnnnnn nnnnnn [nnnnnn] ili UNKNOWN ili UNNAMED VOLCANO:	VOLCANO: KARYMSKY 1000-13 VOLCANO: UNAMED
5	Lokacija vulkana (M)	Lokacija vulkana u stepenima i minutama	PSN: Nnnnn ili Snnnn Wnnnn ili Ennnnn ili UNKNOWN	PSN: N5403 E15927 PSN: UNKNOWN
6	Država ili region (M)	Država, ili regija ako pepeo nije prijavljen iznad države	AREA: nnnnnnnnnnnnnn	AREA: RUSSIA
7	Nadmorska visina vrha (M)	Nadmorska visina vrha u <i>m</i> (ili <i>ft</i>)	SUMMIT nnnnM (ili ELEV: nnnnnFT)	SUMMIT 1536M ELEV:
8	Broj upozorenja (M)	Broj upozorenja: godina (4 cifre) i broj poruke (zaseban redni broj za svaki vulkan)	ADVISORY nnnn/nnnn NR:	ADVISORY 2008/4 NR:

9	Izvor informacija (M)	Izvor informacija - slobodni unos teksta	INFO SOURCE:	Slobodni tekst do 32 znaka	INFO SOURCE:	MTSAT-1R KVERT KEMSD
10	Kodna boja (O)	Vazduhoplovna kodna boja	AVIATION COLOUR CODE:	RED ili ORANGE ili YELLOW ili GREEN ili UNKNOWN ili NOT GIVEN ili NIL	AVIATION COLOUR CODE:	RED
11	Detalji o erupciji (M)	Detalji o erupciji (uključujući datum/vrijeme erupcije (erupcija))	ERUPTION DETAILS:	Slobodni tekst do 34 znaka ili UNKNOWN	ERUPTION DETAILS:	ERUPTION AT 20080923/0000Z FL300 REPORTED
12	Vrijeme osmatranja (ili procjene) pepela (M)	Dan i vrijeme (UTC) opažanja (ili procjene) vulkanskog pepela	OBS (ili EST) VA DTG:	nn/nnnnZ	OBS VA DTG:	23/0100Z
13	Osmotren ili procijenjen oblak pepela (M)	Horizontalna (u stepenima i minutima) i vertikalna rasprostranjenost u vrijeme osmatranja opaženog ili procijenjenog oblaka pepela ili, ako je baza nepoznata, vrh opaženog ili procijenjenog oblaka pepela; Kretanje opaženog ili procijenjenog oblaka pepela	OBS VA CLD ili EST VA CLD:	TOP FLnnn ili SFC/FLnnn ili FLnnn/nnn [nnKM WID LINE BTN (nnNM WID LINE BTN)] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn][— Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] MOV N nnKMH (ili KT) ili MOV NE nnKMH (ili KT) ili MOV E nnKMH (ili KT) ili MOV SE nnKMH (ili KT) ili MOV S nnKMH (ili KT) ili MOV SW nnKMH (ili KT) ili	OBS VA CLD:	FL250/300 N5400 E15930 – N5400 E16100 – N5300 E15945 MOV SE 20KT SFC/FL200 N5130 E16130 – N5130 E16230 – N5230 E16230 – N5230 E16130 MOV SE 15KT TOP FL240 MOV W 40KMH VA NOT IDENTIFIABLE FM SATELLITE DATA WIND FL050/070 180/12 MPS

				MOV W nnKMH (ili KT) ili MOV NW nnKMH (ili KT) ili VA NOT IDENTIFIABLE FM SATELLITE DATA WIND FLnnn/nnn nnn/nn[n] MPS (ili KT) ⁽²⁾ ili WIND FLnnn/nnn VRBnnMPS (ili KT) ili WIND SFC/FLnnn nnn/nn[n]MPS (ili KT) ili WIND SFC/FLnnn VRBnnMPS (ili KT)		
14	Prognozirana visina i položaj oblaka pepela (+6 HR) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (6 sati od vremena osmatranja (ili procjene) pepela iz stavke 12); Prognozirana visina i položaj (u stepenima i minutima) za svaku masu oblaka za to utvrđeno vrijeme važenja	FCST VA CLD +6 HR:	nn/nnnnZ SFC ili FLnnn/[FL]nnn [nnKM WID LINE BTN (nnNM WID LINE BTN)] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn][— Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] ⁽¹⁾ ili NO VA EXP ili NOT AVBL ili NOT PROVIDED	FCST VA CLD +6 HR:	23/0700Z FL250/350 N5130 E16030 – N5130 E16230 – N5330 E16230 – N5330 E16030 SFC/FL180 N4830 E16330 – N4830 E16630 – N5130 E16630 – N5130 E16330 NO VA EXP NOT AVBL NOT PROVIDED
15	Prognozirana visina i položaj oblaka pepela (+12 HR) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (12 sati od vremena osmatranja (ili procjene) pepela iz stavke 12); Prognozirana visina i položaj (u stepenima i minutima) za svaku masu oblaka za to	FCST VA CLD +12 HR:	nn/nnnnZ SFC ili FLnnn/[FL]nnn [nnKM WID LINE BTN (nnNM WID LINE BTN)] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] —	FCST VA CLD +12 HR:	23/1300Z SFC/FL270 N4830 E16130 – N4830 E16600 – N5300 E16600 – N5300 E16130 NO VA EXP NOT AVBL

		utvrđeno vrijeme važenja		Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn][— Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] ili NO VA EXP ili NOT AVBL ili NOT PROVIDED		NOT PROVIDED
16	Prognozirana visina i položaj oblaka pepela (+18 HR) (M)	Dan i vrijeme (UTC) (18 sati od vremena osmatranja (ili procjene) pepela iz stavke 12); Prognozirana visina i položaj (u stepenima i minutima) za svaku masu oblaka za to utvrđeno vrijeme važenja	FCST VA CLD +18 HR:	nn/nnnnZ SFC ili FLnnn/[FL]nnn [nnKM WID LINE BTN (nnNM WID LINE BTN)] Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn][— Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn] — Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]] ili NO VA EXP ili NOT AVBL ili NOT PROVIDED	FCST VA CLD +18 HR:	23/1900Z NO VA EXP NOT AVBL NOT PROVIDED
17	Napomene (M)	Napomene, prema potrebi	RMK:	Slobodni tekst do 256 znakova ili NIL	RMK:	LATEST REP FM KVERT (0120Z) INDICATES ERUPTION HAS CEASED. TWO DISPERSING VA CLD ARE EVIDENT ON SATELLITE IMAGERY NIL

18	Sljedeće upozorenje (M)	Godina, mjesec, dan i vrijeme (UTC)	NXT A nnnnnnnn/nnnnZ DVISORY: ili NO LATER THAN nnnnnnnn/nnnnZ ili NO FURTHER ADVISORIES ili WILL BE ISSUED BY nnnnnnnn/nnnnZ	NXT A 20080923/0730Z DVISORY: NO LATER THAN nnnnnnnn/nnnnZ NO FURTHER ADVISORIES WILL BE ISSUED BY nnnnnnnn/nnnnZ
(1) Do četiri odabrana sloja (2) Ako ima izvještaja o pepelu (npr. AIREP), ali se on ne može identifikovati na satelitskim podacima.				

Dodatak 7

Obrazac za savjetodavne poruke o tropskim ciklonima

Legenda:

= = dvostruka crta ukazuje da tekst nakon nje treba da bude smješten u sledeći red

Napomena 1: Opsezi i rezolucija numeričkih elemenata uključenih u savjetodavne poruke o tropskim ciklonima prikazani su u Dodatku 8.

Napomena 2: Objašnjenja za skraćenice mogu se pronaći u dokumentu Procedure za usluge u vazdušnoj plovidbi – ICAO skraćenice i kodovi (*Procedures for Air Navigation Services – ICAO Abbreviations and Codes*) (*PANS-ABC, Doc 8400*).

Napomena 3.: Svi elementi su obavezni.

Napomena 4: Umetanje dvotačke nakon svakog naslova elementa je obavezno.

Napomena 4: Kao što je prikazano u primjeru brojevi 1 do 19 navode se samo radi jasnoće i oni nisu dio savjetodavne poruke.

Element		Detaljni sadržaj	Obrazac	Primjeri
1	Oznaka tipa poruke	Tip poruke	TC ADVISORY	TC ADVISORY
2	Vrijeme izdavanja poruke	Godina, mjesec, dan i vrijeme (UTC) izdavanja	DTG: nnnnnnnn/nnnnZ	DTG: 20040925/1600Z
3	Ime TCAC	Ime TCAC (oznaka lokacije ili puno ime centra)	TCAC: nnnn ili nnnnnnnnnn	TCAC: YUFO TCAC: MIAMI
4	Ime tropskog ciklona	Ime tropskog ciklone ili NN za tr. ciklon bez imena	TC: nnnnnnnnnnnn ili NN	TC: GLORIA
5	Broj upozorenja	Broj upozorenja (počinje sa 01 za svaki ciklon)	NR: nn	NR: 01
6	Položaj centra	Položaj centra tropskog ciklona (u stupenima i minutima)	PSN: Nnn[nn] ili Snn[nn] Wnnn[nn] ili Ennn[nn]	PSN: N2706 W07306
7	Smjer i brzina kretanja	Smjer (16 smjerova kompasa) i brzina kretanja u km/h (ili u čvorovima), ili kreće se sporo (< 6 km/h (3 čvora)) ili stacionaran (< 2 km/h (1 čvor))	MOV: N nnKMH (ili KT) ili NNE nnKMH (ili KT) ili NE nnKMH (ili KT) ili ENE nnKMH (ili KT) ili E nnKMH (ili KT) ili ESE nnKMH (ili KT) ili SE nnKMH (ili KT) ili SSE nnKMH (ili KT) ili S nnKMH (ili KT) ili SSW nnKMH (ili KT) ili SW nnKMH (ili KT) ili WSW nnKMH (ili KT) ili W nnKMH (ili KT) ili WNW nnKMH (ili KT) ili NW nnKMH (ili KT)	MOV: NW 20KMH

			ili NNW nnKMH (ili KT) ili SLW ili STNR	
8	Pritisak u centru	Pritisak u centru (u hPa)	C: nnnHPA	C: 965HPA
9	Maksimum prizemnog vjetra	Maksimum prizemnog vjetra u blizini centra (srednja vrijednost u periodu od 10 minuta, u m/s (ili u KT))	MAX nn[n]MPS WIND: (ili nn[n]KT)	MAX 22 MPS WIND:
10	Prognoza položaja centra (+6 HR)	Dan i vrijeme (UTC) (6 sati od vremena DTG iz 2); Prognoza položaja (u stepenima i minutima) centra tropskog ciklona	FCST nn/nnnnZ PSN Nnn[nn] ili Snn[nn] +6 HR: Wnnn[nn] ili Ennn[nn]	FCST 25/2200Z PSN N2748 W07350 +6 HR:
11	Prognoza maksimuma prizemnog vjetra (+6 HR)	Prognoza maksimuma prizemnog vjetra (6 sati od vremena DTG iz 2)	FCST nn[n]MPS MAX (ili nn[n]KT) WIND +6 HR:	FCST 22 MPS MAX WIND +6 HR:
12	Prognoza položaja centra (+12 HR)	Dan i vrijeme (UTC) (12 sati od vremena DTG iz 2); Prognoza položaja (u stepenima i minutima) centra tropskog ciklona	FCST nn/nnnnZ PSN Nnn[nn] ili Snn[nn] +12 Wnnn[nn] ili Ennn[nn] HR:	FCST 26/0400Z PSN +12 N2830 W07430 HR:
13	Prognoza maksimuma prizemnog vjetra (+12 HR)	Prognoza maksimuma prizemnog vjetra (12 sati od vremena DTG iz 2)	FCST nn[n]MPS MAX (ili nn[n]KT) WIND +12 HR:	FCST 22 MPS MAX WIND +12 HR:
14	Prognoza položaja centra (+18 HR)	Dan i vrijeme (UTC) (18 sati od vremena DTG iz 2); Prognoza položaja (u stepenima i minutima) centra tropskog ciklona	FCST nn/nnnnZ PSN Nnn[nn] ili Snn[nn] +18 Wnnn[nn] ili Ennn[nn] HR:	FCST 26/1000Z PSN +18 N2852 W07500 HR:
15	Prognoza maksimuma prizemnog vjetra (+18 HR)	Prognoza maksimuma prizemnog vjetra (18 sati od vremena DTG iz 2)	FCST nn[n]MPS MAX (ili nn[n]KT) WIND +18 HR:	FCST 21 MPS MAX WIND +18 HR:
16	Prognoza položaja centra (+24 HR)	Dan i vrijeme (UTC) (24 sati od vremena DTG iz 2); Prognoza položaja (u stepenima i minutima) centra tropskog ciklona	FCST nn/nnnnZ PSN Nnn[nn] ili Snn[nn] +24 Wnnn[nn] ili Ennn[nn] HR:	FCST 26/1600Z PSN +24 N2912 W07530 HR:
17	Prognoza maksimuma prizemnog	Prognoza maksimuma prizemnog vjetra (24 sati od vremena DTG iz 2)	FCST nn[n]MPS MAX (ili nn[n]KT) WIND	FCST 20 MPS MAX WIND

	vjetra (+24 HR)		+24 HR:	+24 HR:
18	Napomene	Napomene, prema potrebi	RMK: Slobodni unos teksta do 256 znakova ili NIL	RMK: NIL
19	Očekivano vrijeme izdavanja sledećeg upozorenja	Očekivano vrijeme izdavanja sledećeg upozorenja: godina, mjesec, dan i vrijeme (UTC)	NXT [BFR] MSG: nnnnnnnn/nnnnZ ili NO MSG EXP	NXT 20040925/2000 MSG: Z

Opsezi i rezolucije numeričkih elemenata u savjetodavnim porukama za vulkansku pepeo i tropske ciklone, SIGMET/AIRMET porukama i upozorenjima za aerodrome i smicanje vjetera			
Elementi		Opseg	Rezolucija
Visina vrha:	M	000-8 100	1
	FT	000-27 000	1
Broj savjetodavne poruke:	za VA (index) ^(*)	000-2 000	1
	za TC (index) ^(*)	00-99	1
Maksimalni prizemni vjetar:	MPS	00-99	1
	KT	00-199	1
Pritisak u centru:	hPa	850-1 050	1
Brzina prizemnog vjetera:	MPS	15-49	1
	KT	30-99	1
Prizemna vidljivost:	M	0000-0750	50
	M	0800-5 000	100
Visina baze oblaka:	M	000-300	30
	FT	000-1 000	100
Visina vrha oblaka:	M	000-2 970	30
	M	3 000-20 000	300
	FT	000-9 900	100
	FT	10 000-60 000	1 000
Geografska širina:	° (stepeni)	00-90	1
	(minuti)	00-60	1
Geografska dužina:	° (stepeni)	000-180	1
	(minuti)	00-60	1
Nivoi leta:		000-650	10
Brzina kretanja:	KMH	0-300	10
	KT	0-150	5
(*) bezdimenziono			

ANEKS VI

POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA VAZDUHOPLOVNOG INFORMISANJA

(Dio-AIS)

PODDIO A – DODATNI ORGANIZACIONI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA VAZDUHOPLOVNOG INFORMISANJA (AIS.OR)

DIO 1 – OPŠTI ZAHTJEVI

AIS.OR.100 Tehnička i operativna kompetentnost i sposobnost

(a) Pružalac usluga vazduhoplovnog informisanja obezbjeđuje informacije i podatke potrebne za operacije, u obliku koji je pogodan za:

1. osoblje zaduženo za obavljanje leta, uključujući letačku posadu;
2. planiranje leta, sisteme za upravljanje letom i uređaje za simuliranje letenja;
3. pružaoce usluga u vazдушnom saobraćaju koji su odgovorni za letno informisanje, aerodromske letne informacije i pretpoletno informisanje.

(b) Prije prosljeđivanja informacija, pružaoci usluga letnih informacija moraju da obezbijede integritet podataka i da potvrde nivo tačnosti informacija koje prosljeđuju za operacije, uključujući i izvor ovih informacija.

PODDIO B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA VAZDUHOPLOVNOG INFORMISANJA (AIS.TR)

DIO 1 – OPŠTI ZAHTJEVI

AIS.TR.100 Radne metode i operativne procedure za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja

Pružaoци usluga vazduhoplovnog informisanja moraju da budu u stanju da dokažu da su njihove radne metode i operativne procedure usaglašene sa standardima sledećih aneksa Čikaške konvencije dok god su oni relevantni za pružanje usluga vazduhoplovnog informisanja u predmetnom vazдушnom prostoru:

(a) Aneksa 4 o vazduhoplovnim kartama, 11. izdanje iz jula 2009. godine, uključujući sve izmjene i dopune do broja 58;

(b) ne dovodeći u pitanje Uredbu Komisije (EU) br 73/2010 ⁽¹⁾, Aneksa 15 o uslugama vazduhoplovnog informisanja, 14. izdanje iz jula 2013. godine, uključujući sve izmjene i dopune do broja 38.

⁽¹⁾73/2010

POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA PODATAKA

(Dio-DAT)

PODDIO A – DODATNI ORGANIZACIONI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA PODATAKA (DAT.OR)

DIO 1 – OPŠTI ZAHTJEVI

DAT.OR.100 Vazduhoplovni podaci i informacije

(a) DAT pružalac dobija, prikuplja, prevodi, vrši odabir, formatira, distribuira i/ili vrši integraciju vazduhoplovnih podataka i informacija koji su objavljeni od strane ovlašćenog izvora u svrhu korišćenja u vazduhoplovnim bazama za sertifikovane aplikacije/opremu u vazduhoplovu.

U posebnim slučajevima, ako vazduhoplovni podaci nisu objavljeni u Zborniku vazduhoplovnih informacija (AIP) ili od strane ovlašćenog izvora, ili ne zadovoljavaju važeće zahtjeve u pogledu kvaliteta (DQRs), izvor tih vazduhoplovnih podataka može da bude i sam DAT pružalac ili drugi DAT pružaoci. U ovom kontekstu, validaciju tih vazduhoplovnih podataka vrši DAT pružalac od koga potiču.

(b) Ako to zahtijevaju njegovi korisnici, DAT pružalac može da obradi prilagođene podatke koje mu je dostavio operator vazduhoplova ili potiču od drugih DAT pružalaca kako bi ih koristio taj operator vazduhoplova. Odgovornost za ove podatke i njihovo naknadno ažuriranje snosi operator vazduhoplova.

DAT.OR.105 Tehnička i operativna kompetentnost i sposobnost

(a) Pored ATM/ANS.OR.B.001, DAT pružalac mora da:

- (1) vrši prijem, prikupljanje, prevod, odabir, formatiranje, distribuciju i/ili integraciju vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija koji su objavljeni od strane izvornog pružaoca (ili pružalaca) vazduhoplovnih podataka u vazduhoplovne baze za sertifikovane aplikacije/opremu u vazduhoplovu, u skladu sa važećim zahtjevima. Tip 2 DAT pružalac mora da obezbijedi usaglašenost DQRs sa namjeravanom upotrebom sertifikovane aplikacije/opreme u vazduhoplovu kroz odgovarajući aranžman sa nosiocem odobrenja ili podnosiocem zahtjeva za sticanje odobrenja za taj konkretni projekat;
- (2) daje izjavu o usaglašenosti da su vazduhoplovne baze koje je on proizveo proizvedene u skladu sa ovom uredbom i važećim industrijskim standardima;
- (3) pruža pomoć nosiocu odobrenja za projektovanje opreme prilikom obavljanja aktivnosti u vezi sa kontinuiranom plovidbenošću koje se odnose na proizvedene vazduhoplovne baze.

(b) za objavljivanje baza podataka, odgovorni rukovodilac mora da imenuje ovlašćeno osoblje navedeno u tački DAT.TR.100(b) i vrši raspodjelu njihovih odgovornosti na nezavisan način, kako bi se kroz izjavu o usaglašenosti potvrdilo da podaci zadovoljavaju DQRs i da se postupuje u skladu sa procesima. Krajnja odgovornost za izjave u vezi sa objavljivanjem baza podataka koje je potpisalo ovlašćeno osoblje ostaje na odgovornom rukovodiocu DAT pružaoca.

DAT.OR.110 Sistem upravljanja

Pored tačke ATM/ANS.OR.B.005, DAT pružalac, u mjeri u kojoj je to primjenljivo na pružanje usluga koje se odnose na podatke, mora da uspostavi i održava sistem upravljanja koji uključuje kontrolne postupke za:

- (a) izdavanje, odobravanje ili izmjenu dokumenata;
- (b) zamjenu DQRs;
- (c) verifikaciju da su ulazni podaci proizvedeni u skladu sa važećim standardima;
- (d) blagovremeno ažuriranje podataka koji su u upotrebi;
- (e) identifikaciju i sledljivost;
- (f) procese prijema, prikupljanja, prevođenja, odabira, formatiranja, distribucije i/ili integracije podataka u generičku bazu ili bazu koja je u saglasnosti sa odgovarajućom aplikacijom/opremom u vazduhoplovu;
- (g) tehnike verifikacije i validacije podataka;
- (h) identifikaciju alata, uključujući upravljanje konfiguracijom i kvalifikaciju alata, ako je potrebno;
- (i) postupanje sa greškama/nedostacima;
- (j) koordinaciju sa izvornim pružaocem (ili pružiocima) vazduhoplovnih podataka i/ili DAT pružaocem (pružiocima), kao i sa nosiocem odobrenja za projektovanje opreme ili podnosiocem zahtjeva za sticanje odobrenja za taj konkretni projekat ako pružaju usluge tipa 2 DAT.
- (k) davanje izjave o usaglašenosti;
- (l) kontrolisanu distribuciju baza podataka korisnicima.

DAT.OR.115 Čuvanje evidencije

Pored ATM/ANS.OR.B.030, DAT pružalac uključuje u svoj sistem čuvanja evidencije elemente navedene u DAT.OR.110.

DIO 2 – POSEBNI ZAHTEJEVI

DAT.OR.200 Zahtjevi u vezi sa izvještavanjem

(a) DAT pružalac mora da:

- (1) izvještava korisnika i, ako je primjenljivo, nosioca odobrenja za projektovanje opreme o svim slučajevima kada su u vazduhoplovnim bazama, nakon što su objavljene od strane DAT pružaoca, uočeni nedostaci i/ili greške zbog kojih ne zadovoljavaju važeće zahtjeve za podatke;
- (2) izvještava nadležnu vlast o nedostacima i/ili greškama koje su uočene u skladu sa tačkom, a koje mogu da dovedu do nesigurnih uslova. Takvo izvještavanje se vrši u formi i na način prihvatljiv za nadležnu vlast;
- (3) ako sertifikovani DAT pružalac postupa u svojstvu dobavljača drugom DAT pružaocu, on takođe izvještava tu drugu organizaciju o svim slučajevima kada su u vazduhoplovnim bazama, nakon što su objavljene za tu organizaciju, naknadno uočene greške;
- (4) izvještava izvornog pružaoca vazduhoplovnih podataka o slučajevima pogrešnih, nedosljednih ili nedostajućih podataka u vazduhoplovnom izvoru.

(b) DAT pružalac mora da uspostavi i održava interni sistem izvještavanja u ineresu sigurnosti kojim se omogućava prikupljanje i procjena izvještaja u cilju uočavanja štetnih trendova ili otklanjanja nedostataka, kao i izdvajanja događaja i aktivnosti o kojima se izvještava.

Ovaj interni sistem izvještavanja može da bude integrisan u sistem upravljanja na način na koji se zahtijeva u tački ATM/ANS.OR.B.005.

PODDIO B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA PODATAKA (DAT.TR)

DIO 1 – OPŠTI ZAHTJEVI

DAT.TR.100 Radne metode i operativne procedure

DAT pružalac mora da:

(a) U vezi sa svim neophodnim vazduhoplovnim podacima:

- (1) uspostavi DQRs na osnovu dogovora sa drugim DAT pružocima, a u slučaju tipa 2 DAT pružaoca – sa nosiocem odobrenja za projektovanje opreme ili podnosiocem zahtjeva za sticanje odobrenja za taj konkretni projekat, u cilju određivanja usaglašenosti tih DQRs sa namjeravanom upotrebom;
- (2) koristi podatke od ovlašćenog (ovlašćenih) izvora i, ako je potrebno, druge vazduhoplovne podatke verifikovane i potvrđene od samog DAT pružaoca i/ili od strane drugog DAT pružaoca (drugih DAT pružalaca);
- (3) uspostavi postupak kojim se omogućava da podaci budu pravilno obrađeni;

- (4) uspostavi i implementira procese kojima se obezbjeđuje da se prilagođeni podaci pruženi ili zahtijevani od strane operatera vazduhoplova ili drugog DAT pružaoca distribuiraju samo onome ko ih je zahtijevao; i
- (b) u odnosu na ovlašćeno osoblje koje potpisuje izjave o usaglašenosti date u skladu sa DAT.OR.105(b), obezbjeđuje da:
- (1) znanje, stručnost (uključujući druge funkcije unutar organizacije) i iskustvo ovlašćenog osoblja odgovaraju odgovornostima koje su mu dodijeljene;
 - (2) se čuva evidencija za sve ovlašćeno osoblje, uključujući detalje o obimu njegovog ovlašćenja;
 - (3) ovlašćenom osoblju bude dostavljen dokaz o obimu njegovog ovlašćenja.

DAT.TR.105 Zahtijevani interfejsi

DAT pružalac mora da obezbijedi nepohodne formalne interfejse sa:

- (a) izvorom (izvorima) vazduhoplovnih podataka i/ili drugim DAT pružaocima;
- (b) nosiocem odobrenja za projektovanje opreme za tip 2 DAT pružaoca ili podnosiocem zahtjeva za sticanje odobrenja za taj konkretni projekat;
- (c) operaterima vazduhoplova, ako je primjenljivo.

ANEKS VIII

POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽANJE USLUGA KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE I NADZORA

(Dio-CNS)

PODDIO A – DODATNI ZAHTJEVI ZA ORGANIZACIJE PRUŽALACA USLUGA KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE ILI NADZORA (CNS.OR)

DIO 1 — OPŠTI ZAHTJEVI

CNS.OR.100 Tehnička i operativna stručnost i sposobnost

- (a) Pružalac usluga komunikacije, navigacije ili nadzora mora da obezbijedi dostupnost, neprekidnost, tačnost i integritet svojih usluga.
- (b) Pružalac usluga komunikacije, navigacije ili nadzora mora da potvrdi nivo kvaliteta usluga koje pruža i mora da dokaže da se njegova oprema redovno održava i po potrebi kalibriše.

PODDIO B – TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE ILI NADZORA (CNS.TR)

DIO 1 — OPŠTI ZAHTJEVI

CNS.TR.100 Radne metode i operative procedure za pružaoce usluga komunikacije, navigacije ili nadzora

Pružalac usluga komunikacije, navigacije i nadzora mora da dokaže da su njegove radne metode i operative procedure usaglašene sa standardima iz Aneksa 10 o vazduhoplovnim telekomunikacijama Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu u sledećim verzijama, sve dok su oni relevantni za pružanje usluga komunikacije, navigacije i nadzora u predmetnom vazдушnom prostoru:

- (a) Dio I o radionavigacijskim sredstvima, šesto izdanje iz jula 2006. godine, uključujući sve izmjene i dopune do broja 89;
 - (b) Dio II o komunikacijskim postupcima, uključujući one koji imaju PANS status, šesto izdanje iz oktobra 2001. godine, uključujući sve izmjene i dopune do broja 89;
 - (c) Dio III o komunikacionim sistemima, drugo izdanje iz jula 2007. godine, uključujući sve izmjene i dopune do broja 89;
 - (d) Dio IV o nadzornim radarima i sistemima za sprečavanje sudara, četvrto izdanje iz jula 2007. godine, uključujući sve izmjene i dopune do broja 89;
 - (e) Dio V o korišćenju spektra radio-frekvencija namijenjenih vazduhoplovstvu, treće izdanje iz jula 2013. godine, uključujući sve izmjene i dopune do broja 89.
-

ANEKS IX

**POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA UPRAVLJANJA PROTOKOM VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA
(Dio-ATFM)**

**TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA UPRAVLJANJA PROTOKOM VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA
(ATFM.TR)**

DIO 1- OPŠTI ZAHTJEVI

ATFM.TR.100 Radne metode i operativne procedure za pružaoce usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja

Pružalac usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja je dužan da dokaže da su njegove radne metode i operativne procedure usaglašene sa uredbama Komisije (EU) br. 255/2010¹ i (EU) br. 677/2011.

¹ 255/2010

ANEKS X

POSEBNI ZAHTEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA UPRAVLJANJA VAZDUŠNIM PROSTOROM

(Dio-ASM)

TEHNIČKI ZAHTEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA UPRAVLJANJA VAZDUŠNIM PROSTOROM (ASM.TR)

DIO 1- OPŠTI ZAHTEVI

ASM.TR.100 Metode rada i operativne procedure za pružaoce upravljanja vazdušnim prostorom

Pružalac usluga upravljanja vazdušnim prostorom mora da dokaže da su njegove radne metode i operativne procedure usaglašene sa uredbama Komisije (EK) br. 2150/2005¹ i (EU) br. 677/2011.

¹ 2150/2005

ANEKS XI

**POSEBNI ZAHTEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA PROJEKTOVANJA NAVIGACIONIH POSTUPAKA
(Dio-ASD)**

ANEKS XII

POSEBNI ZAHTJEVI ZA MENADŽERA MREŽE

(Dio-NM)

TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA MENADŽERA MREŽE (NM.TR)

PODDIO 1- OPŠTI ZAHTJEVI

NM.TR.100 Radne metode i operativne procedure za menadžera mreže

Menadžer mreže mora da dokaže da su njegove radne metode i operativne procedure usaglašene sa ostalim propisima Evropske unije, a naročito sa uredbama (EU) br. 255/2010 i (EU) br. 677/2011.

ANEKS XIII

ZAHTJEVI ZA PRUŽAOCE USLUGA KOJI SE ODNOSU NA OBUKU OSOBLJA I PROCJENU STRUČNE OSPOSOBLJENOSTI

(Dio-PERS)

DIO A – VAZDUHOPLOVNO TEHNIČKO OSOBLJE KONTROLE LETENJA

DIO 1 — OPŠTI ZAHTJEVI

ATSEP.OR.100 Obim

- (a) Ovaj poddio uspostavlja zahtjeve za pružaoce usluga koji se odnose na obuku i procjenu stručnosti vazduhoplovno tehničkog osoblja kontrole letenja (*air traffic safety electronics personnel* - ATSEP)
- (b) Za pružaoce usluga koji podnose zahtjev za ograničeni sertifikat u skladu sa tačkama (a) i (b) tačke ATM/ANS.OR.A.010 i/ili daju izjavu o svojim aktivnostima u skladu sa tačkom ATM/ANS.OR.A.015, nadležna vlast može da utvrdi minimalne zahtjeve koji moraju da se ispune u pogledu obuke i procjene stručnosti ATSEP-a. Ovi minimalni zahtjevi zasnivaju se na kvalifikaciji, iskustvu i nedavnom iskustvu, za održavanje određenih uređaja ili vrste uređaja i obezbjeđenja odgovarajućeg nivoa sigurnosti.

ATSEP.OR.105 Program obuke i procjene stručnosti

U skladu sa tačkom ATM/ANS.OR.B.005(a)(6), pružalac usluga koji zapošljava ATSEP mora da definiše program obuke i procjene stručnosti koji obuhvata obaveze i zaduženja koje obavlja ATSEP.

Kada ugovorne organizacije zapošljavaju ATSEP, pružalac usluga mora da obezbijedi da je ATSEP odgovarajuće obučeno i stručno, kao što je predviđeno u ovom poddijelu.

ATSEP.OR.110 Vođenje evidencija

Pored tačke ATM/ANS.OR.B.030, pružalac usluga koji zapošljava ATSEP čuva evidenciju o svim obukama koje je ATSEP završilo, kao i procjenama stručnosti ATSEP i te evidencije stavlja na raspolaganje:

- (a) na zahtjev ATSEP na koje se odnose;
- (b) na zahtjev i uz saglasnost ATSEP, novom poslodavcu kada se ATSEP zaposli kod novog subjekta.

ATSEP.OR.115 Poznavanje jezika

Pružalac usluga mora da obezbijedi da ATSEP posjeduju znanje jezika koje je potrebno za vršenje svojih dužnosti.

DIO 2 — ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSU NA OBUKU

ATSEP.OR.200 Zahtjevi koji se odnose na obuku — opšti

Pružalac usluga mora da obezbijedi da je ATSEP:

- (a) uspješno završilo:

- (1) Osnovnu obuku kako je navedno u tački ATSEP.OR.205;
- (2) Kvalifikacionu obuku kako je navedeno u tački ATSEP.OR.210;
- (3) Obuku za osposobljenost za sistem ili uređaj kako je navedeno u tački ATSEP.OR.215;

(b) uspješno završilo kontinuiranu obuku u skladu sa tačkom ATSEP.OR.220.

ATSEP.OR.205 Osnovna obuka

(a) Osnovna obuka za ATSEP se sastoji od:

- (1) predmeta, tema i podtema koje se sadrže u dodatku 1 (Osnovna obuka - zajednička)
- (2) kada je relevantno za aktivnosti pružaoca usluga, predmete sadržane u dodatku 2 (Osnovna obuka — usmjerenja).

(b) Pružalac usluga može da odredi najpogodnije zahtjeve po pitanju obrazovanja za kandidate za ATSEP i, shodno tome, da usvoji br. i/ili nivo predmeta, tema i podtema navedenih u tački (a) kada je relevantno.

ATSEP.OR.210 Kvalifikaciona obuka

Kvalifikaciona obuka za ATSEP se sastoji od:

- (1) predmeta, tema i podtema koje se sadrže u Dodatku 3 (Kvalifikaciona obuka - zajednička)
- (2) kada je relevantno za njihove aktivnosti, najmanje jednu od kvalifikacionih usmjerenja, sadržanih u Dodatku 4 (Kvalifikaciona obuka — usmjerenja).

ATSEP.OR.215 Obuka za osposobljenost za sistem ili uređaj

(a) Obuka za osposobljenost za sistem ili uređaj odnosi se na zaduženja koje obavljaju i uključuju jedno ili više od sledećeg :

- (1) teorijski kurs obuke;
- (2) praktični kurs obuke;
- (3) obuka na radnom mjestu.

(b) Obuka za osposobljenost za sistem ili uređaj obezbjeđuje da kandidati za ATSEP steknu znanje i vještine koje se odnose na:

- (1) funkcionalnost sistema ili uređaja;
- (2) stvarni i potencijalni uticaj postupaka ATSEP na sistem ili uređaj;
- (3) uticaj sistema ili uređaja na operativno okruženje.

ATSEP.OR.220 Kontinuirana obuka

Kontinuirana obuka za ATSEP se sastoji od obuka za osvježanje znanja, obuka za unapređenje ili promjene na uređajima/sistemima i/ili obuku za slučajevne nužde.

DIO 3 — ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSE NA PROCJENU STRUČNOSTI

ATSEP.OR.300 Procjena stručnosti

Pružalac usluga mora da obezbijedi da je ATSEP:

- (a) podvrgnuto procjeni stručnosti prije nego počne da vrši svoje dužnosti;
- (b) podložno kontinuiranoj procjeni stručnosti u skladu sa tačkom ATSEP.OR.305.

ATSEP.OR.305 Procjena početne i kontinuirane stručnosti

Pružalac usluga koji zapošljava ATSEP mora da:

- (a) uspostavi, implementira i dokumentuje postupke za:
 - (1) procjenu početne i kontinuirane stručnosti;

- (2) postupanje prilikom nedostatka ili smanjenja stručnosti ATSEP, uključujući postupak žalbe;
 - (3) obezbjeđivanje nadzora osoblja koje nije procijenjeno kao stručno;
- (b) definiše sledeće kriterijume na osnovu kojih se procenjuje početna i aktuelna stručnost:
- (1) tehničke vještine;
 - (2) vještine ponašanja;
 - (3) znanje.

DIO 3 — ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSE NA INSTRUKTORE I PROCJENJIVAČE

ATSEP.OR.400 Instruktori za obuku ATSEP

Pružalac usluga koji zapošljava ATSEP mora da obezbijedi da:

- (1) instruktori za obuku ATSEP posjeduju odgovarajuće iskustvo u oblastima za koje obučavaju;
- (2) su instruktori za obuku na radnom mjestu uspješno završili kurs za obuku na radnom mjestu i da posjeduju vještine da intervenišu u slučajevima kada bi tokom obuke sigurnost mogla biti ugrožena.

ATSEP.OR.405 Procjenjivači tehničkih vještina

Pružalac usluga koji zapošljava ATSEP mora da obezbijedi da su procjenjivači tehničkih vještina uspješno završili kurs za procjenjivače i da imaju odgovarajuće iskustvo za procjenu na osnovu kriterijuma definisanih u tački ATSEP.OR.305(b).

Dodatak 1
Osnovna obuka – zajednička

Predmet 1: UVOD

Tema 1 BASIND — Uvod

- Pod-tema 1.1 — Pregled obuke i procjene
- Pod-tema 1.2 — Nacionalne organizacije
- Pod-tema 1.3 — Radno mjesto
- Pod-tema 1.4 — Uloga ATSEP
- Pod-tema 1.5 — Uloga u Evropi i u svijetu
- Pod-tema 1.6 — Međunarodni standardi i preporučene prakse
- Pod-tema 1.7 — Bezbjednost podataka
- Pod-tema 1.8 — Upravljanje kvalitetom
- Pod-tema 1.9 — Sistem upravljanja sigurnošću
- Pod-tema 1.10 — Zdravlje i sigurnost

Predmet 2: UPOZNAVANJE SA VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM

Tema 1 BASATF — Upoznavanje sa vazdušnim saobraćajem

- Pod-tema 1.1 — Upravljanje vazdušnim saobraćajem
- Pod-tema 1.2 — Kontrola letenja
- Pod-tema 1.3 — Sigurnosne mreže na zemlji
- Pod-tema 1.4 — Alati kontrole letenja i sredstva za nadzor
- Pod-tema 1.5 — Upoznavanje

Dodatak 2
Osnovna obuka – usmjerenja

Predmet 3: USLUGE VAZDUHOPLOVNOG INFORMISANJA

Predmet 4: METEOROLOGIJA

Predmet 5: KOMUNIKACIJE

Predmet 6: NAVIGACIJA

Predmet 7: NADZOR

Predmet 8: OBRADA PODATAKA

Predmet 9: NADZOR I KONTROLA SISTEMA

Predmet 10: PROCEDURE ODRŽAVANJA

Dodatak 3
Kvalifikaciona obuka – zajednička

Predmet 1: SIGURNOST

Tema 1 — Upravljanje sigurnošću

Pod-tema 1.1 — Politika i principi

Pod-tema 1.2 — Koncept rizika i principi procjene rizika

Pod-tema 1.3 — Postupak sigurnosne procjene

Pod-tema 1.4 — Šema klasifikacije rizika sistema vazdušne plovidbe

Pod-tema 1.5 — Sigurnosna regulativa

Predmet 2 : ZDRAVLJE I SIGURNOST

Tema 1 — Svijest o opasnostima i zakonska pravila

Pod-tema 1.1 — Svijest o opasnostima

Pod-tema 1.2 — Regulativa i procedure

Pod-tema 1.3 — Rukovanje opasnim materijama

Predmet 1: LJUDSKI FAKTOR

Tema 1 — Uvod u ljudske resurse

Pod-tema 1.1 — Uvod

Tema 2 — Znanje i vještine u radu

Pod-tema 2.1 — Znanje, vještine i kompetencija ATSEP

Tema 3 — Psihološki faktori

Pod-tema 3.1 — Razumijevanje

Tema 4 — Zdravstveni

Pod-tema 4.1 — Zamor

Pod-tema 4.2 — Fizička sprema

Pod-tema 4.1 — Radno okruženje

Tema 5 — Organizacioni i socijalni faktori

Pod-tema 5.1 — Osnovne potrebe ljudi na poslu

Pod-tema 5.1 — Upravljanje timskim resursima

Pod-tema 5.1 — Timski rad i uloge članova tima

Tema 6 — Komunikacija

Pod-tema 6.1 — Pismeni izvještaji

Pod-tema 6.1 — Verbalna i neverbalna komunikacija

Tema 7 — Stres

Pod-tema 7.1 — Stres

Pod-tema 7.2 — Upravljanje stresom

Tema 8 — Ljudska greška

Pod-tema 8.1 — Ljudska greška

Dodatak 4

Kvalifikaciona obuka – usmjerenja

1. KOMUNIKACIJE - GOVORNE

Predmet 1: GOVORNA KOMUNIKACIJA

Tema 1 — Zemlja - vazduh

Pod-tema 1.1 — Predaja/prijem

Pod-tema 1.2 — Radio antenski sistemi

Pod-tema 1.3 — Govorni prekidač

Pod-tema 1.4 — Radno mjesto kontrolora letenja

Pod-tema 1.5 — Radio interfejsi

Tema 2 — COMVCE — Zemlja - zemlja

Pod-tema 2.1 — Interfejsi

Pod-tema 2.2 — Protokoli

Pod-tema 2.3 — Prekidač

Pod-tema 2.4 — Lanac komunikacija

Pod-tema 2.5 — Radno mjesto kontrolora letenja

Predmet 2: PRENOSNI PUT

Tema 1 — Linije

Pod-tema 1.1 — Teorija linija

Pod-tema 1.2 — Digitalni prenos

Pod-tema 1.3 — Vrste linija

Tema 1 — Posebne veze

Pod-tema 2.1 — Mikrotalasne veze

Pod-tema 2.2 — Satelit

Predmet 3: SNIMANJE

Tema 1 — Zakonom propisano snimanje

Pod-tema 1.1 — Regulativa

Pod-tema 1.2 — Principi

Predmet 4: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

2. KOMUNIKACIJE - PODACI

Predmet 1: PODACI

Tema 1 — Uvod u mreže

Pod-tema 1.1 — Tipovi

Pod-tema 1.2 — Mreže

Pod-tema 1.3 — Eksterni mrežni servisi

Pod-tema 1.4 — Mjerni alati

Pod-tema 1.5 — Rješavanje problema

Tema 2 — Protokoli

Pod-tema 2.1 — Osnovna teorija

Pod-tema 2.2 — Opšti protokoli

Pod-tema 2.3 — Posebni protokoli

Tema 3 — Nacionalne mreže

Pod-tema 3.1 — Nacionalne mreže

Tema 4 — Evropske mreže

Pod-tema 2.1 — Mrežne tehnologije

Tema 5 — Globalne mreže

Pod-tema 5.1 — Mreže i standardi

Pod-tema 5.2 — Opis

Pod-tema 5.3 — Globalna arhitektura

Pod-tema 5.4 — Podmreže zemlja-vazduh

Pod-tema 5.5 — Podmreže zemlja-zemlja

Pod-tema 5.6 — Mreže u vazduhoplovu

Pod-tema 5.7 — Aplikacije zemlja - vazduh

Predmet 2: PRENOSNI PUT

Tema 1 — Linije

Pod-tema 1.1 — Teorija linija

Pod-tema 1.2 — Digitalni prenos

Pod-tema 1.3 — Vrste linija

Tema 1 — Posebne veze

Pod-tema 2.1 — Mikrotalasna veza

Pod-tema 2.2 — Satelit

Predmet 3: SNIMANJE

Tema 1 — Zakonom propisano snimanje

Pod-tema 1.1 — Regulatorna

Pod-tema 1.2 — Principi

Predmet 4: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

3. NAVIGACIJA – NEUSMJERENI RADIO-FAR (NDB)

Predmet 1: NAVIGACIJA BAZIRANA NA MOGUĆNOSTIMA VAZDUHOPLOVA

Tema 1 — Navigacioni koncepti

Pod-tema 1.1 — Operativni zahtjevi

Pod-tema 1.2 — Navigacija zasnovana na mogućnostima vazduhoplova

Pod-tema 1.3 — Pojam prostorne navigacije (RNAV)

Pod-tema 1.4 — NOTAM

Predmet 2: SISTEMI NA ZEMLJI - NDB

Tema 1 — NDB / lokator

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Pod-tema 1.2 — Arhitektura zemaljske stanice

Pod-tema 1.3 — Podsystem predajnika

Pod-tema 1.4 — Antenski podsystem

Pod-tema 1.5 — Podsystem za nadzor i upravljanje

Pod-tema 1.6 — Oprema u vazduhoplovu

Pod-tema 1.7 — Pregledi i održavanje sistema

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIONI SATELITSKI SISTEM - GNSS

Tema 1 — GNSS

Pod-tema 1.1 — Opšti pregled

Predmet 4: OPREMA U VAZDUHOPLOVU

Tema 1 — Sistemi u vazduhoplovu

Pod-tema 1.1 — Sistemi u vazduhoplovu

Tema 2 — Autonomna navigacija

Pod-tema 2.1 — Inercijalna navigacija

Tema 3 — Vertikalna navigacija

Pod-tema 3.1 — Vertikalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

4. NAVIGACIJA – GONIOMETAR (DF)

Predmet 1: NAVIGACIJA BAZIRANA NA MOGUĆNOSTIMA VAZDUHOPLOVA

Tema 1 — Navigacioni koncepti

Pod-tema 1.1 — Operativni zahtjevi

Pod-tema 1.2 — Navigacija zasnovana na mogućnostima vazduhoplova

Pod-tema 1.3 — Pojam prostorne navigacije (RNAV)

Pod-tema 1.4 — NOTAM

Predmet 2: SISTEMI NA ZEMLJI - DF

Tema 1 — Goniometar

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Pod-tema 1.2 — Arhitektura VDF/DDF opreme

Pod-tema 1.3 — Podsistem predajnika

Pod-tema 1.4 — Antenski podsistem

Pod-tema 1.5 — Podsistem za nadzor i upravljanje

Pod-tema 1.6 — Pregledi i održavanje sistema

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIONI SATELITSKI SISTEM - GNSS

Tema 1 — GNSS

Pod-tema 1.1 — Opšti pregled

Predmet 4: OPREMA U VAZDUHOPLOVU

Tema 1 — Sistemi u vazduhoplovu

Pod-tema 1.1 — Sistemi u vazduhoplovu

Tema 2 — Autonomna navigacija

Pod-tema 2.1 — Inercijalna navigacija

Tema 3 — Vertikalna navigacija

Pod-tema 3.1 — Vertikalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

5. NAVIGACIJA – VHF SVESMJERNI RADIOFAR (VOR)

Predmet 1: NAVIGACIJA BAZIRANA NA MOGUĆNOSTIMA VAZDUHOPLOVA

Tema 1 — Navigacioni koncepti

Pod-tema 1.1 — Operativni zahtjevi

Pod-tema 1.2 — Navigacija zasnovana na mogućnostima vazduhoplova

Pod-tema 1.3 — Pojam prostorne navigacije (RNAV)

Pod-tema 1.4 — NOTAM

Predmet 2: SISTEMI NA ZEMLJI - VOR

Tema 1 — VOR

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Pod-tema 1.2 — Osnove CVOR-a i/ili DVOR-a

Pod-tema 1.3 — Arhitektura zemaljske stanice

Pod-tema 1.4 — Podsystem predajnika

Pod-tema 1.5 — Antenski podsystem

Pod-tema 1.6 — Podsystem za nadzor i upravljanje

Pod-tema 1.7 — Oprema u vazduhoplovu

Pod-tema 1.8 — Pregledi i održavanje sistema

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIONI SATELITSKI SISTEM - GNSS

Tema 1 — GNSS

Pod-tema 1.1 — Opšti pregled

Predmet 4: OPREMA U VAZDUHOPLOVU

Tema 1 — Sistemi u vazduhoplovu

Pod-tema 1.1 — Sistemi u vazduhoplovu

Tema 2 — Autonomna navigacija

Pod-tema 2.1 — Inercijalna navigacija

Tema 3 — Vertikalna navigacija

Pod-tema 3.1 — Vertikalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOSTI

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnost

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

6. NAVIGACIJA – OPREMA ZA MJERENJE UDALJENOSTI (DME)

Predmet 1: NAVIGACIJA BAZIRANA NA MOGUĆNOSTIMA VAZDUHOPLOVA

Tema 1 — Navigacioni koncepti

Pod-tema 1.1 — Operativni zahtjevi

Pod-tema 1.2 — Navigacija zasnovana na mogućnostima vazduhoplova

Pod-tema 1.3 — Pojam prostorne navigacije (RNAV)

Pod-tema 1.4 — NOTAM

Predmet 2: SISTEMI NA ZEMLJI - DME

Tema 1 — DME

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Pod-tema 1.2 — Osnove DME-ja

Pod-tema 1.3 — Arhitektura zemaljske stanice

Pod-tema 1.4 — Podsystem prijemnika

Pod-tema 1.5 — Obrada signala

Pod-tema 1.6 — Podsystem predajnika

Pod-tema 1.7 — Antenski podsistem
Pod-tema 1.8 — Podsistem za nadzor i upravljanje
Pod-tema 1.9 — Oprema u vazduhoplovu
Pod-tema 1.10 — Pregledi i održavanje sistema

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIONI SATELITSKI SISTEM - GNSS

Tema 1 — GNSS

Pod-tema 1.1 — Opšti pregled

Predmet 4: OPREMA U VAZDUHOPLOVU

Tema 1 — Sistemi u vazduhoplovu

Pod-tema 1.1 — Sistemi u vazduhoplovu

Tema 2 — Autonomna navigacija

Pod-tema 2.1 — Inercijalna navigacija

Tema 3 — Vertikalna navigacija

Pod-tema 3.1 — Vertikalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

7. NAVIGACIJA – SISTEM ZA INSTRUMENTALNO SLIJETANJE (ILS)

Predmet 1: NAVIGACIJA BAZIRANA NA MOGUĆNOSTIMA VAZDUHOPLOVA

Tema 1 — Navigacioni koncepti

Pod-tema 1.1 — Operativni zahtjevi

Pod-tema 1.2 — Navigacija zasnovana na mogućnostima vazduhoplova

Pod-tema 1.3 — Pojam prostorne navigacije (RNAV)

Pod-tema 1.4 — NOTAM

Predmet 2: SISTEMI NA ZEMLJI - ILS

Tema 1 — ILS

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Pod-tema 1.2 — Osnove ILS –a
Pod-tema 1.3 — Dvofrekventni (2F) sistemi
Pod-tema 1.4 — Arhitektura zemaljske stanice
Pod-tema 1.5 — Podsistem predajnika
Pod-tema 1.6 — Antenski podsistem
Pod-tema 1.7 — Podsistem za nadzor i upravljanje
Pod-tema 1.8 — Oprema u vazduhoplovu
Pod-tema 1.9 — Pregledi i održavanje sistema

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIONI SATELITSKI SISTEM - GNSS

Tema 1 — GNSS

Pod-tema 1.1 — Opšti pregled

Predmet 4: OPREMA U VAZDUHOPLOVU

Tema 1 — Sistemi u vazduhoplovu

Pod-tema 1.1 — Sistemi u vazduhoplovu

Tema 2 — Autonomna navigacija

Pod-tema 2.1 — Inercijalna navigacija

Tema 3 — Vertikalna navigacija

Pod-tema 3.1 — Vertikalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

8. NAVIGACIJA – MIKROTALASNI SISTEM ZA SLETANJE (MLS)

Predmet 1: NAVIGACIJA BAZIRANA NA MOGUĆNOSTIMA VAZDUHOPLOVA

Tema 1 — Navigacioni koncepti

Pod-tema 1.1 — Operativni zahtjevi
Pod-tema 1.2 — Navigacija zasnovana na mogućnostima vazduhoplova
Pod-tema 1.3 — Pojam prostorne navigacije (RNAV)
Pod-tema 1.4 — NOTAM

Predmet 2: SISTEMI NA ZEMLJI - MLS

Tema 1 — MLS

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Pod-tema 1.2 — Osnove MLS –a

Pod-tema 1.3 — Arhitektura zemaljske stanice

Pod-tema 1.4 — Podsistem predajnika

Pod-tema 1.5 — Antenski podsistem

Pod-tema 1.6 — Podsistem za nadzor i upravljanje

Pod-tema 1.7 — Oprema u vazduhoplolu

Pod-tema 1.8 — Pregledi i održavanje sistema

Predmet 3: GLOBALNI NAVIGACIONI SATELITSKI SISTEM - GNSS

Tema 1 — GNSS

Pod-tema 1.1 — Opšti pregled

Predmet 4: OPREMA U VAZDUHOPLOVU

Tema 1 — Sistemi u vazduhoplovu

Pod-tema 1.1 — Sistemi u vazduhoplovu

Tema 2 — Autonomna navigacija

Pod-tema 2.1 — Inercijalna navigacija

Tema 3 — Vertikalna navigacija

Pod-tema 3.1 — Veritkalna navigacija

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

9. NADZOR– PRIMARNI NADZORNI RADAR (PSR)

Predmet 1: PRIMARNI NADZORNI RADAR

Tema 1 — Nadzor kontrole letenja

Pod-tema 1.1 — Upotreba PSR za usluge vazdušnog saobraćaja

Pod-tema 1.2 — Antena (PSR)

Pod-tema 1.3 — Predajnici

Pod-tema 1.4 — Karakteristike primarnih ciljeva

Pod-tema 1.5 — Prijemnici

Pod-tema 1.6 — Obrada signala i dobijanje plotova

Pod-tema 1.7 — Kombinovanje plotova

Pod-tema 1.8 — Karakteristike primarnog radara

Tema 2 — SURPSR - Radar za kontrolu kretanja po rulnim stazama i platformi - SMR

Pod-tema 2.1 — Upotreba SMR-a za usluge vazdušnog saobraćaja

Pod-tema 2.2 — Radarski senzor

Tema 3 — SURPSR — Testovi i mjerenja

Pod-tema 3.1 — Testovi i mjerenja

Predmet 2: KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)

Tema 1 — SURPSR — HMI

Pod-tema 1.1 — ATCO HMI

Pod-tema 1.2 — ATSEP HMI

Pod-tema 1.3 — Pilotski HMI

Pod-tema 1.4 — Prikazi

Predmet 3: PRENOS NADZORNIH PODATAKA (SDT)

Tema 1 — SDT

Pod-tema 1.1 — Tehnologija i protokoli

Pod-tema 1.2 — Metodi provjere

Predmet 4: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

Predmet 5: SISTEMI ZA OBRADU PODATAKA

Tema 1 — Komponente sistema

Pod-tema 1.1 — Sistemi za obradu nadzornih podataka

10. NADZOR– SEKUNDARNI NADZORNI RADAR (SSR)

Predmet 1: SEKUNDARNI NADZORNI RADAR (SSR)

Tema 1 — SSR i monopulsni SSR

Pod-tema 1.1 — Upotreba SSR za usluge vazdušnog saobraćaja

Pod-tema 1.2 — Antena (SSR)

Pod-tema 1.3 — Interogator

Pod-tema 1.4 — Transponder

Pod-tema 1.5 — Prijemnici

Pod-tema 1.6 — Obrada signala i dobijanje plotova

Pod-tema 1.7 — Kombinovanje plotova

Pod-tema 1.8 — Testovi i mjerenja

Tema 2 — Mod S

Pod-tema 2.1 — Uvod u Mod S

Pod-tema 2.2 — Mod S sistemi

Tema 3 — Multilateracija

Pod-tema 3.1 — MLAT u upotrebi

Pod-tema 3.2 — Principi MLAT

Tema 4 — SURSSR — Okruženje

Pod-tema 3.1 — SSR okruženje

Predmet 2: KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)

Tema 1 — SURPSR — HMI

Pod-tema 1.1 — ATCO HMI

Pod-tema 1.2 — ATSEP HMI

Pod-tema 1.3 — Pilotski HMI

Pod-tema 1.4 — Prikazi

Predmet 3: PRENOS NADZORNIH PODATAKA (SDT)

Tema 1 — SDT

Pod-tema 1.1 — Tehnologija i protokoli

Pod-tema 1.2 — Metodi provjere

Predmet 4: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

Predmet 5: SISTEMI ZA OBRADU PODATAKA

Tema 1 — Komponente sistema

Pod-tema 1.1 — Sistemi za obradu nadzornih podataka

11. NADZOR– AUTOMATSKI ZAVISNI NADZOR (ADS)

Predmet 1: AUTOMATSKI ZAVISNI NADZOR (ADS)

Tema 1 — Opšti prikaz ADS

Pod-tema 1.1 — Definicija ADS

Tema 2 — SURADS — ADS-B

Pod-tema 2.1 — Uvod u ADS-B

Pod-tema 2.2 — Tehnike ADS-B

Pod-tema 2.3 — VDL Mod 4 (STDMA)

Pod-tema 2.4 — Mod S Extended Squitter

Pod-tema 2.5 — UAT

Pod-tema 2.6 — ASTERIX

Tema 3 — ADS-C

Pod-tema 3.1 — Uvod u ADS-C

Pod-tema 3.2 — Tehnike ADS-C

Predmet 2: KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)

Tema 1 — SURPSR — HMI

Pod-tema 1.1 — ATCO HMI

Pod-tema 1.2 — ATSEP HMI

Pod-tema 1.3 — Pilotski HMI

Pod-tema 1.4 — Prikazi

Predmet 3: PRENOS NADZORNIH PODATAKA (SDT)

Tema 1 — SDT

Pod-tema 1.1 — Tehnologija i protokoli

Pod-tema 1.2 — Metodi provere

Predmet 5: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 1.1 — Odnos prema sigurnosti

Tema 2 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 2.1 — Funkcionalna sigurnost

Predmet 5: SISTEMI ZA OBRADU PODATAKA

Tema 1 — Komponente sistema

Pod-tema 1.1 — Sistemi za obradu nadzornih podataka

12. PODACI – OBRADA PODATAKA

Predmet 1: FUNKCIONALNA SIGURNOST

Tema 1 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 1.1 — Funkcionalna sigurnost

Pod-tema 1.2 — Integritet i bezbjednost softvera

Tema 2 — Odnos prema sigurnosti

Pod-tema 2.1 — Odnos prema sigurnosti

Predmet 2: SISTEMI ZA OBRADU PODATAKA

Tema 1 — Korisnički zahtjevi

Pod-tema 1.1 — Zahtjevi kontrolora letenja

Pod-tema 1.2 — Trajektorije, predviđanje i proračuni

Pod-tema 1.3 — Sigurnosne mreže na zemlji

Pod-tema 1.4 — Podrška odlučivanju

Tema 2 — Podaci sistemskih komponenti

Pod-tema 2.1 — Sistemi za obradu podataka

Pod-tema 2.2 — Sistemi za obradu podataka o planovima leta

Pod-tema 2.3 — Sistemi za obradu nadzornih podataka

Predmet 3: PODACI - PROCESI

Tema 1 — Softverski proces

Pod-tema 1.1 — Posredni softver (middleware)

Pod-tema 1.2 — Operativni sistemi

Pod-tema 1.3 — Upravljanje konfiguracijom

Pod-tema 1.4 — Proces razvoja softvera

Tema 2 — Hardverska platforma

Pod-tema 2.1 — Unapređenje opreme

Pod-tema 2.2 — COTS

Pod-tema 2.3 — Međuzavisnost

Pod-tema 2.4 — Održivost

Tema 3 — Testiranje

Pod-tema 3.1 — Testiranje

Predmet 4: PODACI

Tema 1 — Osnovne karakteristike podataka

Pod-tema 1.1 — Značaj podataka

Pod-tema 1.2 — Upravljanje konfiguracijom podataka

Pod-tema 1.3 — Standardi za podatke

Tema 2 — ATM podaci – detaljna struktura

Pod-tema 2.1 — Sistemska oblast

Pod-tema 2.2 — Karakteristične tačke

Pod-tema 2.3 — Performanse vazduhoplova

Pod-tema 2.4 — Upravljanje ekranom

Pod-tema 2.5 — Poruke automatske koordinacije

Pod-tema 2.6 — Podaci o upravljanju konfiguracijom

Pod-tema 2.7 — Podaci o fizičkoj konfiguraciji

Pod-tema 2.8 — Relevantni meteorološki podaci

Pod-tema 2.9 — Poruke upozorenja i poruke o greškama za ATSEP

Pod-tema 2.10 — Poruke upozorenja i poruke o greškama za ATCO

Predmet 5: KOMUNIKACIONI PODACI

Tema 1 — Uvod u mreže

Pod-tema 1.1 — Tipovi

Pod-tema 1.2 — Mreže

Pod-tema 1.3 — Eksterni mrežni servisi

Pod-tema 1.4 — Mjerni alati

Pod-tema 1.5 — Rješavanje problema

Tema 2 — Protokoli

Pod-tema 2.1 — Osnovna teorija

Pod-tema 2.2 — Opšti protokoli

Pod-tema 2.3 — Posebni protokoli

Tema 3 — DATDP - Nacionalne mreže

Pod-tema 3.1 — Nacionalne mreže

Predmet 6: NADZOR PRIMARNI

Tema 1 — ATC nadzor

Pod-tema 1.1 — Upotreba PSR za usluge vazdušne plovidbe

Predmet 7: NADZOR SEKUNDARNI

Tema 1 — ATC nadzor

Pod-tema 1.1 — Upotreba SSR za usluge vazdušne plovidbe

Tema 2 — Mod S

Pod-tema 2.1 — Uvod u Mod S

Tema 3 — Multilateracija (MLAT)

Pod-tema 3.1 — Principi MLAT

Predmet 8: KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)

Tema 1 — HMI

Pod-tema 1.1 — ATCO HMI

Predmet 9: PRENOS NADZORNIH PODATAKA

Tema 1 — Prenos nadzornih podataka

Pod-tema 1.1 — Tehnologija i protokoli

13. NADZOR I KONTROLA SISTEMA (SMC) – KOMUNIKACIJE

Predmet 1: STRUKTURA ANS-a

Tema 1 — Organizacija i rad ANSP-a

Pod-tema 1.1 — SMCCOM — Organizacija i rad ANSP-a

Tema 2 — Program održavanja ANSP-a

Pod-tema 2.1 — Politika

Tema 3 — ATM kontekst

Pod-tema 3.1 — ATM kontekst

Tema 4 — Administrativna praksa ANSP-a

Pod-tema 4.1 — Administracija

Predmet 2: ANS SISTEMI I UREĐAJI

Tema 1 — Operativni uticaji

Pod-tema 1.1 — Degradacija ili gubitak usluga sistema i uređaja

Tema 2 — SMCCOM — Funkcionalnost i rad radnog mjesta korisnika

Pod-tema 2.1 — Radno mjesto korisnika

Pod-tema 2.1 — Radno mjesto SMC

Predmet 3: ALATI, POSTUPCI I PROCEDURE

Tema 1 — Zahtjevi

Pod-tema 1.1 — SMS

Pod-tema 1.2 — QMS

Pod-tema 1.3 — Primjena SMS-a u radnom okruženju

Tema 2 — Sporazumi o održavanju sa spoljnim organizacijama

Pod-tema 2.1 — Principi sporazuma

Tema 3 — Opšti postupci SMC-a

Pod-tema 3.1 — Uloge i odgovornosti

Tema 4 — Sistemi za upravljanje održavanjem

Pod-tema 4.1 — Izvještavanje

Predmet 4: TEHNOLOGIJA

Tema 1 — Tehnologije i principi

Pod-tema 1.1 — Opšte

Pod-tema 1.2 — Komunikacije

Pod-tema 1.3 — Sredstva

Predmet 5: KOMUNIKACIJE – GOVORNE

Tema 1 — Vazduh - zemlja

Pod-tema 1.1 — Radno mjesto kontrolora letenja

Tema 1 — Zemlja - zemlja

Pod-tema 1.1 — Interfejsi

Pod-tema 1.2 — Prekidač

Pod-tema 1.3 — Radno mjesto kontrolora letenja

Predmet 6: KOMUNIKACIJE - PODACI

Tema 1 — Evropske mreže

Pod-tema 1.1 — Mrežne tehnologije

Tema 2 — Globalne mreže

Pod-tema 2.1 — Mreže i standardi

Pod-tema 2.2 — Opis

Pod-tema 2.3 — Globalna arhitektura

Pod-tema 2.4 — Podmreže zemlja - vazduh

Pod-tema 2.5 — Podmreže zemlja-zemlja

Pod-tema 2.6 — Primjene komunikacija zemlja - vazduh

Predmet 7: KOMUNIKACIJE - SNIMANJE

Tema 1 — Zakonom propisano snimanje

Pod-tema 1.1 — Regulatora

Pod-tema 1.2 — Principi

Predmet 8: NAVIGACIJA - PBN

Tema 1 — Koncept navigacije (NAV)

Pod-tema 1.1 — NOTAM

14. NADZOR I KONTROLA SISTEMA (SMC) – NAVIGACIJA

Predmet 1: STRUKTURA ANS-a

Tema 1 — Organizacija i rad ANSP-a

Pod-tema 1.1 — Organizacija i rad ANSP-a

Tema 2 — Program održavanja ANSP-a

Pod-tema 2.1 — Politika

Tema 3 — ATM kontekst

Pod-tema 3.1 — ATM kontekst

Tema 4 — Administrativna praksa ANSP-a

Pod-tema 4.1 — Administracija

Predmet 2: ANS SISTEMI I UREĐAJI

Tema 1 — Operativni uticaji

Pod-tema 1.1 — SMCNAV - Degradacija ili gubitak usluga sistema i uređaja

Tema 2 — Funkcionalnost i rad radnog mjesta korisnika

Pod-tema 2.1 — Radno mjesto korisnika

Pod-tema 2.1 — Radno mjesto SMC

Predmet 3: ALATI, POSTUPCI I PROCEDURE

Tema 1 — SMCNAV — Zahtjevi

Pod-tema 1.1 — SMS

Pod-tema 1.2 — QMS

Pod-tema 1.3 — Primjena SMS-a u radnom okruženju

Tema 2 — Sporazumi o održavanju sa spoljnim organizacijama

Pod-tema 2.1 — Principi sporazuma

Tema 3 — Opšti postupci SMC-a

Pod-tema 3.1 — Uloge i odgovornosti

Tema 4 — SMCNAV — Sistemi za upravljanje održavanjem

Pod-tema 4.1 — Izvještavanje

Predmet 4: TEHNOLOGIJA

Tema 1 — SMCNAV — Tehnologije i principi

Pod-tema 1.1 — Opšte

Pod-tema 1.2 — Komunikacije

Pod-tema 1.3 — Sredstva

Predmet 5: KOMUNIKACIJE - PODACI

Tema 1 — SMCNAV — Evropske mreže

Pod-tema 1.1 — Mrežne tehnologije

Tema 2 — Globalne mreže

Pod-tema 2.1 — Mreže i standardi

Pod-tema 2.2 — Opis

Pod-tema 2.3 — Globalna arhitektura

Pod-tema 2.4 — Podmreže zemlja - vazduh

Pod-tema 2.5 — Podmreže zemlja-zemlja

Pod-tema 2.6 — Primjene komunikacija zemlja - vazduh

Predmet 6: KOMUNIKACIJE - SNIMANJE

Tema 1 — Zakonom propisano snimanje

Pod-tema 1.1 — Regulatorna

Pod-tema 1.1 — Principi

Predmet 7: NAVIGACIJA - PBN

Tema 1 — Koncept navigacije (NAV)

Pod-tema 1.1 — NOTAM

Predmet 8: NAVIGACIJA – SISTEMI NA ZEMLJI - NDB

Tema 1 — NDB / Lokator

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Predmet 9: NAVIGACIJA - SISTEMI NA ZEMLJI - DFI

Tema 1 — SMCNAV — DF

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Predmet 10: NAVIGACIJA - SISTEMI NA ZEMLJI - VOR

Tema 1 — VOR

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Predmet 11: NAVIGACIJA - SISTEMI NA ZEMLJI - DME

Tema 1 — DME

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

Predmet 12: NAVIGACIJA - SISTEMI NA ZEMLJI - ILS

Tema 1 — ILS

Pod-tema 1.1 — Upotreba sistema

15. NADZOR I KONTROLA SISTEMA (SMC) – NADZOR**Predmet 1: STRUKTURA ANS-a**

Tema 1 — Organizacija i rad ANSP-a

Pod-tema 1.1 — Organizacija i rad ANSP-a

Tema 2 — Program održavanja ANSP-a

Pod-tema 2.1 — Politika

Tema 3 — ATM kontekst

Pod-tema 3.1 — ATM kontekst

Tema 4 — Administrativna praksa ANSP-a

Pod-tema 4.1 — Administracija

Predmet 2: ANS SISTEMI I UREĐAJI

Tema 1 — Operativni uticaji

Pod-tema 1.1 — SMCSUR - Degradacija ili gubitak usluga sistema i uređaja

Tema 2 — Funkcionalnost i rad radnog mjesta korisnika

Pod-tema 2.1 — Radno mjesto korisnika

Pod-tema 2.1 — Radno mjesto SMC

Predmet 3: ALATI, POSTUPCI I PROCEDURE

Tema 1 — Zahtjevi

Pod-tema 1.1 — SMS

Pod-tema 1.2 — QMS

Pod-tema 1.3 — Primjena SMS-a u radnom okruženju

Tema 2 — Sporazumi o održavanju sa spoljnim organizacijama

Pod-tema 2.1 — Principi sporazuma

Tema 3 — Opšti postupci SMC-a

Pod-tema 3.1 — Uloge i odgovornosti

Tema 4 — Sistemi za upravljanje održavanjem

Pod-tema 4.1 — Izvještavanje

Predmet 4: TEHNOLOGIJA

Tema 1 — Tehnologije i principi

Pod-tema 1.1 — Opšte

Pod-tema 1.2 — Komunikacije

Pod-tema 1.3 — Sredstva

Predmet 5: KOMUNIKACIJE - PODACI

Tema 1 — Evropske mreže

Pod-tema 1.1 — Mrežne tehnologije

Tema 2 — Globalne mreže

Pod-tema 2.1 — Mreže i standardi

Pod-tema 2.2 — Opis

Pod-tema 2.3 — Globalna arhitektura

Pod-tema 2.4 — Podmreže zemlja - vazduh

Pod-tema 2.5 — Podmreže zemlja-zemlja

Pod-tema 2.6 — Primjene komunikacija zemlja - vazduh

Predmet 6: KOMUNIKACIJE - SNIMANJE

Tema 1 — Zakonom propisano snimanje

Pod-tema 1.1 — Regulatorika

Pod-tema 1.1 — Principi

Predmet 7: NAVIGACIJA - PBN

Tema 1 — Koncept navigacije (NAV)

Pod-tema 1.1 — NOTAM

Predmet 8: NADZOR – PRIMARNI

Tema 1 — ATC nadzor

Pod-tema 1.1 — Upotreba PSR za usluge vazdušne plovidbe

Predmet 9: NADZOR – SEKUNDARNI

Tema 1 — SSR i MSSR

Pod-tema 1.1 — Upotreba SSR za usluge vazdušne plovidbe

Tema 2 — Mod S

Pod-tema 2.1 — Uvod u mod S

Tema 3 — Multilateracija

Pod-tema 3.1 — Principi MLAT

Predmet 10: NADZOR – KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)

Tema 1 — HMI

Pod-tema 1.1 — ATCO HMI

Predmet 11: NADZOR – PRENOS PODATAKA

Tema 1 — Prenos nadzornih podataka

Pod-tema 1.1 — Tehnologija i protokoli

16. NADZOR I KONTROLA SISTEMA (SMC) - PODACI

Predmet 1: STRUKTURA ANS-a

Tema 1 — Organizacija i rad ANSP-a

Pod-tema 1.1 — Organizacija i rad ANSP-a

Tema 2 — Program održavanja ANSP-a

Pod-tema 2.1 — Politika

Tema 3 — ATM kontekst

Pod-tema 3.1 — ATM kontekst

Tema 4 — Administrativna praksa ANSP-a

Pod-tema 4.1 — Administracija

Predmet 2: ANS SISTEMI I UREĐAJI

Tema 1 — Operativni uticaji

Pod-tema 1.1 — Degradacija ili gubitak usluga sistema i uređaja

Tema 2 — Funkcionalnost i rad radnog mjesta korisnika

Pod-tema 2.1 — Radno mjesto korisnika

Pod-tema 2.1 — Radno mjesto SMC

Predmet 3: ALATI, POSTUPCI I PROCEDURE

Tema 1 — Zahtjevi

Pod-tema 1.1 — SMS

Pod-tema 1.2 — QMS

Pod-tema 1.3 — Primjena SMS-a u radnom okruženju

Tema 2 — Sporazumi o održavanju sa spoljnim organizacijama

Pod-tema 2.1 — Principi sporazuma

Tema 3 — Opšti postupci SMC-a

Pod-tema 3.1 — Uloge i odgovornosti

Tema 4 — Sistemi za upravljanje održavanjem

Pod-tema 4.1 — Izvještavanje

Predmet 4: TEHNOLOGIJA

Tema 1 — Tehnologije i principi

Pod-tema 1.1 — Opšte

Pod-tema 1.2 — Komunikacije

Pod-tema 1.3 — Sredstva

Predmet 5: KOMUNIKACIJE - PODACI

Tema 1 — Evropske mreže

Pod-tema 1.1 — Mrežne tehnologije

Tema 2 — Globalne mreže

Pod-tema 2.1 — Mreže i standardi

Pod-tema 2.2 — Opis

Pod-tema 2.3 — Globalna arhitektura

Pod-tema 2.4 — Podmreže zemlja - vazduh

Pod-tema 2.5 — Podmreže zemlja-zemlja

Pod-tema 2.6 — Primjene komunikacija zemlja - vazduh

Predmet 6: KOMUNIKACIJE - SNIMANJE

Tema 1 — Zakonom propisano snimanje

Pod-tema 1.1 — Regulativa

Pod-tema 1.1 — Principi

Predmet 7: NAVIGACIJA - PBN

Tema 1 — SMCDAT — Koncept navigacije (NAV)

Pod-tema 1.1 — NOTAM

Predmet 8: NADZOR – PRIMARNI

Tema 1 — ATC nadzor

Pod-tema 1.1 — Upotreba PSR za usluge vazdušne plovidbe

Predmet 9: NADZOR – SEKUNDARNI

Tema 1 — SSR i MSSR

Pod-tema 1.1 — Upotreba SSR za usluge vazdušne plovidbe

Tema 2 — Mod S

Pod-tema 2.1 — Uvod u mod S

Tema 3 — Multilateracija

Pod-tema 3.1 — Principi MLAT

Predmet 10: NADZOR – KORISNIČKI INTERFEJS (HMI)

Tema 1 — HMI

Pod-tema 1.1 — ATCO HMI

Predmet 11: NADZOR – PRENOS PODATAKA

Tema 1 — Prenos nadzornih podataka

Pod-tema 1.1 — Tehnologija i protokoli

Predmet 12: NADZOR – SISTEMI ZA OBRADU PODATAKA

Tema 1 — Korisnički zahtjevi

Pod-tema 1.1 — Zahtjevi kontrolora letenja

Pod-tema 1.2 — Trajektorije, predviđanje i proračuni

Pod-tema 1.3 — Sigurnosne mreže na zemlji

Pod-tema 1.4 — Podrška odlučivanju

Predmet 13: NADZOR – PODACI - PROCESI

Tema 1 — Hardverska platforma

Pod-tema 1.1 — Unapređenje opreme

Pod-tema 1.2 — COTS

Pod-tema 1.3 — Međuzavisnost

Predmet 14: NADZOR – PODACI

Tema 1 — Suštinske karakteristike podataka

Pod-tema 1.1 — Značaj podataka

Pod-tema 1.1 — Upravljanje konfiguracijom podataka

Pod-tema 1.1 — Standardi za podatke

PRILOG 2

Na osnovu člana 114 stav 3 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG”, br. 30/12, 30/17 i 82/20) i Pravilnika o zajedničkim zahtjevima za pružaoce usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem i usluga u vazdušnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija upravljanja vazdušnim saobraćajem i nadzoru nad njima, kojim je preuzeta Sprovedbena Uredba Komisije (EU) 2017/373 od 1. marta 2017. godine, Agencija za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore izdaje:

In accordance with Article 114 of the Air Transport Law (“Official Gazette of CG”, No 30/12, 30/17 and 82/20) and the Regulation on laying down common requirements for providers of air traffic management/air navigation services and other air traffic management network functions and their oversight, which transposes Commission Implementing Regulation (EU) 2017/373 of 1 March 2017, the Civil Aviation Agency of Montenegro hereby issues:

SERTIFIKAT PRUŽAOCA USLUGA *AIR NAVIGATION SERVICE PROVIDER CERTIFICATE*

Broj sertifikata:

Certificate number:

kojim se potvrđuje da je
which confirms that

[NAZIV PRUŽAOCA USLUGA]

adresa pružaoca usluga

[NAME OF THE SERVICE PROVIDER]

Address of service provider

kao pružaocu usluga sa pravima navedenim u priloženim uslovima za pružanje usluga.
as a service provider with the privileges, as listed in the attached service provision conditions.

USLOVI

CONDITIONS:

Ovaj sertifikat je izdat u skladu sa uslovima i obimom pružanja usluga i funkcija kako je navedeno u priloženim uslovima za pružanje usluga.

This certificate is issued subject to the conditions and the scope of providing services and functions as listed in the attached service provision conditions.

Ovaj sertifikat smatra se važećim sve dok je sertifikovani pružalac usluga usaglašen sa Sprovedbenom uredbom (EU) 2017/373 i drugim primjenljivim uredbama i, kada je primjenljivo, sa procedurama iz dokumentacije pružaoca usluga.

This certificate is valid whilst the certified service provider remains in compliance with Implementing Regulation (EU) 2017/373 and the other applicable regulations and, when relevant, with the procedures in the service provider's documentation.

Ispunjavanjem navedenih uslova, ovaj sertifikat ostaje važeći sve dok se sertifikat ne preda, ograniči, suspenduje ili povuče.

Subject to compliance with the foregoing conditions, this certificate shall remain valid unless the certificate has been surrendered, limited, suspended or revoked.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Potpis [Nadležna vlast]:

Signed:

PRUŽALAC USLUGA
SERVICE PROVIDER

SERTIFIKAT
CERTIFICATE

USLOVI ZA PRUŽANJE USLUGA

SERVICE PROVISION CONDITIONS

Prilog uz sertifikat pružaoca usluga:
Attachment to service provider's certificate:

[BROJ SERTIFIKATA/Br. IZDANJA]
[CERTIFICATE NUMBER/ISSUE No]

[NAZIV PRUŽAOCA USLUGA]
[NAME OF THE SERVICE PROVIDER]

stekao je prava da pruža sledeći obim usluga/funkcija:
has obtained the privileges to provide the following scope of services/functions:

(obrisati redove po potrebi)
(Delete lines as appropriate)

Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja (*) <i>Limitations</i>
Usluge u vazдушnom saobraćaju (ATS) (****) <i>Air traffic services (ATS)</i>	Usluga kontrole letenja (ATC) <i>Air traffic control (ATC)</i>	Usluga oblasne kontrole letenja <i>Area control service</i>	
		Usluga prilazne kontrole letenja <i>Approach control service</i>	
		Usluga aerodromske kontrole letenja <i>Aerodrome control service</i>	
	Usluga letnih informacija (FIS) <i>Flight information service (FIS)</i>	Aerodromske letne informacije (AFIS) <i>Aerodrome flight information service (AFIS)</i>	
		Letne informacije na ruti (En-route FIS) <i>En-route flight information service (En-route FIS)</i>	
	Savjetodavna usluga <i>Advisory service</i>	n/a	
Upravljanje protokom vazдушnog saobraćaja (ATFM) <i>Air traffic flow management (ATFM)</i>	ATFM	Pružanje lokalnog ATFM <i>Provision of the local ATFM</i>	
Upravljanje vazдушnim prostorom (ASM) <i>Airspace management (ASM)</i>	ASM	Pružanje lokalnog ASM (taktički nivo/ASM nivo 3) <i>Provision of the local ASM (tactical/ASM Level 3) service</i>	
Uslovi (**) <i>Conditions(**)</i>			
Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja (*) <i>Limitations</i>

Usluge u vazdušnom saobraćaju (ATS) za probni let (***) <i>Air traffic services (ATS) for flight test</i>	Usluga kontrole letenja (ATC) <i>Air traffic control (ATC)</i>	Usluga oblasne kontrole letenja <i>Area control service</i>	
		Usluga prilazne kontrole letenja <i>Approach control service</i>	
		Usluga aerodromske kontrole letenja <i>Aerodrome control service</i>	
	Usluga letnih informacija (FIS) <i>Flight information service (FIS)</i>	Aerodromske letne informacije (AFIS) <i>Aerodrome flight information service (AFIS)</i>	
		Letne informacije na ruti (En-route FIS) <i>En-route flight information service (En-route FIS)</i>	
	Savjetodavna usluga <i>Advisory service</i>	n/a	
Uslovi (**) <i>Conditions(**)</i>			

Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja (*) <i>Limitations</i>
Usluge komunikacije, navigacije i nadzora uređaja i sistema (CNS) <i>Communication, navigation or surveillance services (CNS)</i>	Usluge komunikacije (C) <i>Communications (C)</i>	Usluge vazduhoplovne mobilne komunikacije (vazduh-zemlja) <i>Aeronautical mobile service (air-ground communication)</i>	
		Usluge vazduhoplovne fiksne komunikacije (zemlja-zemlja) <i>Aeronautical fixed service (ground-ground communications)</i>	
		Usluge vazduhoplovne mobilne satelitske komunikacije (AMSS) <i>Aeronautical mobile satellite service (AMSS)</i>	
	Usluge navigacije (N) <i>Navigation (N)</i>	Pružanje NDB signala u prostoru <i>Provision of NDB signal in space</i>	
		Pružanje VOR signala u prostoru <i>Provision of VOR signal in space</i>	
		Pružanje DME signala u prostoru <i>Provision of DME signal in space</i>	
		Pružanje ILS signala u prostoru <i>Provision of ILS signal in space</i>	
		Pružanje MLS signala u prostoru <i>Provision of MLS signal in space</i>	
		Pružanje GNSS signala u	

		prostoru <i>Provision of GNSS signal in space</i>	
	Usluge nadzora (S) <i>Surveillance (S)</i>	Pružanje podataka primarnog nadzora (PS) <i>Provision of data from primary surveillance (PS)</i>	
		Pružanje podataka sekundarnog nadzora (SS) <i>Provision of data from secondary surveillance (SS)</i>	
		Pružanje podataka sistema automatskog zavisnog nadzora (ADS) <i>Provision of automatic dependent surveillance (ADS) Data</i>	
Uslovi (**) <i>Conditions</i>			

Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja (*) <i>Limitations</i>
Usluge vazduhoplovnog informisanja (AIS) <i>Aeronautical information services (AIS)</i>	AIS	Pružanje cjelokupne AIS usluge <i>Provision of the whole AIS service</i>	
Uslovi (**) <i>Conditions</i>			

Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja (*) <i>Limitations</i>
Usluge podataka <i>Data services (DAT)</i>	Tip 1 <i>Type 1</i>	Pružanje usluge tipa 1DAT dozvoljava popunjavanje vazduhoplovnih baza podataka u sledećim formatima: [Spisak opštih formata podataka] <i>Provision of Type 1DAT authorises the supply of aeronautical databases in the following formats: [list of the generic data formats]</i> Pružanje usluge tipa 1DAT ne dozvoljava direktno popunjavanje vazduhoplovnih baza podataka od strane krajnjih korisnika/operatora vazduhoplova <i>Provision of Type 1 DAT does not authorise the supply of aeronautical databases directly to end-users/aircraft operators.</i>	
	Tip 2 <i>Type 2</i>	Pružanje usluge tipa 2DAT dozvoljava popunjavanje vazduhoplovnih baza	

		podataka od strane krajnjih korisnika/operatora vazduhoplova za sledeće vazduhoplovne aplikacije/opremu, za koje je utvrđena kompatibilnost: [Proizvođač] Sertifikovani model aplikacije/opreme [XXX], dio br. [YYY] <i>Provision of Type 2 DAT authorises the supply of aeronautical databases to end-users/aircraft operators for the following airborne application/equipment, for which compatibility has been demonstrated: [Manufacturer] Certified Application/Equipment model [XXX], Part No [YYY]</i>	
Uslovi (**) <i>Conditions</i>			

Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja (*) <i>Limitations</i>
Vazduhoplovno meteorološke usluge (MET) <i>Meteorological services (MET)</i>	MET	Biro za meteorološko bdenje <i>Meteorological watch office</i>	
		Aerodromski meteorološki biroi <i>Aerodrome meteorological offices</i>	
		Vazduhoplovne meteorološke stanice <i>Aeronautical meteorological stations</i>	
		VAAC	
		WAFC	
		TCAC	
Uslovi (**) <i>Conditions</i>			

Usluge/funkcije <i>Services/Functions</i>	Vrsta usluge/funkcije <i>Type of Service/Function</i>	Obim usluge/funkcije <i>Scope of Service/Function</i>	Ograničenja (*) <i>Limitations</i>
ATM mrežne funkcije <i>ATM network functions</i>	Projektovanje ERN <i>Design of ERN</i>	n/a	
	Ograničeni resursi <i>Scarce resources</i>	Radio frekvencije <i>Radio frequency</i>	
		Kodovi transpondera <i>Transponder code</i>	
	ATFM	Pružanje centralnog ATFM <i>Provision of the central ATFM</i>	
Uslovi (**) <i>Conditions</i>			

Datum izdavanja:
Date of issue:

Potpis: [Nadležna vlast]

Signed: [Competent authority]

(*) Kako je propisala nadležna vlast

(**) Po potrebi

(***) Uspostavljanje dodatnih zahtjeva ako nadležna vlast to smatra potrebnim

(****) ATS pokriva usluge uzbunjivanja

1295.

Predsjednik Notarske komore Crne Gore, odlučujući po zahtjevu Senje Božović, za upis u Imenik notara, na osnovu čl. 19 Zakona o notarima i čl. 66 Statuta Notarske komore Crne Gore, dana 24.09.2020. godine, donio je

R J E Š E N j E

Upisuje se u Imenik notara Notarske komore Crne Gore, Senja Božović, JMB 1711985259981, koja je Odlukom Ministarstva pravde br. 01-112-13999/19 od 08.06.2020. godine, imenovana za notara za područje Osnovnog suda u Cetinju, sa službenim sjedištem u Cetinju, u ul. Bajova br. 45.

O b r a z l o ž e n j e

Senja Božović je podnijela zahtjev Notarskoj komori Crne Gore za upis u Imenik notara i od dokaza priložila kopiju Odluke Ministarstva pravde o imenovanju za notara br. 01-112-13999/19 od 08.06.2020. godine, kopiju Zakletve, Zapisnik Osnovnog suda u Cetinju o ovjeri pečata, štamblja i potpisa notara Su V br. 104/20 od 07.09.2020. godine i kopiju Polise za osiguranje od profesionalne odgovornosti.

Razmatrajući predmetni zahtjev, Predsjednik Notarske komore Crne Gore nalazi da Senja Božović, ispunjava uslove za upis u Imenik notara Crne Gore.

Shodno navedenom, odlučeno je kao u dispozitivu rješenja.

Broj: 8/11-1/20

Podgorica, 24.09.2020. godine

Notarska komora Crne Gore

Predsjednik,

Branislav Vukićević, s.r.

1296.

Na osnovu člana 19. st. 2. i 4. Zakona o notarima („Službeni list RCG“ br. 68/2005 i „Službeni list CG“, br. 49/2008, 55/16, 84/18) i čl. 65. Statuta Notarske komore Crne Gore („Službeni list RCG“ br. 27/2011 od 01.06.2011. godine, 22/12, 41/12, 20/18) Predsjednik Notarske komore Crne Gore, dana 25.09.2020. godine, donio je

R J E Š E N j E

Određuje se početak vršenja poslova notara, sa danom 01.10.2020. godine, notaru Senji Božović, sa službenim sjedištem u Cetinju, ul. Bajova br.45.

Podatke o upisu u Imenik notara i početka vršenja poslova notara objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

O b r a z l o ž e n j e

U članu 19. Zakona o notarima („Službeni list RCG“ br. 68/2005 i „Službeni list CG“ br. 49/2008, 55/16, 84/18), propisano je da Notarska komora određuje datum početka vršenja poslova notara, nakon što primi kopiju Zapisnika o zakletvi, ovjereni otisak pečata, štamblja i potpisa notara, dokaz o osiguranju od odgovornosti za štetu i dokaz o prostoru i opremi neophodnoj za rad kancelarije notara. Podatke o upisu i početku vršenja poslova notara, Notarska komora objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“.

Notar Senja Božović je dostavila dokaze u skladu sa citiranom Zakonskom odredbom: Kopiju zapisnika o zakletvi, Zapisnik Osnovnog suda u Cetinju o ovjeri otiska pečata, štamblja i potpisa notara, Polise osiguranja od profesionalne odgovornosti i Zapisnik Ministarstva pravde o ispunjenosti uslova prostora i opreme neophodne za rad kancelarije notara.

Imajući u vidu sve navedeno, Predsjednik Notarske komore Crne Gore je utvrdio da su ispunjeni svi Zakonom predviđeni uslovi i odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

Broj: 8/11-1/20

Datum: 25.09.2020. godine

Notarska komora Crne Gore

Predsjednik,

Branislav Vukićević, s.r.

1297.

Predsjednik Notarske komore Crne Gore, odlučujući po zahtjevu Marije Perišić, za upis u Imenik notara, na osnovu čl. 19 Zakona o notarima i čl. 66 Statuta Notarske komore Crne Gore, dana 24.09.2020. godine, donio je

R J E Š E N j E

Upisuje se u Imenik notara Notarske komore Crne Gore, Marija Perišić, JMB 0612984265021, koja je Odlukom Ministarstva pravde br. 01-112-13975/19 od 08.06.2020. godine, imenovana za notara za područje Osnovnog suda u Nikšić, sa službenim sjedištem u Nikšić, u ul. Dragovolučka br.6.

O b r a z l o ž e n j e

Marija Perišić je podnijela zahtjev Notarskoj komori Crne Gore za upis u Imenik notara i od dokaza priložila kopiju Odluke Ministarstva pravde o imenovanju za notara br. 01-112-13975/19 od 08.06.2020. godine, kopiju Zakletve, Zapisnik Osnovnog suda u Nikšiću o ovjeri pečata, štambilja i potpisa notara Su V br. 338/20 od 07.09.2020. godine i kopiju Polise za osiguranje od profesionalne odgovornosti.

Razmatrajući predmetni zahtjev, Predsjednik Notarske komore Crne Gore nalazi da Marija Perišić, ispunjava uslove za upis u Imenik notara Crne Gore.

Shodno navedenom, odlučeno je kao u dispozitivu rješenja.

Broj: 8/11-2/20

Podgorica, 24.09.2020. godine

Notarska komora Crne Gore

Predsjednik,

Branislav Vukićević, s.r.

1298.

Predsjednik Notarske komore Crne Gore, po službenoj dužnosti dana 25.09.2020. godine, donio je

R J E Š E N j E

o ispravci Rješenja o upisu u Imenik notara Notarske komore Crne Gore br. 8/11-2/20 od 24.09.2020. godine za Mariju Perišić, JMB 0612984265021, shodno Odluci Ministarstva pravde br. 01-112-13975/19 od 08.06.2020. godine, kojim je imenovana za notara za područje Osnovnog suda u Nikšić, sa službenim sjedištem u Nikšiću

na način što se umjesto adrese "u ul. Dragovolučka br. 6"
unosí adresa "u ul. Gojka Garčevića bb".

O b r a z l o ž e n j e

Marija Perišić je podnijela zahtjev Notarskoj komori Crne Gore za upis u Imenik notara i od dokaza priložila kopiju Odluke Ministarstva pravde o imenovanju za notara br. 01-112-13975/19 od 08.06.2020. godine, kopiju Zakletve, Zapisnik Osnovnog suda u Nikšiću o ovjeri pečata, štambilja i potpisa notara Su V br. 338/20 od 07.09.2020. godine i kopiju Polise za osiguranje od profesionalne odgovornosti i Zapisnik o izvršenom pregledu i utvrđenom stanju sa mišljenjem Komisije o ispunjenosti uslova kancelarije notara br. 04-701/20-7010-1 od 16.09.2020. godine.

Razmatrajući predmetni zahtjev, Predsjednik Notarske komore Crne Gore nalazi da Marija Perišić, ispunjava uslove za upis u Imenik notara Crne Gore.

Nakanadno je utvrđeno da je adresa kancelarije notara netačno navedena, jer je ista pruzeta iz Zapisnika Ministarstva pravde br. 04-701/20-7010-1, dok je tačna adresa u ul. Gojka Garčevića bb.

Shodno navedenom, odlučeno je kao u dispozitivu rješenja.

Broj: 8/11-2/20

Podgorica, 25.09.2020. godine

Notarska komora Crne Gore

Predsjednik,

Branislav Vukićević, s.r.

1299.

Na osnovu člana 19. st. 2. i 4. Zakona o notarima („Službeni list RCG“ br. 68/2005 i „Službeni list CG“, br. 49/2008, 55/16, 84/18) i čl. 65. Statuta Notarske komore Crne Gore („Službeni list RCG“ br. 27/2011 od 01.06.2011. godine, 22/12, 41/12, 20/18) Predsjednik Notarske komore Crne Gore, dana 25.09.2020. godine, donio je

R J E Š E N j E

Određuje se početak vršenja poslova notara, sa danom 28.09.2020. godine, notaru Marija Perišić, sa službenim sjedištem u Nikšiću, ul. Gojka Garčevića bb.

Podatke o upisu u Imenik notara i početka vršenja poslova notara objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

O b r a z l o ž e n j e

U članu 19. Zakona o notarima („Službeni list RCG“, br. 68/2005 i „Službeni list CG“ br. 49/2008, 55/16, 84/18), propisano je da Notarska komora određuje datum početka vršenja poslova notara, nakon što primi kopiju Zapisnika o zakletvi, ovjereni otisak pečata, štamblja i potpisa notara, dokaz o osiguranju od odgovornosti za štetu i dokaz o prostoru i opremi neophodnoj za rad kancelarije notara. Podatke o upisu i početku vršenja poslova notara, Notarska komora objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“.

Notar Marija Perišić je dostavila dokaze u skladu sa citiranom Zakonskom odredbom: Kopiju zapisnika o zakletvi, Zapisnik Osnovnog suda u Nikšiću o ovjeri otiska pečata, štamblja i potpisa notara, Polise osiguranja od profesionalne odgovornosti i Zapisnik Ministarstva pravde o ispunjenosti uslova prostora i opreme neophodne za rad kancelarije notara.

Imajući u vidu sve navedeno, Predsjednik Notarske komore Crne Gore je utvrdio da su ispunjeni svi Zakonom predviđeni uslovi i odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

Broj: 8/11-2/20

Datum: 25.09.2020. godine

Notarska komora Crne Gore

Predsjednik,

Branislav Vukićević, s.r.

1300.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG“, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 58 stav 3 Zakona o državnoj imovini („Službeni list CG“, br. 21/09 i 40/11), donijela

R J E Š E N j E
O IMENOVANJU ZAMJENIKA ZAŠTITNIKA IMOVINSKO - PRAVNIH
INTERESA CRNE GORE - KANCELARIJA U PODGORICI

Za zamjenika Zaštitnika imovinsko - pravnih interesa Crne Gore - Kancelarija u Podgorici, imenuje se Milan Krsmanović, dosadašnji zamjenik Zaštitnika imovinsko - pravnih interesa Crne Gore.

Broj: 07-4155/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1301.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG“, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 58 stav 3 Zakona o državnoj imovini („Službeni list CG“, br. 21/09 i 40/11), donijela

R J E Š E N j E
O IMENOVANJU ZAMJENICE ZAŠTITNIKA IMOVINSKO - PRAVNIH
INTERESA CRNE GORE - KANCELARIJA U PODGORICI

Za zamjenicu Zaštitnika imovinsko - pravnih interesa Crne Gore - Kancelarija u Podgorici, imenuje se Slavica Laković, dosadašnja zamjenica Zaštitnika imovinsko - pravnih interesa Crne Gore.

Broj: 07-4157/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1302.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 58 stav 3 Zakona o državnoj imovini („Službeni list CG”, br. 21/09 i 40/11), donijela

R J E Š E N j E
O IMENOVANJU ZAMJENICE ZAŠTITNIKA IMOVINSKO - PRAVNIH
INTERESA CRNE GORE - KANCELARIJA U KOTORU

Za zamjenicu Zaštitnika imovinsko - pravnih interesa Crne Gore - Kancelarija u Kotoru, imenuje se Ivanka Janičić, dosadašnja zamjenica Zaštitnika imovinsko - pravnih interesa Crne Gore.

Broj: 07-4156/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1303.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG", br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 22 stav 1 Uredbe o Vladi Crne Gore, donijela

R J E Š E N j E
O IMENOVANJU STALNE PREDSTAVNICE CRNE GORE PRI
SVJETSKOJ TRGOVINSKOJ ORGANIZACIJI (STO)

1. Za stalnu predstavnicu Crne Gore pri Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO), na rezidentnoj osnovi, imenuje se Slavica Milačić, izvanredna i opunomoćena ambasadorica - šefica Stalne misije Crne Gore pri UN i drugim međunarodnim organizacijama u Ženevi.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4205/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1304.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG", br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 22 stav 1 Uredbe o Vladi Crne Gore, donijela

R J E Š E N j E

O IMENOVANJU STALNE PREDSTAVNICE CRNE GORE PRI PROGRAMU UJEDINJENIH NACIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE (UNEP) I DRUGIM ORGANIZACIJAMA IZ UN SISTEMA

1. Za stalnu predstavnicu Crne Gore pri Programu Ujedinjenih nacija za zaštitu životne sredine (UNEP) i drugim organizacijama iz UN sistema (Najrobi, Kenija), na nerezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Ženevi, imenuje se Slavica Milačić, izvanredna i opunomoćena ambasadorica - šefica Stalne misije Crne Gore pri UN i drugim međunarodnim organizacijama u Ženevi.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4206/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1305.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG", br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 22 stav 1 Uredbe o Vladi Crne Gore, donijela

R J E Š E N j E
O IMENOVANJU STALNOG PREDSTAVNIKA CRNE GORE PRI
MEĐUNARODNOJ POMORSKOJ ORGANIZACIJI (IMO)

1. Za stalnog predstavnika Crne Gore pri Međunarodnoj pomorskoj organizaciji (IMO), na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Londonu, imenuje se Vladimir Beratović, izvanredni i opunomoćeni ambasador Crne Gore u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4225/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1306.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Viadi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 12 st. 1 i 2 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja” - Podgorica („Službeni list CG”, br. 39/12 i 36/13), a u vezi sa članom 26 stav 3 Statuta Društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja” - Podgorica („Službeni list CG”, br. 50/12, 36/13 i 29/17), donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ČLANOVA ODBORA DIREKTORA DRUŠTVA SA
OGRA NIČENOM ODGOVORNOŠĆU „CENTAR ZA
EKOTOKSIKOLOŠKA ISPITIVANJA” – PODGORICA

1. Razrješavaju se dužnosti članovi Odbora direktora društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja” - Podgorica, zbog isteka mandata i to:

- dr Dubravka Vujičić, spec.transfuziologije,
- Ana Mišurović, spec. toks. hernije i
- Radovan Obradović, dipl. pravnik.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-4226/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1307.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG", br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 12 stav 1 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja" - Podgorica („Službeni list CG", br. 39/12 i 36/13), donijela

R J E Š E N j E
O IMENOVANJU ČLANOVA ODBORA DIREKTORA DRUŠTVA SA
OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU „CENTAR ZA
EKOTOKSIKOLOŠKA ISPITIVANJA" – PODGORICA

1. Za članove Odbora direktora društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja" - Podgorica, imenuju se:

- dr Dubravka Vujičić, spec.transfuziologije,
- Ana Mišurovič, spec. toks. hernije i
- Radovan Obradović, dipl. pravnik.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-4226/4

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1308.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG", br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, shodno članu 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG"1, br. 2/18 i 34/19), donijela

R J E Š E N J E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V.D. POMOĆNICE
DIREKTORA PORESKE UPRAVE

Gordani Pejović, v.d. pomoćnice direktora Poreske uprave - rukovoditeljke Sektora za velike poreske obveznike, prestaje vršenje navedene dužnosti, zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za v.d. pomoćnice direktora-rukovoditeljke ovog sektora.

Broj: 07-4105/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1309.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG", br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore jer 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 61 st 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG", br. 2/18 i 34/19), donijela

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNICE DIREKTORA
PORESKE UPRAVE

Za v.d. pomoćnice direktora Poreske uprave - rukovoditeljke Sektora za velike poreske obveznike, određuje se Gordana Pejović, dipl. ekonomista, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-4110/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1310.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 108 stav 3 i člana 158 stav 1 Zakona o privrednim društvima („Službeni list CG”, broj 65/20), a u vezi sa čl. 26 i 27 Statuta Pošte Crne Gore AD Podgorica („Službeni list CG”, br. 61/11, 12/13, 18/17 i 58/17), donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ČLANOVA ODBORA DIREKTORA POŠTE CRNE
GORE AD PODGORICA

1. Razrješavaju se dužnosti članovi Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica, zbog podnošenja ostavke člana Odbora direktora ovog društva, dr Jaha Pepića, i to:

- Mirsad Džudžević, dosadašnji predsjednik Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica,
- Milan Martinović, dosadašnji član Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica,
- dr Jaho Pepić, dosadašnji član Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica,
- Aleksandar Ljumović, dosadašnji član Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica i
- Branko Femić, dosadašnji član Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-3197/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1311.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 108 stav 3 i člana 158 stav 1 Zakona o privrednim društvima („Službeni list CG”, broj 65/20), a u vezi sa članom 26 Statuta Pošte Crne Gore AD Podgorica („Službeni list CG”, br. 61/11, 12/13, 18/17 i 58/17), donijela

R J E Š E N J E
O IZBORU ČLANOVA ODBORA DIREKTORA POŠTE CRNE GORE AD
PODGORICA

1. Za članove Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica, biraju se:

- Milan Martinović, diplomirani mašinski inženjer,
- Faruk Kalač, inženjer šumarstva,
- Mirsad Džudžević, master menadžer - ekonomija,
- Aleksandar Ljumović, diplomirani pravnik i
- Branko Femić, pogonski inženjer.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-3198/3

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1312.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 14 st. 2 i 3 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Crnogorski operator tržišta električne energije” - Podgorica („Službeni list CG”, br. 76/10, 60/11 i 18/19), a u vezi sa članom 24 Statuta društva sa ograničenom odgovornošću „Crnogorski operator tržišta električne energije” - Podgorica („Službeni list CG”, br. 13/11, 60/11, 39/15 i 40/19), donijela

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ODBORA DIREKTORA „CRNOGORSKI OPERATOR
TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE” D.O.O. PODGORICA

1. Razrješava se Odbor direktora „Crnogorski operator tržišta električne energije” d.o.o. Podgorica, zbog isteka mandata, u sastavu:

- Maja Pavićević, dipl. inženjer metalurgije, načelnica Direkcije za obnovljive izvore energije u Ministarstvu ekonomije, članica;
- Milica Raičević, dipl. pravnik, samostalna savjetnica I - savjetnica ministra u Ministarstvu ekonomije, članica i
- Sabina Tuzović Metdonaj, diplomirani ekonomista, članica.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-4248/2

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1313.

Na osnovu člana 10 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore je, 17. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, na osnovu člana 14 stav 2 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Crnogorski operator tržišta električne energije” - Podgorica („Službeni list CG”, br. 76/10, 60/11 i 18/19), a u vezi sa članom 24 Statuta društva sa ograničenom odgovornošću „Crnogorski operator tržišta električne energije” - Podgorica („Službeni list CG”, br. 13/11, 60/11, 39/15 i 40/19), donijela

R J E Š E N J E

O IMENOVANJU ODBORA DIREKTORA CRNOGORSKI OPERATOR TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE" D.O.O. PODGORICA

1. Imenuje se Odbor direktora „Crnogorski operator tržišta električne energije” d.o.o. Podgorica, u sastavu:

- Maja Pavićević, dipl. inženjer metalurgije, načelnica Direkcije za obnovljive izvore energije u Ministarstvu ekonomije, članica;
- Milica Raičević, dipl. pravnik, samostalna savjetnica I - savjetnica ministra u Ministarstvu ekonomije, članica i
- Sabina Tuzović Metdonaj, diplomirani ekonomista, članica.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-4249/2

Podgorica, 17. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.